

PARTIOTOIMINTAA AURAN RANNOILLA

Varsinais-Suomen partioliikkeen historia sodanjälkeisestä ajasta 2000-luvulle

Toim. Mika Mickelsson

teostiedot

SISÄLLYS

	Partioliike vakaassa myötätuulessa	65
	Partion aseman kehittyminen Varsinais-Suomessa	70
	Lähdeviitteet	72
	II Näkökulmia varsinaissuomalaiseen partiohistoriaan	78
Piirinjohtajan tervehdys	4	
Esipuhe	5	
I Varsinais-Suomen partioliikkeen historia sodanjälkeisestä ajasta 2000-luvulle	7	
Johdanto	8	
Partioliikkeen synty ja alkuvaiheet	10	
Partioliikkeen perustaminen ja leviäminen Suomeen	10	
Partiotoiminnan alkuvaiheet Varsinais-Suomessa	17	
Partiotoimintaa sodanjälkeisellä kaudella	26	
Partioliikkeen kehitys valtakunnallisella tasolla	26	
Partiopiirien rakenne ja talous	28	
Toimintaa erillisissä tyttö- ja poikapiireissä	34	
Partioleiri keskellä kaupunkia – Wiklundin partionäyttely	37	
Lippukunnat toiminnan kulmakivinä	37	
Päämääränä partioliikkeen yhdistyminen	42	
Haasteena yhteiskunnan rakennemuutos	42	
Partiopiirien lisääntyvä yhteistyö Varsinais-Suomessa	43	
Hakkis-leiri Sauvossa	50	
Tammenlehden synty	50	
Kehitystä lippukuntatasolla	50	
Yhteistoiminnan alkuvaiheet	53	
Uudistuva suomalainen partioliike	53	
Uuden yhteispiirin alkutaival Varsinais-Suomessa	56	
Hippityyli ja partio	62	
Partiotoimintaa lähiöissä ja yhteislippukunnissa	63	

PIIRINJOHTAJAN

TERVEHDYS

Arvoisa lukija, tänä vuonna tulee kuluneeksi tasan sata vuotta siitä, kun Robert Baden-Powell järjesti ensimmäisen partioleirin Brownsean saarella Englannissa. Sadassa vuodessa maailmanlaajuisesti kasvanut partioliike juhlistaa partion juhlavuotta monella eri tavalla.

Myös Varsinais-Suomen Partiopiiri päätti jo muutama vuosi sitten juhlistaa partioliikkeen syntymäpäiviä julkaisemalla piirin historiateoksen vuoden 2007 aikana. Edellinen, Kari Vainion tekemä ja Suomen Partiomuseon julkaisema, piirin historiikki päättyi vuoteen 1952. Siksi tässä historiikissa on keskitytty pääasiassa tuon vuoden 1952 jälkeisiin tapahtumiin, jotka varmasti ovat vähintään yhtä mielenkiintoista kuin partion alkutaival Varsinais-Suomessa.

Näihin vuosiin liittyy monia merkittäviä tapahtumia, mm. partioliikkeen politisoituminen 1960-luvulla sekä tyttö- ja poikajärjestöjen yhdistyminen 1970-luvun alussa. Uskon, että jokainen kirjan lukija löytää itseään kiinnostavia lähimenneisyyden partiotapahtumia tästä teoksesta. Myös nykypäivän aktiiviset partiolaiset, ovathan kirjan viimeiset tapahtumat 2000-luvun vaihteesta.

Haluan kiittää kaikkia historiatiyöryhmän jäseniä ja tietysti myös kaikkia niitä henkilöitä, jotka ovat eri

tavoin auttaneet aineiston keräämisessä, valokuvien etsimisessä ja tämän historiikin teossa. Kiitän myös artikkelien kirjoittajia sekä kirjan taittanutta piirin tiedotussihteeri Olli Raimoa. Suurimmat kiitokset kuuluvat kuitenkin kirjan pääasiassa kirjoittaneelle ja toimittaneelle Mika Mickelssonille. Hänen tarmokkaan, tarkan ja uutteran työnsä ansiosta tämä kirja on nyt ilmestynyt.

Tällä hetkellä suomalaisessa partioliikkeessä on käynnissä rajuja muutoksia, niin piirijakoa kuin ohjelmaa ja koulutustakin uudistetaan. Usein sanotaan: ”Jotta voi ymmärtää nykypäivää, täytyy tuntea menneisyys.” Näiden monien muutosten aikana onkin hyvä hetkeksi tutustua ja perehtyä siihen, mistä varsinaissuomalainen partiointi on saanut alkunsa ja kuinka Varsinais-Suomen Partiopiiristä on tullut sellainen, kun se tänä päivänä on.

Toivon kaikille kirjan lukijoille antoisia lukuhetkiä!

Suomen Turussa, Muistelemispäivänä 22. 2. 2007

Jukka Tulivuori

piirinjohtaja, Varsinais-Suomen Partiopiiri

ESIPUHE

Varsinais-Suomen Partiotyttöpiirin hallituksen kokouksessa 8.12.1970 kirjattiin pöytäkirjaan seuraava lyhyt merkintä: ”Piirin historian voisi kirjoittaa joku kirjallinen kyky”. Arkistojen kätköihin hautautunut ehdotus on eräs varhaisimmista aloitteista varsinais-suomalaisen partiopiiritoiminnan historian kirjoittamiseksi. Vaikka kiinnostus maakunnallisen partioliikkeen historiaan on vähitellen kasvanut, niin tästä huolimatta sen kokoaminen kansien väliin on osoittautunut aikaa vieväksi urakaksi.

Partiohistoriaa koskevassa tutkimuksessa on haasteena partioliikkeen monitasoisuus. Partiolla on koko historiansa ajan ollut kansainvälinen, kansallinen, alueellinen ja paikallinen ulottuvuus, joiden merkitys on eri aikakausina vaihdellut. Partiotoininnan sisältöä on pyritty lisäksi sopeuttamaan muuttuviin yhteiskunnallisiin olosuhteisiin. Tämän kirjan tarkoitus on toimia yleisesityksenä, jossa partioliikkeen erityispiirteet ja historiallisiin muutoksiin vaikuttaneet yhteiskunnalliset tekijät on pyritty ottamaan huomioon. Partioliiikkeen historiaa tarkastellaan kirjassa ennen kaikkea varsinaissuomalaisesta näkökulmasta ja teok-

sen pääpaino on sodanjälkeisten vuosikymmenten kehityksessä.

Varsinais-Suomen Partioiirin käynnistämisen historiahankkeen suunnittelussa ja toteuttamisessa on saatu arvokasta tukea useilta eri tahoilta. Yhteistyö Suomen Partiomuseon kanssa on ollut alusta alkaen toimivaa ja lisäksi syksyllä 2004 työnsä aloittaneen historiatyöryhmän jäsenet ovat osallistuneet hankkeeseen omalla työpanoksellaan. Työryhmän jäsenet ovat kirjoittaneet teokseen artikkeleita ja myös muilla tavoin auttaneet projektin käytännön toteutuksessa. Partiojohtaja Seppo Laaksoselle kuuluu erityinen kiitos hänen keräämästään laajasta tilastoaineistosta ja Jorma Mattssonille puolestaan hänen laatimistaan liitteistä. Teoksen taitosta on vastannut ammattitaidolla Varsinais-Suomen Partioiirin tiedotussihteeri Olli Raimo.

Turussa Yrjönpäivänä 2007

Mika Mickelsson

I VARSINAIS-SUOMEN PARTIOLIIKKEEN HISTORIA SODANJÄLKEISESTÄ AJASTA 2000-LUVULLE

Kirjoittanut fil. maist. Mika Mickelsson

Johdanto

Kesällä vuonna 1907 brittiläinen upseeri Robert Baden-Powell järjesti ensimmäisen pojille tarkoitetun leirin Brownsean saarella Dorsetissa Englannin etelärannikolla. Leirillä Baden-Powell kokeili käytännössä hahmottelemaansa partiopoikasuunnitelmaa. Hänen ajatuksensa uudenaikaisesta nuorisokasvatusmuodosta julkaistiin pian leirin jälkeen Partioojan kirjassa. Baden-Powellin aloitteesta syntynyt partioliike levisi nopeasti Isonsa-Britanniassa ja myös muualla Euroopassa sekä Amerikassa. Partioliikkeen syntyyn vaikuttivat osaltaan samalla ajanjaksolla tapahtuneet syvämmät muutokset brittiläisessä yhteiskunnassa. Nopea teollistuminen ja kaupungistuminen aiheuttivat sosiaalisia ongelmia ja loivat samalla tarvetta vapaaehtoisuuteen perustavalle ohjatulle nuorisokasvatukselle. Aluksi partio oli tarkoitettu vain pojille mutta jo varhaisessa vaiheessa myös tytöt alkoivat osallistua partiotoimintaan.

Suomeen partioliike levittäytyi ensimmäisen kerran vuonna 1910 todennäköisesti Ruotsin välityksellä. Suomi kuului tuolloin autonomisena suuriruhtinaskuntana Venäjän keisarin alaisuuteen ja maassa harjoitettiin johdonmukaista venäläistämispoliittikkaa, jonka tavoitteena oli Suomen valtiollisen erityisaseaman lakkauttaminen. Venäläisviranomaisien näkökulmasta myös suomalainen partiotoiminta nähtiin uhaksi ja keisarillisen Suomen senaatin päätöksellä se kiellettiin syksyllä 1911. Vasta Venäjällä vuonna 1917 tapahtuneen maaliskuun vallankumouksen seurauksena partiotoimintaa koskenut kiello kumottiin. Partiotoiminnan vakiintumista Suomessa kuitenkin hidastivat yhteiskuntarauhan järkkäminen vuoden 1917 aikana ja pian Suomen itsenäistymisen jälkeen syttynyt kansalaissota.

Yhteiskunnallisen tilanteen rauhoituttua vuosina 1919–1920 parantuivat myös edellytykset partiotoiminnan kehittämiseksi. Partioliike on kyennyt tämän jälkeen vakiinnuttamaan asemansa yhtenä tärkeimmistä vapaaehtoisen nuorisokasvatuksen muodoista maassamme. Vuonna 2007 kansainvälinen partioliike

viettää 100-vuotisjuhlaansa ja tähän liittyen Varsinais-Suomen Partiopiiri on käynnistänyt historiahankkeen, jonka tarkoituksena on ollut tutkia varsinaissuomalaisen partioliikkeen historiaa. Käsillä oleva teos on tulos hankkeen puitteissa tehdystä tutkimustyöstä.

Varsinaissuomalaisen partioliikkeen historiaa koskevaa kirjallisuutta on julkaistu aiemmin suhteellisen vähän. Tutkimuskirjallisuuden osalta on mainittava fil. maist. Kari ”Häiskä” Vainion Suomen historian pro gradu -tutkielma Partioliike Varsinais-Suomessa vuoteen 1952. Vainion tutkielma toimii käsillä olevan teoksen lähtökohtana ja se mahdollistaa keskittymisen ennen kaikkea sodanjälkeisen partiotoiminnan vaiheisiin maakunnan alueella. Tämän lisäksi varsinaissuomalaista partiotoimintaa on kuitenkin tutkittu valitettavan vähän. Suomen Partiomuseon vuosikirjoissa on tosin julkaistu partioliikettä koskevia eri alojen tutkimuksia. Näiden ohella käytettävissä oleva kirjallisuus rajoittuu lähinnä yksittäisten lippukuntien historiaa käsitteleviin teoksiin, joiden merkitys historian tutkimuksen näkökulmasta on vaihteleva.

Valtakunnallisen partioliikkeen historiaa käsittelevistä kirjoista voidaan mainita fil. toht. Liisa Savusen vuonna 1999 valmistunut teos Partiotytöt Suomessa. Savusen keskittyy kirjassaan suomalaisen partiotyttötoiminnan historiaan vuosina 1910–1972. Alueellisen partiotoiminnan vaiheista Suomen eri osissa on julkaistu lisäksi useita teoksia, joista kannattaa tässä yhteydessä nostaa esille vuonna 1994 julkaistu Pojat partiossa. Heikki Hakalan toimittamassa teoksessa käsitellään pääkaupunkiseudun partiopoikatoiminnan vaiheita.

Käsillä oleva teos jakaantuu sisällöllisesti kahteen pääosaan. Ensimmäisessä osassa käsitellään partiotoiminnan historiaa Varsinais-Suomessa sodanjälkeisestä kaudesta 2000-luvun alkuun. Toisessa osassa eri kirjoittajat luovat artikkeleissaan syventäviä katsauksia varsinaissuomalaiselle partioliikkeelle ominaisiin erityispiirteisiin ja partiotoiminnan osa-alueisiin. Teoksen ensimmäisen osan pääluvut rakentuvat

kronologisesti siten, että partiotoiminnan kehitystä käsitellään kunkin ajanjakson osalta omana kokonaisuutenaan. Tämän tarkoitus on parantaa kirjan luettavuutta ja auttaa lukijaa luomaan selkeä kokonaiskäsitys partioliikkeen kehityksestä eri vuosikymmeninä sekä valtakunnallisella, maakunnallisella että paikallisella tasolla. Kirjan alueellinen rajausta käsittää Varsinais-Suomen maakunnan nykyisen alueen. Partiolaisten ohella teos on tarkoitettu kaikille historiasta ja partiosta kiinnostuneille.

Tutkimuksen keskeisenä ajatuksena on käsitellä partioliikkeen ja ympäröivän yhteiskunnan välistä suhdetta. Miten partioliike on vaikuttanut ja näkynyt sodanjälkeisten vuosikymmenten aikana Varsinais-Suomessa ja miten yhteiskunnan muuttuminen on vaikuttanut partiotoimintaan maakunnassa? Teoksen ensimmäisessä osassa painopiste on maakunnallisten partiopiirien yhteistyön kehittämisessä ja yhteisen organisaation, Varsinais-Suomen partiopiirin (V-SP), perustamisessa 1970-luvulla. Mikä on ollut partiopiirien rooli valtakunnallisten keskusjärjestöjen ja paikallistason lippukuntien väliasteena? Miten piiri-toiminnan avulla on pyritty edistämään ja tukemaan lippukunnissa tapahtuvaa partiotoimintaa?

Partiopiirien ohella teoksessa käsitellään myös varsinaissuomalaisien lippukuntien kehitystä, sillä lippukunnilla on ollut hyvin keskeinen asema suomalaisessa partioliikkeessä. Lisäksi on perusteltua tarkastella valtakunnallisten keskusjärjestöjen toimintaa ainakin siinä määrin, kun sillä on ollut vaikutusta varsinaissuomalaiseen partioliikkeeseen. Vaikka kirjassa keskitytään pääasiassa suomenkielisen partiotoiminnan historiaan, niin myös Varsinais-Suomessa toimineiden ruotsinkielisten lippukuntien ja piiriorganisaatioiden kehitys on pyritty ottamaan huomioon.

Teoksen alussa luodaan katsaus partioliikkeen kansainväliseen historiaan ja partiotoiminnan varhaisvaiheisiin vuosina 1910–1952 sekä valtakunnallisesti että Varsinais-Suomessa. Partioliiikkeen varhaisvaiheiden esittely teoksen alussa on perusteltua, jotta myöhem-

män kehityksen ymmärtäminen olisi mahdollista. Varsinaisen tutkimusaiheen käsittelyn lähtökohtana on kuitenkin toisen maailmansodan jälkeinen aika, koska Kari Vainio päättää oman tutkimuksena vuoteen 1952.

Sodanjälkeisen kauden (noin 1952–1960) osalta kiinnitetään huomiota erityisesti maakunnan alueella toimineiden kahden suomenkielisen piiriorganisaation, Varsinais-Suomen Partiopoika- ja Tyttöpiirin, rakenteeseen ja toimintaan. Millainen oli partion taloudellinen asema ja miten suurten ikäluokkien seurauksena tapahtunut väkiluvun nopea kasvu näkyi partioliikkeessä sodanjälkeisellä kaudella?

Seuraavassa pääluvussa (1961–1970) keskitytään yhteiskunnallisen rakennemuutoksen mukanaan tuomiin uudensuomalaisiin haasteisiin ja suomenkielisten partiopiirien lisääntyvään yhteistyöhön Varsinais-Suomessa. Tarkoituksena on selvittää myös yhteisen partiopiirin syntyhistorian taustaa ja yhdistymishankkeelle asetettuja tavoitteita. Lippukuntien osalta tarkastellaan kaupunkeihin suuntautuneen muuttoliikkeen aiheuttamia vaikutuksia.

Suomalaisen partioliikkeen uudistusprosessia ja yhdistymistä (1971–1983) käsitellään omana kokonaisuutenaan. Miten partioliikkeen organisaation ja partiiohjelman uudistaminen näkyivät Varsinais-Suomessa ja miten uuden yhteispiirin toiminta lähti 1970-luvun kuluessa käyntiin? Lippukuntien osalta kiinnitetään huomiota mm. siihen, miten nopeasti uudensuomalaiset yhteislippukunnat yleistyivät ja miten vanhoissa poikaiti tyttölippukunnissa suhtauduttiin yhteistoimintaan. Tämän jälkeen luodaan vielä katsaus varsinaissuomalaisessa partioliikkeessä viime vuosikymmeninä (1984–2000) tapahtuneeseen kehitykseen.

Tutkimuksen keskeisinä alkuperäislähteinä ovat Varsinais-Suomen Partiopiirin arkistossa ja sen yhteydessä olevissa Varsinais-Suomen Partiotyttöpiirin ja -poikapiirin arkistoissa säilytettävät asiakirjat. Arkistot on järjestetty asianmukaisesti ja niissä säilytettävistä asiakirjoista on laadittu kattava luettelo, mikä helpot-

taa aineiston käyttöä. Suomenkielisten partiopiirien arkistot alkavat 1950-luvun vaihteesta ja ne kattavat tutkimuksessa käsiteltävän ajanjakson käytännössä kokonaan. Ainoa merkittävä puute ovat vuosien 1975–1983 toimintaan liittyvät asiakirjat, joista suurin osa on valitettavasti kateissa. Varsinais-Suomen alueella toimineiden ruotsinkielisten partiopiirien osalta tutkimuksessa on käytetty Sydvästra Finlands Scouter

rf:n arkistossa olevia asiakirjoja. Alkuperäislähteiden osalta on mainittava myös partiolaisten julkaisemat jäsenlehdet ja tarkastelujaksolla ilmestyneet tärkeimmät sanomalehdet, kuten Turun Sanomat ja Uusi Aura. Tutkimuksessa on käytetty lisäksi Suomen Partiomuseon ja Kansallisarkiston kokoelmia sekä haastattelujen avulla kerättyä tietoa.

Partioliikkeen synty ja alkuvaiheet

Partioliikkeen perustaminen ja leviäminen Suomeen

Partioliikkeen perustaja Robert Stephenson Smyth Baden-Powell syntyi Lontoossa 22. helmikuuta vuonna 1857. Perheeseen syntyi kaikkiaan 10 lasta, joiden lisäksi perheen isällä oli aiemmasta avioliitostaan vielä neljä lasta. Robert Baden-Powellin isä kuoli jo muutama vuosi hänen syntymänsä jälkeen, joten lasten kasvatusta ja perheestä huolehtiminen jäivät äidin Henrietta Gracen vastuulle. Perheen sosiaalinen asema oli kuitenkin hyvä, joten 13-vuotiaana Robert voitiin lähettää arvostettuun Charterhousen sisäoppilaitokseen Lontooseen. Valmistuttuaan sisäoppilaitoksesta hän yritti tuloksetta päästä opiskelemaan Oxfordin yliopistoon. Ulkoilusta ja luonnosta kiinnostunut Robert Baden-Powell päätti lopulta hakeutua yliopistopintojen sijaan sotilasuralle Ison-Britannian armeijaan.¹ Astuttuaan palvelukseen hän palveli pitkään armeijan siirtomaajoukkojen upseerina mm. Intiassa ja Afrikassa. Ison-Britannian ja Etelä-Afrikan tasavallan välisen buurisodan aikana Baden-Powell saavutti mainetta johtamalla menestyksellisesti pienen Mafekingin kaupungin puolustusta vuosina 1899–1900.²

Palattuaan Englantiin vuonna 1903 Robert Baden-Powell huomasi käynnissä olleen voimakkaan yhteiskunnallisen murroksen. Vastauksena teollistumisen ja kaupungistumisen aiheuttamiin sosiaalisiin ongelmiin hän alkoi suunnitella uudenlaista pojille tarkoitettua toimintaohjelmaa. Vaikutteita ohjelmalleen Baden-Powell sai skotlantilaisen William Alexander Smithin vuonna 1883 perustamasta Poikien Prikaatista ja Yhdysvalloissa asuneen Ernest Thompson Setonin Pohjois-Amerikan luontoa ja alkuperäiskansojen käsittelystä teoksista. Toimintaohjelman suunnittelussa Baden-Powell hyödynsi palvelusaikanaan Intiassa ja Afrikassa hankkimiaan kokemuksia erityisesti

Partioliikkeen perustaja englantilainen Robert Baden-Powell matkusti ahkerasti tutustumassa partiotoimintaan myös Pohjoismaissa. Kuvassa Baden-Powell on vierailulla Rover Moot -vaeltajakokouksessa Ruotsissa vuonna 1935. v-sp:n arkisto.

armeijan tiedustelutoiminnasta.³

Aluksi vain pojille tarkoitettua uudenlaista nuorisokasvatusta kokeiltiin ensimmäisen kerran kesällä 1907 Dorsetissa Ison-Britannian etelärannikolla sijaitsevalla Brownsean saarella järjestetyllä leirillä. Baden-Powell kokosi leirille poikia eri yhteiskuntaluokista.⁴ Leiri sujui hyvin ja myönteisistä kokemuksista rohkaistuneena julkaistiin hieman myöhemmin Baden-Powellin kirjoittama kirja ”Scouting for Boys”, joka sisältää partiopoikatoiminnan keskeiset periaat-

teet ja vaiheittain etenevän partiokoulutusjärjestelmän perustan. Nuorten tulee antaa liittyessään partiolupaus ja sitoutua noudattamaan partiolaisten tunnuslausetta ”Be Prepared – Ole valmis”. Kirjassa neuvotaan poikia perustamaan vartioiksi kutsuttuja pienryhmiä, jotka valitsevat keskuudestaan vartionjohtajat. Useat vartiot voivat muodostaa puolestaan lippukunnan⁵, jota johtaa lippukunnanjohtaja. Toiminnan päämääränä on kasvattaa pojista vastuullisia ja isänmaallisia kansalaisia. Baden-Powell antaa teoksessaan lisäksi ohjeita pukeutumisesta ja partiotervehdyksestä. Baden-Powellin teoksesta tuli suosittu ja partiopojista alettiin käyttää yleisesti englanninkielistä nimitystä ”boy scouts”.⁶

Partiopoikatoiminta lähti nopeasti käyntiin eri puolilla Isoa-Britanniaa vuosina 1908–1910. Toiminnan saamaa suosiota lisäsi osaltaan Baden-Powellin aktiivinen työ liikkeen hyväksi ja hänen asemansa buurisodan tunnettuna sankarina. Baden-Powell oli ajatellut alun perin, että partiopoikatoiminta toteutuisi jo aiemmin perustettujen nuorisojärjestöjen puitteissa. Partio toiminnan suosion kasvaessa syntyi kuitenkin tarve ohjata ja organisoida toimintaa.⁷ Hyvin varhaisessa vaiheessa myös tytöt liittyivät poikien ohella partioliikkeeseen ja Robert Baden-Powell pyysi sisartaan Agnesta kehittämään partiotyttötoimintaa. Partiotyttöjen nimitykseksi vakiintui ”girl guides” erotuksena poikiin.⁸ Brittiläisen imperiumin ohella partioliike levisi alkuvaiheessa Yhdysvaltoihin, Länsi-Eurooppaan, Pohjoismaihin ja Venäjälle.⁹

Ensimmäisen maailmansodan aiheuttamien poikkeusolojen jälkeen Robert Baden-Powell julistettiin vuonna 1920 järjestetyllä ensimmäisellä Jamboreella¹⁰ maailman partiolaisten ylijohantajaksi. Muutamaa vuotta myöhemmin kuningas Yrjö V myönsi Baden-Powellille lisäksi aatelisarvon Gilwellin lordi Baden-Powell Lontoon lähistölle perustetun kansainvälisen Gilwell Parkin partiokeskuksen mukaan. Hänen vaimonsa Olave puolestaan valittiin vuonna 1930 maailman partiotyttöjen ylijohantajaksi.¹¹ Baden-Powellilla tai partiolaisten paremmin tuntemalla B-P:llä ja hänen puolisoillaan on kaiken kaikkiaan ollut keskeinen asema kansainvälisen partioliikkeen synnyssä. Seuraavaksi on syytä tarkastella Isossa-Britanniassa käynnistyneen partiotoiminnan leviämistä Itämeren alueelle ja Suomeen.

Partioliike oli levinnyt jo varhaisessa vaiheessa

Suomen lähialueille Ruotsiin, Tanskaan ja Norjaan. Ruotsissa göteborgilainen Ebbe Lieberath käänsi keväällä 1910 Baden-Powellin kirjan ”Scouting for Boys” ruotsiksi ja kaksi vuotta myöhemmin hänet valittiin vasta perustetun Ruotsin Partio liiton johtoon. Baden-Powell vieraili myös itse tutustumassa partiotoimintaan Skandinavian maissa vuonna 1911. Ruotsissa Baden-Powell keskusteli kuningas Oskar II:n kanssa henkilökohtaisesti partioliikkeen kehittämisestä. Skandinavian ohella partioliike herätti kiinnostusta myös Venäjällä, jonne Baden-Powell matkusti Venäjän sotaministerin kutsusta. Vierailun aikana Baden-Powell tapasi keisari Nikolai II:n, joka oli jo aiemmin tutustunut Baden-Powellin partiota käsittelevään teokseen.¹² Partio toiminta oli siis levinnyt vuoteen 1911 mennessä Suomen lähialueille, mutta tästä huolimatta partioliike kohtasi Suomessa alkuvaiheessa suuria vaikeuksia. Hankaluuksien taustalla olivat ennen kaikkea poliittiset kiistat suomalaisten ja venäläisten välillä.

Vuosien 1808–1809 sodan päättäneessä Haminan rauhassa Suomi oli erotettu kokonaisuudessaan Ruotsista ja liitetty Venäjän keisarin alaisuuteen. Osana Venäjää Suomi muodosti itsehallinnollisen suuriruhetinaskunnan, jolla oli keisarin alaisuudessa erillinen hallinto.¹³ Venäjällä voimistuneet pyrkimykset yhteisvaltion luomiseksi ja Suomen erityisaseman lakkauttamiseksi johtivat 1800-luvun lopulla kiistoihin Venäjän keisarin ja suomalaisten välillä. Suomessa ajanjaksoa vuodesta 1899 vuoteen 1917 kutsutaankin tavallisesti sortovuosiksi.¹⁴ Vuoden 1905 suurlakon seurauksena Venäjän hallituksen oli tosin keskeytettävä väliaikaisesti sortotoimenpiteet ja tehtävä Suomea koskeneita myönnytyksiä, joista merkittävin oli maassamme toteutettu eduskuntauudistus. Venäjän harjoittama sortopolitiikka kuitenkin jatkui erityisesti vuoden 1909 jälkeen, jolloin keisari Nikolai II nimitti Suomen kenraalikuvernööriksi Venäjän armeijassa upseerina palvelleen Frans Albert Seynin.¹⁵

Sortotoimenpiteistä huolimatta suomalainen yhteiskunta kehittyi voimakkaasti 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa. Suomeen syntyi nykyaikainen puoluelaitos ja lisäksi vapaaehtoinen yhdistystoiminta yleistyi. Yhdistysten perustaminen liittyi osaltaan suomalaistuskansallisen liikkeen nousuun ja esimerkiksi vuonna 1875 perustettiin Kansanvalistusseura. Samalla ajanjaksolla syntyi myös monille paikkakunnille nuorisoseuroja ja vapaapalokuntia. Yhdistysten tavoit-

Järjestyksessä toiset partiopäivät pidettiin Turussa ja Kuusistossa 22.–26. 6. 1920. Kuvassa merkitty henkilö on hämäläinen partiojohtaja August Wollrat. v-sp:n arkisto.

teena oli usein väestön valistaminen ja erilaisten aatteellisten tarkoituserien edistäminen. Esimerkkeinä aatteellisesta yhdistystoiminnasta olivat raittiusseurat ja naisjärjestöt. Myös osuustoiminta sai nopeasti merkittävän aseman maassamme.¹⁶ Yhdistystoiminnan yleistyminen antoi suomalaisille valmiuksia omaksua myös kansainvälisen partioliikkeen periaatteet ja toimintamuodot.

Kiinnostus partioliikettä kohtaan kasvoi Suomessa nopeasti vuosien 1909–1910 aikana ja lehdistössä julkaistiin runsaasti kuvauksia partiotoiminnasta. Eri tahoilla tehtiin myös ehdotuksia partiotoiminnan aloittamiseksi maassamme. Erityisesti useat nuorisokasvatuksen parissa työskennelleet näkivät Baden-Powellin luoman kasvatusjärjestelmän mahdollisuudet. Suomessa monet partioliikettä koskevaan keskusteluun osallistuneet olivat todennäköisesti tutustuneet Baden-Powellin ”Scouting for Boys” -teoksen ruotsin- ja saksankielisiin käännöksiin.¹⁷ Voimistelunopettaja Kaarlo Soinio myös suomensi teoksen nimellä Partio-

pojan kirja vuonna 1911.¹⁸ Myöhemmin 1930-luvulla teos julkaistiin uudelleen partiojohtaja Lauri Vuolavirran suomentamana.¹⁹

Suomessa partiotoimintaa ei suuresta mielenkiinnosta huolimatta organisoitu alkuvaiheessa keskiteysti, vaan paikallisyhdistyksiä perustettiin miltei samanaikaisesti eri paikkakunnille. Erään vanhimmista yhdistyksistä perusti Ahvenanmaalle Maarianhaminan kirkkoherra Karl Gustaf Emanuel Mosander, joka sai virikkeen toiminnan aloittamiseen ruotsalaisen Ebbe Lieberathin kääntämästä Partio- ja kirjasta.²⁰ Maarianhaminan lisäksi partiotoiminta lähti jo varhain käyntiin ainakin Hangossa, Porvoossa, Helsingissä ja Turussa. Lukuvuoden 1910–1911 alettua syksyllä myös oppikoulujen yhteyteen liitetty partiotoiminta vilkastui useissa kaupungeissa. Koululaisosastojen ohella syntyi myös itsenäisiä partioyhdistyksiä. Aluksi toimintaan osallistuivat vain pojat mutta pian tytötkin tulivat Suomessa mukaan partioliikkeeseen.²¹

Partiotoiminnan sisältö koostui alkuvaiheessa lä-

hinnä kokouksista ja retkistä, joiden ohella harjoiteltiin myös välttämättömiä retkeilytaitoja, ensiavun antamista ja viestitystä. Toimintaan saattoi kuulua myös urheilua ja erilaisia leikkejä. Paikoitellen partiojohtajat sovelsivat toiminnassa Baden-Powellin hahmottelemaa vartiojärjestelmää, jossa toiminta perustui itsenäisiin pienryhmiin. Monin paikoin järjestettiin lisäksi partionäytöksiä ja katselmuksia, joiden tarkoituksena oli lisätä partion tunnettavuutta. Kaupungilla partiolaisen saattoi tunnistaa partiohatusta, huivista ja partiosauvasta. Osalla partiolaisista oli lisäksi yhtenäinen puku. Valtakunnallisella tasolla ei yhtenäistä partiopukua kuitenkaan vielä tässä vaiheessa ollut käytössä. Kokonaisuudessaan partioliikkeen jäsenmäärä kasvoi nopeasti ja vuoden 1911 kevääseen mennessä partiolaisten kokonaismäärä Suomessa oli esitettyjen arvioiden mukaan noin 6 000–7 000 henkilöä.²²

Partioliikkeen saavuttaman suosion taustalla olivat teollistumisen ja kaupungistumisen aiheuttamat muutokset suomalaisessa yhteiskunnassa. Partiolle ja useille muille nuorisokasvatuksen parissa toimineille järjestöille oli olemassa sosiaalinen tilaus. Baden-Powellin luoma partioaate oli vallinneen luokka-ajattelun vastainen, sillä siinä korostettiin yhteiskuntaluokan sijaan ennen kaikkea yksilön merkitystä. Partio tarjosi kaupungeissa eläneille nuorille lisäksi mahdollisuuden viettää aikaansa luonnossa. Monet näkivät partiolla olleen urheilujärjestöjen tavoin tärkeä merkitys myös kansakunnan yhdistämisessä Venäjän sortopoliitikkaa vastaan.²³

Partioliikkeen kasvun huomasivat pian myös venäläisviranomaiset. Venäläiset pelkäsivät suomalaisten valmistautuvan salaisesti sotilaalliseen vastarintaan ja kenraalikuvernööri Frans Albert Seynin vaatimuksesta erityisesti kansalaisjärjestöjen ja poliittisten puolueiden toimintaa oli Suomessa tarkkailtu. Myös partiotoiminnassa oli venäläisten näkökulmasta huolestuttavia piirteitä, sillä partio yhdisti ihmisiä eri yhteiskuntaluokista. Venäläisissä sanomalehdissä ilmestyi keväällä 1911 lisäksi kirjoituksia, joissa suomalaista partioliikettä syytettiin liiallisesta sotilaallisuudesta.²⁴

Syyskuussa 1917 pääosin Venäjän armeijan upseereista koottu Suomen senaatti kielsi partiotoiminnan kokonaan kenraalikuvernööri Seynin esityksen mukaisesti. Kiellon lainmukaisuus oli kuitenkin kyseenalainen ja partiotoiminta sai edelleen jatkua Venäjällä. Suomessa partiotoimintaa jatkettiin paikallisesti

Voimistelunopettaja Anni ”Tuikku” Collan oli suomalaisen partiotyttötoiminnan uranuurtaja. Suomen Partiomuseo.

maan alla vuosina 1911–1917.²⁵ Partioliikkeen ohella sortopoliitikan uhriksi joutuivat myös useat muut järjestöt, kuten varhaisnuorisotyötä työväenliikkeen piirissä tehnyt Ihanneliitto.²⁶

Venäjällä maan sisäinen tilanne kärjistyi ensimmäisen maailmansodan aikana ja levottomuudet johtivat vallankumoukseen maaliskuussa 1917, mikä seurauksena keisari Nikolai II joutui luopumaan kruunusta. Tämän jälkeen myös kenraalikuvernööri Seyn erosi virastaan ja venäläisviranomaisten Suomessa harjoittama sortopoliitikka keskeytettiin.²⁷ Yhteiskunnallisten olojen vapauduttua myös par-

Pastori Verner Louhivuori toimi partioylijohtajana vuosina 1917–1957. Hänen vaikutuksensa suomalaisen partioliikkeen kehitykseen on ollut huomattava.

v-sp:n arkisto.

tiotoiminnan kehittämistä voitiin jatkaa. Kiinnostus partiotoimintaa kohtaan oli edelleen suurta ja paikallisyhdistyksiä perustettiin vuoden 1917 aikana lukuisille paikkakunnille. Osittain mukana olivat samat henkilöt, jotka jo vuosina 1910–1911 olivat aktiivisesti osallistuneet partiotoiminnan käynnistämiseen.²⁸

Toiminnan laajentumisen seurauksena syntyi tarve organisoida partiotoimintaa myös valtakunnallisesti. Keväällä 1917 oli syntynyt kielellisin perustein suomalainen ja ruotsalainen partioyryhmä sekä lisäksi kaksikielinen vapaa ryhmä. Partio toiminta jakaantui siis alkuvaiheessa kielellisin perustein ja vasta myö-

hemmin partiopoika- ja partiotyttötoimintaa pyrittiin erottamaan toisistaan. Helsinkiläisten partiolaisten aloitteesta järjestettiin 27.–28. toukokuuta 1917 ensimmäiset valtakunnalliset partiopäivät, joiden aikana perustettiin Suomen Partio liitto – Finlands Scoutunion. Partio päivien aikana hyväksyttiin myös partiolaki- ja lupaus sekä partio liiton ensimmäiset säännöt.²⁹

Suomen Partio liiton ensimmäiseksi presidentiksi eli puheenjohtajaksi valittiin Nuorten Miesten Kristillisen Yhdistyksen eli NMKY:n poikatyössä aktiivisesti toiminut pastori Verner Louhivuori, jota alettiin kutsua myös partionimellä ”Pöpö”. Liiton sihteerinä aloitti voimistelunopettaja Anni Collan, joka tuli tunnetuksi erityisesti suomenkielisen partiotyttötoiminnan uranuurtajana.³⁰ Suomalainen partioliike ei kuitenkaan tälläkään kertaa saanut kehittyä pitkään ilman yhteiskunnallisten olosuhteiden aiheuttamia ongelmia, jotka kärjistyivät nopeasti vuoden 1917 aikana.

Pian Suomen julistauduttua itsenäiseksi joulukuussa 1917 syttyi senaatin joukkojen eli valkoisten ja vallankumouksellisten sosialistien eli punaisten välillä avoin kiista. Tapahtumat johtivat talvella 1918 kansalaissodan puhkeamiseen punaisten ja valkoisten välillä. Punaisten ottivat haltuunsa Etelä-Suomen ja perustivat Helsinkiin kansanvaltuuskunnaksi kutsutun vallankumousohallituksen. Suomen varsinainen hallitus eli senaatti joutui pakenemaan Vaasaan, josta käsin se ryhtyi vastatoimiin.³¹

Kansalaissodan puhkeaminen vaikutti väistämättä myös partiotoimintaan. Virallisesti partioliike oli poliittisesti sitoutumaton mutta monet yksittäiset partiolaiset liittyivät kansalaissodan aikana valkoisiin. Jo aiemmin työväenliikkeen piirissä oli suhtauduttu kriittisesti partiotoimintaan, jonka tavoitteena oli toimia eri yhteiskuntaluokkia yhdistävänä nuorisotyömuotona. Kansalaissodan aikana poikkeusolot ja työväenliikkeen kielteinen asennoituminen käytännössä estivät normaalin partiotoiminnan punaisten hallitsemassa Etelä-Suomessa.³² Kansanvaltuuskunnan alaisuudessa toiminut Suomen kouluneuvoston kansakoulujaosto teki helmikuussa 1918 päätöksen, jonka nojalla partiotoiminta kiellettiin.³³

Sotatoimet päättyivät punaisten kärsimään tappioon keväällä 1918. Yhteiskuntarauhan palauduttua Suomeen myös partiotoiminta pääsi uudelleen vauhtiin. Suomen Partio liiton toimintaa kuitenkin haittasi-

Ruotsinkielisen FSSF:n partiotyttöleiri järjestettiin vuonna 1920 Turun lähistöllä, Kaks Kerran Brinkhallissa.

Suomen Partiomuseo.

vat liikkeen sisäiset ristiriidat, jotka liittyivät erityisesti partiolain sanamuotoon. Kesäkuussa 1919 Porvoon lähistöllä järjestetyn ensimmäisen liittoleirin yhteydessä päätettiin yhteinen valtakunnallinen partioliitto lakkauttaa ja jatkaa toimintaa kolmen erillisen liiton puitteissa. Suomenkielisen liiton johtoon valittiin Verner ”Pöpö” Louhivuori, ruotsinkielisten johtajaksi Alfons ”Brigadis” Åkerman ja kaksikielisen Vapaan Partiorhymän johtoon puolestaan Sven Donner.³⁴

Partioliiton hajoamisen taustalla on nähty olleen ennen kaikkea raittiuskysymykseen liittyneitä kiistoja. Suomalainen ryhmä edusti asiassa jyrkkää linjaa eikä ollut valmis muuttamaan partiolain sanamuotoa ruotsinkielisten tekemien ehdotusten mukaisesti. Erimielisyyksiä aiheuttivat myös kielikiistat ja suo-

malaisessa ryhmässä voimistuneet kansallismieliset näkökannat, joiden mukaan partiotoimintaa tuli kehittää suomalaisen kansallisuusaatteen mukaisesti.³⁵ Myöhemmin 1930-luvulla suomenkielisten partiolaisten keskuudessa alettiin toden teolla kansallistaa partio-ohjelmaa. Lisäksi englantilaistyyppistä partioasua muutettiin ja partiotoimintaan liittyviä termejä suomalaistettiin kalevalaisessa hengessä.³⁶

Suomen Partioliiton hajoamisen ja partiota kohtaan tunnetun yleisen kiinnostuksen vähenemisen seurauksena partiolaisten lukumäärä pieneni. Vuonna 1920 kolmessa erillisessä partioliitossa oli yhteensä vain 7 471 jäsentä.³⁷ Kaikesta huolimatta partioliike kykeni 1920-luvulla vakiinnuttamaan asemansa suomalaisessa yhteiskunnassa. Partiotoiminnan merki-

Naantalissa 18.–27. 7. 1936 järjestetyn Kultaranta-leirin leiriläisiä Turussa Auransillalla matkalla Urheilupuistoon.

Kuva: Helios. Suomen Partiomuseo.

tyksestä kertoo esimerkiksi se, että kansalaissodan päätyttyä Suomen valtionhoitajana toiminut Carl Gustaf Emil Mannerheim kutsuttiin maamme ensimmäiseksi kunniapartiolaiseksi vuonna 1918. Mannerheimin aloitteesta perustettiin hänen nimeään kantava taiteilija Akseli Gallen-Kallelan suunnittelema ansiomerkki, joka voidaan myöntää ansioituneille suomalaispartiolarisille.³⁸ Myöhemmin myös mm. tasavallan presidentit Lauri Kristian Relander, Pehr Evind Svinhufvud ja Kyösti Kallio toimivat partioliikkeen suojelijoina.³⁹

1920-luvun alussa kolmella itsenäisellä partioliitolla oli kehityksessä keskeinen asema. Alkuvaiheessa liitot olivat sekaliittoja, joihin kuului sekä poikia että tyttöjä. Paikallisella tasolla partiotoiminta kuitenkin keskittyi pian erillisiin tyttö- ja poikalippukuntiin. Myös partioliittoihin perustettiin tämän seurauksena erillisiä tyttö- ja poikajaostoja, jotka eriytyivät lopulta omiksi liitoiksi. Suomen Partioliihtoon esimerkiksi syntyi 1925 Suomalainen Partiopoika- ja Partiotyttöliitto. Myös ruotsinkielisellä puolella kehitys oli vastaavansuuntaista.⁴⁰

Suomalaisen partioliikkeen sisäistä hajanaisuutta lisäsi 1930-luvulla entisestään poika- ja tyttötoiminnan eriytymisen ohella myös kokonaan uusien valtakunnallisten partioliittojen synty. Jo aiemmin oli partioliikkeen sisälle syntynyt aatteellisia yhteistyöorganisaatioita, kuten Metsänkävijäin Liitto ja Partiosissit. Nuorten Miesten Kristillisen Yhdistyksen eli NMKY:n ja naisten vastaavan NNKY:n yhteyteen oli lisäksi perustettu partioryhmät.⁴¹

NNKY:n partioryhmässä toimineet lippukunnat perustivat vuonna 1931 erillisen partioliiton, jon-

ka johtoon asetui turkulainen partiojohtaja Uuno ”Ukko” Kivistö (ent. Åker). Myöhemmin liitto sai nimen Siniset Partioijat. Myös NNKY:n puolella perustettiin erillinen liitto, joka sai myöhemmin nimen Suomen Siniset Partiotytöt. Liittojen nimi tuli partiolaisten käyttämistä sinisistä partiopaidoista erotuksena muissa liitoissa usein käytettyihin ruskeisiin paitoihin. Evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnilla oli sinisten partioliittojen toiminnassa tärkeä asema ja uusia erillisliittoja perusteltiin halulla korostaa uskonnollisen kasvatuksen merkitystä partiotoiminnassa.⁴²

Sisäisistä erimielisyyksistä huolimatta partioliike kehittyi Suomessa 1920- ja 1930-luvuilla. Partiolaisien lukumäärä alkoi 1920-luvun alun vähenemisen jälkeen uudelleen kasvaa ja myönteinen kehitys jatkui aina talvisodan syttymiseen asti. Esimerkkinä voidaan mainita, että vuonna 1930 Suomessa oli noin 14 400 partiolaista ja vuonna 1939 partiolaisia oli jo noin 27 000.⁴³ Partioliihteen kasvun seurauksena syntyi tarve myös lisätä alueellista yhteistyötä. Partiopoika- ja tyttöliittojen toimesta Suomeen perustettiin partiopiirejä, joiden tehtävänä oli kehittää alueellista partiotoimintaa. Piirijako kuitenkin vaihteli liittokohtaisesti ja myös piiritoiminnan aktiivisuudessa oli huomattavia liittokohtaisia eroja.⁴⁴

Valtakunnallisen ja alueellisen yhteistyön ohella paikallisyhdistyksillä on ollut suomalaisessa partioliikkeessä historiallisesti keskeinen asema. Alkuvaiheessa yhdistyksiä nimitettiin järjestöiksi, kunnes vuodesta 1938 alkaen vakiintui käyttöön lippukunta-termi.⁴⁵ Eri-ikäisille lapsille ja nuorille tarkoitettua partiotoimintaa on maassamme toteutettu ennen kaikkea lippukunnissa. Noin 11–18-vuotiaat partiolaiset ovat

kuuluneet yleensä lippukunnissa toimiviin pienryhmiin, vartioihin, jotka muodostavat Baden-Powellin kasvatustajärjestelmän perustan. Partiotointia kehitettäessä pyrittiin kuitenkin ottamaan huomioon myös muut ikäryhmät. Nuoria 8–11-vuotiaita partiopoikia alettiin Suomessa kutsua sudenpennuiksi tai kolkkapojiksi ja partiotyttöjä puolestaan tontuiksi. Varttuneemmille partiolaisille on lisäksi ideoitu 1930-luvulta alkaen vaeltaja- ja tarpojatoimintaa.⁴⁶

Lippukunnissa annettu partiokoulutus perustui jo 1920- ja 1930-luvuilla pitkälti erilaisten luokka- ja taitomerkkien suorittamiseen. Koulutusjärjestelmä suunniteltiin nousujohteiseksi ja vartioikäisten partiolaisten tavoitteena oli suorittaa kaikkiaan kolme luokkaa. Luokkamerkkien suorittaminen edellytti mm. retkeily-, viestitys- ja ensiaputaitojen hallitsemista. Koulutuksen osana suoritettiin usein myös taitomerkkejä.⁴⁷ Luokka- ja taitomerkkivaatimukset vaihtelivat jonkin verran eri partioliittoihin kuuluneissa lippukunnissa. Partiotaitojen ohella myös lippukuntien, piirien ja liittojen järjestämät erilaiset kurssit ja kilpailut sekä leirit vakiintuivat osaksi suomalaista partiotointia. Kurssitoiminnassa erityisesti partiojohtajakoulutukseen kiinnitettiin paljon huomiota.⁴⁸

Yleisenä tavoitteena partiotoinnin kehittämiseksi oli sovittaa Baden-Powellin partioaate suomalaiseen yhteiskuntaan. Tämä oli kuitenkin haasteellista,

Suurleirit olivat jo sotienvälisellä kaudella osa suomalaista partiotointia. Kuvassa on meneillään alaleirin johtajien käskenjako valtakunnallisella Kalevala-leirillä Lohjalla 1935. v.-sp:n arkisto.

sillä sosialistisen työväenliikkeen ohella myös äärioikeiston keskuudessa partioliikkeeseen suhtauduttiin varauksellisesti. Esitetty kritiikki kohdistui ennen kaikkea partioliikkeen kansainvälisyyteen ja siihen liittyvään rauhanaatteeseen.⁴⁹ Äärkansallismielisten toimesta perustettiin 1930-luvulla erillinen Kansallinen Partioliitto, jonka johtajana toimi majuri Hannes Anttila. Nimestään huolimatta uusi liitto ei kuulunut kansainvälisen partioliikkeen yhteyteen ja varsinaiset partioliitot pitivät sen nimeä harhaanjohtavana.⁵⁰

Partioliikkeen ohella Suomessa toimi 1920- ja 1930-luvuilla lukuisia muita nuorisjärjestöjä, minä seurauksena partiolippukunnat joutuivat monilla paikkakunnilla kilpailemaan jäsenistä niin poliittisten yhdistysten, suojeluskuntien kuin jossain määrin myös Lotta Svärd -järjestön kanssa.⁵¹ Partiolaisten mielestä erällä tahoilla pyrittiin lisäksi tarkoituksellisesti kopioimaan partiolaisten ulkoisia tunnusmerkkejä. Suomen Työväen Järjestönuorten Liitto oli esimerkiksi ottanut käyttöön partiopuvun tapaisen yhtenäisen asun, lain ja tervehdykset.⁵²

Ensimmäisen maailmansodan päätyttyä marraskuussa 1918 olot Euroopassa vähitellen vakiintuivat ja eri maiden partiolaisten välinen yhteistyö helpottui. Myös Suomessa partiopoika- ja partiotyttöliitot pyrkivät verkostoitumaan kiinteämmin osaksi kansainvälistä partioliikettä. Partiopoikien osalta yhteistyötä tosin hankaloitti se, että aluksi vain Ruotsinkielinen Partioliitto ja Vapaa Partiorryhmä olivat rekisteröityneet Lontoossa sijaitsevan Partiopoikien Kansainvälisen Toimiston jäseneksi.⁵³ Suurin osa Suomen partiopojista oli siten jäänyt alkuvaiheessa kansainvälisen yhteistyön ulkopuolelle.

Tilanne korjaantui, kun kaikkien partiopoikaliittojen yhteistyöelimeksi vuonna 1925 perustettu Suomen Partiopojat – Finlands Scouter rekisteröitiin Kansainvälisen Toimiston jäseneksi. Suomen Partiotytöt oli merkitty jo 1921 Partiotyttöjen Kansainvälisen Neuvoston jäseneksi. Yhteistyön koordinointia varten perustettiin lisäksi 1925 Suomen Partiotyttöjen Neuvottelukunta – Finlands Flickscouters Centralråd.⁵⁴ Myöhemmin partiopoikien maailmanjärjestö on saanut nimen World Association of the Scout Movement (WOSM) ja partiotyttöjen maailmanjärjestö The World Association of Girl Guides and Girl Scouts (WAGGGS).

Suomalaispartiolaiset ovat osallistuneet 1920-lu-

vulta alkaen säännöllisesti partiopoikien kansainväliin konferensseihin ja partiotyttöjen maailmankonferensseihin sekä Jamboreille. Suomessa kansainvälisen yhteistoiminnan lisääntyminen 1920- ja 1930-luvuilla näkyi lisäksi erityisesti Ruotsiin ja Viroon suuntautuneiden partiomatkojen sekä naapurimaista tehtyjen vastavierailujen lisääntymisenä.⁵⁵ Suomalaispartiolaisten liittyminen osaksi kansainvälistä partioliikettä huipentui Robert ja Olave Baden-Powellin paljon huomiota saaneeseen vierailuun Helsingissä elokuussa 1933 osana heidän tekemäänsä kiertomatkaa Itämeren alueella.⁵⁶

Partiotoiminnassa ja monilla muilla yhteiskunnan aloilla tapahtunut myönteinen kehitys pysähtyi toisen maailmansodan puhjettua Euroopassa syksyllä 1939. Suomi joutui talvisotaan marraskuun lopulla, kun Neuvostoliitto aloitti hyökkäyksen Suomeen ilman sodanjulistusta.⁵⁷ Sodan uhka oli kuitenkin ollut nähtävissä jo aiemmin syksyllä ja poikkeusoloihin oli pyritty mahdollisuuksien mukaan valmistautumaan etukäteen. Partiolippukunnissa valmistautuminen merkitsi mm. ensiapu- ja väestönsuojelukoulutuksen antamista normaalin partiotoiminnan ohessa. Varsinaisten sotatoimien aikana suurin osan miespuolisista partiijohtajista joutui liikekannallepanon seurauksena palvelemaan sotilastehtävissä, mikä vaikeutti lippukuntien normaalia toimintaa. Partiolaiset olivat lisäksi luovuttaneet Puolustusvoimien käyttöön runsaasti retkeilykalustoaan.⁵⁸

Kotirintamalle jääneitä partiolaisia toimi vapaaehtoistehtävissä esimerkiksi ilmavalvonnassa, sairaaloissa ja väestönsuojelussa. Partiopoikia saatettiin käyttää myös lähettitehtävissä. Yhteiskunnallisesti tärkeä partiotoiminnan osa-alue olivat sota-aikana järjestetyt erilaiset talkoot. Talkoohengessä järjestettiin esimerkiksi nuorten työleirejä, joiden avulla helpotettiin maatalouden työvoimapulaa. Talkootyön merkitys elintarvike- ja raaka-ainepulan vallitessa oli suuri ja toimintaa pyrittiin organisoimaan myös nuorisjärjestöjen välisenä yhteistyönä esimerkiksi vuonna 1941 perustetun Nuorten Talkoot -organisaation puitteissa.⁵⁹

Sotavuosina suunniteltiin myös yhteistä Suomen Pojiksi kutsuttua kattojärjestöä poikatyötä tehneille järjestöille. Osana hanketta järjestettiin koeluontoinen kesäleiri Naantalissa vuonna 1940. Leirille osallistuivat partiopoikaliittojen ohella suojeluskuntapo-

1920-luvulla suomalaispartiolaiset liittyivät aiempaa kiinteämmin osaksi kansainvälistä partioliikettä. Kuva on Åbo Vildar -partiotyttöliippukunnan vuonna 1922 tekemältä matkalta Tukholmaan. Suomen Partiomuseo.

jat, useat raittius- ja urheiluliitot sekä myös muutamat työväenliikettä lähellä olleet järjestöt. Lopulta kattojärjestön perustamishanke jäi kuitenkin toteutumatta, vaikka esimerkiksi partiopoikaliitoissa uuden keskuselimen perustaminen oli saanut kannatusta.⁶⁰

Talvisodan päättyminen maaliskuussa 1940 ei merkinnyt pysyvää rauhaa, vaan sota Suomen ja Neuvostoliiton välillä puhkesi uudelleen kesällä 1941. Vuosien 1941–1944 sotaa kutsutaan tavallisesti jatkosodaksi. Partiolikkeessa talvisodan ja välirauhan aikana omaksuttuja toimintamuotoja kehitettiin samansuuntaisesti vuoteen 1944. Sota-ajan poikkeusoloissa myös partioliittojen välinen yhteistyö lisääntyi ja tammikuussa 1941 perustettiin neljän partiopoikaliiton toimesta Vernerin ”Pöpö” Louhivuoren johtama Suomen Partipoikajärjestö – Finlands Scoutunion (SPJ), jolle annettiin vastuuta jäsenliittojen toiminnan valtakunnallisesta organisoinnista. Tässä yhteydessä perustettiin myös yhtenäiset suomen- ja ruotsinkieliset partiopoikapiirit.⁶¹

Partiotyttöjen osalta yhteistyön lisääntyminen johti Suomen Partiotyttöjärjestön – Finlands Flickscoutunionin (SPTJ) perustamiseen tammikuussa 1943. Tyttöjen keskusjärjestön johtoon asettui Sylvi ”Visa”

Visapää.⁶² Partiopoika- ja tyttötoiminnan yhtenäistymisen ohella Suomessa käytiin edelleen myös tuloksettomia neuvotteluja nuoriso- ja poikatyötä tehneiden järjestöjen toiminnan yhdistämisestä kansallisella tasolla.⁶³ Kokonaisuudessaan Suomen partioliikkeen aseman vakiintuminen 1920- ja 1930-luvuilla sekä sota-aikana tapahtunut toiminnan yhtenäistyminen loi perustan partioliikkeen kehittämiseksi sodanjälkeisinä vuosikymmeninä.

Partiotoiminnan alkuvaiheet Varsinais-Suomessa

Varsinais-Suomen maakunta on pinta-alaltaan suhteellisen pieni, mutta historiallisesti se on muodostanut pitkään Suomen ydinalueen. Maakunta voidaan jakaa kolmeen alueelliseen perustyyppiin: kaupunkeihin, pääosin suomenkieliseen mannermaan maaseutuun ja saaristoon. Partioliikkeen levittäytyessä Suomeen autonomian ajan lopulla Varsinais-Suomessa sijaitsi kolme varsinaista kaupunkia: Turku, Naantali ja Uusikaupunki. Saloon oli lisäksi vuonna 1887 perustettu kauppa. Kaupunkiseutujen ohella maakunnan rannikkoa ympäröi maaseutu ja maatalous työllisti suurimman osan alueen väestöstä. Oman erityisluonteensa Varsinais-Suomen maaseutuun toi lisäksi laaja, suurelta osin ruotsinkielisen väestön asuttama saaristo. Maatalouden ohella maakuntaan oli kehittynyt varhain myös kauppaan, liikenteeseen ja teollisuuteen liittyntä monipuolista yritystoimintaa.⁶⁴

1800-luvun kuluessa maakunnan väestö kasvoi vakaasti ja maamme itsenäistyessä vuonna 1917 Varsinais-Suomessa oli noin 240 000 asukasta. Väestöstä oli autonomian ajan lopulla suomenkielisiä arviolta yli 80 % ja ruotsinkielisiä puolestaan noin 17 %. Kaupunkilaisten osuus oli vuonna 1917 jo noin 28 %, mikä kertoo osaltaan maakunnan Suomen oloissa korkeasta kaupungistumisasteesta. Autonomian aikana Varsinais-Suomi oli Uudenmaan ohella Suomen kaupungistunein maakunta. Varsinais-Suomen kaupungeista Turku oli ylivoimaisesti suurin ja esimerkiksi vuonna 1917 Turussa asui 59 350 henkilöä, kun Uudenkaupungin väkiluku oli vain 4 310 ja Naantalin ainoastaan noin 800.⁶⁵ Tätä taustaa vasten on ymmärrettävää, että erityisesti kaupunkilaisnuorten tarpeisiin kehitetty ruotsin- ja suomenkielinen partiotoiminta lähti

Vartio oli alusta alkaen tärkeä osa Baden-Powellin luomaa kasvatusjärjestelmää. Vartion tunnuksena oli usein viiri. Kuvassa Tapiolan Tyttöjen Tammenterho-vartio vuonna 1919. v-sp:n arkisto.

Varsinais-Suomessa nopeasti käyntiin ennen kaikkea Turussa.

Kaupungin historiaa tutkineen Eino Jutikkalan mukaan Turku kehittyi pikkukaupungista suurkaupungiksi 1890-luvulta 1910-luvulle. Turku teollistui tällöin aiempaa nopeammin ja sen huomattavimpia teollisuuslaitoksia olivat ruotsalaisen Per Cerelius Rettigin perustama tupakkatehdas, Auran Sokeritehdas ja brittiläisen William Chrichtonin johdolla Aurajoen alajuoksulle kasvanut telakka ja konepaja. Turussa oli

Turunmaan saaristo oli kiehtova retkikohde turkulaisille partiopojille. Kuvassa Turun Soihtu-Pojat lähdessä retkelle Kuusistoon vuonna 1925. v-sp:n arkisto.

1800-luvun loppupuolella myös merkittävää rauta- ja tekstiiliteollisuutta.⁶⁶ Teollistumisen ohella ihmisten elämää muuttivat uudenlaiset keksinnöt. Suomen ensimmäinen puhelinverkko avattiin esimerkiksi Turussa maaliskuussa 1892. Sanomalehdissä ennustettiin katujen tämän seurauksena nopeasti autioituvan, koska ihmisten uskottiin viettävän jatkossa aikaansa enimmäkseen kotona puhelimen ääressä. Kaupungin sisäistä liikennettä kehitettiin lisäksi rakentamalla Turkuun sähkökäyttöisiä raitiotielinjoja, jotka avattiin liikenteelle 1908.⁶⁷

Teollistumisen seurauksena Turun väestörakenne ja kaupunkikuva muuttuivat aiempaan verrattuna. Kaupungin väkiluvun kasvaessa erityisesti teollisuustyöväestön määrä lisääntyi voimakkaasti vuosien

1870–1920 välisenä aikana.⁶⁸ Yhtenäistä, pääosin matalien puurakennusten hallitsemaa kaupunkikuvaa alkoivat lisäksi rikkoa uudenlaiset monikerroksiset kivitalot. Varsinaisen asemakaavoitetun kaupunkialueen ulkopuolelle esimerkiksi Raunistulaan ja Nummenmäelle syntyi laajoja esikaupunkeja, joihin muutti asumaan työväkeä.⁶⁹ Kaiken kaikkiaan voidaan siis sanoa, että vuosisadan vaihde merkitsi Turussa monessa suhteessa merkittävää murroskautta. Muutoksilla oli myös syvällisiä yhteiskunnallisia vaikutuksia, jotka osaltaan loivat edellytyksiä partiotoiminnan leviämiseksi.

Yhteiskunnallisen aktiivisuuden lisääntyminen 1800-luvun lopulla näkyi selvästi Turussa, jonne syntyi lukuisia yhdistyksiä ja seuroja. Jo vuonna 1886

kaupunkiin esimerkiksi perustettiin kansainvälisen NMKY-liikkeen hengessä Turun Nuorukaisyhdistys, jota on pidetty Suomen ensimmäisenä merkittävänä kristillisenä nuorisoyhdistyksenä. Useat perustetuista yhdistyksistä, kuten raittiusseurat, tekivät aatteellisten periaatteidensa mukaista valistustyötä. Sortovuosien aikana vapaaehtoisen yhdistystoiminnan merkitys entisestään korostui, koska suomalaisten kansallisen yhtenäisyyden vahvistamista pidettiin tärkeänä.⁷⁰ Vapaaehtoisen kansalaistoiminnan yleistymisen ilmeni myös vilkkaana urheilu- ja voimisteluseurojen perustamisena kansainvälisten esikuvien mukaisesti.

Jo 1870-luvulla oli Kupittaa puistossa järjestetty urheilujuhlia, joiden aikana kilpailtiin esimerkiksi pyöräilyssä. Samalla ajanjaksolla syntyivät myös ensimmäiset turkulaiset urheiluseurat, kuten Aura Simällskap. Urheiluharrastus alkoi ruotsinkielisen väestönosan piirissä mutta pian Turussa käynnistyi myös suomenkielinen seuratoiminta. Turusta innostus levisi nopeasti esikaupunkeihin ja maaseudulle, jonne perustettiin lukuisia urheilu- ja voimisteluseuroja. Useat seuroista toimivat aluksi paikallisten raittius- ja työväenyhdistysten sekä vapaapalokuntien alaosastoina. Erityisesti Raunistulan ja Nummenmäen kaltaisissa rauhattomissa esikaupungeissa urheiluharrastus antoi nuorisolle uuden mielekkään tavan viettää vapaa-aikaa. Alkuvaiheessa uinti, pyöräily, purjehdus ja voimistelu olivat yleisurheilulajien sekä hiihdon ohella suosittuja urheilumuotoja.⁷¹

Turussa urheiluharrastus oli alkuvaiheessa voimakkaasti sidoksissa oppikouluihin. Turun koululaitos oli ollut pitkään 1800-luvulla pääasiassa ruotsinkielinen, mutta vuosisadan vaihteessa ja 1900-luvun alussa myös suomenkielisten oppilaiden määrä alkoi nopeasti kasvaa. Koulujen oppilaista suurin osa oli turkulaisia, mutta erityisesti suomenkielisten oppilaiden joukossa oli myös runsaasti maaseudulta lähtöisin olleita nuoria.⁷² Koulujen opettajakunnan piirissä urheiluharrastusta pidettiin ajan hengen mukaisesti tärkeänä osana nuorisokasvatusta. Urheilun tavoin turkulaisten oppikoulujen opettajat olivat valmiit hyödyntämään myös partiotoiminnan tarjoamia uudenlaisia mahdollisuuksia lasten ja nuorten kasvatuksessa.

Robert Baden-Powellin ajatukset levisivät kulovalkean tavoin Turkuun, jonka kaduille ilmaantuneita partiopoikia nimitettiin englantilaisten esikuvien

mukaan ”poiskoteiksi” tai ”scouttipojiksi”.⁷³ Varsinais-Suomen partioliikkeen varhaisvaiheita tutkineen Kari Vainion mukaan ensimmäisen lyhyen toimintajakson aikana vuosina 1910–1911 partiotoimintaa oli Turun ohella ainakin Salossa ja Sauvossa. Myös Uudessakaupungissa tehtiin suunnitelmia partiotoiminnan aloittamiseksi.⁷⁴

Varsinaisia itsenäisiä lippukuntia ei Varsinais-Suomeen kuitenkaan vielä tässä vaiheessa muodostunut, vaan esimerkiksi Turussa ns. scout-prikaateja perustettiin kaupungin ruotsin- ja suomenkielisten oppikoulujen yhteyteen. Ruotsalaisen Realilyseon partioyhtymän nimenä oli Boy-Scouterna vid Åbo Reallyceum ja Ruotsalaisen Yhteiskoulun vastaavaan ryhmään kuului myös tyttöjä. Turun suomenkielisistä oppikouluista partiotoiminta lähti käyntiin syksyllä 1910 Suomalaisessa Realilyseossa ja Klassillisessa Lyseossa sekä myöhemmin vuoden 1911 keväällä Turun Suomalaisessa Yhteiskoulussa.⁷⁵

Partiojohtaja Aaro ”Lätkä” Lehtilä (ent. Lehtinen) on pitänyt mahdollisena, että partiopoikatoimintaa olisi vuosina 1910–1911 ollut turkulaisten oppikoulujen ohella myös kristillisten nuorisoyhdistysten, kuten Turun NMKY:n, piirissä.⁷⁶ Järjestössä oli poikatyöhön jo aiemmin kiinnitetty huomiota ja NMKY:n poikatyönsihteerinä Helsingissä työskennellyt Verner Louhivuori alkoi soveltaa toiminnassa partioliikkeen periaatteita luettuun Ebbe Lieberathin käännökseen ”Scouting for Boys” -kirjasta. Ainakin Helsingin NMKY:n yhteyteen perustettiin partiopoikajoukkue keväällä 1911.⁷⁷

Ensimmäisen toimintajakson aikana Turun suomenkieliset partiolaiset oli todennäköisesti järjestetty kahteen prikaatiin, jotka oli jaettu yhdeksään vartioon. Vartioista käytettiin tässä vaiheessa ruotsinkielistä nimitystä patrull. Kullakin vartiolla oli alkuvaiheessa oma tunnusvärinsä ja vartioiden jäsenet kantoivat vasemmassa olkapäässään tunnusvärin mukaista olkanauhaa. Vartioiden toiminta perustui jo alkuvaiheessa partiotaitojen harjoitteluun ja erityisten luokkamerkkien suorittamiseen. Ensimmäiset luokkamerkkivaatimusvihkot julkaistiin Turussa sekä suomen- että ruotsinkielisinä jo 1911. Luokkamerkkien mukaisesti vartioiden jäsenet jaettiin III, II ja I luokan partiolaisiin. III luokan suorittamista edelsi aloka-aika, jonka päättyessä annettiin partiolupaus. Luokkasuoritusten ohella ainakin Turussa oli käytössä myös muutamia

Turun Metsänkävijöiden partiopoikia Turun taidemuseon edustalla huhtikuussa 1927. Englantilaistyyppiseen partioasuun kuuluivat hattu sekä polvihousut ja -sukat.

V-SP:n arkisto.

Partiotaitojen harjoittelua Auran Tähti Poikien Orava-vartion kokouksessa vuonna 1928. Suomen Partiomuseo.

erillisiä taitomerkkejä liittyen esimerkiksi sairaanhoitoon, viestitykseen ja merimiestaitoihin.⁷⁸

Vartioiden kokouksissa harjoiteltujen taitojen ohella patio toiminnan keskeisenä sisältönä olivat Luolavuoren maastoon ja muihin Turun lähialueiden metsiin tehdyt retket, joiden lisäksi saatiin järjestää myös pidempiä leirejä. Alusta alkaen myös läheinen saaristo muodosti suosituksen kohteen partiolaisten retkille ja leireille. Säilyneiden tietojen mukaan esimerkiksi Turun ruotsinkieliset partiolaiset olivat kesällä 1911 leirillä Ruissalossa.⁷⁹ Veneellä oli helppo liikkua saaristossa ja lisäksi partioliikkeen perustaja B-P oli järjestänyt ensimmäisen partioleirinsä juuri Englannin rannikolla sijaitsevalla saarella.

Turussa ja muutamilla muilla Varsinais-Suomen paikkakunnilla lupaavasti käynnistynyt partiotoiminta kuitenkin kiellettiin syksyllä 1911, kuten tapahtui myös muualla Suomessa. Kenraalikuvernööri Seynin aloitteesta annettua kieltoa valvoivat läänien kuvernöörit eli maaherrat. Turun ja Porin läänin kuvernööriksi oli samana vuonna nimitetty kovaotteisena pidetty Ilmari Vuorinen, mikä huononsi entisestään partiolaisten asemaa.⁸⁰ Partioliiikkeen ohella myös useiden muiden aatteellisten yhdistysten toiminta joko kiellettiin kokonaan tai sitä rajoitettiin sortovuosien aikana. Esimerkkinä voidaan mainita Turun työväenopisto, jonka luennoilla saattoi istua eturivissä

virkapukuinen poliisimies valvomassa luennon sisältöä.⁸¹

Partioliikettä koskenut kielto esti Turussa ja myös muualla Varsinais-Suomessa julkisen partiotoiminnan vuosina 1911–1917. Säilyneiden tietojen mukaan osa partiojohtajista kuitenkin jatkoi toimintaa yksittäisissä tyttö- ja poikaryhmissä kiristyneestä viranomaisvalvonnasta huolimatta. Ainakin osittain partioliikkeen periaatteiden mukaista nuorisokasvatustyötä tehtiin lisäksi turkulaisissa urheilujärjestöissä ja Jyrynimisessä yhdistyksessä.⁸² Maanalaisesta toiminnasta huolimatta on selvää, että asetettu kielto hidasti partioliikkeen juurtumista Varsinais-Suomeen.

Maaliskuun vallankumouksen seurauksena vapautuneissa yhteiskunnallisissa oloissa partiotoiminta lähti nopeasti uudelleen käyntiin myös Varsinais-Suomessa. Erityisesti turkulaisissa oppikouluissa innostus oli vuoden 1917 keväällä suurta. Kari Vainion mukaan kaupungin ensimmäinen nykyisten suomenkielisten partiolippukuntien edeltäjä, Turun Partioijat, perustettiin maaliskuun lopulla. Ylioppilas Hannes Rannikon johtamat suomenkieliset partioijat jakaantui-
vat tässä vaiheessa kolmeen osastoon, jotka toimivat Klassillisessa Lyseossa, Realilyseossa ja Yhteiskoulussa. Keskinäistä yhteistoimintaa varten suomenkielissä oppikouluissa toimineet partioijat perustivat Partioikain Turun Paikallisosaston. Sen oli tarkoi-

Kokoontuminen Turun tuomiokirkolle on ollut historiallisesti tärkeä osa partioparaatia. Kuva on vuoden 1929 partioparaatista. v-sp:n arkisto.

tus toimia eräänlaisena paikallishallituksena.⁸³

Turun suomenkielisten partiopoikien paikallisosastolla oli säännöllisesti auki oleva partiokanslia. Paikallisosastossa suunniteltiin myös luokkamerkivaatimuksia ja partiolaisten ulkoisia tunnusmerkkejä, kuten lippua, kevään 1917 aikana. Paikallisosaston toimesta järjestettiin lisäksi yhteistoimintaa kaupungin partiolaisille. Esimerkkeinä voidaan mainita retki Kaarinan Piispanristille ja yhteiset partiopäivät lokakuussa 1917. Partiopäivien päätteeksi osallistujat marsivat paraatissa Turun linnan pihalle, jossa ohjelmaan kuului mm. soittokunnan musiikkia ja partio-osastojen lippujen vihkiminen. Turun suomenkielisillä partiopojilla oli myös jonkin verran yhteistoimintaa kaupungissa toimineiden partiotyttöjen ja ruotsinkie-

listen partiolaisten kanssa. Partiolaisten yhteistoiminta ei kuitenkaan rajoittunut pelkästään alueelliselle tasolle, vaan turkulaiset lähettivät edustajansa Helsingissä toukokuussa 1917 pidettyyn Suomen Partioliton perustavaan kokoukseen. Turun ohella varsinaissuomalaisia edustajia oli myös Salosta.⁸⁴

Miltei samanaikaisesti uudelleen virinneen partiopoikatoiminnan kanssa alkoi myös suomenkielisten tyttöjen partiotoiminta vastaperustetussa Turun Partiotyttöjärjestössä, joka jakaantui erillisiin Yhteiskoulun ja Tyttökoulun osastoihin. Ruotsinkieliset perustivat puolestaan Turkuun Henrik Karstenin johtaman lippukunnan Svenska Scoutkåren i Åbo, johon kuului partiopoikaryhmä Svenska Scoutkår ja partiotyttöryhmä Åbo Vildar. Vuonna 1920 joukko ruotsinkieli-

siä partiopoikia perusti lisäksi erillisen lippukunnan, joka sai nimen Scoutkåren Pojkarna. Turkulaisten opikoulujen ohella partiotoimintaa harjoitettiin tässä vaiheessa myös joissakin kansakouluissa ja itsenäisesti toimivissa vartioissa.⁸⁵

Useissa kristillisissä järjestöissä oli tehty jo aiemmin nuorisokasvatustyötä, johon partioliikkeen periaatteet soveltuivat hyvin. Turun Kaupunkilähetyksen piirissä toiminut diakoni Einar ”Setu” Henriksson esimerkiksi perusti vuonna 1917 Betanian Pojat -nimisen partio-osaston.⁸⁶ Bruno Honkasalo perusti lisäksi Lähetystalon Pojat ja Turun NMKY:n pastori Uno Gräsbeck antoi keväällä 1917 Partiopoikain Turun Paikallisosaston käyttöön kokoustiloja Maariankadulta. Pian tämän jälkeen Gunnar Leinikki aloitti säilyneiden tietojen mukaan varsinaisen partiopoikatoiminnan Turun NMKY:ssä. Myöhemmin NMKY:n partio-osasto on saanut nimen Auran Tähti Pojat.⁸⁷

Turun lisäksi partiotoiminta alkoi vuoden 1917 aikana uudelleen myös muutamilla muilla varsinais-suomalaisilla paikkakunnilla. Salossa perustettiin toukokuun lopulla sekä partiopoika- että tyttöjärjestö ja Uudessakaupungissa partiotoiminta lähti käyntiin yhteislyseon opettajan Yrjö Iisaloon johdolla.⁸⁸ Vuoden 1917 loppupuolella massaliikkeeksi kasvanut partio kohtasi kuitenkin uusia vaikeuksia. Partiolaisten lukumäärä oli kasvanut liian nopeasti ja lisäksi yhteiskunnalliset levottomuudet kärjistyivät Varsinais-Suomessa.

Erityisesti Turku oli vuonna 1917 eräs maamme pahimmista levottomuuspesäkkeistä. Työväen liikehdintä johti yhteenottoihin, ja esimerkiksi marraskuun suurlakon aikana väkijoukko otti vangiksi Turun ja Porin läänin maaherran sekä kaupungin poliisimestarin. Yleistä järjestystä ei kaupungissa kyetty riittävästi valvomaan, mikä johti ajoittain kauppaliikkeiden ryöstelyyn ja väkivaltaisuuksiin. Tilannetta pahensi lisäksi Suomessa vallinnut elintarvikepula. Kansalaisodan puhjettua tammikuun lopulla 1918 vallankumoukselliset punaiset ottivat nopeasti vallan muun Etelä-Suomen tavoin myös Turussa ja perustivat kaupunkiin vallankumouskomitean.⁸⁹

Työväenliikkeen piirissä oli partiotoimintaan suhtauduttu varauksellisesti jo ennen kansalaisotaa. Tämän vuoksi onkin ymmärrettävää, että normaali partiotoiminta keskeytyi kansalaisodan ajaksi punaisten hallitsemassa Turussa ja myös muualla Varsi-

nais-Suomessa.⁹⁰ Merkittäviä taisteluja ei kansalaisodan aikana kuitenkaan Turun seudulla käyty ja sotaan liittynyt terrori oli maamme muihin osiin verrattuna suhteellisen vähäistä. Sotatoimet päättyivät keväällä 1918 valkoisten voittoon. Turusta punaiset joutuivat vetäytymään 12. huhtikuuta ja seuraavana päivänä kaupunkiin marssi Saariston Vapaa joukko.⁹¹ Olojen rauhoituttua myös pysähdyksissä ollutta partiotoimintaa voitiin jälleen jatkaa.

Kansalaisodan jälkeisinä vuosina partioliike levisi Varsinais-Suomessa Turun, Salon ja Uudenkaupungin ohella myös uusille paikkakunnille. Paraisilla toiminta lähti käyntiin Axel Neittamon toimesta ja myös Sauvossa perustettiin uudelleen partiolippukunta Niilo ja Siro Vuoren aloitteesta. Edellä mainittujen paikkakuntien ohella partiolippukuntia syntyi myös esimerkiksi Nauvoon, Lietoon, Särkisaloon, Laitilaan ja Loimaalle. Maaseudun lippukuntien toiminta jäi kuitenkin usein lyhytaikaiseksi. Varsinais-Suomen kaupungeista partiotoiminta käynnistyi viimeisenä Naantalissa, jonne perustettiin tyttölippukunta Naantalin Partiojärjestö vuonna 1920. Myöhemmin lippukunnan nimi muutettiin Naantalin Naakoiksi. Vuonna 1930 ensimmäisen kerran alkanut partiopoikatoiminta puolestaan vakiintui kaupungissa Naantalin Sinisten perustamisen myötä vuonna 1933.⁹²

Alkuvaiheessa turkulaislippukunnat toimivat yleensä koulujen yhteydessä lukuun ottamatta NMKY:n alaista Auran Tähti Pojat -lippukuntaa. Tilanne oli vastaavanlainen myös useilla muilla Varsinais-Suomen paikkakunnilla. Tärkeänä syynä tähän olivat opettajakunnan aktiivisuuden ohella koulujen tarjoamat kokoontumistilat. 1920- ja 1930-lukujen kuluessa tilanne kuitenkin muuttui ja yhä useammat aatteelliset järjestöt, kuten Pelastusarmeija, raittiusseurat, marttayhdistykset ja Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnat perustivat nuoriso-osastoikseen partiolippukuntia. 1930-luvulta alkaen useat partiolippukunnat perustivat lisäksi erillisiä kannatus- ja tukiyhdistyksiä, joiden tehtävänä oli ennen kaikkea taloudellisen tuen hankkiminen partiotoiminnalle.⁹³

Esimerkkinä aatteellisissa järjestöissä 1920-luvulla syntyneestä partiotoiminnasta voidaan mainita raittiusyhdistys Toivo II:n yhteyteen Einar Henrikssonin toimesta perustettu Turun Soihtu-Pojat, joka myöhemmin muutti nimensä Ilmari ”Iso-Hukka” Vainion aloitteesta Turun Metsänkävijöiksi.⁹⁴ Turun NMKY:n

Uuno ”Ukko” Kivistö oli eräs näkyvimmistä varsinais-suomalaisista partiojohtajista. Kuvassa Kivistö on NMKY:n partioliiton Kultarantaleirillä Naantalissa 18.–27. 7. 1936. Kuva: Helios, Suomen Partiomuseo.

lippukunnaksi perustettiin lisäksi vuonna 1929 Auran Vartiot, jonka nimeksi vakiintui pian Turun Tähti-Tytöt. Myöhemmin 1930-luvulla uusia lippukuntia perustettiin ennen kaikkea seurakuntiin, kun aiemmin kristillinen partiotoiminta oli keskittynyt lähinnä NMKY:n ja NNKY:n piiriin. Uusia sinisiä turkulaislippukuntia olivat mm. Mikaelin seurakunnan yhteyteen vuonna 1934 perustettu Turun Mikaelin Siniset ja meripartiolippukunta Ulapan Pojat sekä Tuomiokirkkoseurakunnan poikalippukunta Turun Sinikotkat ja tyttölippukunta Nuotiotytöt.⁹⁵

Kehitys johti asteittain oppikoulujen merkityksen vähenemiseen ja partiotoiminnan pirstaloitumiseen.

Turun Partiotyttöjärjestö muutti 1919 nimensä Tapiolan Tytöiksi ja jo seuraavana vuonna se hajosi. Suomenkielisen Yhteiskoulun joukkue tunnettiin tämän jälkeen nimellä Auran Tytöt⁹⁶ ja se oli pitkään 1920-luvulla ainut Turussa toiminut tyttölippukunta. Myös Suomenkielisen Yhteiskoulun partiopojat perustivat vuonna 1920 Oiva Halmeen aloitteesta erillisen lippukunnan, joka sai nimekseen Turun Partio-Sissit. Lippukunnan johtajaksi valittiin voimistelunopettaja Oskari Santalahti. Vuoteen 1923 mennessä Turun Partioaikien toiminta menetti lopullisesti merkityksensä, koska tällöin myös Klassillisen Lyseon partiopojat muuttivat nimensä Puhurin Pojiksi⁹⁷. Realilyseon partiolaiset olivat jo aiemmin liittyneet Klassillisen Lyseon joukkueeseen. Turkulaisista lippukunnista Auran Tytöt ja Turun Partio-Sissit säilyttivät oppikoulun piimpään virallisena taustayhteisönään.⁹⁸

Turkulaisten oppikoulujen yhteydessä toimineiden partiolaisten sosiaalinen tausta oli Kari Vainion mukaan pitkälti samansuuntainen kuin koulujen oppilailla. Suuri osa oli lähtöisin keskiluokkaisista oloista. Joukossa oli runsaasti esimerkiksi virkamiesten, suurliikkeenharjoittajien ja maaseudun tilallisten lapsia. Suhteellisen pienellä osalla koulujen oppilaista oli sitä vastoin työväenluokkainen tausta. Myös muilla oppikoulupaikkakunnilla tilanne oli samansuuntainen. Varsinais-Suomen maaseudun lippukunnissa oli sitä vastoin enemmän lapsia eri yhteiskuntaryhmistä.⁹⁹

Oppikoulujen ulkopuolella syntyneiden turkulaislippukuntien jäsenten sosiaalinen tausta sen sijaan vaihteli enemmän riippuen erityisesti siitä kaupunginosasta, jossa lippukunta toimi. Huomattava osa jäsenistä oli kansakoululaisia ja joukossa oli myös työväenluokkaisista oloista tulleita. Erityisesti kirkon ja kristillisten yhdistysten piirissä toimineet lippukunnat olivat tavallisesti sitoutuneet tiettyyn kaupunginosaan. Esimerkiksi Puutorin laidalla toimineissa NMKY:n Auran Tähti Pojissa ja NNKY:n Turun Tähti-Tytöissä oli mukana lapsia Raunistulan esikaupunkialueelta. Mikaelin Seurakunnan lippukuntien toimitilat sijaitsivat puolestaan Puistokadulla, minkä seurauksena niihin liittyi lapsia läheisestä Port Arthurin eli Portsan työläiskaupunginosasta.¹⁰⁰

Kari Vainion mukaan on lisäksi todennäköistä, että työläisperheiden lasten osuus kasvoi kristillisissä sinisissä lippukunnissa 1920-luvun lopulla ja 1930-luvulla. Suuri osa Einar Henrikssonin johtamassa par-

tiopoikatoiminnassa mukana olleista lapsista oli esimerkiksi työläistäustaisia ja osana toimintaan kuului mm. kasvitarhapalstojen hoito, millä oli taloudellista merkitystä partiolaisten perheille. Vaikka partioon liittyikin työläisperheiden lapsia, niin tästä huolimatta työväenliikkeen suhtautuminen partiotoimintaan säilyi kielteisenä.¹⁰¹

Varsinais-Suomen partiolaisten kokonaismäärän arviointi on 1920- ja 1930-luvun osalta vaikeaa, koska alueen partiolippukunnat toimivat hajallaan useissa erillisissä liitoissa. Todennäköisesti Varsinais-Suomessa oli 1920-luvulla noin 500 partiolaista ja seuraavalla vuosikymmenellä heidän lukumääränsä kasvoi tasaisesti. Vainion esittämän arvion mukaan maakunnassa oli 1930-luvun loppupuolella jo yli 1 000 partiopoikaa. Tyttölippukunnissa oli puolestaan samalla ajanjaksolla huomattavasti vähemmän jäseniä, arviolta yhteensä noin 500–800 henkeä.¹⁰²

Partiotoiminnan vakiinnutettua asemansa Varsinais-Suomessa syntyi myös lisätä alueellista yhteistoimintaa. Partiopoikain Turun Paikallisosaston toiminta oli hiipunut jo vuonna 1917. Käytännön yhteistoimintaa varten kaupungin suomen- ja ruotsinkieliset lippukunnat perustivat Turun Partiolaisten Paikallisneuvoston huhtikuussa 1919. Paikallisneuvoston merkitystä kuitenkin vähensi se, että lippukunnissa siihen suhtauduttiin varauksellisesti. Neuvosto kutsuttiin koolle vain tarvittaessa ja sen toiminta rajoittui ennen kaikkea yhteisten juhlien ja paraatien järjestämiseen. Yhteistoiminta rajoittui lisäksi Turun alueelle, ei koko Varsinais-Suomeen.¹⁰³

Ensimmäisestä Varsinais-Suomessa toimineesta partiopiiristä on säilynyt tietoja vuodelta 1927. Tällöin Suomen Partioliiiton liittoneuvosto oli jakanut Suomen alueellisiin yhteispiireihin ja nimitti kullekin piirille johtajan. Tarkoituksena oli lisätä lippukuntien välistä yhteistyötä ja luoda alueellinen linkki keskusjärjestöön. Varsinais-Suomen Piirin johdossa toimi aluksi Uuno ”Ukko” Kivistö ja sihteerinä Aili ”Väskynä” Sarvanto. Säilyneiden tietojen mukaan piiriin kuuluivat vuonna 1929 seuraavat turkulaiset lippukunnat: Auran Tytöt, Auran Tähti Pojat, Puhurin Pojat, Tapiolan Tytöt, Turun Metsänkävijät ja Turun Partio-Sissit. Myöhemmin piirin toimintaan tuli mukaan lippukuntia myös Salosta, Uudestakaupungista ja Naantalista.¹⁰⁴ Varsinais-Suomessa ei partiopiiritoinnin aloittamisessa pidetty kiirettä, sillä esimer-

Jukka Hurme pitelemässä Matin Jousta. v-SPP voitti partiopiirien välisen Matin Jousi-kilpailun vuonna 1937.

v-SPP:n arkisto.

kiksi Satakunnan Partiopiiri oli aloittanut toimintansa jo vuonna 1921.¹⁰⁵

Varsinais-Suomessa yhteispiirin toiminta keskittyi erityisesti partiolaisten suojeluspyhimyksen Pyhän Yrjön muistoksi vietetyn Yrjöpäivän juhlallisuuksien valmisteluun. Myös paraatiperinne aloitettiin vuonna 1927, kun partiolaiset marssivat Turun tuomiokirkolle. Piirin toimesta järjestettiin Urheilupuistossa lisäksi syksyllä 1929 leirinäytös, jossa partiolaiset esittelivät yleisölle pystyttämäänsä leirirakennelmia ja retkeilytaitoja. Piiritoinnin osana olivat myös vuodesta 1930 alkaen vartionjohtajakurssit ja piiripäivät, joiden ohjelmaan kuului luentoja ja keskusteluja.¹⁰⁶

Yhteispiiristä huolimatta suomalaisen partioliikkeen hajaantuminen alkoi näkyä myös Varsinais-Suomessa 1930-luvulla, jolloin partioliitot perustivat

Erkki Pekkola apinasillalla Turun Urheilupuistossa järjestetyssä leirinäytöksessä vuonna 1929. v-sp:n arkisto.

erillisiä piiriorganisaatioita. Aiemman yhteispiirin sijaan Suomen Partioaikien Liitto (SPPL) esimerkiksi perusti Turun Piirin, jonka johtoon nimitettiin Elo Gestrin (myöh. Jaramo). Uusi Turun Piiri ei kuitenkaan käsittänyt koko Varsinais-Suomea, minkä lisäksi tilannetta mutkisti edelleen olemassa ollut Varsinais-Suomen yhteispiiri. Suomen Partiotyttöliiton (SPTL) tekemässä piirijaossa Varsinais-Suomi kuului puolestaan Länsi-Suomen Piiriin, jonka keskuksena oli Rauma.¹⁰⁷ Turun seudulla tyttöjen piiritoiminta oli tämän vuoksi varsin vähäistä 1930-luvulla.

NMKY:n ja NNKY:n sinisissä partioliitoissa pojat kuuluivat Lounais-Suomen Piiriin ja tytöt Länsi-Suomen Piiriin. Käytännössä näiden liittojen piiritoiminta oli 1930-luvulla olematonta, sillä Auran Tähti Pojat ja Turun Tähti-Tytöt olivat pitkään ainoita merkittä-

viä lippukuntia maakunnan alueella. Ruotsinkielisten partioliittojen alueellisina organisaatioina olivat poikien Åbolands Scoutdistrikt (ÅSD)¹⁰⁸ ja tyttöjen Åbolands Flickscoutdistrikt (ÅFSD). Ruotsinkielisten partiopiirien toiminta oli kuitenkin vähäistä, koska Varsinais-Suomessa toimi ainoastaan muutama ruotsinkielinen lippukunta.¹⁰⁹

Varsinais-Suomen alueella toimineiden erillisten piirien lisäksi alueellisen yhteistyön kehittämistä jarrutti 1930-luvulla piiritoiminnan vähäinen arvostus lippukunnissa. SPPL:n Turun Piirin toiminta keskittyi vuosina 1933–1935 lähinnä Yrjönpäivän paraatin ja partioviikon ohjelman järjestämiseen. Piirinjohtajaksi Elo Gestrinin jälkeen vuonna 1935 nimitetyn Aaro Lehtilän kaudella poikapiirin toimintaa tosin kehitettiin perustamalla piiritoimikunta ja aloittamalla uu-

delleen piiripäivien järjestäminen.¹¹⁰

SPPL:n Turun Piiri palkkasi lisäksi yhdessä Hämeen ja Satakunnan poikapiirien kanssa Turun Metsänkävijöiden Aarre Saaren ensimmäiseksi täysipäiväiseksi partio-ohjaajaksi. Hänen avullaan partiotoimintaa kyettiin aiempaa tehokkaammin levittämään Varsinais-Suomen maaseudulle. Aarre Saari järjesti myös ensimmäiset piiritason talvileirit Maskussa vuosina 1937 ja 1939. Turun Piirin virallinen nimi muuttui Varsinais-Suomen Piiriksi vuodesta 1937 alkaen. Piirin maantieteellinen alue lisäksi laajeni, kun aiemmin Satakunnan Partiopoikapiiriin kuuluneet Laitila ja Uusikaupunki liitettiin Varsinais-Suomen Piiriin.¹¹¹

1920- ja 1930-luvuilla partiotoiminta rakentui suurelta osin yksittäisten johtajien aktiivisuuden varaan. Lippukuntien johtajista huomattava osa oli tullut lisäksi mukaan vasta aikuisina. Erityisesti seurakuntien palveluksessa oli pappeja ja nuorisotyöntekijöitä, jotka toimivat varsinaisten työtehtäviensä ohella myös partiujohtajina.¹¹² Yksittäisistä varsinaissuomalaisista partiujohtajista ehkä tunnetuin oli Uuno ”Ukko” Kivistö, joka palkattiin Turun NMKY:n nuorisotyönsihteeriksi vuonna 1918. Kivistö kehitti erityisesti Turun NMKY:n partiopoikatoimintaa Auran Tähti Poikien pitkäaikaisena lippukunnanjohtajana ja hänen johdollaan partiolaiset loivat jo 1920-luvun alussa myös kansainvälisiä yhteyksiä Ruotsiin ja Viroon.¹¹³

Lippukuntatehtävien ohella Uuno Kivistö toimi Suomen Partioliiton kiertävänä tarkastajana vuosina 1925–1926 ja myöhemmin Varsinais-Suomen ensimmäisen yhteispiirin johdossa sekä erillisen NMKY:n partioliiton puheenjohtajana. Kivistö oli aktiivisesti kannattanut NMKY:n partiolaisten eroa Suomen Partiopoikaliitosta. Monipuolisen partiouransa ansiosta Kivistö oli myös valtakunnallisella tasolla tunnettu partiujohtaja ja hänelle myönnettiin tunnustuksena todennäköisesti järjestyksessä toinen hopeasusi¹¹⁴. Partiouransa ohella Kivistö toimi opettajana turkulaisessa Snellmanin kansakoulussa ja hän kirjoitti mm. useita nuorille tarkoitettuja seikkailuromaaneja sekä näytelmiä.¹¹⁵ Vuodesta 1929 alkaen Turun Sanomissa julkaistiin lisäksi säännöllisesti Kivistön laatimaa Poikien maailma -nimistä osastoa, johon hän kirjoitti partiotoimintaan liittyvistä aiheista.¹¹⁶

Uuno Kivistön ohella toinen tunnettu sininen partiujohtaja oli diakoni Einar ”Setu” Henriksson, joka oli mukana perustamassa useita turkulaisia partiolip-

pukuntia. Turun yliopiston vahtimestarina työskennellyt Henriksson johti pitkään myös Mikaelin seurakunnan poikatyötä.¹¹⁷ Kivistö ja Henriksson pyrkivät molemmat kehittämään omilla tahoillaan kristillistä nuorisokasvatustyötä Turussa. Tilanne johti miesten välillä jatkuvaan kilpailuun, joka näkyi esimerkiksi partioparaateissa. Ruotsinkielisten partiopoikien johtohahmona Turussa toimi alkuvuosina Henrik Karsten ja myöhemmin Runar Baumert. Suomenkielisistä partiotyttöjohtajista on puolestaan syytä nostaa esille ainakin Turun Tähti-Tyttöjen Helmi ”Leivo” Lehtonen ja Auran Tyttöjen Aili ”Väskynä” Sarvanto. Ruotsinkielisten partiotyttöjen johdossa toimivat Elseby Dahl ja Angelique ”Gela” Troupp.¹¹⁸

Kansainvälispoliittisen tilanteen kärjistyminen ja talvisodan syttyminen vuoden 1939 lopulla vaikuttivat partiotoimintaan myös Varsinais-Suomessa. Lippukunnissa oli jo aiemmin harjoiteltu ilmakivääriammuntaa ja opeteltu maanpuolustuksessa tarpeellisia suunnistus- ja väestönsuojelutaitoja. Ainakin Suomen Partiopoikaliiton lippukuntia oli lisäksi edellytetty laatimaan poikkeusoloja varten hälytysuunnitelma. Lokakuussa Turussa järjestettiin myös partiolaisten hälytysharjoitus, jossa kaikki kaupungin partiopojat hälytettiin aamulla Puutorille. Uuno Kivistö antoi tämän jälkeen torille kokoontuneille pojille erilaisia poikkeusolojen tehtäviä läheteinä ja oppaina. Partiolaisten esikunta sijoitettiin harjoituksessa läheiseen Turun NMKY:n taloon.¹¹⁹

Talvi- ja jatkosodan aikana tavanomainen partiotoiminta oli suurelta osin pysähdyksissä ja partiolaiset keskittyivät tukemaan maanpuolustusta järjestämällä erilaisia keräyksiä ja talkoita.¹²⁰ Huomattavin sota-aikana tapahtunut muutos varsinaissuomalaisessa partiotoiminnassa oli piirien yhtenäistyminen. Valtakunnallisen Suomen Partiopoikajärjestön perustamisen myötä SPPL:n Turun piiriin liittyivät myös sinisiin liittoihin kuuluneet kristilliset lippukunnat. Tyttöjen osalta vastaavasuuntainen kehitys johti SPPL:n Länsi-Suomen Piirin jakoon vuonna 1945, minkä seurauksena tyttöjen piiritoiminta alkoi uudelleen Varsinais-Suomessa. Ruotsinkieliset partiolaiset tosin säilyttivät edelleen erilliset piirinsä, mutta niiden merkitys oli vähäinen.¹²¹ Yhteenvetona voidaan siis todeta, että sodanjälkeisellä kaudella suurin osa maakunnan lippukunnista kuului joko Varsinais-Suomen Partiopoika- tai Tyttöpiiriin.

Partiotoimintaa sodan- jälkeisellä kaudella

Partioliikkeen Suomeen tulon valtakunnallista 50-vuotisjuhlaa vietettiin näyttävästi Turun Konserttitalossa sunnuntaina 6.11.1960. Samana viikonloppuna kaupungissa järjestettiin partiojohtajapäivät ja Suomalaisen Partiojohtajien Liiton liittokokous, joihin osallistui kaikkiaan arviolta 300 partiojohtajaa.¹²² Tapahutumat saivat osakseen huomiota myös tiedotusvälineissä ja esimerkiksi Turun Sanomat kuvasi 50-vuotisjuhllallisuuksia seuraavasti:

Partioliikkeen Suomeen tulon 50-vuotisjuhlaa vietettiin eilen Turun Konserttitalossa, jonne partiolaisia ja heidän työnsä tukijoita ja ystäviä oli saapunut erittäin runsaasti. Joukossa nähtiin koko maan partioylijohdon lisäksi mm. arkkipiispa Ilmari Salomies, kunnallisneuvos Arvo Toivonen, kouluneuvos Juhani Wuorela, rovasti Jaakko Haavio, professorit Tauno Nurmela ja Osmo Järvi sekä kenraaliluutn. Adolf Ehrnrooth. Maamme kaikille partiolaisille tutut hahmot; varatuomari Helvi Sipilä, rovasti Verner Louhivuori, prof. Sven Donner sekä turkulaisista mm. opettaja Ukko Kivistö, tri. Rafael Helanko olivat niin ikään läsnä tässä suurenmoiseksi ja kohottavaksi muodostuneessa juhlassa.¹²³

Juhlallisuuksien valmistelusta vastasivat yhteistyössä Varsinais-Suomessa toimineet suomen- ja ruotsinkielisten partiopiirit.¹²⁴ Turun näyttävät 50-vuotisjuhlat kertovat partiotoiminnan saavuttamasta arvostetusta yhteiskunnallisesta asemasta sodanjälkeisellä kaudella. Tässä luvussa käsitellään varsinaissuomalaisen partioliikkeen kehitystä ajanjaksolla, jonka eräänlaisena symbolisena päätepisteenä vuoden 1960 juhllallisuuksia voidaan pitää. Aluksi on perusteltua luoda lyhyt katsaus suomalaisen partioliikkeen kehityspiirteisiin valtakunnallisella tasolla.

Partiojohtaja Sylvi "Visa" Visapää valittiin vuonna 1943 perustetun Suomen Partiotyttöjärjestön ensimmäiseksi ylijohtajaksi. Suomen Partiomuseo.

Partioliikkeen kehitys valtakunnallisella tasolla

Jatkosota päättyi syyskuussa 1944 solmittuun Suomen ja Neuvostoliiton väliseen Moskovan välirauhansopimukseen. Aluemenetysten ja sotakorvausten lisäksi Suomi sitoutui rauhansopimuksen 21. artiklassa hajoittamaan useita Neuvostoliiton "hitleriläismielisiä" pitämiä järjestöjä. Adolf Hitlerin johtamaan Saksaan selvästi myötämielisesti suhtautuneiden äärioikeistolaisten järjestöjen ohella myös maanpuolustustyötä tehneet suojeluskunnat ja Lotta Svärd -järjestö jouduttiin Neuvostoliiton vaatimuksesta lakkauttamaan. Samalla aiemmin kiellettyjen kommunististen järjes-

Meripartiolippukunta Ulan Pojissa toiminut Aulis "Aku" Leino paistamassa räiskäleitä Ulan Poikien leirillä Palvassa vuonna 1934. Räiskäleiden paisto ulkona kuuluu usein partioretkien ohjelmaan. v-sp:n arkisto.

töjen toiminta sallittiin.¹²⁵

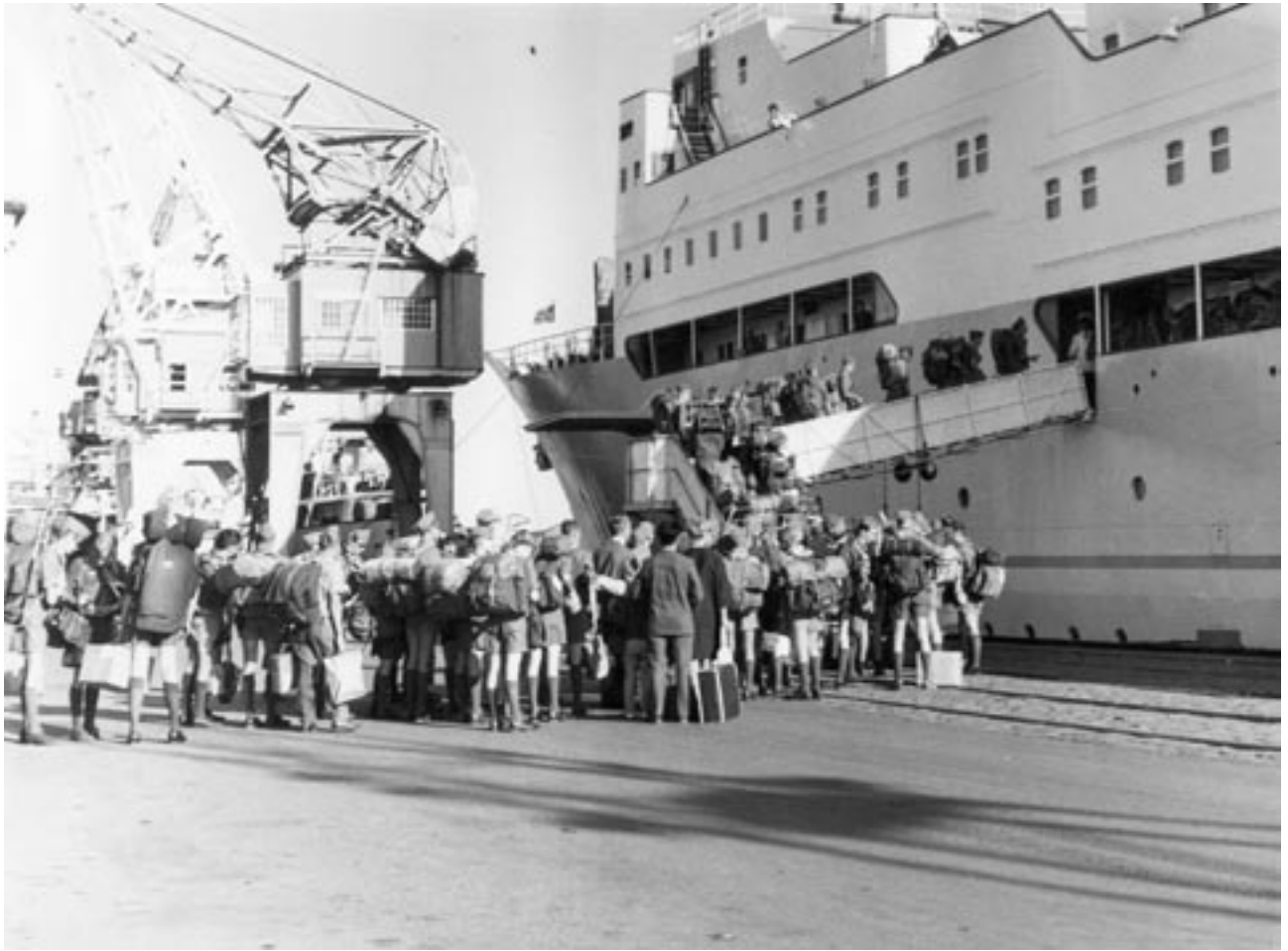
Poliittisesti sitoutumattoman partioliikkeen piirissä välirauhansopimuksen ehdot ja Neuvostoliiton vaatimukset herättivät pelkoa myös partiotoiminnan kieltämisestä. Marraskuussa 1944 partioylijohtaja Verner "Pöpö" Louhivuori esimerkiksi kehotti käskykirjeessään partiopoikia välttämään julkista propagandatoimintaa, jotta Neuvostoliitto ei saisi aihetta puuttua partiotoimintaan. Maamme partioliikkeen johdossa oltiin erityisen huolestuneita välirauhansopimuksen noudattamista valvoneen liittoutuneiden valvontakomission suhtautumisesta. Valvontakomissio koostui pääasiassa neuvostoliittolaisista, joskin joukossa oli myös Ison-Britannian edustajia.¹²⁶

Huoli partioliikkeen mahdollisesta kieltämisestä osoittautui kuitenkin pian turhaksi. Valvontakomission jäsenenä toiminut englantilaiseversti J. H. Magill oli esimerkiksi itse entinen partiolainen, ja hän suhtautui partiotoimintaan myönteisesti. Näkyvin sodan päättymisestä aiheutunut muutos partioliikkeessä oli Suomen Partioaikajärjestön toiminnanjohtajan Lauri Vuolasvirran ero tehtävästään. Eron taustalla olivat Vuolasvirran suhteet kansallissosialistisen Saksan nuorisojärjestöihin.¹²⁷ Sodan aikana partioliike ja useat muut suomalaiset nuorisojärjestöt olivat tehneet yhteistyötä Saksan kanssa.¹²⁸

Uhkien ohella välirauhansopimus tarjosi partioliikkeen kasvulle myös uusia mahdollisuuksia. Suojeluskuntien ja Lotta Svärd -järjestön lakkauttamisen seurauksena partioliikkeestä tuli maamme merkittävin nuorisojärjestö.¹²⁹ Aiemmin erityisesti suojeluskunnat olivat kilpailleet useilla paikkakunnilla jäsenistä partiopoikalippukuntien kanssa.¹³⁰ Partioleike onnistui lisäksi säilyttämään sodanjälkeisellä kaudella hyvät suhteet maamme ylimpään valtiojohtoon. Tämä näkyi tasavallan presidentin Juho Kusti Paasikiven ja hänen seuraajansa Urho Kekkosen sekä heidän puolisonsidensa toiminnassa partioliikkeen suojelijoina.¹³¹

Rauhan myötä normaali partiotoiminta pääsi Suomessa vähitellen käyntiin vallinneesta elintarvikepulasta ja säännöstelytaloudesta huolimatta. Sotavuosien aikana partiolaisten lukumäärä oli pudonnut 27 000:sta noin 15 000:een. Sodanjälkeisinä vuosina jäsenmäärä kuitenkin kasvoi nopeasti ja kasvu jatkui 1950-luvulla pitkälti suurten ikäluokkien ansiosta.¹³² Vuonna 1959 Suomessa oli esitetyn arvion mukaan jo yli 66 000 partiolaista.¹³³ Erityisesti partiopoikatoiminnassa näkyi sodanjälkeisellä kaudella pyrkimys "kovempaan partiointiin", millä haluttiin korostaa retkeilyn, ulkoilun ja erätaitojen merkitystä "kamari-partioinnin" vastapainona.¹³⁴

Partioliikkeen organisaatiossa sotavuosina tapahtunut valtakunnallinen yhtenäistyminen jäi pääosin voimaan myös sodanjälkeisinä jälleenrakentamisen vuosina. Erilliset partiopoikaliitot olivat luovuttaneet vastuuta käytännön partiotoiminnan suunnittelusta ja johtamisesta vuonna 1941 perustetulle Suomen Partioaikajärjestölle (SPJ), jonka jäseneksi myös Pelastusarmeijan Partioijat liittyivät vuonna 1945. SPJ:n ylijohtajana toimi vuoteen 1957 asti Verner Louhivuori ja hänen jälkeensä Sven Donner. Sodan jälkeen

Itävallan jamboreelle lähtevät nousemassa laivaan Turun satamassa 29. 7. 1951. Valokuva Matti Tapola. Suomen Partiomuseo.

eronneen toiminnanjohtajan Lauri Vuolasvirran työtä jatkoi Osmo Vesikansa.¹³⁵

Vuonna 1943 perustetun Suomen Partiotyttöjärjestön (SPTJ) osalta tilanne oli pitkälti samankaltainen ja järjestöön aiemmin kuuluneiden neljän liiton ohella myös Marttatyttöjen Partioliiitto liittyi SPTJ:n jäseneksi vuonna 1946. SPTJ:n ensimmäinen ylijohtaja Sylvi ”Visa” Visapää toimi tehtävässä vuoteen 1951 asti ja hänen seuraajakseen valittiin Helvi ”Heli” Sipilä¹³⁶, joka myöhemmin loi merkittävän kansainvälisen uran mm. Yhdistyneiden Kansakuntien apulaispääsihteerinä.¹³⁷

Keskusjärjestöjen perustamisen jälkeen myös partioliikkeen koulustoiminnan valtakunnallinen kehittämistyö siirtyi suurelta osin SPJ:n ja SPTJ:n vas-

tuulle. Sodanjälkeisellä kaudella erityisesti johtajakoulutuksen kehittäminen oli tärkeää, sillä nopeasti kasvaviin lippukuntiin tarvittiin uusia partiojohtajia. Vuonna 1953 Suomen Partiotyttöjärjestön johtajatutkintovaatimuksia uudistettiin siten, että partiojohtajatutkinnosta tuli kaksiosainen. Alempaa osaa nimettiin yksinkertaisesti johtajatutkinnoksi ja ylempää kolmiapilatatutkinnoksi Partiotyttöjen Maailmanliiton tunnuksen mukaisesti. Alemman johtajatutkinnon nimi muutettiin vuonna 1956 kipinäkurssiksi ja se oli partiotyttöjohtajien peruskurssi. Kipinäkurssin tavoitteena oli antaa uusille partiojohtajille monipuolinen kuva partiosta ja sen kasvatuksellisista tavoitteista. Partiojohtajakoulutuksesta vastasivat SPTJ:n partio-ohjaajien ohella partiotyttöpiirit.¹³⁸

Suomen Partioaikajärjestössä johtajakoulutus rakentui kolmiportaisesti. Kolmannen tason partiojohtajakurssin nimenä oli johtajapartiolaiskurssi ja koulutusjärjestelmän uudistamisen yhteydessä vuonna 1956 sen nimi muutettiin juurikurssiksi. Toisen tason kurssia nimitettiin puolestaan partio-ohjaajakurssiksi ja vuodesta 1956 alkaen runkokurssiksi. Ylimmän eli ensimmäisen tason johtajakurssin nimi oli vuosina 1942–1956 koulutusohjaajakurssi ja tämän jälkeen metsäkurssi. Juuri- ja runkokurseja järjestettiin partiotyön eri toimintamuodoille mm. kolkkapoika-, partio-poika-, eräpoika-, vaeltaja- ja vesipartiolinjoilla. Metsäkurssien järjestämisestä vastasi SPTJ:n koulustoimikunta ja runko- sekä juurikurseista joko valtakunnalliset partioliitot tai alueelliset partio-piirit.¹³⁹

Varsinaisten partiojohtajakurssien ohella partioliikkeen piirissä järjestettiin myös muuta koulutustoimintaa. Erityisesti vartionjohtajakursseilla oli suuri merkitys, koska Suomessa partiotoiminta perustui pitkälti lippukunnissa toimiviin pienryhmiin eli vartioihin. SPTJ:ssä vartionjohtajakoulutus oli jaettu kahteen osaan: talvisin partiotyttöpiireissä järjestettiin peruskurseja ja kesäisin vartionjohtajaleirejä eli ns. soihtukurseja. SPTJ:ssä myös vartioikäisiä nuoremmille tarkoitetun tonttutoiminnan johtajakoulutukseen kiinnitettiin huomiota. Vuodesta 1955 alkaen tonttujohtajien oli suoritettava alempi kuparipöllötutkinto, jonka lisäksi oli mahdollista suorittaa vapaaehtoinen ylempi hopeapöllötutkinto.¹⁴⁰

SPJ:n ja SPTJ:n partioliikkeessä saavuttamasta asemasta huolimatta niiden jäsenliittoja ei kuitenkaan lakkautettu, vaan liitot säilyivät vielä 1950-luvulla ennen kaikkea lippukuntien aatteellisina yhteisöinä. Vuonna 1954 SPJ:n jäsenliittojen lukumäärä lisäksi väheni, kun Suomalainen Partioaikaliitto (SPPL) ja Siniset Partioijat yhdistyivät. Uusi liitto sai nimekseen Suomalaiset Partioijat.¹⁴¹ Samanaikaisesti myös Pelastusarmeijan Partioiliitto yhdistyi Suomen Vapaan Partiorryhmän poikaliittoon. Kehitys jatkui vuonna 1959, jolloin kaikki suomenkieliset partioijat yhdistyivät Suomalaisen Partioaikien Liittoon ja kaksikielisen Vapaan Partiorryhmän ruotsinkieliset puolestaan Finlands Svenska Scoutförbundiin (FSSF).¹⁴² Vuodesta 1959 alkaen Suomessa siis toimi ainoastaan kaksi partioaikaliittoa: suomenkielinen ja ruotsinkielinen.

Valtakunnallisten partioaikaliittojen organisaa-

tiassa tapahtuneiden muutosten yhteydessä myös Suomen Partioaikajärjestön ja sen jäsenliittojen välistä työnjakoa muutettiin vuonna 1954. Muutosten seurauksena jäsenliitot saivat hoidettavakseen SPJ:lle kuuluneita tehtäviä liittyen ennen kaikkea lippukunnissa ja partioaikapiireissä tehtyyn kenttätööhön. Aiemmin SPJ:n ohjauksessa toimineet suomenkieliset partioaikapiirit siirtyivät tässä yhteydessä Suomalaisen Partioaikien alaisuuteen. SPJ:n tehtäviksi jäivät muutosten jälkeen lähinnä taloudellisten asioiden, edustustehtävien, suurleirien, kilpailutoiminnan ja kansainvälisten yhteyksien hoitaminen.¹⁴³ Valtakunnallisissa keskusjärjestöissä tapahtuneista muutoksista riippumatta partiotoiminta sai maan eri osissa omia erityispiirteitään sodanjälkeisellä kaudella. Varsinais-Suomi ja Turun alue olivat jo tuolloin Helsingin ohella suomalaisen partioliikkeen merkittävä keskus.

Toimiva rakenne ja talouspiiritoiminnan edellytyksenä

Sotavuosina perustettujen valtakunnallisten keskusjärjestöjen SPJ:n ja SPTJ:n myötä myös alueellisten tyttö- ja poikapiirien asema vahvistui. Varsinais-Suomen Partioaikapiirin (v-SPP) ohella suomenkielisillä partioijilla oli sodanjälkeisellä kaudella piiritoimintaa Etelä-Karjalassa, Etelä-Pohjanmaalla, Helsingissä, Hämeessä, Kainuussa, Keski-Pohjanmaalla, Keski-Suomessa, Kymenlaaksossa, Lapissa, Pohjois-Karjalassa, Pohjois-Savossa, Pohjolassa, Salpausselällä, Satakunnassa, Suur-Savossa ja Uudellamaalla. Ruotsinkielisillä partioijilla oli piiritoimintaa Turunmaan lisäksi Ahvenanmaalla, Helsingissä, Itä-Uudellamaalla, Länsi-Uudellamaalla ja Pohjanmaalla.¹⁴⁴

Suomenkielisten partiotyttöjen piirijako poikkesi osittain partioaikien tekemästä jaosta. SPTJ:n alaisuuteen kuului Varsinais-Suomen Partiotyttöpiirin (v-SPT) ohella Etelä-Karjalan, Etelä-Pohjanmaan, Etelä-Savon, Kainuun, Kallion, Kanta-Hämeen, Keski-Helsingin, Keski-Suomen, Keski-Uudenmaan, Kymenlaakson, Lahden, Lapin, Pirkka-Hämeen, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Satakunnan, Töölön ja Uudenmaan partiotyttöpiirit. Ruotsinkielinen partiotyttötoiminta puolestaan keskittyi Turunmaan ohella Helsingin, Itä-Suomen, Länsi-Uudenmaan, Ruotsalaisen Pohjanmaan ja Satakun-

nan partiotyttöpiireihin.¹⁴⁵

Varsinais-Suomessa suomenkieliset partiopiirit toimivat sodanjälkeisellä kaudella suhteellisen yhteisellä alueella, ja 1950-luvulle tultaessa sekä suomenkieliselle poika- että tyttöpiirille oli jo ehtinyt muodostua vakiintunut rakenne. Tarkasteltaessa Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin alkuvuosien tehtäviä ja sen rakennetta on syytä kiinnittää huomiota Varsinais-Suomen Partiopiirin arkistossa säilytettäviin v-SPP:n sääntöihin vuodelta 1955.¹⁴⁶ Oikeusministeriön marraskuussa 1955 vahvistamat säännöt on laadittu samassa yhteydessä kuin suomenkielinen poikapiiri on virallisesti merkitty yhdistysrekisteriin.¹⁴⁷

Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin rekisteröinti liittyi valtakunnallisten partioliittojen yhdistymiseen Suomalaiset Partiopojat -liitoksi vuonna 1954 ja tämän seurauksena tapahtuneisiin muutoksiin SPJ:n ja sen jäsenliittojen välisessä työnjaossa.¹⁴⁸ Aikaisemmin SPJ:n alaisuuteen kuulunut v-SPP liittyi vuonna 1956 uuteen Suomalaiset Partiopojat -liittoon.¹⁴⁹ Piirinjohtaja Rafael Helangon mukaan liitto oli edellyttänyt v-SPP:n rekisteröintiä ja siltä päätettiin pyytää myös lausuntoa laadituista säännöistä.¹⁵⁰ Myöhemmin antamassaan kirjallisessa lausunnossa liitto ei nähnyt poikapiirin säännöissä huomautettavaa.¹⁵¹

Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin vuoden 1955 sääntöjen mukaan piirin keskeisenä tarkoituksena on ylläpitää partiopoikatoimintaa lippukunnissa. Säännöissä todetaan lisäksi, että piirin varsinaisina jäseninä voivat olla sen alueella toimivat partiopoikajohtajat. Piirin hallintoa johtaa piiritoimikunta, jonka puheenjohtajana on piirinjohtaja. Piiritoimikunnan ja piirinjohtajan toimikausi on kaksi vuotta ja vuosittain aina puolet piiritoimikunnan jäsenistä on erovuorossa. Piirinjohtaja ja piiritoimikunnan jäsenet valitaan syyskokouksessa, jossa äänioikeus on sääntöjen mukaan piirin varsinaisilla jäsenillä.¹⁵² Kari Vainio tosin mainitsee, että partiojohtajien ohella myös lippukunnilla oli ainakin vielä 1940-luvun lopulla ja 1950-luvun alussa äänioikeus piirineuvoston varsinaisissa kokouksissa. Kunkin lippukunnan äänimäärä riippui sen jäsenmäärästä siten, että alle 50 jäsenen lippukunnilla oli yksi ääni, alle sadan jäsenen kaksi ääntä ja yli sadan jäsenen lippukunnilla kolme ääntä.¹⁵³

Piiritoiminnan kannalta monessa suhteessa keskeinen henkilö oli piirinjohtaja. Hänen tehtävänä oli johtaa piirin toimintaa ja asioiden käsittelyä pii-

Partiojohtaja Aaro "Lätkä" Lehtilä johti SPPL:n Turun Piiriä ja v-SPP:tä vuosina 1936–1948. v-SPP:n arkisto.

riitoimikunnan kokouksissa. Tämän ohella hänen tuli myös edustaa suomenkielistä poikapiiriä julkisuudessa yhdessä piiritoimikunnan kanssa.¹⁵⁴ v-SPP:n johtajana oli toiminut vuoteen 1948 asti Aaro "Lätkä" Lehtilä. Sotavuosina hän oli tosin palveluksessa rintamalla ja vuonna 1944 piirinjohtajaksi nimitettiin Aleksi Uusiniemi.¹⁵⁵ Lehtilän kausi piirin johdossa päättyi hänen matkustettuaan vuonna 1948 työmatkalle Yhdysvaltoihin. Tämän jälkeen piirinjohtajan tehtävät siirtyivät väliaikaisesti Aarne Räisäselle, joka oli jo sodan aikana hoitanut aktiivisesti poikapiirin asioita.¹⁵⁶

Vuodesta 1949 alkaen piirinjohtajan pestin otti vastaan Rafael "Raffu" Helanko, joka johti suomenkielisen poikapiirin toimintaa aina vuoteen 1965 asti.¹⁵⁷

Fil. toht. Rafael ”Raffu” Helanko oli monipuolinen partiojohtaja ja suomalaisen nuorisotutkimuksen uranuurtaja. V-SPP:n johdossa hän toimi vuosina 1949–1967.

Kuva: Foto Rautavuori, Suomen Partiomuseo.

Hausjärvellä vuonna 1908 syntynyt Helanko oli taustaltaan monipuolinen partiojohtaja, joka oli ennen piirinjohtajan tehtäviä ehtinyt toimimaan useissa lip-pukunnissa eri puolilla maata. Hän oli myös hoitanut valtakunnallisen meripartio-ohjaajan tehtäviä vuosina 1936–1939 ja ollut lisäksi SPPL:n ja SPJ:n johtokuntien jäsenenä. Vuodesta 1945 alkaen Helanko työskenteli Turun Lyseon vanhemman lehtorin virassa. Hän väitteli lisäksi filosofian tohtoriksi Turun yliopistossa sosiologian alaan kuuluvalla väitöskirjallaan Turun poikasakeista.¹⁵⁸ Helangon tutkimusta on myöhemmin pidetty tärkeänä virstanpylväänä suomalaisen nuorisotutkimuksen historiassa.¹⁵⁹

Piirinjohtajan ohella suomenkielisen poikapiirin

hallintoa varten valittiin piiritoimikunta, josta alettiin vuonna 1951 käyttää myös nimitystä piirihallitus.¹⁶⁰ Piiritoimikunta kokoontui 1950-luvulla tavallisesti kuukausittain ja kokouksia järjestettiin omien toimiltojen puutteessa pitkään Turun Lyseolla sekä myöhemmin Turun tuomiokirkkoseurakunnan tiloissa.¹⁶¹ Piiritoimikunnan tehtäviin kuului mm. huolehtia piirin käytännöllisten asioiden hoidosta ja valmistelusta sekä valvoa piirin toimihenkilöitä.¹⁶²

Vuoteen 1955 asti piiritoimikuntaan kuului kuusi varsinaista jäsentä ja kaksi varajäsentä.¹⁶³ Uusien sääntöjen astuttua voimaan vuonna 1956 varsinaisten jäsenten lukumäärä nousi kahdeksaan.¹⁶⁴ Piiritoimikuntaan ja muihin luottamustehtäviin valittiin 1950-luvulla usein samoja henkilöitä vuodesta toiseen. Tämän seurauksena poikapiirin johdossa oltiin ajoittain huolestuneita piirityön muuttumisesta rutiininomaiseksi ja kaavamaiseksi.¹⁶⁵ Piiritoimikunnan varsinaisina jäseninä toimi vuosina 1953–1960 yhteensä 26 partiojohtajaa, joista 16 oli turkulaisia ja loput 10 muualta Varsinais-Suomesta.¹⁶⁶ Luvut heijastavat osaltaan Turun vahvaa asemaa piiritoiminnan keskuksena mutta toisaalta ne kertovat myös partiotoiminnan aiempaa nopeammasta leviämisestä maakunnan muihin osiin.

Piirinjohtajan ja piiritoimikunnan ohella V-SPP:n hallinnosta vastasi myös muutamia toimihenkilöitä. Vuoden 1955 sääntöjen nojalla piiritoimikunta saattoi nimittää ja palkata toimihenkilöitä sekä asettaa tarpeen mukaan valiokuntia.¹⁶⁷ Sodanjälkeisinä vuosina tärkeitä poikapiirin toimihenkilöitä olivat taloudenhoitaja ja sihteeri. 1940-luvun lopun ja koko 1950-luvun vastuullista taloudenhoitajan tehtävää hoiti turkulainen Aulis ”Aku” Leino¹⁶⁸, joka oli toiminut aktiivisesti mm. Auran Tähti Pojissa ja meripartiolippukunta Ulapan Pojissa. Leinon tukena toimi vuodesta 1955 alkaen myös talousvaliokunta. Piirin sihteerinä puolestaan toimi vuosina 1948–1955 Elo Jaramo (aik. Gestrin). Jaramon jälkeen sihteerin tehtävät siirtyivät Alekski Uusiniemelle ja vuonna 1959 Esko Järvimäelle.¹⁶⁹ Sihteerille maksettiin piirin toimesta palkkio.¹⁷⁰

Taloudenhoitajan ja sihteerin kaltaisten toimihenkilöiden ohella poikapiirissä oli jo 1940-luvulla tehty myös yrityksiä päätoimisen piiriohjaajan palkkaamiseksi. Piiriohjaajan tehtävää pidettiin tärkeänä, jotta varsinaissuomalaisten poikalippukuntien toimintaa kyettäisiin tukemaan aiempaa tehokkaammin. Vuoden 1945 alusta V-SPP:n palkattuna piiriohjaajana toi-

mi Turun Metsänkävijöiden Matti ”Masa” Nummelin.¹⁷¹ Myös SPJ:n alainen Helsingin Partiopoikapiiri palkkasi ensimmäisen piiriohjaajansa suunnilleen samanaikaisesti v-SPP:n kanssa marraskuussa 1944.¹⁷² Ainakin suurimmissa partiopoikapiireissä pyrittiin siis heti sodan jälkeen tehostamaan lippukuntatoiminnan tukemista. Palkatun piiriohjaajan tehtävää ei kuitenkaan Varsinais-Suomessa kyetty vielä tässä vaiheessa vakinaistamaan.

Matti Nummelinin toimikausi piiriohjaajana jäi lyhyeksi ja vuonna 1946 hänen tehtäviään hoiti sivutoimisesti Uuno Varjo. Päätoiminen piiriohjaaja v-SPP:ssä oli jälleen vuonna 1947, kun Matti Hartiala Halikon Kärpistä aloitti tehtävässä. Myöskään hänen toimikautensa ei jatkunut pitkään, vaan hän erosi jo syksyllä 1948.¹⁷³ Aaro Lehtilän mukaan Hartiala halusi keskittyä Halikon seurakunnan poikatyön ohjaajan tehtäviin.¹⁷⁴ Asiakirjojen perusteella piirinjohtajan tehtäviä Aaro Lehtilän jälkeen väliaikaisesti hoitaneen Aarne Räisänen ja Hartialan välille oli syntynyt lisäksi kiistaa piiriohjaajan taloudellisista vastuista piirille. Räisänen kirjelmöi asiasta lopulta SPJ:lle.¹⁷⁵ Tämän jälkeen SPJ:n alaisuudessa toiminut kunniatuomioistuimien käsitteli kiistaa ja laati siitä joulukuussa 1950 kirjallisen selvityksen.¹⁷⁶ On mahdollista, että taloudelliset erimielisyydet olivat osaltaan vaikeuttaneet Hartialan ja piirinjohtajan välistä yhteistyötä.

Vuoden 1948 jälkeen ei poikapiirillä ollut enää pitkään aikaan edellytyksiä päätoimisen ohjaajan palkkaamiseen. Piiriohjaajan puute vaikeutti poikapiirin toimintaa 1950-luvulla ja ongelma nouseekin toistuvasti esille v-SPP:n vuosikertomuksissa.¹⁷⁷ Erityisesti piirin sihteerin työtaakka kasvoi ja tehtävää pitkään hoitanut Elo Jaramo valitti piirinjohtajaksi liiallisesta työmäärästä. Vuonna 1955 tehdyn sääntöuudistuksen yhteydessä piirinjohtaja Helanko pyrki ratkaisemaan ongelman ehdottamalla toiminnanjohtajan ja piiri-sihteerin tehtävien erottamista toisistaan. Sopivaa henkilöä uudeksi toiminnanjohtajaksi ei kuitenkaan tässä vaiheessa löytynyt eikä esimerkiksi sihteerin toimesta eronnut Jaramo suostunut ottamaan tehtävää vastaan.¹⁷⁸

Piiritoimikunnan asialistalle kysymys toiminnanjohtajan palkkaamisesta nousi uudelleen helmikuussa 1960. Helangon ilmoituksen mukaan Suomalaisten Partiopoikien Liitto olisi tällöin saattanut olla valmis vastaamaan kustannuksista. Piiritoimikunnan jäsenet

Elo Jaramolle myönnetty SPJ:n partiojohtajavaltakirja.

v-SPP:n arkisto.

pitivät käydyssä keskustelussa toiminnanjohtajan palkkaamista tärkeänä mutta suhtautuivat samalla varauksellisesti liiton osuuteen. Toiminnanjohtajan pelättiin olevan tämän seurauksena kokonaan liiton määräysvallassa.¹⁷⁹ Asenteen taustalla saattoivat olla piirinjohtajan ja liiton väliset jännitteet. Tälläkin kertaa Helangon ehdotus toiminnanjohtajan palkkaamisesta jäi lopulta toteuttamatta.

Päätoimisten toimihenkilöiden puutteen takia v-SPP:n piiritoimikunta asetti 1940-luvun lopulta alkaen vuosittain erilaisia toimikuntia vastaamaan partiotoiminnan osa-alueiden kehittämistyöstä. Toimikuntien jäsenet olivat usein samalla piiritoimikunnan jäseniä. 1950-luvulla vakiintuneen aseman saavuttivat erityisesti urheilu- ja koulutustoimikunta.¹⁸⁰ Näiden

**Turun Partio-Sissien Lauri "Lapa" Winter on toiminut lukuisissa merkittävässä luottamustehtävissä partioliik-
keessä sodanjälkeisinä vuosikymmeninä.** v-sp:n arkisto.

lisäksi poikapiirissä toimi vuoteen 1951 asti meripartiotoimikunta, jota johti SPJ:n valtakunnalliseksi vesipartio-ohjaajaksi valittu Pentti Winter Turun Partio-Sisseistä.¹⁸¹ Tämän jälkeen toiminnassa näyttää kuitenkin olleen pitkä tauko. Se päättyi vasta vuonna 1957, kun piirin meripartio-ohjaajana aloitti Lauri "Lapa" Winter. Vuonna 1960 hänen työtään jatkoi Matti Hänninen.¹⁸²

Toimikuntien ja meripartio-ohjaajan ohella poikapiirissä oli sodanjälkeisellä kaudella myös joukko muita luottamustoimisia ohjaajia tai sihteereitä. Vuodesta 1946 alkaen piirin uskonnollisen työn ohjaajana oli esimerkiksi Einar "Setu" Henriksson ja vaeltajaohjaajana puolestaan Torsten "Totti" Niekka vuosina 1954–1959. Piirissä toimi myös ajoittain Gilwell-, eräpoika-

ja kolkkaohjaajia. Eräpoikaohjaajista kannattaa tässä yhteydessä mainita Aaro "Rähmä" Härmävaara. Vuoden 1960 toimintakertomuksen mukaan hänen ohjelmaansa kuuluivat lippukuntakäyntien ohella mm. Salossa järjestetyt eräpoikapäivät ja eräpoikaohjaajien neuvottelutilaisuus Turussa. Eräpoikaohjaajan tehtävien lisäksi Härmävaara toimi useiden vuosien ajan myös piiritoimikunnassa.¹⁸³ Maarian seurakunnassa kanttoriurkurina ja nuoriso-ohjaajana työskennelleen Härmävaaran merkitys oli piirityön ohella suuri erityisesti poikalippukunta Koroisten Ritareissa.¹⁸⁴

Vuonna 1954 aloitettiin uudelleen myös aktiivinen samoilijatyö, jonka johtoon asetui halikkolainen Eero Laakko. Hän toimi samalla Varsinais-Suomen Samoili-
lijoiden lippukunnanjohtajana. Samoilijatyön tarkoituksena oli koota yhteen ne partiolaiset, jotka eivät voineet ottaa osaa tavallisten lippukuntien toimintaan. Samoilijatoiminta nähtiin piirin johdossa ennen kaikkea keinoksi luoda yhteyksiä sellaisille maaseutu-
paikkakunnille, joissa ei vielä ollut partiotoimintaa.¹⁸⁵ Piiritoiminnassa mukana olleet luottamushenkilöt saattoivat kunnostautua ajoittain myös muussa partiotoiminnassa. Samoilijaohjaajana toimineelle Rainer Johanssonille esimerkiksi myönnettiin ensimmäisenä Varsinais-Suomessa partiolaisten arvostettu Karhun-
hammas-kaukoretkimerkki vuonna 1957.¹⁸⁶

Partiotoiminnan suosion kasvu aiheutti sodanjälkeisellä kaudella jatkuvia kehittämispaineita poikapiirin organisaatiolle. Piirin johdossa koettiin erityisesti maaseutupaikkakuntien partiotoiminnan kehittämisen haasteelliseksi.¹⁸⁷ v-SPP:n vuoden 1956 toimintakertomuksessa asia todetaan seuraavasti:

Piirityömme erityispiirre on siinä, että alueellamme on toisaalta Turun vilkas partiokeskus ja sen rinnalla laaja maaseutu, joiden edut käyvät joskus ristiin. Maaseutu voi helposti "unohtua".¹⁸⁸

Tilannetta pyrittiin parantamaan 1950-luvulla alueohjaajien avulla. Vuonna 1955 suomenkielisen poikapiirin alueella toimi kaksi partio-ohjaajaa: Kaino Suominen Salossa ja Osmo Piispanen Uudessakaupungissa.¹⁸⁹

Salon Leiriveikoissa toiminut Kaino Suominen antoi piirin johdolle syyskuussa 1955 selostuksen toiminnastaan partio-ohjaajana. Suominen oli mm. osallistunut kouluttajana Suomensjärvellä järjestetyille leirille

ja hänen mukaansa uuden lippukunnan perustaminen paikkakunnalle oli mahdollista. Suomisen toiminnasta saatujen positiivisten kokemusten perusteella alue-työn merkitystä arvioitiin seuraavasti: ”Piirihallitus totesi olevan välttämätöntä piirityön vastaiselle kehittymiselle saada Salon alueella alkanutta vapaaehtoista ohjaustoimintaa myös muille piirin alueille.”¹⁹⁰

Piirinjohtaja Helangon laatimien suunnitelmi- en pohjalta aluetoimintaa kehitettiin tämän jälkeen määrätietoisesti ja vuosien 1956–1957 aikana ohjaa- jia asetettiin Uudenkaupungin ja Salon ohella myös Loimaan, Saaristomeren ja Turun alueille.¹⁹¹ Salossa Kaino Suominen jatkoi alueohjaajana ja hän teki pii- rinjohdolle useita ohjaustoiminnan kehittämiseen liittyneitä aloitteita. Suominen esimerkiksi ehdot- ti vuonna 1956, että koulutustoimikunnan toimesta suoritettaisiin partioviikolla ”suuri mainosrynnäkkö maaseudulle”.¹⁹² Asiakirjat eivät kuitenkaan paljasta, toteutettiinko Suomisen ehdottamaa kampanjaa.

Varsinais-Suomen Partiotyttöpiirin rakenne muis- tutti monessa suhteessa suomenkielisen poikapiirin organisaatiota. Erotuksena poikapiiriin v-SPT kuului kuitenkin sodanjälkeisellä kaudella suoraan SPTJ:n alaisuuteen ja sen toimintaa sääntelivät keskusjärjestön piirisäännöt.¹⁹³ Tyttöpiirin johto valittiin vuosikoko- uksessa, jossa äänioikeus oli lippukunnilla. v-SPT:ssä toimi myös piirineuvosto, jossa olivat edustettuina Varsinais-Suomen suomenkielisten tyttölippukuntien johtajat. Kari Vainion mukaan piirineuvoston merki- tys oli kuitenkin 1950-luvulle tultaessa vähäinen ja se toimi lähinnä piirinjohton ja lippukuntien välisenä neuvotteluelimenä.¹⁹⁴ Vuonna 1953 piirineuvosto esi- merkiksi kokoontui ainoastaan kahdesti.¹⁹⁵

Suomenkielisen tyttöpiirin ensimmäinen piirin- johtaja oli vuosina 1943–1946 Helmi Lehtonen. Hänen jälkeensä tehtävää hoiti lyhyen aikaa Kerttu Juva (aik. Laurén) ja vuodesta 1948 alkaen Turun Tähti-Tyttöjen Vappu ”Mansikka” Kaski.¹⁹⁶ Hän jatkoi piirinjohtaja- na vuoteen 1956, jolloin piirin varajohtajana toiminut Kerttu Juvan sisar Eeva ”Torttu” Laurén Auran Tytöis- tä valittiin Kasken seuraajaksi. Laurén oli jo aiemmin vastannut väliaikaisesti tyttöpiirin toiminnasta Kas- ken sairastuttua vakavasti 1953. Kaiken kaikkiaan Au- ran Tyttöjen ja Turun Tähti-Tyttöjen kaltaisilla suuril- la turkulaislippukunnilla oli sodanjälkeisellä kaudella keskeinen asema tyttöpiirin johdossa.¹⁹⁷

Piirinjohtajan lisäksi suomenkielisen tyttöpiirin

johtoon kuului 1950-luvulla myös muutamia erityis- alojen ohjaajia ja toimihenkilöitä, kuten sihteeri ja taloudenhoitaja. Tyttöpiirin pitkäaikaisena sihteerinä ja vuodesta 1957 alkaen taloudenhoitajana toimi Eila Leino, Aulis ”Aku” Leinon puoliso. Uskonnollises- ta työstä puolestaan vastasi Maarian Kämmeköiden Saara Mäkinen ja koulutusohjaajana toimi Soili Saari. Heidän ohellaan piirinjohtossa oli mm. urheilu- ja lehdistövastaava sekä tonttutyöstä vastannut piiri- pöllö. Piirinjohton työskentelyn tehostamiseksi osa sen jäsenistä kuului työvaliokuntaan tai koulutusjaos- toon.¹⁹⁸

Tyttöpiiriä pyrittiin 1950-luvun kuluessa kehit- tämään pitkälti samansuuntaisesti kuin Varsinais- Suomen Partiooikapiiriä. Ongelmaksi koettiin eri- tyisesti palkatun piiriohjaajan puute, mikä vaikeutti koulutustoimintaa ja alueen lippukuntien avustamis- ta. SPTJ oli tosin jo vuonna 1950 palkannut ohjaajan Lounais-Suomen alueelle ja myöhemmin 1950-luvul- la keskusjärjestön ohjaajat vierailivat ajoittain myös Varsinais-Suomessa.¹⁹⁹ Keskusjärjestössä kiinnitettiin 1950-luvulla huomiota sekä ohjantatyön että piiri- toiminnan kehittämiseen. SPTJ:n ohjaajille pyrittiin esimerkiksi määrittelemään nimikkopiirit toiminnan tehostamiseksi. Myös partiotyttöliitoilla oli edelleen koulutusohjaajia, jotka tekivät tarpeen mukaan oh- jantakäyntejä varsinaissuomalaisiin lippukuntiin.²⁰⁰

Keskusjärjestön ohjantatyötä ei kuitenkaan pidetty Varsinais-Suomessa riittävänä ja vuonna 1958 piirin- johtaja lähetti SPTJ:n koulutusjaostolle asiaa koskevan kirjeen. Siinä todettiin, että nykyisin SPTJ:n ohjaajat vierailevat piirissä vain kolmen vuoden välein. Tä- män vuoksi olisikin toivottavaa, että keskusjärjestö palkkaisi alueen partio toimintaa hyvin tuntevia piiri- kohtaisia ohjaajia.²⁰¹ Ehdotus ei kuitenkaan tässä vai- heessa näytä johtaneen konkreettisiin toimenpiteisiin, sillä Liisa Savusen mukaan SPTJ uudisti ohjantatyötä piirien esittämien vaatimusten mukaisesti vasta 1960- luvun lopulla.²⁰² Varsinais-Suomessa oltiin siis tässä kysymyksessä aikaansa edellä.

Asiakirjojen perusteella tyttöpiiri jatkoi vuoden 1959 aikana itsenäisesti valmisteluja ohjaajan palkkaa- miseksi. Keskusjärjestön ohella taloudellisia voimava- roja toivottiin Turun kaupungilta. Kaupunginvaltuus- to ei kuitenkaan lopulta hyväksynyt ehdotusta, jonka mukaan kaupunki olisi vastannut puoliksi ohjaajan palkkakuluista.²⁰³ Kaupungin talousarvioon oli tosin

Leinon partioperhe vuonna 1953. Aulis ”Aku” Leino vastasi sodanjälkeisellä kaudella pitkään poikapiirin taloudesta ja hänen puolisonsa Eila Leino toimi tyttöpiirin taloudenhoitajana. Kuvassa Satu (vas.), Eila, Taru ja Aulis Leino. Suomen Partiomuseo.

varattu määräraha nuoriso-ohjaajien palkkausavustusta varten. Partiolaisten ja useiden muiden nuorisojärjestöjen harmiksi avustus kuitenkin hylättiin valtuustossa puoluepoliittisen kiistelyn seurauksena.²⁰⁴

Takauskusta huolimatta tyttöpiiri päätti palkata ohjaajan omin varoin. Myös keskusjärjestön haluttiin joko osallistuvan palkkakuluihin tai vaihtoehtoisesti antavan yhden ohjaajistaan piirin käyttöön. Piirinjohtajan Helsingissä käymien neuvottelujen tuloksena näytti siltä, että SPRTJ oli valmis luovuttamaan osan piirin alueelta kerätystä jäsenmaksutuloista kulujen kattamiseksi.²⁰⁵ On kuitenkin epävarmaa, antoiko keskusjärjestö lopulta taloudellista tukea tyttöpiirille ohjaajan palkkaamiseen.

Varsinais-Suomen Partiotyttöpiirin ohjaajan teh-

tävään valittiin tammikuussa 1960 Marja Suominen Nuotiotyttöistä. Työehdoista mainitaan, että ohjaajalla oli kuukaudessa 23 työpäivää ja että piirinjohton oli hyväksyttävä hänen etukäteen laatimansa työsuunnitelma. Ohjaajan tehtäviin kuuluivat tässä vaiheessa ennen kaikkea lippukuntakäynnit ja vartionjohtajakoulutus.²⁰⁶ Kesäkuukausina ohjaajan tehtäviin kuului kurssien lisäksi useiden lippukuntaleirien johtaminen ja niiden ohjelman suunnittelu. Lippukunnissa tarve ohjantatyölle oli tosin suurempi, kuin mihin yksittäisen ohjaajan aika riitti. Marja Suominen toimikausi piirin ohjaajana jäi lisäksi lyhyeksi, sillä hän erosi tehtävästään jo elokuussa 1960 opintojensa takia. Varojen puutteen vuoksi tyttöpiiri ei kyennyt tämän jälkeen palkkaamaan uutta päätoimista ohjaajaa, mikä vai-

Laurénin sisaruksilla oli merkittävä rooli varsinaissuomalaisen partiotoiminnan kehittämisessä sodanjälkeisellä kaudella. Vuonna 1948 otetussa kuvassa Eeva Laurén (vas.), Maisu Juva, Kerttu Juva ja Pekka Laurén

Kuva: Ahti Turku. Suomen Partiomuseo.

keutti erityisesti koulutustoiminnan järjestämistä.²⁰⁷

Ohjantatyön ohella erityisesti maaseudun lippukuntia pyrittiin suomenkielisessä tyttöpiirissä avustamaan aluetoimintaa kehittämällä. Vuonna 1958 v-SPT:ssä kokeiltiin aluejakoa, jossa piiri jaettiin viiteen alueeseen. Vuoden 1959 aikana aluejako vakiintui ja Liedon aluevastaavana toimi Saara Mäkinen, Uudessa kaupungissa Kaarina Palmu, Loimaalla Margit Kiilunen ja Salossa Maire Pyykkö. Turun alueelle ei varsinaista omaa ohjaajaa nimetty.²⁰⁸ Kokonaisuudessaan tyttöpiirin organisaation kehitys näyttää olleen 1950-luvulla myös aluetoiminnan osalta samansuuntaista poikapiirin kanssa, vaikka piirien tekemät aluejaot jossain määrin poikkesivat toisistaan. Keskeinen edellytys molempien piirien kehittämiseksi oli kuitenkin taloudellisten voimavarojen hankkiminen partiotoimintaan.

Taloudellisen perustan sodanjälkeisen kauden piiritoiminnalle muodosti Varsinais-Suomessa toimineiden neljän suomen- ja ruotsinkielisen partiopiirin vuonna 1946 perustama yhteinen tukivaliokunta. Siihen valittiin alkuvaiheessa piirinjohtajien lisäksi

13 jäsentä, joista suurin osan työskenteli turkulaisten yritysten johtotehtävissä. Myöhemmin heidän lukumääränsä kasvoi ja 1950-luvun alussa tukivaliokunnassa oli 17 jäsentä. Tukivaliokunta hankki partiotoimintaan varoja Turun ja lähialueen yrityksiltä.²⁰⁹

Asiakirjojen perusteella ylivoimaisesti suurimpia lahjoittajia olivat esimerkiksi vuonna 1953 Vakuutusyhtiö Sampo, Sjöförsäkringsaktiebolaget Argo ja De Förenade Borst- och Penselfabrikerna. Kerätyt varat jaettiin vuosittain neljän partiopiirin kesken. Jakosuhteet vaihtelivat piirien välillä ja kunkin piirin saama osuus riippui sen jäsenmäärästä. Vuonna 1953 v-SPP sai 45 % osuuden jaettavista varoista, v-SPT 30 %, ÅSD 15 % ja ÅFSD 10 %.²¹⁰ 1950-luvun kuluessa varojen jakoperusteet näyttävät pysyneen pääasiassa samanlaisina. Vuonna 1958 ruotsinkielisen poikapiirin osuutta tosin pienennettiin siten, että se sai enää vain 10 % varoista. v-SPT:n osuutta vastaavasti kasvatettiin.²¹¹

Tukivaliokunnan ohella apua alueen partiotoiminnalle antoi myös Turun kaupunki. Sotavuosien poikkeusolot olivat lisänneet Suomessa lasten ja nuorten sosiaalisia ongelmia, minkä seurauksena kunnalliseen nuorisotyöhön kiinnitettiin Turussa aiempaa enemmän huomiota. Nuorisotyötä tehtiin sodanjälkeisellä kaudella aluksi Lastensuojelulautakunnan alaisessa Nuorisotyötoimikunnassa ja Nuorisotyöosastossa, kunnes vuonna 1955 tehtiin päätös erillisen Nuorisotyölautakunnan perustamisesta Turkuun. Nuorisotyötoimikunta järjesti mm. erilaisia koulutustilaisuuksia ja kilpailuja nuorisojärjestöjen toimihenkilöille sekä lainasi retki- ja leirivälineistöä. Kaupungin alueella vallinnutta kokoontumistilaongelmaa pyrittiin lisäksi helpottamaan hankkimalla nuorisojärjestöjen käyttöön mahdollisuuksien mukaan toimitiloja.²¹²

Kaupunginhallitus antoi vuosittain myös avustuksia nuorisojärjestöjen leiri- ja kerhotoimintaan, minkä ohella järjestöt saivat osan kaupungin raittiusmäärärahoista. Kaiken kaikkiaan Turun kaupungin nuorisotyöhön myöntämä rahoitus lisääntyi huomattavasti sodanjälkeisinä vuosikymmeninä.²¹³ Myös Suomen muissa suurissa kaupungeissa kunnallisen nuorisotyön merkitys lisääntyi 1940-luvun lopulla ja 1950-luvulla. Kehityksen taustalla vaikuttivat Opetusministeriön ja Kouluhallituksen asettamat valtakunnalliset suuntaviivat. Esimerkiksi Helsingissä kunnallinen Nuorisotyölautakunta oli aloittanut toimintansa jo vuonna 1948.²¹⁴

On selvää, että partiolaiset hyötyivät kunnallisen nuorisotyön lisääntymisestä. Epäilemättä suurin merkitys oli partiotoimintaan myönnettyillä vuosittaisilla avustuksilla. Asiakirjojen perusteella esimerkiksi suomenkielinen poikapiiri anoi osuutta kaupungin raitiusmäärärahoista vuosina 1956–1957. Piiritoimintaan anotun tuen lisäksi Turun kaupunki saattoi myöntää raitius- tai nuorisomäärärahoja myös suoraan sen alueella toimineille lippukunnille. V-SPP:n piiritoimikunnan päätöksen mukaan turkulaisten lippukuntien tuli anoa kaupungin määrärahoja suhteessa niiden jäsenmäärään. Määrärahojen ohella kaupungilta saatiin saada myös muunlaista apua partiotoimintaan. Esimerkkinä voidaan mainita, että kaupungin nuorisotyönohjaaja Kalevi Perho hankki vuonna 1959 V-SPP:n käyttöön varastotilan kaluston säilyttämistä varten.²¹⁵

Vuonna 1955 perustetussa Turun kaupungin Nuorisotyölautakunnassa partiolaisten etua valvoi pitkään ekonomi Lauri ”Lapa” Winter.²¹⁶ Työsarka ei ollut helppo, sillä kaupungin määrärahoja tavoittelivat partiolaisten ohella myös lukuisat muut yhdistykset. Vuonna 1956 nuorisotyöhön myönnettyjä avustuksia haki esimerkiksi yli sata järjestöä, joiden joukossa oli 10 partiopoika- ja 12 partiotyttölippukuntaa.²¹⁷ Valtakunnallisella tasolla erityisesti poliittisten nuorisjärjestöjen sekä erilaisten harrastusten ympärille syntyneiden yhdistysten määrä kasvoi voimakkaasti sodanjälkeisellä kaudella.²¹⁸

Turun kaupungilta ja Tukivaliokunnalta saadun ulkopuolisen tuen ohella varsinaissuomalaisilla partiopiireillä oli jonkin verran myös omaa varainhankintaa. Vuonna 1957 V-SPP esimerkiksi tilasi myytäväksi 5 000 kappaletta joulurauhanjulistus-aiheisia kortteja, joiden hinnaksi päätettiin 25 markkaa eli nykyrahaksi muunnettuna noin 54 senttiä (2005).²¹⁹ Lauri Winter ehdotti lisäksi vuonna 1960 V-SPP:n piiritoimikunnalle ohjelma- ja koulutuspalvelun perustamista piirin taloudellisen aseman parantamiseksi. Ideana oli tarjota alueen yhdistyksille asiantuntijapalveluja, kuten kurssien johtamista ja alustusten pitämistä korvausta vastaan.²²⁰ Todennäköisesti Winterin ehdotusta ei ainakaan laajassa mittakaavassa toteutettu eikä sillä piirin talouden kannalta liene ollut suurta merkitystä. Tämänkaltaiset ideat kuitenkin kertovat pyrkimyksistä tehostaa itsenäistä varainhankintaa.

Edellä on käsitelty partiopiirien varainhankin-

tamuotoja ja seuraavaksi on syytä tarkastella piirien taloudellisen aseman kehittymistä sodanjälkeisellä kaudella. 1940-luvun lopulla erityisesti suomenkielisen poikapiirin taloutta olivat rasittaneet piiriohjaajan palkkaamisesta aiheutuneet kustannukset.²²¹ 1950-luvulle tultaessa poikapiirin talous kuitenkin tasapainottui. V-SPP:n vuoden 1953 tilinpäätöksen mukaan piirin ylivoimaisesti suurin menoerä oli koulutus, johon käytettiin 109 228 markkaa. Seuraavaksi suurimman menoerän muodostivat postitus-, painatus- ja puhelinkulut. V-SPP:n yhteenlasketut menot olivat vuonna 1953 kaikkiaan 259 163 markkaa.²²² Mitenkään erityisen suuresta rahasummasta ei ollut kysymys, sillä vuoden 2005 rahaksi muunnettuna summa vastaa vain vajaata 7 000 euroa.

V-SPP sai vuonna 1953 lahjoituksina 224 065 markkaa, korkotuloja 7 164 markkaa ja osinkoja 560 markkaa. Koska piirin yhteenlasketut tulot alittivat hieman toiminnasta aiheutuneet menot, jouduttiin loppuosa kattamaan piirin omaa pääomaa vähentämällä. Tästä huolimatta piirin omaisuus oli vuoden lopulla miltei 100 000 markkaa, mikä vastaa noin 2 700 euroa (2005). Poikapiirin retkeilymajasäätiöllä oli lisäksi säästötilitalletuksena ja arvopapereina yhteensä yli 393 000 markkaa.²²³ Todennäköisesti rahastoon kerätyillä varoilla oli tarkoitus myöhemmin hankkia poikapiirin käyttöön oma retkeilymaja.

Verrattaessa poikapiirin taloudellista asemaa V-SPT:n tilanteeseen vuonna 1953 voidaan todeta, että tyttöpiirin yhteenlasketut menot olivat 221 447 markkaa eli vain hieman poikapiirin menoja pienemmät. Suurimman osan tuloistaan V-SPT sai poikapiirin tavoin avustuksista tai lahjoituksista. Erilaisten korko- ja myyntitulojen merkitys tyttöpiirin taloudelle oli häviävän pieni. Varallisuutta V-SPT:llä oli vuoden lopulla yhteensä noin 460 000 markkaa, joista suurin osa oli pankkitalletuksena. Tyttöpiirin mainitaan omistaneen lisäksi 19 600 markan arvoisen kirjoituskoneen ja yli 9 700 markan arvosta partionukkeja, jotka lienee tarkoitettu myyntiin.²²⁴

Tultaessa 1950-luvun lopulle oli varsinaissuomalaisten piirien taloudellisessa asemassa tapahtunut vain vähäisiä muutoksia. V-SPP:n osalta toimistokulut olivat vuoden 1959 tilinpäätöksessä nousseet koulutuksen ohi suurimmaksi yksittäiseksi menoeräksi. Aiemmasta poiketen varoja käytettiin lisäksi aluetönnän kehittämiseen. Poikapiirin kokonaismenot

olivat nousseet 544 162 markkaan, mikä tarkoittaa noin 10 900 euroa (2005). Menoihin tosin laskettiin mukaan myös 200 000 markan talletus piirin retkeilymajarahastoon.²²⁵ Todelliset menot eivät siis olleet vuoteen 1953 verrattuna merkittävästi kasvaneet.

Vuonna 1959 V-SPP:n ylivoimaisesti suurimpana tulonlähteenä olivat vuoden 1953 tavoin edelleen lahjoitukset, joita piiri sai kaikkiaan 340 000 markan arvosta. Lahjoitusten ohella myös piirin oman varainhankinnan merkitys oli kasvanut ja sen kautta hankittiin yli 58 000 markkaa. Omaa pääomaa V-SPP:llä oli vuoden lopulla 73 000 markkaa eli noin 1 460 euroa (2005). Tämän lisäksi poikapiirin retkeilymajarahastolle oli kertynyt varoja jo yli 1 300 000 markkaa, mikä vastaa noin 27 000 euroa (2005).²²⁶

V-SPT:n menot eivät olleet vuonna 1959 juurikaan kasvaneet vuoteen 1953 verrattuna. Tyttöpiirin ylivoimaisesti suurin menoerä oli vuonna 1959 koulutus, johon käytettiin 170 909 markkaa kokonaismenojen ollessa noin 261 000 markkaa. Tuloja tyttöpiiri sai avustuksista 88 560 markkaa ja osanottomaksuisista 41 200 markkaa. Toimintamenojen kattamiseksi V-SPT:n oli kuitenkin käytettävä myös omaa pääomaansa.²²⁷ Tyttöpiirin oman pääoman määrä olikin vähentynyt huomattavasti vuodesta 1953.

Kokonaisarviona voidaan todeta, että molemmat suomenkieliset partiopiirit olivat sodanjälkeisellä kaudella taloudellisesti hyvin riippuvaisia ulkopuolisista lahjoituksista, joskin oman varainhankinnan merkitys vähitellen kasvoi 1950-luvun kuluessa. Suurin osa varsinaissuomalaisten piirien vuosittaisista menoista koostui erilaisten juoksevien toimistokulujen ohella ennen kaikkea koulutustoiminnasta. Partio liikkeen suosion kasvu 1950-luvulla lisäsi jatkuvasti myös paineita kehittää piiritoiminnan organisaatiota. Tämä edellytti kuitenkin samalla aiempaa suurempien taloudellisten voimavarojen hankkimista piiritöimintaan.

Toimintaa erillisissä tyttö- ja poikapiireissä

Seuraavissa kappaleissa tarkastellaan varsinaissuomalaisten partiopiirien toimintamuotoja sodanjälkeisellä kaudella. Piiritoiminnan kautta lippukuntiin välittyi uudenlaisia ideoita ja samalla eri lippukuntien partio-

johtajat opettelivat toimimaan yhdessä. Suomenkielisten partiopiirien tärkeimpänä tehtävänä oli järjestää koulutusta maakunnan alueella toimineille lippukunnille.²²⁸ Käytännössä tämä tarkoitti ennen kaikkea johtajakurssien järjestämistä. Suomenkielisen poikapiirin osalta tilanne ei kuitenkaan ollut vielä tässä suhteessa tyydyttävä 1950-luvun alussa. Esimerkiksi vuonna 1952 V-SPP ei kyennyt järjestämään lainkaan omia kursseja, vaan koulutustoiminta oli jouduttu jättämään lippukuntien ja valtakunnallisten partioliittojen sekä SPJ:n vastuulle.²²⁹ Syynä vaikeaan tilanteeseen olivat todennäköisesti vakinaisen piiriohjaajan puuttuminen ja taloudellisten voimavarojen vähäisyys.

Vuosina 1953–1954 tilanne hieman parani ja V-SPP:n koulutustoimikunta kykeni järjestämään SPJ:n ohjaajien tuella muutamia kursseja.²³⁰ Piirin koulutustoiminta alkoi kuitenkin vilkastua merkittävästi vasta vuonna 1955, jolloin Littoisissa järjestettiin partiojohtajakoulutukseen kuulunut juurikurssi. Marraskuussa pidetyn kaksipäiväisen kurssin suoritti hyväksytysti 15 varsinaissuomalaista partiojohtajaa. Kaiken kaikkiaan vuoden 1955 aikana jo 398 partiopoikaa osallistui erilaisille kursseille ja piirin lippukuntien toimesta järjestettiin yli kolmekymmentä kurssia. V-SPP:n alueella oli vuoden 1955 lopulla yhteensä 2 435 partiopoikaa, joten noin 16 % heistä osallistui vuoden aikana kursseille.²³¹ Tosin on syytä pitää mielessä, että suurin osa kursseista oli edelleen yksittäisten lippukuntien järjestämiä.

Juurikurssit vakiinnuttivat 1950-luvulla asemansa Varsinais-Suomessa ja niitä järjestettiin V-SPP:n toimesta säännöllisesti vuodesta 1955 alkaen. Kurssit pidettiin yleensä Turussa tai kaupungin lähiseudulla, joskin toinen vuoden 1958 juurikursseista pidettiin Salossa. Juurikurssien ohella myös partiojohtajien ylempiä runkokursseja järjestettiin V-SPP:ssä 1950-luvun lopulla.²³² Suomen ensimmäinen meripartiolinjan runkokurssi esimerkiksi järjestettiin Varsinais-Suomessa vuonna 1958 piirin meripartio-ohjaajan Lauri ”Lapa” Winterin johdolla.²³³

Partiojohtajakoulutuksen ohella suomenkielinen poikapiiri järjesti vuodesta 1953 alkaen myös vartionjohtajakursseja eri puolilla maakuntaa. Vuosina 1953–1960 kursseja pidettiin mm. Loimaalla, Salossa, Rymättylässä, Pyhärannassa, Mynämäellä ja Tarvasjoella. 1950-luvun lopun kurssitoimintaan kuuluivat lisäksi lippukunnanjohtajakurssit ja vuoden 1960 tie-

1950-luvulla Tammileiri oli v-SPP:n piirileiri. Kuva on vuoden 1957 Tammileiriltä Paraisten Mustfinnössä.

Suomen Partiomuseo.

dotus- ja suhdetoimintakurssi Turussa.²³⁴

Varsinais-Suomen Partiotyttöpiirin koulutus- ja kurssitoiminta oli 1950-luvun alkupuolella suomenkielistä poikapiiriä vilkkaampaa. Esimerkiksi vuoden 1953 aikana v-SPT:ssä järjestettiin Eeva Laurénin johtama tonttuohjaajakurssi, vartionjohtaja-alkeiskurssi, ensiapukurssi ja liikenneohjaajakurssi. Näiden ohella Paraisten Lemlahdessa oli kesällä 1953 suurta huomiota saanut kansainvälinen vartionjohtajaleiri, jota johti SPTJ:n koulutusjaoston silloinen puheenjohtaja Kata Jouhki. Leirille osallistui partiotyttöjä Suomen lisäksi muista pohjoismaista, Alankomaista, Isosta-Britanniasta, Ranskasta, Saksan liittotasavallasta, Sveitsistä, Yhdysvalloista ja Kanadasta.²³⁵ SPTJ:n ohjaajat pitivät

Varsinais-Suomessa lisäksi ainakin vuonna 1957 partiojohtajakoulutukseen kuuluneen kipinäkurssin.²³⁶

Varsinaisten kurssien ohella suomenkieliset partiopiirit pyrkivät tukemaan eri toimintamuotoja myös järjestämällä muunlaisia koulutustilaisuuksia. SPTJ:n aloitteesta syntyivät esimerkiksi piirinjohton ja alueen lippukunnanjohtajien yhteiset jatkokoulutustilaisuudet eli rakovalkeat.²³⁷ v-SPT:ssä järjestettiin vuodesta 1957 alkaen rakovalkeita, joiden ohella sen toimintaan kuuluivat 1950-luvulla myös säännöllisesti kokoontuva tonttujohtajapiiri sekä erilaiset vartionjohtajille suunnatut tilaisuudet.²³⁸ Myös v-SPP:ssä järjestettiin vartionjohtajien tukipäivät Ruissalossa ainakin vuonna 1955.²³⁹

Yleisellä tasolla piirien järjestämille kurseille osallistuneista ei ole säilynyt tarkkoja tietoja. V-SPP:n piiritoimikunnan pöytäkirjan mukaan piirinjohto oli tosin vuonna 1956 huolestunut maaseudun partiolaisten laimeasta osallistumisesta kursseille ja muihin piirin järjestämiin tilaisuuksiin.²⁴⁰ Tämä antaa viitteitä siitä, että kurssilaisten huomattava enemmistö olisi ainakin poikapiirissä ollut 1950-luvulla turkulaisia. Pitkät välimatkat ja puutteellinen tiedonkulku todennäköisesti vaikeuttivat maaseudulla asuneiden osallistumista piiritoimintaan. On myös muistettava, että lukumääräisesti suurin osa maakunnan partiolaisista toimi edelleen Turussa.

Koulutuksen ja kurssien ohella myös kilpailu- ja urheilutoiminnalla oli suuri merkitys partiopiireille. Erityisesti urheilun suosio kasvoi partiossa 1950-luvulla. Kehityksen taustalla oli innostus ”kovaan partiotoimintaan”, jolla tarkoitettiin mm. vaelluksia ja erilaisia maastokilpailuja.²⁴¹ V-SPP:ssä urheilutoiminnasta vastasi 1950-luvulla urheilutoimikunta ja myös V-SPT:n piirinjohtossa oli ajoittain urheilu- tai ulkoiluvastaava.²⁴²

Suomenkielinen poikapiiri järjesti vuosittain mm. partiotaitokilpailuja, joiden ohella kilpailtiin säännöllisesti myös suunnistuksessa, hiihdossa, yleisurheilussa ja viestijuoksussa. Muutamina vuosina ohjelmaan kuului lisäksi yösuunnistus- ja viestikilpailuja. Kilpailut järjestettiin usein Turun lähistöllä ja erityisesti Littoisten alue oli partiolaisten suosiossa. Varsinais-Suomessa järjestettiin myös valtakunnalliset Partiotaitomestaruuskilpailut vuoden 1958 lokakuussa. Yläneen Raasissa pidettyjä kilpailuja johti piirinjohtaja Helanko ja niihin otti osaa yhteensä noin 450 partiopoikaa eri puolilta Suomea.²⁴³ Kyseessä oli ajan mittapuun mukaan suuri partiotapahtuma.

V-SPP:n tavoin suomenkielinen tyttöpiiri järjesti vuosittain hiihto- ja suunnistuskilpailuja, joskin esimerkiksi vuonna 1957 hiihtokilpailut jouduttiin lumen puutteen vuoksi perumaan. Varsinais-suomalaisten partiotyttöjen joukkueet osallistuivat myös aktiivisesti SPTJ:n valtakunnallisiin partiotaito- ja suunnistuskilpailuihin. Tasavallan presidentin puoliso Ellen Svinhufvud oli lisäksi vuonna 1933 luovuttanut Suomen partiotyöille kiertopalkinnon²⁴⁴. Valtakunnallisen Svinhufvud-kilpailun teema vaihteli ja esimerkiksi vuonna 1956 partiotytöt kilpailivat V-SPT:n järjestämässä karsinnassa eväsläpien teossa ja neulonnas-

sa.²⁴⁵ Partioijat kilpailivat vastaavasti vuodesta 1937 alkaen SPJ:n valtakunnallisessa Matin Jousi-toimintakilpailussa. Varsinais-suomalaisten lippukuntien menestys kilpailussa oli jo ennen sotia ollut erinomainen ja myös sodanjälkeisinä vuosina kilpailuun osallistuttiin innokkaasti.²⁴⁶ Vuonna 1950 lippukuntien välisen osuuden esimerkiksi voitti Auran Tähti Pojat.²⁴⁷

Piirien järjestämissä kilpailuissa syntyi myös ajoittain kiistoja, joita puitiin aina piirinjohtossa asti. V-SPP:n piiritoimikunnan kokouksessa maaliskuussa 1958 käsiteltiin esimerkiksi tapausta, jossa Turun Metsänkävijöiden Karhu-vartion väitettiin yöpyneen sääntöjen vastaisesti huvilassa harmaan sarjaan partiotaitokilpailussa. Säännöt olisivat edellyttäneet yöpymistä maastossa.²⁴⁸ Myös V-SPP:n vuoden 1952 vuosikertomuksessa kiinnitettiin yleisellä tasolla huomiota kilpailutoiminnassa havaittuun kurittomuuteen ja leväperäisyyteen.²⁴⁹ Kaiken kaikkiaan voidaan kuitenkin todeta, että kilpailu- ja urheilutoiminta tapahtui yleensä hyvässä partiohengessä. Tarkemmin kilpailutoiminnan historiaa on käsitellyt artikkelissaan Jan-Erik Lundén.

Kilpailujen ohella näkyvä osa sodanjälkeisen kauden partiotoimintaa olivat erilaiset leirit. Varsinais-Suomessa leirien järjestäminen oli tosin vielä 1950-luvun alkupuolella pitkälti lippukuntien vastuulla. Vedenjakajana tässä suhteessa toimi Paraisten Mustfinnössä Turunmaan saaristossa kesällä 1955 järjestetty ensimmäinen valtakunnallinen meripartiolaisten suurleiri Satahanka, jonka järjestelyistä vastasivat pitkälti varsinais-suomalaiset meripartiojohtajat.²⁵⁰

Satahangalla kerättiin kokemuksia suurleirin järjestämisestä ja esimerkiksi huomattiin, että poikapiirissä oli tarve kouluttaa sopivaa huoltohenkilökuntaa leireille. Tilannetta päätettiin parantaa aloittamalla huoltohenkilöstökurssin suunnittelu muonitus- ja talouskysymyksiin erikoistuneen Aulis ”Aku” Leinon myötävaikutuksella.²⁵¹ Sodanjälkeisinä vuosikymmeninä Leino oli mukana vastaamassa lukuisten suurleirien ja muiden partiotapahtumien muonituksesta.²⁵²

Jo seuraavana vuonna huoltohenkilökuntaa tarvittiin, sillä V-SPP järjesti Paraisten Mustfinnössä 16.–24.6. Tammileirin, jonka johtajana toimi Eero Parvio Kaarinan Ristiritareista.²⁵³ Piirinjohtoon tarkoituksena oli parantaa piirileirin avulla maakuntahenkeä ja vuonna 1956 leiriohjelmaan kuului erityinen maakunta-aiheinen teemapäivä.²⁵⁴ Jo aiemmin Tam-

Partiolaisten kansainvälinen yhteistyö helpottui toisen maailmansodan päätyttyä. v-SPP teki vuonna 1948 pyöräretken Tanskaan. v-SPP:n arkisto.

mileirejä oli järjestetty valtakunnallisten suurleirien yhteydessä esimerkiksi Vierumäellä vuonna 1948 ja Sulkavalla vuonna 1953.²⁵⁵

Vuoden 1956 jälkeen Tammileiriperinteestä on tullut kiinteä osa varsinaissuomalaista partiotoimintaa. 1950-luvun loppupuolella Tammileirejä järjestettiin Mustfinnön ohella Taivassalon Kahiluodossa 1959 ja Sauvon Ampolassa 1960. Kesällä 1958 Tammileiri oli lisäksi Hangossa valtakunnallisen Hopearanta-suurleirin yhteydessä.²⁵⁶ v-SPT:hen ei syntynyt 1950-luvulla Tammileirin kaltaista leiriperinnettä. Tyttöpiiri tosin järjesti esimerkiksi kesällä 1957 leirin Maskun Taipaleessa niille tyttölippukunnille, joilla ei ollut mahdollisuuksia järjestää omaa kesäleiriä. Vuodesta 1959 alkaen tyttöpiiri alkoi lisäksi pitää kesäisin partiolaisille suunnattuja rippileirejä.²⁵⁷

1950-luvun piiritoimintaa tarkasteltaessa on syytä mainita myös tiedottaminen. Piirien ja lippukuntien välistä tiedonkulkua varten molemmat suomenkieliset piirit julkaisivat 1950-luvulla säännöllisesti ilmestyneitä lehtisiä; v-SPP Piiriviestiä ja v-SPT Piiriohjetta.²⁵⁸ Varsinaissuomalaista partiotoimintaa pyrittiin myös pitämään esillä valtakunnallisissa partiolehdissä.

sä. SPJ:n Partio-lehdessä julkaistiin esimerkiksi lukuisia artikkeleita, jotka käsittelevät Varsinais-Suomessa järjestettyjä partioleirejä, juhlia, retkiä ja muita partiotapahtumia. Erityisen suosittuja näyttävät olleen kertomukset turkulaisten meripartioalusten kesäisistä matkapurjehduksista.²⁵⁹ Runsaasti huomiota sai myös Puhurin Poikien voitto SPJ:n meripartiolaisten valtakunnallisessa Hansa-toimintakilpailussa.²⁶⁰

Partiotoiminnan julkisen näkyvyyden kannalta keskeinen tapahtuma oli keväisin Turussa järjestetty partioparaati, joka huomioitiin partiolehtien ohella myös alueen sanomalehdissä, kuten Uudessa Aurassa ja Turun Sanomissa. Paraatiin osallistui partiolaisia kaikista varsinaissuomalaisista piireistä ja esimerkiksi vuonna 1960 marssijoita oli arvioiden mukaan yhteensä noin 2 500. Toinen vuosittain toistunut tilaisuus oli Suomen marsalkan ja kunniapartiolaisen Carl Gustaf Emil Mannerheimin muistojuhla.²⁶¹ Tämän lisäksi piirien perinteisiin kuului partiolaisten jumalanpalveluksia ja kirkkoiltoja, joita järjestettiin esimerkiksi Yrjönpäivän yhteydessä huhtikuussa.²⁶² Turkulaislippukuntien joukkueet osallistuivat myös kaupungin nuorisosoutuihin, joita oli järjestetty Au-

rajoella vuodesta 1946 alkaen.²⁶³

Partioparaatin ja muiden yhteistoimintaa edellyttäneiden tilaisuuksien järjestelyistä sovittiin varsinaissuomalaisten partiopiirien johtajien yhteisissä kokouksissa, joita oli tavallisesti muutaman kerran vuodessa. Partiopiirit osallistuivat myös valtakunnallisten liittojen ja keskusjärjestöjen toimintaan nimeämällä edustajiaan vuosikokouksiin ja järjestöjen päätäviin elimiin.²⁶⁴ Yhteyksiä partiolaisten vanhempiin pyrittiin lisäksi tehostamaan perustamalla 1950-luvulla partiopiirien yhteyteen vanhempainneuvostoja, joista käytettiin lyhennettä PIVA.²⁶⁵

Sodanjälkeisessä Varsinais-Suomessa myös yhteysien rakentaminen muiden maiden partiolaisiin koettiin tärkeäksi. Piiritasolla kansainvälinen yhteistyö näkyi esimerkiksi länsisaksalaisten ja englantilaisten partiopoikaryhmien vierailuina Turussa vuosina 1956–1957. Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin vieraina olleiden englantilaisten partiopoikien ohjelmaan kuului mm. Turun Partio-Sissien järjestämä saaristolaispurjehdus. Vierailun ajaksi englantilaiset oli majoitettu paikallisten partiojohtajien koteihin.²⁶⁶ Myös pohjoismainen yhteistyö oli tärkeää ja Turun partiolaiset lähettivät edustajansa esimerkiksi vuonna 1956 Turun ystävyyskaupunkiin Göteborgiin Pohjoismaisille Nuorisopäiville.²⁶⁷ Maakunnan partiolaisille pyrittiin myös järjestämään mahdollisuuksia osallistua ulkomaisille leireille. Kansainvälisten kontaktien lisäämiseksi Aaro Lehtilä toimi 1950-luvun lopulla v-SPP:ssä partiomatkustusasiamiehenä.²⁶⁸

Partiopiirien toimintaan kuului myös osallistuminen erilaisiin hyväntekeväisyystempauksiin. Vuonna 1953 tyttöpiirin lippukunnat esimerkiksi keräsivät varoja Alankomaiden tulvavahinkojen korjaamiseksi. Erityisenä tavoitteena oli kustantaa muutaman hollantilaisten partiotyttöjen matka Paraisilla järjestetylle partioleirille.²⁶⁹ Vuosina 1959–1960 maakunnan partiolaiset osallistuivat lisäksi SPTJ:n ja SPJ:n yhdessä organisoimaan valtakunnalliseen Operaatio Keinosydämeen, jonka tarkoituksena oli hankkia keinosydän Helsingin sydänklinikalle. Varsinaissuomalaiset partiopiirit tosin edellyttivät, että heidän keräämänsä varat käytettiin jo aiemmin Turkuun hankitun keinosydämen ylläpitoon.²⁷⁰

Kokonaisuudessaan partiopiiritoiminta vakiinnutti asemansa Varsinais-Suomessa sodanjälkeisellä kaudella. Erityisesti suomenkielisistä piireistä tuli tällöin

aiempaa tärkeämpi väliaste valtakunnallisten keskusjärjestöjen ja yksittäisten lippukuntien välille. Piirien toimintamuodot lisäksi monipuolistuivat aiempaan verrattuna ja erityisesti lippukuntien avustamista sekä koulutus- ja kurssitoimintaa pidettiin tärkeinä. Suuri merkitys oli Rafael ”Raffu” Helangon kaltaisilla aktiivisilla partiojohtajilla, jotka pyrkivät pitkäjänteisesti kehittämään maakunnallista partiopiiritoimintaa. Suurin osa partiotoiminnasta tapahtui kuitenkin edelleen lippukunnissa, joten seuraavaksi on syytä käsitellä varsinaissuomalaisten lippukuntien asemaa 1950-luvulla.

Partioleiri keskellä kaupunkia – Wiklundin partionäyttely

Partiolaiset pyrkivät tekemään toimintaansa eri tavoin tunnetuksi sodanjälkeisellä kaudella. Usein varsinaissuomalaisten partiopiirien yhteistyökumppaneina olivat turkulaiset yritykset, jotka saattoivat esimerkiksi mainostaa Partio-lehdessä tai lahjoittaa varoja tukivaliokunnalle. Vuonna 1958 Varsinais-Suomen Partiopoikapiirissä syntyi ajatus järjestää huhtikuisen partioviikon aikana tavaratalo Wiklundilla partioaiheinen näyttely, jossa esiteltäisiin partiotyön ohella myös retkeilyvälineitä. Tempaus myös toteutettiin ja Turun Sanomissa julkaistun ilmoituksen mukaan partiolaiset esittelivät näyttelyssä taitojaan ja ohjelmaan kuului mm. ”präiskäleen paistoa ja köydenpunontaa”. Tarkoituksena oli lisätä näyttelyn avulla kiinnostusta partiotoimintaa kohtaan, sillä läheskään kaikilla Turun esikaupunkialueilla ei 1950-luvun lopulla ollut omaa lippukuntatoimintaa.²⁷¹

Lippukunnat partioliikkeen kulmakivinä

Sotavuodet olivat vaikeuttaneet lippukuntien asemaa ja useiden varsinaissuomalaisten lippukuntien toiminta oli joko kokonaan loppunut tai ne olivat tilapäisesti ”nukahtaneet”. Sodan päätyttyä partio-toiminta kuitenkin vireytyi uudelleen ja myös varsinaissuomalaisten partiolippukuntien jäsenmäärät alkoivat kasvaa. ”Nukahtaneita” lippukuntia herätettiin henkiin ja myös kokonaan uusia paikallisosastoja

Turun suurimpiin tyttölippukuntiin sodanjälkeisellä kaudella lukeutunut NNKY:n Turun Tähti-Tytöt marssimassa Vappu ”Mansikka” Kasken johdolla Kauppatorin reunalla vuonna 1946. v.-sp:n arkisto.

perustettiin lukuisille paikkakunnille.²⁷² Kehitykseen vaikuttivat sodanjälkeisinä vuosina syntyneet suuret ikäluokat, joiden seurauksena Suomen väestörakenne muuttui aiempaan verrattuna. 1950-luvulle tultaessa sotavuosien säännöstelytaloudesta oli lisäksi suurelta osin luovuttu ja suomalaisten elintaso alkoi vähitellen nousta.²⁷³

Kari Vainion mukaan Varsinais-Suomeen perustettiin vuosina 1945–1950 kaikkiaan 28 uutta poika- ja 27 tyttölippukuntaa, joista suuri osa toimi kuitenkin vain lyhyen aikaa. Erityisesti suomenkielisessä tyttöpiirissä lippukuntien määrän kasvuun vaikutti piiritoiminnan myönteinen kehitys ja marttojen partiotoiminnan alkaminen sodanjälkeisinä vuosina. Varsinais-Suo-

nessa toimi vuonna 1952 kaikkiaan 70 lippukuntaa, joista suurin osa oli suomenkielisiä. Viidestä ruotsinkielisestä lippukunnasta kolme toimi Turussa ja kaksi Paraisilla.²⁷⁴ Partiolaisia maakunnassa oli 1950-luvun alussa yhteensä noin 3 500–3 700.²⁷⁵

Partiolaisten ja lippukuntien lukumäärissä 1950-luvulla tapahtuneita muutoksia voidaan tarkastella varsinaissuomalaisten piirien keräämän tilastoaineiston avulla. Yleisesti ottaen tilastot antavat yksityiskohtaisia tietoja mm. partiojohtajien ja kolkkapoikien lukumäärän kehityksestä sekä lippukuntien toiminnasta. Tilastoja käytettäessä on kuitenkin syytä pitää mielessä, että ilmoitettujen tietojen oikeellisuus riippui kunkin lippukunnan kyvystä pitää jäsenrekisteriään

ajan tasalla. Lisäksi on mahdollista, että lippukunnat saattoivat ajoittain ilmoittaa jäsenmääränsä todellista suuremmaksi.

Tilastojen perusteella Varsinais-Suomen Partiopiiriin jäsenmäärä oli 1950-luvun alkuun mennessä kasvanut varsin nopeasti. Vuoden 1948 alussa v-SPP:n lippukunnissa oli ollut yhteensä 1 493 jäsentä ja vuonna 1950 jäseniä oli jo 1 865. Partiopoikien lukumäärä oli siis kasvanut parissa vuodessa miltei 400:lla. Sodanjälkeisten vuosien partioinnostuksen aiheuttama jäsenmäärän kasvu kuitenkin taittui tämän jälkeen, sillä vuoden 1952 lopulla jäseniä oli 1 794 eli hieman vähemmän kuin kahta vuotta aiemmin. Turkulaisia heistä oli 1 183 eli noin 66 %.²⁷⁶

Jäsenmäärän kasvun pysähtyminen 1950-luvun alussa oli kuitenkin vain tilapäinen ilmiö ja suurten ikäluokkien synnyttämä paine alkoi pian näkyä varsinaissuomalaisissa lippukunnissa. Vuoden 1954 alussa v-SPP:ssä oli esimerkiksi ollut hieman alle 2 000 partiopoikaa ja kahta vuotta myöhemmin heidän lukumääränsä oli jo 2 435. Kehitys jatkui samansuuntaisena ja vuoden 1958 lopulla v-SPP:n lippukuntien yhteenlaskettu jäsenmäärä oli kohonnut yli 3 000:een.²⁷⁷ Kasvu suomenkielisessä poikapiirissä oli hätkähdyttävän nopeaa.

Vuoden 1952 lopulla Varsinais-Suomen Partiopiiriin alueella oli kaikkiaan 36 lippukuntaa, joista 15 toimi Turussa. Erillisiksi lippukunniksi laskettiin myös Varsinais-Suomen Samoilit ja muodollisesti v-SPP, koska muutama partiojohtaja oli kirjattu ainoastaan piiriin jäseneksi. Suurimmat suomenkieliset poikalippukunnat olivat tarkastelukauden alussa turkulaisia. Turun Mikaelin Sinisten jäsenmäärä oli 255 ja Auran Tähti Poikien 252. Seuraavina tulivat Turun Metsänkävijät (152) ja Tornikotkat (125). Maakunnan muissa osissa toimineet lippukunnat olivat jäsenmäärältään isoja turkulaislippukuntia huomattavasti pienempiä. Vuonna 1952 suurin Turun seudun ulkopuolella toiminut lippukunta oli Salon Eränkävijät, jossa oli 68 jäsentä.²⁷⁸

Jäsenmäärän myönteinen kehitys heijastui 1950-luvun loppupuolella myös lippukuntien lukumäärään. Vuonna 1957 v-SPP:ssä oli 47 lippukuntaa eli 11 enemmän kuin tarkastelukauden alussa. Lippukunnista 16 toimi Turussa ja jäsenmääriltään suurimpia olivat edelleen Auran Tähti Pojat (269) ja Turun Mikaelin Siniset (242). Näiden ohella yli 200 jäsentä oli

myös Turun Sinikotkilla.²⁷⁹ Suurimmat poikalippukunnat näyttävät olleen 1950-luvulla sinisiä ja niiden taustayhteisönä toimivat joko turkulaiset seurakunnat tai NMKY. Ainoastaan Turun Metsänkävijät teki tässä suhteessa merkittävän poikkeuksen.

Varsinais-Suomen Partiotyttöpiiriin lippukunnissa kehitys oli 1950-luvulla poikapiiriin kaltaista. v-SPT:ssä oli 1950-luvun alussa yhteensä noin 1 300–1 500 jäsentä ja jäsenmäärä kasvoi 1950-luvun alkupuolella hitaasti. Vuonna 1953 v-SPT:n alaisissa lippukunnissa oli esimerkiksi 1 466 jäsentä ja kahta vuotta myöhemmin tyttöpiiriin kokonaisjäsenmäärä oli pysynyt samalla tasolla.²⁸⁰ Vuoden 1955 jälkeen suomenkielisten partiotyttöjen lukumäärä alkoi kuitenkin nopeasti kasvaa ja vuonna 1956 heitä oli tilaston mukaan jo 1 780. Vuosikymmenen lopulla v-SPT:n lippukunnissa oli yhteensä yli 2 000 jäsentä.²⁸¹ Suurten ikäluokkien aiheuttamasta kasvusta huolimatta v-SPT:n jäsenmäärä oli sodanjälkeisellä kaudella jatkuvasti suomenkielistä partiopoikapiiriä pienempi.

Vuonna 1954 tyttöpiirissä oli 26 toimivaa lippukuntaa ja poikapiiriin tavoin huomattava osa niistä toimi Turun alueella. Jäsenmäärältään suurin lippukunta oli Turun Tähti-Tytöt, jossa oli 230 jäsentä. Seuraavina tulivat Tornipääskyt (207), Kaarinan Sädetytöt (223) ja Auran Tytöt (160). Vuoteen 1957 mennessä tyttölippukuntien lukumäärä oli kasvanut 29:ään. v-SPT:n suurimpia lippukuntia olivat kuitenkin edelleen Turun Tähti-Tytöt (234) ja Tornipääskyt (228).²⁸² Tilastojen valossa tyttöpiiriin lippukuntien asemassa ei siis näytä 1950-luvulla tapahtuneen kovinkaan radikaaleja muutoksia.

Kokonaisjäsenmäärän kehityksen ohella tilastojen avulla voidaan vertailla myös varsinaissuomalaisten lippukuntien jäsenkunnan rakennetta ja siinä tapahtuneita muutoksia. Vuonna 1954 v-SPP:ssä oli 661 kolkkapoikaa, mikä tarkoittaa noin 32 % kokonaisjäsenmäärästä.²⁸³ v-SPT:ssä tonttuja oli vastaavasti samana vuonna tilaston mukaan 257 eli vain noin 19 % jäsenistä.²⁸⁴ Poikapiirissä siis näyttäisi tämän valossa olleen suhteellisesti enemmän sudenpentuikäisiä. Tyttöpiiri tosin merkitsi poikapiiristä poiketen mm. alokkaat ja osan muistakin sudenpentuikäisistä erillisiin tilastosarakkeisiin, mikä saattaa selittää piirien välistä eroa.

Vuonna 1957 kolkkapoikien määrä oli v-SPP:n lippukunnissa vähentynyt 582:een, vaikka samanaikaisesti

Ulapan Poikia 1950-luvun alkupuolella. Suomen Partiomuseo.

ti poikapiirin jäsenmäärä oli voimakkaasti kasvanut. Kolkkapoikien osuus vähentyikin kolmessa vuodessa noin 32 %:sta (1954) 22 %:iin (1957).²⁸⁵ V-SPT:ssä tonttujen lukumäärä oli samalla aikavälillä kasvanut 306:een mutta heidän osuutensa oli kokonaisjäsenmäärän kasvun seurauksena pudonnut noin 17 %:iin.²⁸⁶ Tyttöpiirin tilastossa sudenpentuikäisiä oli tosin edelleen tonttujen ohella myös muissa sarakkeissa, minkä vuoksi tarkan vertailun tekeminen on tässä suhteessa vaikeaa. Kokonaisarviona voidaan kuitenkin todeta, että 1950-luvun jäsenmäärän voimakas kasvu ei tilastojen valossa merkinnyt vastaavaa kasvua sudenpentuikäisten lukumäärässä. Partioon liittyttiin usein vas-

ta vartioikäisenä eikä kolkkapoika- tai tonttutoiminta ehkä ollut vielä sodanjälkeisellä kaudella riittävän tunnettua.

Sudenpentuikäisten osuuden ohella on kiinnostavaa tarkastella myös partiojohtajien määrän kehitystä. Partiohistoriaa käsittelevästä kirjallisuudesta voi saada helposti käsityksen, että Suomen partioliikkeessä vallitsi jatkuvasti huutava pula johtajista.²⁸⁷ Millainen tilanne oli Varsinais-Suomessa? Tilastojen mukaan esimerkiksi vuonna 1954 V-SPP:ssä toimi yhteensä 134 partiojohtajaa ja V-SPT:ssä vastaavasti 71. Vuonna 1957 partiojohtajien lukumäärä oli V-SPP:ssä kasvanut 168:aan ja V-SPT:ssä 97:ään.²⁸⁸ Ainakin poikapiirissä

Mirja Salmela ja Toivon Erätytöt partioparaatissa Tuomiokirkkosillalla. v-SP:n arkisto.

ongelmana oli johtajien lukumäärän lisäksi partiojohtajien vähäinen osallistuminen todelliseen kenttätyöhön. Käytännössä vastuu partiotoiminnasta saattoi jäädä muutaman aktiivisen johtajan harteille.²⁸⁹ Kaiken kaikkiaan partiojohtajien osuus kokonaisuusmäärästä näyttää olleen Varsinais-Suomessa pieni 1950-luvulla, mikä tukee osaltaan käsitystä vallinneesta johtajapulasta.

Kuten edellä on käynyt ilmi, oli varsinaissuomalainen lippukuntatoiminta 1950-luvulla edelleen vahvasti keskittynyt Turkuun. Osittain tätä selittää kaupungin

väkiluvun voimakas kasvu sodanjälkeisellä kaudella. Vuoden 1950 paikkeilla Turun väkiluku ylitti sadantuhannen rajan ja vuonna 1958 kaupungissa oli jo noin 120 000 asukasta. Turun seudulla oli tehty lisäksi vuosina 1930–1949 laajoja alueiitoksia, joiden seurauksena kaupungin pinta-ala oli suurentunut. Kaupunginosista kasvoivat 1950-luvulla ripeästi mm. Luolavuori, Vasaramäki ja Mäntymäki. Sodanjälkeisellä kaudella kuitenkin yhä noin puolet Turun väestöstä asui ruutukaavoitetun keskusta-alueen vanhoissa kaupunginosissa.²⁹⁰ Myös suurimmat turkulaislippukunnat toimivat 1950-luvulla pääasiassa kaupungin keskusta-alueella, joskin niiden toiminnassa oli mukana myös esikaupunkialueiden lapsia ja nuoria.

Partiotoiminnan suosiosta Turussa kertoo esimerkiksi Turun Sanomissa esitetty arvio, jonka mukaan vuonna 1951 jopa noin 20 % kaupungin 7–15-vuotiaista nuorista kuului partioon. Turkulaislippukuntien ongelmana olivat kuitenkin sodanjälkeisellä kaudella puutteelliset toimitilat, joista lehdessä kirjoitetaan seuraavasti: ”Muistetaanhan vielä viime vuodelta erään lippukunnan kokoontuneen terveydelle vaaralliseen, kylmään ja kosteaan lautavaajaan.” Pahimmat epäkohdat olivat lehden mukaan kuitenkin vähitellen korjaantuneet ja esimerkiksi Auran Tähti Poikien NMKY:n talon vintillä sijainnutta kerhotilaa pidettiin suorastaan asianmukaisena.²⁹¹ NMKY:n kaltaisten järjestöjen, seurakuntien tai oppikoulujen yhteydessä toimineet partiolippukunnat saivat usein taustayhteisöltään käyttöönsä kokoustiloja.²⁹²

Tilaongelman taustalla olivat sodanjälkeisten vuosien vaikeat asunto-olot. Valtio oli ottanut sodan aikana käyttöön säännöstelytoimet, joiden tarkoituksena oli saada asuntokanta mahdollisimman tehokkaaseen käyttöön. Säännöstelytoimista vastasi Turussa huoneenvuokralautakunta, jolla oli mm. oikeus määrätä muuhun kuin asumiseen käytettyjen huoneistojen ottamisesta asumiskäyttöön.²⁹³ Tämän seurauksena myös monet partiolippukunnat joutuivat luopumaan kokoontumistiloistaan, mikä herätti ärtymystä. Raittiusyhdistys Toivo II:n alaisuudessa toiminut Toivon Eränkävijät esimerkiksi kirjelmöi asiasta Suomen Partiojohtajajärjestölle marraskuussa 1945. Lippukunta valitti partiohuoneistojen käytöstä majoitustarkoitukseen ja vaati keskusjärjestöä toimiin asian korjaamiseksi. Käytännössä SPJ:llä ei ollut kuitenkaan mahdollisuuksia puuttua asiaan.²⁹⁴ Tilaongelmasta huolimatta

partiotoiminta kehittyi ja myös uusia lippukuntia perustettiin.

Turussa toimintansa aloittaneista uusista lippukunnista voidaan mainita mm. vuonna 1960 perustettu Kupittaaan Henrikin Pojat.²⁹⁵ Taustalla oli tarve perustaa uusi partiopoikalippukunta nopeasti kasvaneeseen Vasaramäen kaupunginosaan seurakunnan yhteyteen. Kupittaaan Henrikin Poikien ohella lippukunnan nimeksi oli ehdotettu mm. Henrikin Vasamia ja Henrikin Vasamapartiota.²⁹⁶ Vuonna 1958 Turkuun perustettiin lisäksi kokonaan uudenlainen ilmailupartiointiin suuntautunut poikalippukunta Pilven Veikot.²⁹⁷ Partiotoiminta levittyäytyi 1950-luvun lopulla myös Turun yliopistoon, jonka yhteyteen perustettiin tyttölippukunta ja Akateeminen Partiokilta.²⁹⁸ Lukumääräisesti suurin osa uusista lippukunnista perustettiin kuitenkin sodanjälkeisellä kaudella Turun ulkopuolelle.

Varsinais-Suomen Partiopoikapiiriin 1950-luvulla syntyneitä uusia lippukuntia olivat mm. Loimaan nuotioveikot ja Savisissit, Koroisten Ritarit (Maaria), Kalannin Metsäveikot, Kiikalan Kelopartio, Korppoon Suomalaiset Partiopojat, Kiskon Kupariset, Mynämäen Sissit, Tarvaan Tapiot (Tarvasjoki), Alastaron Metsäritarit ja Taivassalon Metsäveikot.²⁹⁹ Piirin alueohjaajien ohella myös muutamat turkulaislippukunnat levittivät oma-aloitteisesti partiotoimintaa maaseudulle. Esimerkiksi Auran Tähti Pojilla oli pieni alaosasto Paattisilla ainakin vuonna 1955. Tietojen mukaan siihen kuului noin 40 poikaa ja lisäksi vanhempainneuvosto.³⁰⁰

Uusien lippukuntien toiminta oli usein epävarmalla pohjalla ja monet niistä olivat toiminnassa vain muutaman vuoden. Tällainen lippukunta oli esimerkiksi yliväpeli Eino Nevalaisen aloitteesta perustettu Korppoon Suomalaiset Partiopojat, jolla oli toimintaa vuosina 1956–1958.³⁰¹ Vuoden 1957 tilaston mukaan korppoolaislippukunnassa oli ainoastaan 15 jäsentä.³⁰² Suomenkielisen partiotoiminnan ylläpitäminen pienessä ja pääosin ruotsinkielisessä saaristokunnassa oli hankalaa ja lippukunnan toiminta lieneekin keskittynyt lähinnä Korppoon varuskuntaan, jossa työskenteli suomenkielistä väkeä. Korppoon Suomalaisten Partiopoikien kaltaisia lyhytikäisiä lippukuntia oli Varsinais-Suomen maaseudulla useita.

Mielenkiintoisen näkökulman erityisesti maaseudun tyttölippukuntien toimintaan antavat eri puolille

Varsinais-Suomea tehdyistä ohjantamatkoista laaditut kirjalliset selostukset, joita on säilynyt Varsinais-Suomen Partiiipiirin arkistossa muutamilta vuosilta. Selostusten perusteella maaseutupaikkakuntien tyttölippukunnista suurin osa toimi yhteistyössä paikallisen seurakunnan kanssa. Erityisesti seurakuntien antama taloudellinen tuki näyttää olleen monin paikoin välttämätön edellytys partiotoiminnalle. Muutamat lippukunnat saivat lisäksi osuuden kuntien myöntämistä raittiusmäärärahoista. Tilanne oli samankaltainen myös pienissä kaupungeissa ja kauppaloissa, joskin niissä lippukunnat saivat helpommin tukea alueen yrityksiltä.³⁰³

Ohjantaselostusten perusteella maaseudun tyttölippukuntien toiminnan kehittäminen riippui usein lippukunnanjohtajan aktiivisuudesta. Pienillä paikkakunnilla oli tavallista, että esimerkiksi koulujen opettajat toimivat lippukunnanjohtajina. Aktiivisen lippukunnanjohtajan muutto pois paikkakunnalta saattoi helposti ajaa koko lippukunnan kriisiin. Maaseudulla haasteena toiminnan kehittämiseksi olivat lisäksi pitkät välimatkat, jotka vaikeuttivat säännöllisen partiotoiminnan järjestämistä.³⁰⁴

Lippukuntien toimintamuodoista kehittyi 1950-luvulla erityisesti meripartiointi, jonka useat varsinaisuomalaiset poikalippukunnat omaksuivat toimintamuodokseen.³⁰⁵ Merellinen ympäristö kiehtoi erityisesti turkulaispartiolaisia ja saaristo oli sodanjälkeisellä kaudella lippukuntien kesäleirien suosittu pitopaikka. Visa Auvinen kuvaa Auran Tähti Poikien historiikissa 1950-luvun kesäleirejä seuraavasti:

ATP:n leirit olivat useimmiten saaristossa. Niinpä leirille kuljettiin aluksella. Ensimmäisille leireilleni menimme Ahti-nimisellä vuokratulla troolarilla, myöhemmin sitten Merisudella. Turun kaupungilta vuokrattiin leirin tarpeisiin soutuveneitä, joita sitten Ahti tai Merisusi hinasi pitkänä letkana saareen. Leirit olivat kaksiviikkoisia; ensimmäinen viikko oli nk. ”työleiri”, jonka aikana rakennettiin leirin perusrakenteet, osa leiriläisistä tuli mukaan vasta toisella viikolla.³⁰⁶

Varsinainen leiri alkoi, kun huollon ja majoittumisen kannalta tarpeelliset rakennelmat oli saatu pystytettyä. Partio-ohjelman mukaisen koulutuksen ohella Auvisen mieleen ovat jääneet erityisesti kesäleirien ohjelmaan kuuluneet iltanuotiot:

Iltanuotioiden tunnelma on varmastikin aina ollut yhtä lämmin huolimatta joskus koleasta ulkoilmasta. Yhteislaulut ja partiohuudot omalla tavallaan syvensivät toveruuden ja läheisyyden tunnetta. Jokaisen vartion tuli esittää joku ohjelmanumero. Usein ne olivat erilaisia sketsejä, jotkut varsin hyviäkin.³⁰⁷

Perinteisten toimintamuotojen lisäksi muutamissa lippukunnissa yleistyi myös vammaisille tarkoitettu sisupartio toiminta. Jo 1950-luvun alkupuolella Turun kuurojen koulun yhteydessä toimi tyttöjen sisupartiolippukunta Ahertajat, joka sai huomiota myös tiedotusvälineissä. Syyskuussa 1953 Turun Sanomat esimerkiksi kertoi pohjoismaalaisten, ranskalaisten ja englantilaisten vieraiden tutustuneen Ahertajien toimintaan Suomessa järjestetyn kansainvälisen sisupartio konferenssin yhteydessä.³⁰⁸ Varsinais-Suomen Partiopoikapiirissä Turun Metsänkävijät aloitti 1950-luvun loppupuolella poikien sisupartio toiminnan kuurojen koulussa. Toimintaa pidettiin arvokkaana ja v-SPP:n piiritoimikunta totesi ”mänkijöiden” osoittaneen tässä suhteessa todellista palvele ja toimi -henkeä.³⁰⁹

Vaikka suurin osa varsinaissuomalaisista lippukunnista oli suomenkielisiä, toimi maakunnan alueella sodanjälkeisellä kaudella myös muutamia ruotsinkielisiä lippukuntia lähinnä Turussa ja Paraisilla.

Yksittäisiä uusia lippukuntia syntyi lisäksi esimerkiksi Kemiön saarelle, jonne perustettiin mm. vuonna 1955 tyttölippukunta Kimito Naturvänner.³¹⁰ Tilastojen valossa toiminta näyttää lähteneen hyvin käyntiin, sillä jo perustamisvuonna lippukunnassa oli 45 jäsentä.³¹¹ Suurten ikäluokkien vaikutus näkyi 1950-luvulla myös ruotsinkielisissä lippukunnissa. Esimerkiksi turkulainen tyttölippukunta Åbo Vildar kasvatti jäsenmääräänsä vuosikymmenen kuluessa huomattavasti. Vuonna 1952 lippukunnassa oli ollut 123 jäsentä ja vuonna 1959 heitä oli vuosiselosteen mukaan jo 194.³¹²

Kaiken kaikkiaan varsinaissuomalaisten lippukuntien asemassa ei tapahtunut sodanjälkeisellä kaudella radikaaleja muutoksia. Uusia partiolippukuntia tosin perustettiin erityisesti maaseudulle ja partiolaisten lukumäärä kasvoi suurten ikäluokkien myötä 1950-luvulla. Huomattava osa varsinaissuomalaisista lippukunnista toimi kuitenkin yhä Turussa. Seurakunnilla oli lisäksi monilla paikkakunnilla keskeinen rooli partiolippukuntien taloudellisina tukijoina ja osittain tämän vuoksi sinisten lippukuntien asema entisestään vahvistui sodanjälkeisellä kaudella. 1960-luvulle tultaessa suomalainen partioliike joutui kuitenkin vastamaan yhteiskunnallisen rakennemuutoksen aiheuttamiin uudistus paineisiin.

Haasteena yhteiskunnan rakennemuutos

Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin ja -tyttöpiirin edustajat tekivät kokouksessaan Turussa 29.11.1970 päätöksen yhteisen maakunnallisen partiopiirin perustamisesta.³¹³ Turun Sanomat kertoi uudesta yhteispiiristä perustamiskokousta seuranneena päivänä:

Varsinais-Suomen partiopiiri, jossa ovat mukana sekä pojat että tytöt, perustettiin kokeilumielessä Turussa eilen. Nykyisten partiopoika- ja tyttöpiirien lopullinen yhtyminen vienee kuitenkin ehkä pari vuotta aikaa, kertoi piirinjohtaja Kalevi Kuusinen. Perustamispäätös tehtiin ylimääräisessä kokouksessa, jossa oli läsnä kaikkiaan 81 partiolaista. Piirinjohtaja Kuusinen kertoi, että tätä nykyä järjestöjen ohjelmissa on sen verran eroavaisuuksia, ettei suoranaiseen yhtymiseen päästä ilman sääntöjen uudistamista.³¹⁴

Alkuvaiheessa uudella yhteispiirillä oli vain epävirallinen asema ja erilliset suomenkieliset tyttö- ja poikapiirit jatkoivat toimintaansa, koska samanaikaisesti käynnissä ollut valtakunnallisten partiojärjestöjen yhdistymishanke kesti useita vuosia. Julkisuudessa liikkuneiden tietojen mukaan partiopoika- ja tyttötoiminnan yhdistymisen taustalla olivat Englannista ja Ruotsista saadut myönteiset kokemukset.³¹⁵ Ulkomaisten esikuvien ohella kehitykseen vaikutti myös suomalaisessa yhteiskunnassa 1960-luvulla tapahtunut voimakas rakennemuutos, jonka seurauksena partioliikkeen uudistaminen tuli ajankohtaiseksi.

Päämääränä partioliikkeen yhdistyminen

1950-luku oli suomalaisessa yhteiskunnassa merkinnyt elintason vähittäistä nousua sotavuosien ja 1940-luvun lopun jälleenrakennuskauden jälkeen. Elintason nousu näkyi ihmisten arkipäivässä mm. elintarvikekorttien käytön vähentymisenä, asunto-

Helvi Sipilä toimi useissa tärkeissä luottamustehtävissä partioliikkeessä. Sipilä oli Suomen Partiotyttöjärjestön ylijohtaja vuosina 1952–1969 ja lisäksi hän loi merkittävän kansainvälisen uran. Suomen Partiomuseo.

olojen kohentumisena ja parempana sosiaaliturvana. 1950-luvulla alkanut kehitys johti seuraavina vuosikymmeninä nykyaikaisen hyvinvointiyhteiskunnan syntyyn. 1960-luku merkitsi tässä suhteessa murrosta, jonka seurauksena yhteiskunnan rakenne ja ihmisten elämäntavat muuttuivat nopeasti. Yhä suurempi osa suomalaisista työskenteli maatalouden sijaan teollisuudessa tai palvelualoilla. Rakennemuutos nopeutti myös osaltaan kaupungistumista. Vuonna 1950 kaupunkilaisia oli ollut noin 32 % väestöstä ja vuonna

Sauvossa 6.–16. 8. 1965 järjestetyn valtakunnallisen Hakkis-suurleirin johtajistoa. Kuvassa Esko Järvimäki (takana vas.), Aarno Stauffer, Heikki Jääskeläinen, Osmo Rannikko ja Kari Ahola sekä Kullervo Kempainen (edessä vas.), Juha Sipilä, Lauri Winter ja Sven Lehto. Suomen Partiomuseo.

1970 jo hieman yli puolet suomalaisista asui kaupungeissa.³¹⁶

1950-luvulta alkaen myös nuorison vapaa-aika lisääntyi ja nuoret alettiin nähdä aiempaa selvemmin erillisenä kuluttajaryhmänä, joka sai vaikutteita erityisesti amerikkalaisesta kulttuurista, elokuvista ja musiikista.³¹⁷ Partio liikkeelle nuorison uudenlaiset elämäntavat ja yhteiskunnassa tapahtuneet rakenteelliset muutokset merkitsivät haastetta. Kun esimerkiksi vuonna 1961 maassamme oli ollut yhteensä yli 67 000 partiolaista, niin vuonna 1970 heitä oli enää hieman alle 54 000.³¹⁸ Ikäluokkien pienenemisen ohella jäsenmäärän laskuun vaikutti osaltaan nopea rakennemuutos ja yhteiskunnallisessa ilmapiirissä tapahtunut

murros.

Suomalaisessa partioliikkeessä oli vielä sodanjälkeisellä kaudella noudatettu monessa suhteessa vakiintuneita toimintatapoja. 1960-luvun kuluessa nuorempien partiolaisten joukosta alkoi kuitenkin kuulua soraääniä, jotka liittyivät kaupungistuneen nuorison elämäntavoissa tapahtuneisiin muutoksiin. Kiistoja vanhempien partiojohtajien ja sodan jälkeen syntyneen nuoremman sukupolven välillä syntyi mm. käytöstavoista, tupakoinnista, alkoholin käytöstä ja pukeutumisesta. Suomalaisessa partioliikkeessä aiemmin hyvin vahvana vaikuttanut raittiusaate alkoi samalla menettää merkitystään.³¹⁹

Partion suhde poliittisiin nuorisjärjestöihin

muuttui myös aiempaa ongelmallisemmaksi. Erityisesti sosialististen nuorisjärjestöjen suosio kasvoi ja myös partioliikkeen sisällä poliittisen toiminnan merkitys korostui. Partioliike oli aiemmin korostanut poliittista sitoutumattomuuttaan mutta 1960-luvulla yhteiskunnan yleinen politisoituminen näkyi selvästi mm. vaatimuksina partioliikkeen ulkoisten tunnusten ja sen aatteellisen perustan muuttamisesta.³²⁰ Muutosvaatimuksia ei voitu jättää huomiotta, vaikka monia partiolaisia tämänsuuntainen kehitys huolestutti.

1960-luvun alkupuolella ei valtakunnallisissa keskusjärjestöissä kuitenkaan vielä tehty suuria muutoksia. Suomalaisten Partiopoikien Liitto ja Finlands Svenska Scoutförbund tosin yhdistyivät vuonna 1966 Suomen Partiopoikajärjestöön. SPJ:n ylijohtajana oli toiminut vuosina 1958–1963 tohtori Sven Donner, joka oli ollut mukana partioliikkeessä sen alkuvuosista asti. Ensin hän oli toiminut partiojohtajana helsinkiläisessä Toimen Pojissa ja myöhemmin Suomen Vapaassa Partiorihmässä.³²¹

Donnerin jälkeen SPJ:n ylijohtajaksi valittiin karjalaissyntyinen Pauli ”Pali” Kanerva, joka oli myös pitkäaikainen vaikuttaja suomalaisessa partioliikkeessä. Hän oli aiemmin toiminut mm. Suomalaisten Partiopoikien Liiton johdossa. SPJ:n ylijohtajan pestistä Kanerva vastasi vuosina 1963–1974.³²² Suomen Partiotyttöjärjestön johdossa jatkoi 1960-luvulla puolestaan Helvi ”Heli” Sipilä. Hän toimi SPTJ:n ylijohtajana aina vuoteen 1969 asti. Tällöin Sipilän seuraajaksi valittiin Kata Jouhki.³²³

Valtakunnallisen partioliikkeen kehityksestä 1960-luvulla voidaan mainita mm. SPTJ:ssä vuonna 1965 toteutettu johtajakoulutus uudistus, jossa partiotyttöjohtajien ylempi kolmiapilatuksinto jaettiin eri ikäkausien mukaisiin linjoihin. Tonttujohtajille tarkoitettu kuparipöllötuksinto esimerkiksi korvattiin tonttulinnan johtajatuksinnolla.³²⁴ SPJ:ssä alueelliset partiopiirit saivat puolestaan 1960-luvulla lisää vastuuta koulustoiminnan järjestämisestä ja vuodesta 1965 alkaen SPJ vastasi ainoastaan partiopoikajohtajien ylimmän Gilwell-kurssin järjestämisestä.³²⁵ Vuosikymmenen lopulla SPJ asetti lisäksi kokonaistarkastustoimikunnan, joka teki ehdotuksia partio-ohjelman ja koulutusjärjestelmän uudistamiseksi.

Myös keskusjärjestöjen välinen yhteistyö tiivistyi 1960-luvun kuluessa. Partioaatteeseen liittyviä kysymyksiä pohdittiin esimerkiksi Partiotyön Aatteelli-

Periaatepäätös Suomen partioliikkeen yhdistymisestä tehtiin Tampereella käytyjen neuvottelujen tuloksena 26. 4. 1970. Kuvassa Kata Jouhki (vas.) ja Lauri ”Lapa” Winter. Suomen Partiomuseo.

sessä Neuvottelukunnassa ja lisäksi valtakunnallinen Partiosäätiö oli aloittanut toimintansa vuosikymmenen alussa.³²⁶ Partioliikkeeseen kohdistettuun kritiikkiin vastattiin aloittamalla kehitystyö, jonka tavoitteena oli toisaalta lisätä Suomen Partiopoikajärjestön ja Suomen Partiotyttöjärjestön välistä yhteistyötä sekä toisaalta uudistaa partio-ohjelmaa. Ensimmäisen epävirallisen aloitteen yhteisen keskusjärjestön perustamisesta teki SPJ:n pääsihteeri Juha Sipilä vuonna 1965.³²⁷

Varsinaiset neuvottelut yhteisen kattojärjestön muodostamiseksi alkoivat vuonna 1969, jolloin SPJ:n ja SPTJ:n asettama työryhmä aloitti toimintansa. Yhdistymishankkeen taustalla on nähty olleen ennen kaikkea pyrkimys toiminnan tehostamiseen. Liisa Savunen korostaa myös samaan aikaan toteutetun peruskoulu-uudistuksen vaikutusta yhdistymishankkeeseen. Koululaitoksen tavoin myös partioliikkeessä haluttiin pienentää vanhanaikaisena pidettyjen sukupuoliroolien merkitystä.³²⁸

SPJ:n ja SPTJ:n työryhmän saatua työnsä valmiiksi perustettiin lokakuussa 1969 yhteinen Pitkän Tähtäimen Suunnittelutoimikunta eli ns. PTS-toimikunta, jossa Varsinais-Suomen Partiopoikapiiriä edusti Lauri ”Lapa” Winter. Yhdistymishankkeeseen liittyen asetettiin myös joukko muita toimikuntia, jotka perehtyivät mm. partiolakiin ja lupaukseen, sääntöihin ja partio-ohjelmaan.³²⁹ Tämän jälkeen partioliikkeen

yhdistymishanke eteni nopeasti ja vuotta 1970 voidaan pitää tässä suhteessa tärkeänä käännekohtana.

Valtakunnallisen yhdistymishankkeen keskeinen virstanpylväs oli Tampereella huhtikuussa 1970 pidetty kokous, johon osallistuivat SPJ:n keskushallitus ja SPTJ:n valtuuskunta. Tampereen kokouksessa tehtiin periaatepäätös Suomen partiolaisten yhteisen keskusjärjestön perustamisesta.³³⁰ Uuden valtakunnallisen keskusjärjestön rakenteesta ja säännöistä sekä partiiohjelman uudistamisesta päätettiin kuitenkin vasta myöhemmin 1970-luvulla.³³¹

Tampereen kokouksessa tehty periaatepäätös on historiallisesti merkittävä, sillä sen seurauksena suomalaisen partioliike palasi tavallaan juurilleen. Vuonna 1917 perustettuun ensimmäiseen valtakunnalliseen Suomen Partioliihtoon olivat kuuluneet sekä pojat että tytöt. Myöhemmin poika- ja tyttötoiminnan välille oli kuitenkin syntynyt eroja partioliikkeen hajauduttua. Seuraavaksi siirrytään käsittelemään varsinaissuomalaisen partiotoiminnan kehitystä 1960-luvulla.

Partiopiirien lisääntyvä yhteistyö Varsinais-Suomessa

Uudelle vuosikymmenelle siirtyminen ei piiritason partiotoiminnassa merkinnyt välittömiä muutoksia, vaan uudistuksia ryhdyttiin Varsinais-Suomessa valmistelemaan vasta vähitellen 1960-luvun kuluessa. Käytännön tasolla näkyvin muutos aiempaan verrattuna oli suomenkielisen poika- ja tyttöpiirin välisen yhteistyön lisääntyminen. Aiemmin yhteistyötä oli tehty lähinnä tukivaliokunnassa ja partioparaatin järjestelyjen yhteydessä. Varsinais-Suomen Partiotyttöpiirin pitkäaikainen piirinjohtaja Eeva Laurén kuvaa 1960-luvulla vallinnutta uudenlaista ilmapiiriä vuonna 1964 Tammenlehdessä julkaistussa kirjoituksessaan seuraavasti:

Tuntuu melko oudolta laatia kirjoitusta Tammenlehdessä palstoille, sillä on kuin astuisi vieraalle alueelle, poikapiirin maaperälle. Mutta tässä me tyttöjohtajat nyt kuitenkin tulemme, ja onpa kuin kuulisi jostain partioveljien mutisevan hiljaisen tervetuloivotuksen. Joitakin vuosia sitten oli vuoden tunnuksena partiotoiminnassa: Yhdessä eteenpäin. Silloin haluttiin lisätä lippukuntien ja vartioiden sisäistä yhteenkuluvuutta,

ja kenties osa tuosta yhteistyön halusta tuli oman piirinkin hyväksi. Nyt on kuin olisimme jostain löytäneet tuon vanhan käyttökelpoisen tunnuksemme ja asettaneet sen uudelleen eteemme. Yhdessä eteenpäin.³³²

Tammenlehti oli syntynyt vuonna 1961, kun Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin aiemmin julkaisema Piiriviesti oli saanut uuden nimen.³³³ Vuonna 1964 Tammenlehdessä tuli molempien suomenkielisten piirien yhteinen tiedotuslehti.³³⁴ Tammenlehden ohella Varsinais-Suomessa toimineiden partiopiirien välinen yhteistyö näkyi mm. Partiomuseon perustamisen yhteydessä vuonna 1962.³³⁵ Partiomuseon historiaa on selvittänyt Yrjö Nenonen kirjoittamassaan artikkelissa.

E erityisen vilkasta partiolaisten sukupuoli- ja kielirajat ylittänyt yhteistyö oli Turun seudulla, mikä johti kaupungissa toimineiden lippukuntien välisen yhteistoiminnan syventymiseen 1960-luvulla.³³⁶ Erillisen paikallisyhdistyksen perustamista Turun partiolaisille oli ehdotettu jo piirinjohtajien kokouksessa vuonna 1956.³³⁷ Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin piirinjohtaja Rafael Helanko esitti lisäksi vuonna 1962 aluekomitean perustamista Turkuun. Komitean tarkoituksena oli Helangon mukaan mm. tukea uuden lippukuntien perustamista eri kaupunginosiin.³³⁸ Ehdotusta aluekomiteasta voidaan pitää vastauksena Turussa tapahtuneelle kehitykselle, jossa yhä suurempi osa kaupungin väestöstä asui keskustan sijaan esikaupunkialueilla ja lähiöissä. Myös partiolaisten oli tämän takia levitettävä toimintaansa aiempaa tehokkaammin uusille alueille.

Helangon tekemä ehdotus sai kannatusta ja marraskuussa 1962 turkulaisten lippukuntien edustajat perustivat uuden yhdistyksen, joka sai nimekseen Turun Partiolaiset – Scouterna i Åbo. Yhdistyksen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Aarno ”Imppa” Stauffer ja hänen tuekseen asetettiin suomen- ja

Oikealla: Vieraillessaan Hakkis-leirillä presidentti Urho Kekkonen haastettiin kilpailemaan Partahakkisten noikutuksessa. Presidentin kilpailuparina oli Leo Koivula Helsingistä. Suomen Partiomuseo.

ruotsinkielisistä partiojohtajista koottu johtokunta eli ”Rukkanen”.³³⁹ Siviiliammatiltaan hammaslääkärinä työskennellyt Stauffer oli aloittanut monivaiheisen partiouransa Viipurin Toimen Pojissa vuonna 1938 ja myöhemmin muutettuaan Turkuun hän nousi näkyvään asemaan sekä maakunnallisessa että valtakunnallisessa partiotoiminnassa.³⁴⁰ Perustamisestaan lähtien Turun Partiolaiset ry on ollut ennen kaikkea taloudellisesti tärkeä yhteistyömuoto turkulaisille lip-pukunnille, sillä yhdistys on osaltaan vastannut mm. Turun kaupungin partiotoimintaan myöntämistä määrärahoista.

Kiinnostava episodi partiopiirien välisessä yhteistyössä 1960-luvulla olivat lisäksi pyrkimykset toimittakysymyksen ratkaisemiseksi. Suomenkielisillä partiopiireillä ei vielä sodanjälkeisellä kaudella ollut varsinaisia omia toimitiloja ja esimerkiksi poikapiirin toimisto sijaitsi vielä 1960-luvulla pitkään Turun Partio-Sissien kolon yläkerrassa Eskelinkadulla.³⁴¹ Tyttöpiiri oli puolestaan vuonna 1964 vuokrannut käyttönsä puolet Eerikinkadulla sijainneesta asuinhuoneistosta.³⁴² Omien toimitilojen hankkiminen koettiin 1960-luvun kuluessa kuitenkin tärkeäksi ja partiopiirien välillä käytiin neuvotteluja yhteisen toimiston ostamisesta.³⁴³

Yhteistyökaavailuista huolimatta v-SPT päätti vuonna 1967 ostaa itsenäisesti myytävänä olleen asuinhuoneiston osoitteesta Eerikinkatu 20. Osa huoneistosta varattiin tyttöpiirin toimiston käyttöön ja osa päätettiin vuokrata. Myös poikapiiriltä tiedusteltiin halukkuutta siirtyä vuokralaiseksi tyttöpiirin ostamaan huoneistoon.³⁴⁴ v-SPP kieltäytyi ehdotuksesta, ja vain muutamaa kuukautta myöhemmin se osti erillisen huoneiston osoitteesta Yliopistonkatu 27.³⁴⁵ Vuonna 1969 v-SPP päätti kuitenkin siirtää toimiston sa vuokralle tyttöpiirin omistamaan huoneistoon.³⁴⁶

Ratkaiseva käänne partiopiirien yhteisten toimitilojen suhteen tapahtui vuonna 1970, kun Turun kaupungin uusi nuorisotalo oli otettu käyttöön Martinsillan kupeessa.³⁴⁷ Molempien suomenkielisten partiopiirien toimitilat siirtyivät tämän jälkeen Eerikinkadun huoneistosta nuorisotaloon, jonne perustettiin piirien yhteinen toimisto ja partiotuotteiden myyntipiste. Toimistosihteeriksi vuonna 1969 valittu Soile Masalin vastasi yhteisen toimiston hoidosta.³⁴⁸

Partiotoimiston yhteyteen avattu partiotuotteiden myyntipiste liittyi samanaikaisesti pyrkimykseen siirtää

Turun Vanun ilmoitus Tammenlehdessä vuonna 1968.

v-SPP:n arkisto.

vastuu partiotuotteiden myynnistä piireille. Ennen muuttoa Martinsillan nuorisotaloon poikapiirillä oli ollut myyntisopimus Turun Vanun kanssa Helsingissä toimineen Partioaitan tuotteiden myynnistä.³⁴⁹ Myös tyttöpiirillä oli ollut Turussa aiemmin vastaavia myyntipisteitä, joissa myytiin Partiotyttöjen kaupasta tilattuja tuotteita.³⁵⁰

Erityisesti poikapiirissä oltiin kuitenkin tyytymättömiä sekä Turun Vanun kanssa tehtyyn myyntisopimukseen että Partioaitan tuotteiden laatuun ja hintaan.³⁵¹ Tilanteen korjaamiseksi v-SPP ja v-SPT päättivät vuonna 1970 perustaa partiotuotteiden myyntiä varten avoimen yhtiön, joka sai alkuvaiheessa nimekseen Turun Partiokauppa.³⁵² Myöhemmin liiketoiminta laajentui ja partiokaupan nimeksi vakiintui Partiovaruste. Jorma Mattsson tarkastelee artikkelissaan yksityiskohtaisemmin Partiovarusteen historiaa.

Partiovarusteen perustaminen ja toimistotilojen yhdistäminen heijastavat muussakin piiritoiminnassa 1960-luvun kuluessa tapahtunutta kehitystä. Valtakunnallisella tasolla käyty keskustelu uudistusten tarpeesta ja partioliikkeen yhdistymisestä herätti huomiota myös Varsinais-Suomessa.³⁵³ Piirinjohtaja Antti Haavio arvioi 1960-luvun murrosta vuoden 1969 toimintakertomuksessa seuraavasti:

Päättynyt 1960-luku on ollut vaiherikas. Vanhan ja nuoren polven vastakkaisuudet ovat nostattaneet monia itsestään selviä asioita uudelleen arvioitaviksi. Partiotyökään ei ole välttynyt uusien tuulien puhalteluilta. On esitetty ajatuksia partiotyön perusteista, päämäärästä, piirien säännöistä, Suomen Partiojohtajajärjestön säännöistä ja partiolaisista. On sanottu, että ne ovat uusimisen tarpeessa. Näin saattaakin olla. Partiotyö ei voi polkea paikoillaan silloin, kun kaikkea inhimillistä toimintaa uudistetaan ja parannetaan. Se mitä omasta puolestani odotan partiotyössä edelleen noudatettavaksi, on järjestyneisyys tiettyjen, omaleimaisten päämäärien ympärille.³⁵⁴

Uudistusprosessiin oltiin siis Varsinais-Suomessa valmiita ryhtymään mutta muutosten keskelläkin partio liikkeen aatteelliset päämäärät ja periaatteet haluttiin säilyttää. Keskeinen osa 1960-luvulla alkanutta uudistusprosessia oli partiopoika- ja tyttötoiminnan lähentäminen. Varsinais-Suomessa poika- ja tyttöpiirien välistä yhteistoimintaa oli jo aiemmin koordinoitu yhteiskokouksissa ja 1960-luvun lopulle tultaessa suomenkielisten partiopiirien yhdistymishanke laitettiin vireille.

Suomenkielisten partiopiirien asettama toimikunta etsi vuoden 1970 aikana uusia tapoja lähentää toisiinsa partiopoika- ja tyttötoimintaa. Toimikunnan tehtävänä oli myös selvittää mahdollisuuksia perustaa yhteispiiri Varsinais-Suomeen. Vuoteen 1970 mennessä piirien välinen yhteistyö oli jo kehittynyt hyvin monipuoliseksi ja esimerkiksi osa kursseista järjestettiin yhteistoiminnassa. Uuden yhteispiirin organisaatiota suunnittelivat v-SPP:n piirinjohtaja Kalevi ”Kale” Kuusinen ja Jorma ”Jomppa” Mäkinen. Suunnittelutyössä käytettiin apuna mm. Ruotsin ja Englannin partiojärjestöjä koskevaa materiaalia.³⁵⁵ Ruotsissa partiopoika- ja tyttötoiminnan yhdistäminen oli toteutettu Suomea aikaisemmin.³⁵⁶

Toimikunnan valmistelutyö eteni vuoden 1970 aikana ripeästi ja uuden partiopiirin perustava kokous kutsuttiin koolle Turun seurakuntien nuortentaloon 29. 11. Kokouksessa päätettiin perustaa koeluontoisesti Varsinais-Suomen Partiopiiri.³⁵⁷ Päätös ei kuitenkaan merkinnyt vielä vanhojen partiopoika- ja tyttöpiirien toiminnan lakkauttamista, vaan yhdistymishankkeen saattaminen loppuun kesti useita vuosia. Partio liikkeen yhdistymiseen liittyi lisäksi kiistoja herättänyt

partio-ohjelman uudistaminen myöhemmin 1970-luvulla.

Varsinaissuomalainen partioliike joutui 1960-luvulla vastaamaan myös yhteiskunnan yleisen politisoitumisen ja kunnallisen nuorisotyön mukanaan tuomiin jännitteisiin, jotka eivät vielä sodanjälkeisellä kaudella olleet nousseet yhtä näkyvästi pinnalle. Kuntien ja valtion aktivoituminen nuorisotyössä merkitsi taloudellisen tuen ohella uudenlaista haastetta poliittisesti sitoutumattomalle partioliikkeelle ja muille vapaille nuorisojärjestöille. Tähän kiinnitti huomiota myös piirinjohtaja Rafael Helanko kirjoituksessaan Partiojohtajalehdessä:

Se, että kunta on yhä enenevässä määrin ryhtynyt aktiiviseksi nuorisotyöntekijäksi merkitsee, työn nykyisestä vaatimattomuudesta huolimatta, uutta vaihetta nuorisotyön kehityksessä. Samalla on virallinen taho meillä alkanut suhtautua entistä kylmemmin vapaihin nuorisojärjestöihin, joita on syytetty milloin ”järjestöitsekkydestä”, milloin taas siitä, etteivät ne muka noudata ulkomaisissa suhteissaan ”virallisen ulkopoliittikkamme linjaa”. Toisinaan näyttää siltä kuin olisimme luisumassa valtionjohtoiseen nuorisotyöhön. Nuorisotyön kunnallistamisen innokkaimmat asianajat ovatkin meillä yleensä poliitikkoja, joilta useimmiten puuttuu nuorisokysymysten syvällisempi tuntemus.³⁵⁸

Viittaamalla viralliseen ulkopoliittiseen linjaan Helanko mitä ilmeisimmin tarkoittaa presidentti Kekkonen ja Suomen poliittisen johdon pyrkimystä ylläpitää läheisiä ja luottamuksellisia suhteita Neuvostoliittoon.³⁵⁹ Sinänsä yhteiskunnan lisääntynyt aktiivisuus nuorisotyön saralla oli myös Helangon mielestä varmasti positiivinen asia, sillä olihan hän nuorisotyöhön perehtyneenä asiantuntijana jo sotavuosina kannattanut poikatyötä tehneiden järjestöjen välistä valtakunnallista yhteistyötä.³⁶⁰

Helangon esittämä huoli liittyi suomalaisen nuorisotyön politisoitumiseen ja puoluepoliittisten nuorisojärjestöjen aseman vahvistumiseen, mikä näkyi esimerkiksi nuorisotyöhön myönnetyn valtionavun jakoperusteissa.³⁶¹ Monien partiolaisten näkökulmasta katsottuna vaatimus läheisestä yhteistyöstä Neuvostoliiton ja sen vaikutuspiirissä olleiden kansandemokratioiden kanssa oli lisäksi ongelmallinen. Neuvostoliitto oli totalitaristinen valtio, jossa partio-

Ruokailu v-SPT:n piirileirillä Sauvon Ampolassa kesällä 1963. Suomen Partiomuseo.

liikkeen kaltaisilla vapailla nuorisjärjestöillä ei ollut toimintaedellytyksiä.

Suomalaisen nuorisotyön johto pyrittiin kuitenkin ryhmittämään virallisen ulkopoliittisen linjan tueksi, mihin liittyi erityisesti suhteiden hoitaminen itänaa-

puriin.³⁶² Yhteistyö Neuvostoliiton kanssa näkyi myös Turun kunnallisessa nuorisotyössä, johon partiolaisetkin ottivat osaa.³⁶³ Kaupungin nuorisotoimiston vuonna 1963 järjestämälle matkalle Turun ystävyyskaupunkiin Leningradiin lähti esimerkiksi mukaan

muutamia partiojohtajia.³⁶⁴ Osallistuminen kunnalliseen nuorisotyöhön oli tärkeää, jotta partiolaiset varmistivat osuutensa nuorisjärjestöille suunnatuista määrärahoista.

Yhteiskunnan politisoitumisesta ja partioliikkeen uudistamispyrkimyksistä huolimatta kehitys suomenkielisissä partiopiireissä kulki erityisesti 1960-luvun alkupuolella vielä pitkälti samoilla urilla kuin sodanjälkeiselläkin kaudella. Varsinais-Suomen partiopokapiirin johdossa jatkoi Rafael Helanko vuoteen 1966 asti, jolloin hänen seuraajakseen valittiin Yläneen kirkkoherra Antti ”Isä-Andreas” Haavio. Myös hänen isänsä Jaakko Haavio oli toiminut aktiivisesti varsinaissuomalaisessa partioliikkeessä.³⁶⁵ Piirinjohtajana Antti Haavio toimi 1966–1969 ja vuodesta 1970 alkaen tehtävät siirtyivät laborantti Kalevi Kuusiselle.³⁶⁶

Varsinais-Suomen Partiotyttöpiirin johdossa jatkoi vastaavasti Eeva Laurén aina vuoteen 1965 asti. Laurénin jälkeen v-SPT:n piirinjohtajana toimi vuosina 1965–1967 kansakoulunopettaja Saara ”Tatti” Salin (myöh. Hörkkö) ja vuodesta 1968 alkaen Leena ”Piste” Lampinen (aik. Jaurola).³⁶⁷ Erityisesti pitkäaikaisina piirinjohtajina ansioituneet Helanko ja Laurén vaikuttivat merkittäväällä tavalla siihen, että sekä v-SPP:n että v-SPT:n kehitys jatkui vakaana 1960-luvun alkupuolella.

Varsinaissuomalaisten partiojohtajien näkyvyys kasvoi 1960-luvulla myös valtakunnallisissa keskusjärjestöissä. v-SPT:n varajohtajana 1960-luvun alussa toiminut Anja Tulenheimo esimerkiksi valittiin SPTJ:n pääsihteeriksi vuonna 1963.³⁶⁸ Myös Eeva Laurénia pyydettiin, joskin tuloksetta, asettumaan ehdolle SPTJ:n ylijohdajavaalissa Helvi Sipilän luovuttua tehtävästä vuonna 1969.³⁶⁹ Suomalaisten Partioaikien Liiton liittovaltuusto oli lisäksi tiedustellut yksimielisesti Rafael Helangon halukkuutta ryhtyä SPJ:n partioylijohdajaksi Sven Donnerin jälkeen vuonna 1963. Helangon kieltäytyttyä suostumusta kysyttiin Pauli Kanervalta ja hänet myös lopulta valittiin Donnerin seuraajaksi.³⁷⁰ Varsinaissuomalaiset partiojohtajat siis näyttävät nauttineen luottamusta myös kotimaakuntansa ulkopuolella.

Varsinaissuomalaiset partiopiirit laskettiin tavallisesti ns. vahvojen piirien joukkoon ja maakunnan partiojohtajat osallistuivat sodanjälkeisinä vuosikymmeninä aktiivisesti valtakunnallisen tason partiotyöhön. Maakunnallisen partio toiminnan perinne

antoi myös mahdollisuuden tarpeen mukaan poiketa valtakunnallisesta linjasta. Varsinais-Suomessa ei aina kritiikittömästi noudatettu keskusjärjestötasolta tulleita ohjeita, mikä saattoi aiheuttaa ajoittain jännitteitä keskusjärjestöjen ja piirien välille.³⁷¹

Suomenkielisissä partiopiireissä toteutettiin 1960-luvulla myös eräitä rakenteellisia uudistuksia. Partiotyttöpiirissä tapahtuneista muutoksista voidaan mainita uusien sääntöjen hyväksyminen joulukuussa 1964 ja piirin ilmoittaminen yhdistysrekisteriin vuonna 1965.³⁷² Säännöissä v-SPT määritteli Suomen Partiotyttöjärjestön piirijärjestöksi, jonka tarkoituksena on edistää alueellista partiotyötä ja saattaa varsinaissuomalaiset tyttölippukunnat yhteistyöhön keskenään.³⁷³

Säännöissä todetaan lisäksi, että tyttöpiirin tehtävänä on mm. järjestää koulutusta, kokouksia ja leirejä. Suomenkielisestä poikapiiristä poiketen v-SPT:n varsinaisina jäseninä olivat sääntöjen mukaan alueen tyttölippukunnat, joiden lisäksi henkilöjäseniksi voitiin hyväksyä yksittäisiä partiotyttöjohtajia.³⁷⁴ Kaiken kaikkiaan v-SPT joutui toimimaan vuoden 1965 sääntöjen valossa suomenkielistä poikapiiriä selvemmin keskusjärjestön ohjauksessa.

Tyttöpiirin ohella myös Varsinais-Suomen Partioaikien piirin sääntöjä uudistettiin 1960-luvun kuluessa.³⁷⁵ v-SPP:n asemaan vaikuttaneista muutoksista on lisäksi syytä mainita vuonna 1966 tehty päätös liittymisestä uudelleen Suomen Partioaikien järjestöön.³⁷⁶ Aiemmin v-SPP oli kuulunut Suomalaisten Partioaikien Liittoon.³⁷⁷ Päätöksen taustalla oli saman vuonna tapahtunut valtakunnallisten suomen- ja ruotsinkielisten partioaikaliittojen yhdistyminen Suomen Partioaikien järjestöön.³⁷⁸

v-SPP:n organisaatiota uudistettiin 1960-luvun alussa siten, että lukuisten toimikuntien sijaan organisaatioon kuului jatkossa vain työvaliokunta ja koulutustoimikunta, jonka jäsenillä oli omat vastuualueensa. Uudistuksen tarkoituksena oli tehostaa asioiden käsittelyä.³⁷⁹ Myöhemmin 1960-luvulla koulutustoimikunnan nimi muutettiin koulutusvaliokunnaksi ja sen alaisuuteen perustettiin eri alojen erikoisjaostoja. Koulutusvaliokunnan jäseniä olivat puheenjohtajan ja sihteerin ohella piirin koulutusohjaajat sekä erikoisjaostojen puheenjohtajat.³⁸⁰

Molemmissa suomenkielisissä partiopiireissä jatkui 1960-luvulla jo sodanjälkeisellä kaudella alkanut

kamppailu toimihenkilöiden palkkaamiseksi. Taloudellista tukea odotettiin erityisesti Turun kaupungilta, joka oli lopulta päättänyt maksaa muutamille nuorisjärjestöille avustusta nuoriso-ohjaajien palkkaamiseksi. Avustuspäätöksestä tehdyn valituksen takia sen täytäntöönpano kuitenkin viivästy, minkä seurauksena partiopiirien mahdollisuudet toimihenkilöiden palkkaamiseen heikkenivät 1960-luvun alussa.³⁸¹ Suomalaisen Partioaikien Liiton maksaman avustuksen turvin Kalervo ”Bonito” Mettala tosin toimi v-SPP:n määräaikaisena kesäohjaajana vuonna 1962.³⁸² Myös tyttöpiirissä jouduttiin 1960-luvun alussa tyytymään vain kesäkuukausiksi palkattuun ohjaajaan. Vuonna 1961 v-SPT:n kesäohjaajana toimi Auran Tyttöjen Marita Gustafsson ja vuonna 1962 Turun Tähti-Tyttöjen Kirsti ”Kitte” Vaalikivi.³⁸³

Ohjaustoiminnasta kerättyjen kokemusten perusteella päätoimisen toiminnanjohtajan palkkaamista pidettiin tärkeänä, vaikka ainakaan v-SPP:ssä kaikille kesän 1962 aikana järjestetyille kursseille ja leireille ei ilmaantunut riittävästi osanottajia.³⁸⁴ v-SPP:n päätoimiseksi toiminnanjohtajaksi palkattiin vuonna 1963 Matti ”Masa” Nummelin, joka oli toiminut lyhyen aikaa piiriohjaajana jo 1940-luvun lopulla.³⁸⁵ v-SPT:n toiminnanjohtajaksi valittiin samanaikaisesti Irene ”Etna” Peltonen.³⁸⁶

Toiminnanjohtajien palkkaaminen oli mahdollista, koska Turun kaupunki oli aiemman päätöksensä mukaisesti myöntänyt tarkoitusta varten palkkausavustuksen. Kaupungin määräraha oli muodollisesti annettu vuonna 1962 perustetulle turkulaisten partiolippukuntien yhteistyöelimelle Turun partiolaiset ry:lle.³⁸⁷ Avustuksesta huolimatta Matti Nummelinin kausi partiopoikien toiminnanjohtajana jäi lyhyeksi, sillä jo lokakuussa 1964 v-SPP:n piirihallitus joutui taloudellisten vaikeuksien vuoksi luopumaan päätoimisesta toiminnanjohtajasta.³⁸⁸

Osittain toimihenkilöiden palkkaamisen seurauksena partiopiirien taloudellinen asema muuttui 1960-luvulla huomattavasti. Vielä vuosikymmenen alussa piiritoimintaan käytetyt varat olivat molemmissa suomenkielisissä piireissä sodanjälkeisen kauden tasolla. v-SPP:n kokonaismenot olivat esimerkiksi vuoden 1961 tilinpäätöksen mukaan vain hieman yli 400 000 markkaa, mikä tarkoittaa nykyrahassa noin 7 600 euroa (2005). Suurimman yksittäisen menoerän muodostivat edelleen toimistokulut. Niiden ohella erityi-

sesti toimihenkilöille maksettujen palkkioiden osuus oli kasvanut 1950-lukuun verrattuna. Tuloista suurin osa kertyi lahjoituksista ja piirin alueelta kerätyistä jäsenmaksutuloista, joista keskusjärjestö palautti osan piiritoimintaan.³⁸⁹

v-SPT:n yhteenlasketut menot olivat vuonna 1961 vajaat 430 000 markkaa. Tyttöpiirissä suuri osa varoista käytettiin erilaisten leirien ja kurssien, kuten rippileirin ja kipinäkurssin, järjestämiseen. v-SPP:n tavoin palkkakulut nielivät myös tyttöpiirissä huomattavan osan käytettävissä olleista varoista. Kustannuksia katettiin erilaisilla lahjoituksilla, joita v-SPT sai mm. varsinaissuomalaisten partiopiirien yhteiseltä tukivaliokunnalta ja evankelis-luterilaiselta kirkolta. Rahaa leirien ja kurssien järjestämiseen saatiin myös keräämällä partiolaisilta osanottomaksuja.³⁹⁰

Nopeat muutokset partiopiirien taloudellisessa asemassa alkoivat näkyä vuoden 1963 jälkeen ja vuosikymmenen lopulle tultaessa piiritoimintaan käytetyt varat olivat sekä v-SPP:ssä että v-SPT:ssä moninkertaistuneet vuoteen 1961 verrattuna.³⁹¹ Esimerkiksi vuonna 1969 poikapiirin kokonaismenot olivat kasvaneet yli 22 000 markkaan, mikä vastaa nykyrahassa noin 27 000 euroa (2005). Myös tyttöpiirin menot olivat vuonna 1969 jo yli 18 000 markkaa. Suurimman menoerän molemmissa piireissä muodostivat toimihenkilöiden kasvaneet palkkakulut, joita katettiin Turun kaupungin myöntämällä määrärahoilla.³⁹² Kokonaisuudessaan partiopiirien taloudellisessa asemassa tapahtuneet muutokset heijastavat piiritoiminnan asteittaista ammattimaistumista, minkä seurauksena palkkakulut kasvoivat.

Piiritason partiotoiminta oli 1960-luvulla edelleen taloudellisesti riippuvaista lahjoituksista. Alueen yritykset antoivat varoja varsinaissuomalaisten partiopiirien yhteiselle tukivaliokunnalle, joka jakoi lahjoitusvarat edelleen piiritoimintaan. Rahan ohella partiolaisia tuettiin joskus myös muilla tavoin. Auran Panimo esimerkiksi lahjoitti Varsinais-Suomen Partioaikapiirille kuorma-auton helmikuussa 1965. Piirihallituksen pöytäkirjan mukaan partiopojat ottivat lahjoituksen kiitollisuudella vastaan.³⁹³ Kovinkaan pitkäaikaista iloa partiopojille ei autosta kuitenkaan koitunut.

Yrityksistä huolimatta kuorma-autolle ei keksitty partiomaista käyttöä, minkä vuoksi v-SPP:n piirihallitus päätti myydä ajoneuvon vähintään 500 markan

Vesitarpojat harjoituksissa v-SPT:n piirileirillä Sauvon Ampolassa kesällä 1963. Suomen Partiomuseo.

hinnasta. Pyydettyä hintaa ei kuorma-autosta sen huonon kunnan vuoksi lopulta saatu ja elokuussa auton kohtalona oli viimein tulla siirretyksi romuttamolle. Kuorma-autoa hyödyllisempi lahjoitus lienee ollut lääketehdas Leirakselta samana vuonna saatu ensiapu- ja lääkelaatikko.³⁹⁴

Partiopiirien toiminnan osalta sodanjälkeisellä kaudella alkanut kehitys jatkui samansuuntaisena myös 1960-luvulla. Erityisesti koulutustilaisuuksia ja kursseja pyrittiin piirien toimesta järjestämään maakunnan partiolaisille. Vuosittaiseen koulutustoimintaan kuului Varsinais-Suomen Partiopoikapiirissä yleensä vartionjohtajakursseja, partiujohtajakoulutusta ja muutamia erityisalojen kursseja.³⁹⁵ Partiotoininnan erityisaloista voidaan tässä yhteydessä nostaa esille viestitoiminta, joka kehittyi voimakkaasti 1960-luvun alussa.

Puolustusvoimat oli luovuttanut partiolaisille käytöstä poistettua radiokalustoa, kuten vanhoja kenttäradioita, ja myös v-SPP sai kalustoa käyttöönsä elokuussa 1960. Partiolaiset käyttivät laitteita leirien, purjehdusten, vaellusten ja kilpailujen viestiyhteyksien parantamiseen. Erityisesti alueen meripartiolaisille radioilla oli suuri merkitys, koska laitteita voitiin sijoittaa purjehduskauten ajaksi partiolippukuntien koulutusaluksiin. v-SPP:n viestiohjaajina toimineet Turun Partio-Sissien Antero ”Hackle” Hagelberg ja Matti Uronen alkoivat tässä vaiheessa järjestää myös viestikursseja, joilla perehdyttiin radiolaitteiden käyttöön.³⁹⁶

Kurssien ohella tärkeä piiritoiminnan osa-alue olivat 1960-luvulla erilaiset kilpailut. Sodanjälkeisen kauden tavoin suomenkielisessä poikapiirissä järjestettiin vuosittain partiotaitomestaruuskilpailuja,

joiden yhteydessä oli usein tapana pitää myös partiolyttöjen vastaavat kilpailut. Partiotaitojen ohella suomenkielisessä poikapiirissä kilpailtiin edelleen myös yleisurheilussa, hiihdossa ja suunnistuksessa. V-SPT:ssä urheilutoiminnan merkitys oli poikapiiriä pienempi.³⁹⁷

Piiritason toimintaan kuuluivat 1960-luvulla myös partioleirit, vaikka päävastuun leiritoiminnasta kantivat yhä yksittäiset lippukunnat. V-SPP:ssä erityisesti eri puolilla maakuntaa järjestetyt alueleirit olivat 1960-luvun alkupuolella suosittuja. Loimaan suunnan alueleiri oli esimerkiksi vuonna 1961 Yläneellä ja seuraavana vuonna Salon alueleiri pidettiin Kemiössä.³⁹⁸ Alueleirien ohella poikapiirissä jatkettiin myös 1950-luvulla alkanutta Tammileiriperinnettä. Vuonna 1965 Tammileiri esimerkiksi järjestettiin valtakunnallisen Hakkis-suurleirin yhteydessä Sauvossa. Rymättylän Kunstenniemessä pidetty vuoden 1970 Tammileiri oli puolestaan suunnattu aiemmasta poiketen sudenpentuikäisille kolkkapojille.³⁹⁹

Varsinais-Suomen Partioyhtöpiirin 1960-luvun leiritoiminnasta voidaan mainita partioyhtöjen piirileiri Sauvon Ampolassa kesällä 1963.⁴⁰⁰ Varsinaisten piirileirien ohella molemmissa suomenkielisissä piireissä järjestettiin 1960-luvulla myös kesäisin rippileirejä osana uskonnollista kasvatustyötä.⁴⁰¹ Vaikka partiopiirien leiritoiminta keskittyi yleensä kesäkuukausiin, saattoi leirejä olla joskus myös muina vuodenaikoina. Salon Leiriveikot esimerkiksi vastasi vuonna 1964 järjestetyn Varsinais-Suomen Partioyhtöpiirin Kalmankorpi-talvileirin järjestelyistä. Synkästä nimestään huolimatta Kiikalan Riitusjärven maastossa pidetty leiri onnistui hyvin ja siitä kirjoitettiin myös maakunnan sanomalehdissä.⁴⁰²

Lippukuntien ja partiopiirien järjestämien leirien ohella Varsinais-Suomessa oli 1960-luvulla myös muutamia valtakunnallisia partioleirejä. Vuosikymmenen merkittävimpänä yksittäisenä partiotapahetumana voidaan pitää Suomen Partioyhtökajärjestön vuoden 1965 Hakkis-suurleiriä Sauvossa.⁴⁰³ Tämän lisäksi myös meripartiolaisten kolmas Satahanka-leiri järjestettiin kesällä 1968 Pähkinäisten saarella Turunmaan saaristossa.⁴⁰⁴ Varsinaissuomalaiset partiojohtajat toimivat aktiivisesti molempien valtakunnallisten suurleirien järjestelytehtävissä.⁴⁰⁵

Erityisen piiritoiminnan osa-alueen muodosti erilaisten palkintojen ja ansiomerkkien jakaminen.

Ansoituneille partiolaisille ja partiotoiminnan tukijoille on vuosikymmenten saatossa perustettu lukuisia erilaisia ansiomerkkejä. Valtakunnallisten partiojärjestöjen ohella myös partiopiireille ja yksittäisille lippukunnille on kehittynyt omia ansiomerkkiperinteitä. Varsinais-Suomen Partioyhtökajäiri esimerkiksi myönsi 1960-luvulla pronssisia, hopeisia ja kultaisia ansiomitaleita sekä plaketteja.⁴⁰⁶

Näiden ohella vartioille ja lippukunnille jaettiin palkintoja partioparaatin sekä piiritason kilpailujen yhteydessä. V-SPP:n partiotaitokilpailuissa jaettuja kiertopalkintoja olivat 1960-luvulla esimerkiksi Raffun kirves ja Lapan airo, jotka olivat saaneet nimensä tunnettujen piirivaikuttajien mukaan.⁴⁰⁷ Partioparaatissa tyttöpiirin lippukunnat puolestaan kilpailivat Karelia-maljasta ja poikalippukuntien kiertopalkinnoksi Aulis ”Aku” Leino lahjoitti vuonna 1963 oman marssikannun.⁴⁰⁸

Varsinais-Suomen Partioyhtökajäirin erikoisuutena oli lisäksi Aksu-patsas, joka syntyi piirinjohtaja Helangon ja Torsten ”Totti” Niekkan aloitteesta. Ajatuksena oli antaa taiteilija Viljo Mäkisen suunnittelema patsas 50 vuotta täyttävälle ansioituneelle partiojohtajalle. Ensimmäinen Kupittaaan Saven valmistama patsas lahjoitettiin Aleksi ”Aksu” Uusiniemelle vuonna 1955.⁴⁰⁹ Aina Aksu-patsaan luovutus ei kuitenkaan sujunut ilman kimmelluksia. Seuraavaa hieman koomista tapausta käsiteltiin V-SPP:n piirihallituksen kokouksessa lokakuussa 1962:

Piirinjohtaja ilmoitti, että piirinsihteerin esityksestä hän ja T. Niekka olivat menneet 12.10.1962 Toivon eränkävijöiden kololle jossa sihteerin ilmoituksen mukaan piti olla lippukunnan kokous ja jossa he olisivat jakaneet Veini Mäkilän ja Aili Sarvannon Aksu-patsaat, mitään lippukunnan kokousta ei kuitenkaan ollut sinä päivänä eikä paikan päällä ollut partiopoika sellaisesta myös mitään tietänyt, piirihallitus lausui Helangolle ja Niekalle anteeksipyyntöön tapauksen johdosta ja totesi, että heikosti ovat ”pullat unissa” sen lippukunnan kohdalla.⁴¹⁰

Edellä mainitussa tapauksessa lienee ollut kysymys inhimillisestä väärinkäsityksestä. Piirihallitus päätti korjata tilanteen kutsumalla Mäkilän ja Sarvannon piirin seuraavaan syyskokoukseen pystien jakoa varten.⁴¹¹ Ajan myötä Aksu-patsaiden jakamisesta on

muodostunut varsinaissuomalaiseen partiotoimintaan kiinteästi liittyvä ja arvokas perinne.

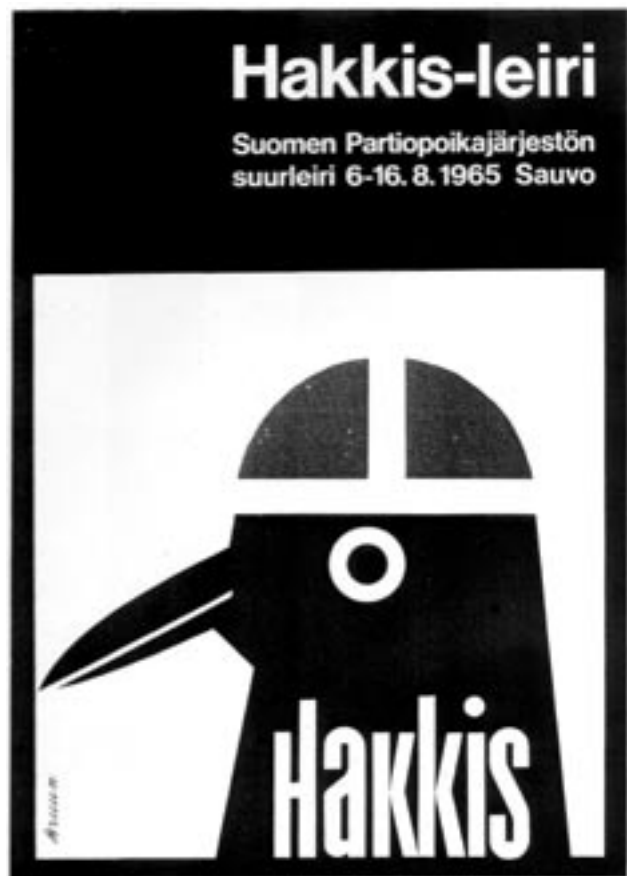
Edellä on käsitelty lähinnä suomenkielisen piiritöiminnan kehitystä Varsinais-Suomessa. Myös maakunnan alueella toimineilla ruotsinkielisillä partiolaisilla oli kuitenkin erillinen piiriorganisaationsa. Ruotsinkielisten poikalippukuntien yhteistyöelimenä toimi 1960-luvulla Sydvästra Finlands Scoutdistrikt, johon kuului Turun ohella lähinnä Turunmaan saariston lippukuntia. Piiriin kuuluivat myös Björneborgs Riddargossar ja Tammerfors Spejare, koska Satakunnassa tai Hämeessä ei ruotsinkielisille ollut omaa piiriä.⁴¹² Ruotsinkielisten tyttölippukuntien muodostaman piirin nimenä oli puolestaan Åbolands Flickscoutkrets. Siihen kuului Turun kaupungin ja Turunmaan saariston alueella toimineita lippukuntia sekä ahvenanmaalainen tyttölippukunta Ålandsflickorna.⁴¹³

Kokonaisuudessaan 1960-luku merkitsi varsinaissuomalaiselle partiopiiritöiminnalle monessa suhteessa jatkuvuutta mutta samalla myös eräänlaisen murroskauden alkua. Etenkin 1960-luvun alkupuolella partiopiirien toiminnassa näkyivät vielä vahvoina monet sodanjälkeisen kauden piirteet. Muutosprosessi kuitenkin käynnistyi vähitellen 1960-luvun kuluessa ja käytännön tasolla se näkyi ennen kaikkea tyttö- ja poikapiirien välisen yhteistyön tiivistymisenä. Uudistusten taustalla olivat yhteiskunnallisen rakennemuutoksen mukanaan tuomat haasteet. Varsinais-Suomessa uudensuomalaisten haasteisiin oltiin kuitenkin valmiita vastaamaan kehittämällä maakunnan partioliikettä sen omista lähtökohdista käsin.

Hakkis-leiri Sauvossa

Suomen Partiopoikajärjestö oli jo sodanjälkeisellä kaudella järjestänyt eri puolilla maata valtakunnallisia suurleirejä. Perinne jatkui vuoden 1965 elokuussa, jolloin partiopojat kokoontuivat Hakkis-leirille Varsinais-Suomeen.

Paikaksi oli valittu meren rannalla sijaitseva leirialue Sauvon Ampolassa. Turun kaupungin ohella myös tilanomistaja Tapani Kiviranta oli antanut omistamiaan maita leirin käyttöön. Nimensä suurleiri sai Varsinais-Suomen maakuntalintua naakkaa tarkoittavasta sanasta hakkinen. Sauvolaisia on kutsuttu hakkisiksi ja naakan voi nähdä myös Sauvon kunnan-

vaakunassa.

Hakkis-leirille osallistui yhteensä noin 2 300 partiolaista ja leirin rakenne oli järjestetty siten, että kukin partiopiiri muodosti oman alaleirinsä. Kalevi Kuusisen johtamassa varsinaissuomalaisten alaleirissä oli miltei 400 partiopoikaa ja se toimi samalla Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin Tammileirinä. Varsinaissuomalaiset partiijohtajat kantoivat päävastuun myös koko leirin järjestelyistä.

Onnistunut suurleiri herätti runsaasti huomiota tiedotusvälineissä ja mm. tasavallan presidentti Urho Kekkonen vieraili leirillä. Vierailun aikana leirinjohdaja Turun Partio-Sissien Lauri ”Lapa” Winter haastoi Kekkonen kilpailuun partahakkisten nokituksessa, missä tarkoituksena oli kaataa puupalikoita kivikullilla. Ajan hengen mukaisesti Kekkonen voitti kilpailun selvällä piste-erolla.⁴¹⁴

Tammenlehden synty

Sodanjälkeisellä kaudella molemmat suomenkieliset partiopiirit olivat julkaisseet omia vaatimattomia tiedotuslehtisiään. Vuoden 1960 joulukuussa poikapiirin piirihallitus kuitenkin julisti kilpailun uuden nimen keksimiseksi Piiriviestille.

Kilpailun voitti Kalervo ”Bonito” Mettalan ehdotus Tammenlehti. Toisena vaihtoehtona Mettala oli esittänyt Tammilastua. Nimivalinta oli ymmärrettävä, koska Varsinais-Suomen nimikkokasvi tammi oli pitkäaikaisen piirinjohtajan Rafael ”Raffu” Helangon suosikkipuu. Poikapiirin piirileiriä kutsuttiin lisäksi Tammileiriksi ja partiujohtaja Matti ”Masa” Nummelinin piirtämä tammenoksa oli jo aiemmin komeillut Piiriviestin kannessa. Nummelin vastasi myös vuonna 1961 ilmestyneen ensimmäisen Tammenlehden suunnittelusta ja toimittamisesta.

Myöhemmin Tammenlehteä ryhdyttiin painattamaan Jaakkoo-Taara oy:n kirjapainossa offset-menetelmällä, ja vuodesta 1964 alkaen siitä tuli molempien suomenkielisten partiopiirien yhteinen lehti. Vastuu lehden toimittamisesta oli alkuvuosina vuorotellen poika- ja tyttöpiirillä. Piirien toimintatavoissa olleista eroista ja ajoittaisista talousvaikeuksista huolimatta Tammenlehdellä oli jo 1960-luvulla suuri merkitys erityisesti maaseudun lippukunnille.

Kehitystä lippukuntatasolla

Varsinaissuomalaisten partiolippukuntien kokonaisjäsenmäärä oli kasvanut suurten ikäluokkien ansiosta nopeasti 1950-luvulla. Varsinais-Suomen Partiopoikapiirissä jäsenmäärä oli ollut suurimmillaan vuonna 1958, jolloin piirin lippukunnissa oli yhteensä yli 3 000 jäsentä.⁴¹⁵ Tämän jälkeen tilanne kuitenkin tasaantui ja poikapiirin jäsenmäärä kääntyi hienoiseen laskuun 1960-luvun vaihteessa. Muutokseen vaikuttivat osaltaan yhteiskunnan kiihtyvä rakennemuutos ja syntyvyyden lasku 1940-luvun lopun huippuvuosista.

Varsinais-Suomen Partiopoikapiirissä jäsenmäärän lasku oli maltillista ja piirin lippukuntien yhteenlaskettu kokonaisjäsenmäärä oli 1960-luvulla yhä 2 000–3 000 välillä. Vuosikohtaiset vaihtelut saattoivat kuitenkin olla huomattavia. V-SPP:n vuosikertomusten mukaan piirissä oli esimerkiksi vuoden 1962

lopulla 2 427 jäsentä ja vuotta myöhemmin 2 873.⁴¹⁶ Jäsenmäärän suuria vaihteluja voidaan ainakin osittain selittää tilastointimenetelmissä tapahtuneilla muutoksilla ja sillä, että osa lippukunnista ei palauttanut ajoissa vuosiselostettaan piirille.

Suomenkielisessä tyttöpiirissä sodanjälkeisellä kaudella alkanut jäsenmäärän kasvu jatkui poikapiiriä pidempään. V-SPT:n alaisissa lippukunnissa oli esimerkiksi vuonna 1962 kaikkiaan 2 239 jäsentä ja seuraavina vuosina partiotyttöjen määrä edelleen kasvoi. Huippu saavutettiin vasta vuonna 1966, jolloin V-SPT:n jäsenmäärä oli kohonnut 2 800:aan. Tämän jälkeen myös tyttöpiirin lippukuntien jäsenmäärät kääntyivät laskuun.⁴¹⁷ Kaiken kaikkiaan suomenkielisten partiotyttöjen ja -poikien lukumäärä oli 1960-luvulla suunnilleen samalla tasolla, kun vielä sodanjälkeisellä kaudella enemmistö maakunnan partiolaisista oli ollut poikia.

Lippukuntien lukumäärien osalta kehitys oli 1960-luvulla vaihtelevaa. Suomenkielisessä poikapiirissä lippukuntien lukumäärä väheni 1960-luvun alussa huomattavasti edellisen vuosikymmenen loppuun verrattuna. V-SPP:n alueella toimi esimerkiksi vuonna 1961 ainoastaan 38 lippukuntaa eli yhdeksän vähemmän kuin vuonna 1957.⁴¹⁸ Vuosikymmenen alun notkahduksen jälkeen lippukuntien lukumäärä lähti kuitenkin uudelleen kasvuun ja vuoden 1963 toimintakertomuksen mukaan V-SPP:ssä oli jo 50 lippukuntaa.⁴¹⁹

Pelkästään vuoden 1963 aikana perustettiin tai herätettiin henkiin kaikkiaan seitsemän poikalippukuntaa: Oripään Eränkävijät, Ahjon Polkijat (Loimaa), Uudenkaupungin Merihait, Otavan Vartijat (Merimasku), Mustavuoren Sissit (Littoinen), Kuusiston Linnanyrjänät (Kaarina) ja Virttaan Suosissit (Alastaro).⁴²⁰ 1960-luvun loppua kohden lippukuntien lukumäärä alkoi kuitenkin jälleen vähentyä ja vuonna 1969 V-SPP:n alueella toimi enää 34 lippukuntaa.⁴²¹ Uusien lippukuntien suuren lukumäärän taustalla lienee ollut V-SPP:n tehokas aluetoiminta ja poikapiirille vuonna 1963 palkattu toiminnanjohtaja.

Varsinais-Suomen Partiotyttöpiirissä lippukuntien lukumäärä lähti 1960-luvun alun pienen notkahduksen jälkeen kasvuun. Vuonna 1961 V-SPT:n tilastoon oli merkitty 37 lippukuntaa ja viisi vuotta myöhemmin vuosiselosteensa palautti yhteensä 47 tyttölippukuntaa. Vuoden 1966 jälkeen yhä useampien lippu-

Osana partiolaisten Operaatio Ammattitaitoa Turun Partio-Sissit järjesti vuonna 1964 mainoskävelyn Turusta Tampereelle. Nuorimmat osallistujat lähdössä suorittamaan viestiosuuttaan Turun kauppatorilta Turun Metsänkävijäin nuorisosoittokunnan tahdissa. Kuva: Kalervo Mettala. Suomen Partiomuseo.

kuntien toiminta kuitenkin lopahti ja vuonna 1969 tyttöpiirissä oli toimintakertomuksen mukaan enää 38 lippukuntaa.⁴²² Sekä partiolaisten että lippukuntien lukumäärissä tapahtuneiden muutosten taustalla voidaan nähdä useita tekijöitä.

Vuosilta 1962 ja 1964 säilyneiden ohjantaselostusten perusteella näyttää siltä, että useilla maaseutupaikkakunnilla suurin este partiotoiminnan kehittämiseksi oli yksinkertaisesti partiokaisten lasten ja nuorten vähäinen lukumäärä. Myös sopivan lippukunnanjohtajan etsiminen saattoi olla vaikeaa.⁴²³ Yleisellä tasolla kaupunkeihin suuntautunut voimakas muuttoliike heikensi maaseudun lippukuntien asemaa 1960-lu-

vulla.

Tammenlehdessä esiteltiin maaliskuussa 1968 tyttölippukunta Maskun Hemmingin Tyttöriiden toimintaa. Artikkelissa tuodaan ytimekkäästi esille maaseudun partiolippukuntien kohtaamat tavalliset haasteet: ”Maskussa partiotyö kohtaa pienen maaseutulippukunnan vaikeudet. Toisinaan on pulaa johtajista, kuten tällä hetkellä, toisinaan taas tytöistä. Matkat ovat pitkät ja kulkuyhteydet huonot.”⁴²⁴ Lippukuntien asemaan vaikutti lisäksi yhteiskunnan politisoituminen 1960-luvulla.

Muutamilla paikkakunnilla haasteena partiotoiminnalle oli kilpailu poliittisten nuorisjärjestöjen

Vuonna 1970 valtakunnallinen partioparaati järjestettiin Turussa. Kuva: Arvo Salminen. Suomen Partiomuseo.

kanssa. 1960-luvun ohjantaselostuksista käy lisäksi ilmi, että vasemmiston toimesta partioliikettä pyrittiin leimaamaan poliittisesti.⁴²⁵ Sodan päätyttyä erityisesti työläisnuorisoliikkeen yleiset toimintaedellytykset olivat parantuneet ja esimerkiksi kommunistien varhaisnuorisojärjestöksi oli perustettu Suomen Demokratian Pioneerien Liitto.⁴²⁶

Myös nuorison elämäntavoissa tapahtui ajanjaksolla muutoksia, joihin partioliikkeessä kiinnitettiin huomiota. Maaseudun partiotoimintaa v-SPP:n piirihallitukselle vuonna 1962 esitellyt kanttoriurkuri Aarne Lehtonen tiivistä ongelman seuraavasti: ”Innostus partiota kohtaan on laskenut, maaseudullakin ns. lättähätyt aliarvioivat koko partiotyön saaden tällä monet eroamaan.”⁴²⁷ Jälkikäteen on kuitenkin vaikea arvioida, miten lättähätyt ja muut nuorisokulttuurin ilmiöt kokonaisuudessaan vaikuttivat lippukuntien asemaan.

Tarkasteltaessa lippukuntien kehitystä on syytä pitää mielessä, että Varsinais-Suomen partiotoiminnan keskus Turku ja sitä ympäröivä maaseutu erosivat 1960-luvulla huomattavasti toisistaan. Turussa lippukuntia oli paljon ja esimerkiksi vuonna 1968 kaupungissa toimi yhteensä 32 suomenkielistä lippukuntaa, joista puolet oli poikalippukuntia ja puolet vastavasti tyttölippukuntia. Seurakunnat olivat säilyttäneet vahvan aseman turkulaisessa partiotoiminnassa, sillä kaikkiaan 17 lippukunnan taustayhteisönä oli vuonna 1968 paikallinen seurakunta. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että raittiusyhdistysten alaisuudessa toimi samana vuonna vain neljä lippukuntaa ja Pelastusarmeijan yhteydessä ainoastaan Auran Korpityöt.⁴²⁸

Muiden suurimpien kaupunkien tavoin Turun kaupunkirakenne muuttui 1960-luvulta alkaen nopeasti. Hannunniittuun, Ilpöisiin, Kastuun, Pääskyvuorelle, Suikkilaan, Lausteelle ja Uittamolle rakennettiin

laajoja kerrostalolähiöitä. Kehityksen seurauksena myös enemmistö kaupungin väestöstä asui jo varsinaisen ruutukaava-alueen ulkopuolella.⁴²⁹ 1960- ja 1970-lukujen lähiörakentaminen kytkeytyi tiiviisti suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan syntyyn. Uusien asuinalueiden rakentamisessa pyrittiin luonnonläheisyyteen ja ne syntyivät usein etäälle vanhasta kaupunkirakenteesta. Lähiöitä pidettiin terveellisenä kasvuympäristönä lapsille ja nuorille, minkä vuoksi asuntojen suunnittelussa otettiin huomioon erityisesti lapsiperheiden tarpeet.⁴³⁰

Helsingissä lähiöitymiskehitys johti 1960-luvulla jäsenkatoon useissa keskusta-alueen perinteikkäissä partiolippukunnissa.⁴³¹ Turussa Helsingin kaltaista jäsenmäärän vähenemistä ei kuitenkaan ole havaittavissa, vaan kaupungin keskustan suuret partiolippukunnat säilyttivät 1960-luvulla edelleen asemansa. Tarkasteltaessa esimerkiksi v-SPT:n vuositilastoja voidaan havaita, että tyttöpiirin suurimmista lippukunnista miltei kaikki toimivat 1960-luvulla yhä Turun keskustassa. Tilanne oli pitkälti samankaltainen myös suomenkielisessä poikapiirissä.⁴³² Merkittävän poikkeuksen tässä suhteessa tekivät tosin Maarian seurakunnan alaisuudessa toimineet tyttölippukunta Maarian Kämmevät ja poikalippukunta Koroisten Ritarit. Molempien lippukuntien toiminta keskittyi keskustan sijaan erityisesti Raunistulan esikaupunkialueelle.⁴³³

Turun seudulla partiolippukuntien toiminta ylitti usein alueen ahtaat kuntarajat. Tällainen tilanne oli esimerkiksi Kaarinan Ristiritareilla ja Kaarinan Sädetytöillä, joiden toiminta oli laajentunut Turun Nummenmäen ohella myös Kaarinan kunnan puolelle esimerkiksi Littoisiin ja Kuusistoon. Lippukuntien eri alueilla toimineet osastot olivat 1960-luvun alkuun mennessä vähitellen itsenäistyneet ja vuonna 1963 Kaarinassa sijainneista osastoista muodostettiin neljä erillistä lippukuntaa.⁴³⁴

Uusien lippukuntien perustaminen keskittyi 1960-luvulla paljolti Turun ulkopuolelle. Vuosikymmen kuluessa toimintansa aloittaneista uusista turkulaislippukunnista voidaan mainita Henrikin Tapulitytöt, joka aloitti toimintansa Henrikin seurakunnan yhteydessä Vasaramäessä vuonna 1961. Henrikin Tapulityttöjen ensimmäinen lippukunnanjohtaja oli Raija ”Tiksa” Aalto. Aiemmin Turun Tähti-Tytöissä toiminut Aalto siirtyi perusteilla olevaan lippukuntaan piirinjohtaja Eeva Laurénin pyydettyä häntä tehtävään.⁴³⁵

Raittiusyhdistys Taimi II:n alaisuuteen perustettiin lisäksi vuonna 1965 meripartiolippukunta Merenkävijät.⁴³⁶ Raittiusyhdistyksessä oli jo aiemmin toiminut kaksi erillistä partiolippukuntaa: Taimen Nuotioveljet ja Taimen Nuotiosiskot. Poikalippukunnan toiminta oli hiipunut jo aiemmin mutta Taimen Nuotiosiskoilla oli aktiivista toimintaa vielä 1960-luvulla.⁴³⁷ Alkuvaiheessa Merenkävijät olikin poikalippukunta ja vasta Taimen Nuotiosiskojen lopetettua toimintansa 1970-luvulla se muuttui yhteislippukunnaksi.

Merenkävijöiden perustaminen oli jatkoa Turun seudulla sodanjälkeisellä kaudella lisääntyneelle meripartioinnostukselle. Turunmaan saaristossa vuosina 1955 ja 1968 järjestetyt Satahanka-leirit lisäsivät osaltaan meripartiotoimintaa kohtaan tunnettua kiinnostusta.⁴³⁸ Uusien meripartiolippukuntien perustamisen sijaan innostus tosin näkyi tavallisesti siten, että jo toiminnassa olleet turkulaislippukunnat omaksuivat meripartioinnin toimintamuodokseen.

Ruotsinkielisten lippukuntien osalta tilanne säilyi 1960-luvulla suhteellisen vakaana. Uusia lippukuntia perustettiin vuosikymmenen kuluessa mm. Dragsfjärdiin, jossa aloitettiin myös meripartiotoiminta.⁴³⁹ Kaiken kaikkiaan ruotsinkieliseen tyttöpiiriin kuului vuoden 1968 vuosikertomuksen mukaan kuusi lippukuntaa, joissa oli yhteensä 382 jäsentä. Partiotytölippukunnista suurin oli turkulainen Åbo Vildar.⁴⁴⁰ Poikapiirissä oli puolestaan vuodelta 1963 säilyneiden tietojen mukaan kaikkiaan 10 lippukuntaa, joissa oli arviolta 363 jäsentä. Suurimman ruotsinkielisen poikalippukunnan asemasta kilpailivat turkulaiset KFUM:s Scouter Kamraterna ja Scoutkåren Pojkarna sekä Scoutkåren Pargaspojkarna Paraisilta.⁴⁴¹

Yhteenvetona voidaan todeta, että yhteiskunnan rakennemuutos heijastui 1960-luvulla myös lippukuntatason partiotoimintaan monin eri tavoin. Ikäluokkien pienentyminen ja nuorison muuttoaalto kaupunkeihin aiheuttivat maaseudulla vaikeuksia partiotoiminnalle. Turun seudulla taas kaupunkirakenteen muutos toi mukanaan uudenlaisia haasteita lippukunnille. Muutosten vaikutuksia ei tule kuitenkaan liiaksi korostaa, sillä esimerkiksi maaseudun lippukuntien ongelmiin vastattiin tehostamalla partiopiirien alue- ja ohjaustoimintaa. Turussa puolestaan keskustan perinteiset lippukunnat pystyivät yhä säilyttämään asemansa lähiöiden rakentamisesta huolimatta.

Uudistuva suomalainen partioliike

Marraskuussa 1979 pidetyssä syyskokouksessa valittiin aiemmin perustetun valtakunnallisen yhteisjärjestön Suomen Partiolaiset ry:n hallituksen puheenjohtajaksi partiojohtaja Aarno ”Impppa” Stauffer Varsinais-Suomesta. Sanomalehti Turkulaiselle antamassaan haastattelussa uusi puheenjohtaja esitti näkemyksensä partion merkityksestä nuorille:

Aarno Stauffer korostaa myös käytännön taitojen tarpeellisuutta meidänkin aikanamme: meripartiolaisen on osattava tehdä pitävä solmu, samoin leiriläisen kiinnitettävä telta lujasti maahan. Partiojärjestö pyrkii, runollisesti sanoen, auttamaan nuoria kestävien solmujen teossa. Solmujen, joilla voi sitoa elämän puren lujasti tulevaisuuden laituriiin, sanoo ”ikuinen partiolainen” Aarno Stauffer.⁴⁴²

Näkemyks oli vastaus 1970-luvulla usein esitettyyn väitteeseen, jonka mukaan partiotoiminta oli vanhanaikaista tarpeettomien solmujen opettelua. Aarno Staufferin valinta Suomen Partiolaisten johtoon tapahtui ajanjaksolla, jolloin maamme partioliikettä pyrittiin voimakkaasti uudistamaan. Näkyvimpänä rakenteellisena uudistuksena oli poikien ja tyttöjen valtakunnallisen yhteisjärjestön sekä maakunnallisten yhteispiirien toiminnan aloittaminen. Nopeat muutokset aiheuttivat 1970-luvun kuluessa myös ristiriitoja suomalaisen partioliikkeen sisälle. Näkemyseroista huolimatta partioliike kykeni kuitenkin säilyttämään yhtenäisyytensä.

Linjaristiriidoista yhtenäisyyteen

Tampereen kokouksessa vuonna 1970 tehty periaatepäätös yhteisen valtakunnallisen kattojärjestön perustamisesta on tärkeä käännekohta Suomen partioliikkeen historiassa. Tässä ”Tampereen kihlauksessa” ei kuitenkaan vielä päätetty perustettavan yhteisjärjes-

tön säännöistä, rakenteesta eikä siitä, miten tyttöjen ja poikien erilliset partio-ohjelmat tulitaisiin jatkossa sovittamaan yhteen. Voidaankin sanoa, että vuoden 1970 periaatepäätös oli monessa suhteessa vasta lähtökohta varsinaisille yhdistymisneuvotteluille.

Suomen Partioaikajärjestön ja Suomen Partio-tyttöjärjestön asettama pitkän tähtäimen suunnittelutoimikunta eli PTS-toimikunta oli ehdottanut, että tulevan yhteisjärjestön jäseninä olisivat vanhat keskusjärjestöt. Toimikunnan tekemä ehdotus herätti kuitenkin aihetta tutkineen Liisa Savusen mukaan arvostelua, sillä rakenteen pelättiin lisäävän byrokraatia. Kriitikot halusivat alueellisten partiopiirien ja valtakunnallisten liittojen olevan SPJ:n ja SPTJ:n sijaan uuden yhteisjärjestön jäseniä. PTS-toimikunnan näkemyksen mukaan yhdistymishanke oli kuitenkin helpompi toteuttaa alkuvaiheessa siten, että jäseninä olisivat partiopiirien sijaan vanhat keskusjärjestöt.⁴⁴³ Uusi yhteisjärjestö, Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry (sp), perustettiin lopulta toimikunnan ehdottamalla tavalla Yrjönpäivänä vuonna 1972.⁴⁴⁴

Yhteisjärjestön toiminta alkoi vuosien 1972–1974 välisen siirtymäkauden aikana. Uuden yhteisjärjestön perustaminen ei merkinnyt vanhojen keskusjärjestöjen lakkauttamista, sillä partiopojilla ja -tyttöillä oli mm. edelleen erilliset maailmanjärjestönsä. Tämän vuoksi Suomen Partiolaisten rakennetta pidettiin alkuvaiheessa ongelmallisena.⁴⁴⁵ Siirtymäkauden lopulla vuonna 1974 organisaatiota uudistettiin siten, että partiopiireistä ja ruotsinkielisistä liitoista tuli yhteisjärjestön varsinaisia jäseniä vanhojen keskusjärjestöjen sijaan.⁴⁴⁶ Myöhemmin sp hyväksyttiin partiopojien ja -tyttöjen maailmanliittojen jäseneksi, minkä seurauksena vanhat keskusjärjestöt menettivät merkityksensä myös kansainvälisessä yhteistyössä.⁴⁴⁷

Uuden valtakunnallisen yhteisjärjestön keskeisenä tavoitteena oli suomalaisen partiotoiminnan kehittäminen.⁴⁴⁸ Alusta alkaen myös tasa-arvoperiaatetta pidettiin uudessa yhteisjärjestössä tärkeänä, koska sii-

Uuden keskusjärjestön perustamisasiakirjan allekirjoitus 23. 4. 1972. Pöydän takana Toivo Pokkinen (vas.), Annikki Mäkinen ja Aulis Laine. Suomen Partiomuseo.

hen kuuluivat sekä suomen- että ruotsinkieliset partiopojat ja -tytöt. Tasa-arvo näkyi selvästi esimerkiksi henkilövalinnoissa, sillä SP:n johdossa toimi vuorotellen mies ja nainen. Tässä yhteydessä päätettiin myös siirtää historiaan aiemmin käytössä ollut ylijohtajanimitys. Uuden yhteisjärjestön hallituksen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin aiemmin SPTJ:n ylijohtajana toiminut Kata Jouhki. Hänen seuraajiaan olivat Aarno Staufferin ohella Tapio Koivula ja Doris Stockmann.⁴⁴⁹

Suomalaisen partioliikkeen yhdistymishanke oli vastaus jo edellisellä vuosikymmenellä alkaneeseen yhteiskunnalliseen murrokseen ja partiotoimintaa kohtaan esitettyyn arvosteluun. Partiolaiset itse näyttivät suhtautuneen yhdistymishankkeeseen suhteel-

lisen ennakkoluulottomasti. Turun Sanomien huhtikuussa 1971 julkaisemassa partioliikkeen uudistamista käsittelevässä artikkelissa esimerkiksi kerrottiin laajasta haastattelututkimuksesta, jossa oli haastateltu partiopoikia ja -tyttöjä sekä heidän vanhempiaan. Haastatelluista yli tuhannesta henkilöstä ainoastaan viisi vastusti yhdistymistä. Tutkimuksen mukaan suhtautuminen erityisesti yhteiseen järjestöön ja yhteislippukuntien perustamiseen oli periaatteessa myönteistä. Poikien ja tyttöjen yhteistoimintaan vartioiden kaltaisissa pienryhmissä suhtauduttiin sen sijaan huomattavasti varauksellisemmin.⁴⁵⁰

Poika- ja tyttötoiminnan yhdistäminen oli vain osa partioliikkeen uudistusprosessia 1970-luvulla. Yhteisjärjestön perustamisen seurauksena oli päästävä

sopuun myös partiotoiminnan sisällöstä uudessa järjestössä. Pojilla ja tytöillä oli 1970-luvulle asti käytössä erilliset partio-ohjelmat, minkä vuoksi esimerkiksi partiojohtajakoulutuksessa oli eroja. Yhdistymishankkeen ohella uudistusten kannattajat halusivat muuttaa myös partio-ohjelmaa ja partiotoiminnan aatteellista perustaa. Turun Sanomien artikkelissa käynnissä olutta uudistusprosessia arvioidaan seuraavasti:

Pohjimmaisena on partioideologian mahdollinen muuttaminen siitä, millaiseksi liikkeen perustaja, englantilainen lordi Baden-Powell, sen vuosisadan alussa loi. Mutta asiassa käynee melko odotetusti perimmäisajatuksen romuttajien vastustuksesta huolimatta. Todetaan, että poika on 70-luvullakin samanlainen romantikko ja seikkailija kuin vuosisadan alussakin. Partiolaki, jota kunnioittaa lähes 20 miljoonaa nuorta kaikkialla maailmassa, säilyttää Suomessakin sille kuuluvan aseman. Onhan selvää, että kun rakennukselta murjotaan perustus itse taloa kaatamatta, on se taikatemppu joka harvoin onnistuu. Uutta alustaa on vaikea samanaikaisesti saada tilalle.⁴⁵¹

Artikkeli heijastaa niitä hyvin erilaisia odotuksia, joita partiolaisilla oli uudistusprosessin suhteen. Pyrkimykset partio-ohjelman ja partiolain sekä -lupauksen muuttamiseksi aiheuttivat 1970-luvun kuluessa risti-riitoja partioliikkeen sisällä.

Partio-ohjelmien uudistamistyö oli aloitettu jo ennen uuden yhteisjärjestön perustamista.⁴⁵² Kuitenkin vasta yhdistymisen jälkeen vuonna 1972 tehtiin päätös partiotoiminnan kehittämis- ja suunnitteluprojektiin (PARKE) liittyvän esitutkimuksen suorittamisesta. Kehittämistyön osa-alueina olivat mm. toiminta- ja taloussuunnittelu sekä organisaation kehittäminen. Laki- ja lupaustyöryhmän tehtäväksi annettiin lisäksi partioliikkeen keskeisten aatteellisten periaatteiden uudistaminen. Pitkälti työryhmän tekemien ehdotusten mukaisesti partiolakia alettiin kutsua partioihan-teiksi ja myös partiolupaukseen tehtiin muutoksia.⁴⁵³

Uudistamistyön keskeisenä tuloksena syntyi uusi peruspartio-ohjelma, jonka oli tarkoitus korvata aiemmin käytössä olleet erilliset partio-ohjelmat. Uudessa ohjelmassa korostettiin aiempaa enemmän vapaavalintaisuutta ja se erosi monessa suhteessa totutusta. Aiemmin suomalaisessa partioliikkeessä oli esimerkiksi pidetty tärkeänä periaatteena sitä, että

partiolaisen tuli luokka- tai taitomerkkiä suorittaessaan osoittaa hallitsevansa merkkiin sisältyvät tiedot ja taidot. Uudessa ohjelmassa partiolaisen edellytettiin vain osallistuvan asian opetteluun yhdessä vartionsa kanssa.⁴⁵⁴ Tätä muutosta monen partiojohtajan oli vaikea hyväksyä.

Johtajakoulutus oli toinen partio-ohjelman uudistamistyöhön liittynyt erityiskysymys. Partiopojilla ja -tytöillä oli ollut aiemmin käytössä toisistaan poikenneet johtajakoulutusjärjestelmät. Partiojohtajien ylintä jatkokurssia nimitettiin kansainvälisen käytännön mukaisesti Gilwell-kurssiksi ja partiotyttöjohtajien vastaavantasosta jatkokurssia puolestaan Kolmiapilatutkinnoksi.⁴⁵⁵ Yhteisen keskusjärjestön perustamisen ja partio-ohjelman uudistamisen seurauksena erilliset kurssit lopetettiin ja luotiin uudenlainen partiojohtajien Kolmiapila-Gilwell-jatkokurssi (KoGi). Aiempien kurssien perinteet ja niiltä saadut kokemukset olivat lähtökohtana uutta kolmiosaista jatkokurssia kehitettäessä.⁴⁵⁶

Partioliikkeen uudistusprosessi liittyi osaltaan Suomessa 1970-luvulla vallinneeseen yhteiskunnalliseen ilmapiiriin, jota leimasi voimakas politisoituminen. Nuorisotyössä korostuivat aiempaa selvemmin yhteiskunnalliset päämäärät ja nuorisopolitiikka.⁴⁵⁷ Tämä vaikutti myös partioliikkeen asemaan ainakin keskusjärjestötasolla. Valtakunnallisessa Partiojohtajalehdessä esimerkiksi julkaistiin vuonna 1971 artikkeli, joka otsikoitiin provosoivasti: ”Onko partioliike todella poliittista?”⁴⁵⁸ Keskustelu partioliikkeen poliittisuudesta jatkui vilkkaana läpi 1970-luvun ja ajan hengen mukaisesti partiolaisillekin valmisteltiin omaa valtakunnallista nuorisopoliittista ohjelmaa.⁴⁵⁹

1960- ja 1970-lukujen yhteiskunnallinen ilmapiiri näkyi myös Suomen partioliikkeen ja neuvostoliitolaisten nuorisjärjestöjen välisten yhteyksien tiivistymisenä keskusjärjestötasolla. Suomen partioliikkeen edustajat osallistuivat esimerkiksi Neuvostoliiton ja sen vaikutuspiirissä olleiden valtioiden järjestämiin nuorisotapahtumiin.⁴⁶⁰ Sitoutumattomuudestaan huolimatta Suomen Partiolaiset ry liittyi myös Suomi-Neuvostoliitto-seuran jäseneksi.⁴⁶¹

Valtakunnallisissa partiolehdissä julkaistiin lisäksi sävyiltään myönteisiä artikkeleita sosialistimaiden valtiojohtoisista nuorisjärjestöistä.⁴⁶² Neuvostoliitossa tapahtuneista ihmisoikeusloukkauksista ja partioliikkeen kaltaisten vapaiden nuorisjärjestöjen

toiminnan estämisestä kuitenkin valettiin. Lisääntyneen yhteistyön taustalla voidaankin nähdä pyrkimys käyttää partioliikettä Suomen ulkopoliittisen linjan tukemiseen.

Edellä kuvattua taustaa vasten on ymmärrettävää, että monet partiolaiset kokivat 1970-luvulla tapahtuneen kehityksen vievän suomalaista partioliikettä väärään suuntaan. Suomen Partiolaiset ry:n toimintatapoihin, uuteen koulutusjärjestelmään ja erityisesti peruspartio-ohjelmaan kohdistettu kritiikki näkyy selvästi valtakunnalliseen Partiojohtaja-lehteen lähetetyissä mielipidekirjoituksissa.⁴⁶³ Erityisen aktiivisesti lehden mielipidepalstalle kirjoitti turkulainen partiojohtaja Aarno ”Imppa” Stauffer.

Partiojohtaja-lehdessä oli esimerkiksi ajan hengen mukaisesti esitetty kysymys: ”Kenen joukoissa seisot?” Aarno Stauffer vastasi kysymykseen kiteyttämällä oman näkemyksensä partioliikkeen sitoutumattomuudesta seuraavasti: ”Seison ja toivon koko partioliikkeen seisovan omissa joukoissaan. Ajattelevan itse ja määrittävän kantansa itsenäisesti ilman minkään puolueloimiston apua.”⁴⁶⁴ Vain muutamaa vuotta myöhemmin Stauffer valittiin Varsinais-Suomen Partiopiirin ja Suomen Partiolaisten puheenjohtajaksi.

Alkuvaiheessa Aarno Stauffer ja useat muut kriittisiä näkemyksiä esittäneet partiojohtajat pyrittiin kuitenkin leimaamaan Partiojohtaja-lehdessä asenteiltaan vanhoillisiksi.⁴⁶⁵ Turkulainen pitkän linjan partiovaikuttaja Lauri ”Lapa” Winter vastasi kirjoiteltuun vuonna 1975 antamalla ns. staufferismille uudenlaisen, aiempaa positiivisemmän merkityksen: ”Staufferismi on ollut ja on edelleen pyyteetöntä työtä suomalaisen ja tällä hetkellä myös maailmanlaajuisen partioinnin hyväksi.”⁴⁶⁶ Partiojohtajat Stauffer ja Winter tiesivät, että he eivät olleet suinkaan yksin puolustaessaan julkisesti näkemyksiään partioliikkeen sitoutumattomuudesta ja partiotoiminnan sisällöstä.

Varsinais-Suomessa kriittisyys valtakunnallisen uudistusprosessin saamaa luonnetta kohtaan oli suurta. Kritiikki kohdistui erityisesti keskusjärjestön toimintaan ja uuteen partio-ohjelmaan.⁴⁶⁷ Partio liikkeen sisälle syntyneitä uutta partio-ohjelmaa vastustanutta oppositiota alettiin pian nimittää ruskeaksi linjaksi ja keskusjärjestö puolestaan käytti uudesta partio-ohjelmastaan nimitystä sininen linja. 1970-luvulla syntyneitä linjajakoa ei kuitenkaan pidä sekoittaa Suomen

Piirinjohtaja Aarno ”Imppa” Stauffer toimi myös Suomen Partiolaisten hallituksen puheenjohtajana. Kuva on Turun linnassa lokakuussa 1982 järjestetyistä varsinaissuomalaisen partio piiritöiminnan 50 vuotisjuhlista. v-sp:n arkisto.

partio liikkeen historiassa aiemmin vallinneisiin linjakerimielisyyksiin.

Nimitysten taustalla olivat keskusjärjestön käyttöön ottamat uudet ohuet partiopaidat, joita monet partiojohtajat pitivät epäkäytännöllisinä. Paitoja oli lisäksi saatavana vain sinisenä, vaikka monissa lipukunnissa oli perinteisesti käytetty ruskeita paitoja. Tilanteen korjaamiseksi turkulaisten partiojohtajien aloitteesta kehitettiin vanhasta partiopaidasta uusi versio, jota alettiin valmistaa sekä ruskeana että sini-

senä.⁴⁶⁸ 1970-luvulla myös monet sinistä partiopukua käyttäneet lippukunnat siirtyivät vaihtoehtoisen ruskean linjan kannattajiksi. Linjaristiriidoissa kyse oli partiopaidan värin sijaan enemmän partio-ohjelman sisällöstä.

Ruskean linjan keskuspaikaksi muodostui Turku, jossa erityisesti partiopoikalippukunta Koroisten Ritarit nousi näkyvään asemaan. Partiojohtaja Risto ”Albert” Pyysalo kuvaa tapahtumien kulkua lippukunnan historiatsoksessa. Hänen mukaansa Koroisten Ritarit toimi aktiivisesti vaihtoehtoisen partio-ohjelman kehittämiseksi uuden valtakunnallisen peruspartio-ohjelman rinnalle. Vaihtoehtoista partio-ohjelmaa alettiin kutsua eräohjelmaksi ja se soveltui sekä sudenpennuille että vartiolaisille. Ohjelmaa varten koottiin lisäksi Vartionjohtajan käsikirja ja alettiin valmistaa muutakin tarvittavaa oheismateriaalia, kuten Suomen Partiolaisten käytöstä poistamia luokkamerkkejä ja SPJ:n perinteisiä partiojohtajamerkkejä.⁴⁶⁹

Koroisten Ritarien ohella eräohjelman teossa oli mukana myös muiden turkulaislippukuntien edustajia. Alueen meripartiolippukunnat olivat lisäksi jo aiemmin kehittäneet eräohjelmaa vastaavan meriohjelman.⁴⁷⁰ Vaihtoehtoisten partio-ohjelmien myötä ruskean linjan suosio kasvoi nopeasti ja lippukuntia tuli mukaan Varsinais-Suomen ohella myös esimerkiksi Satakunnasta ja Hämeestä.⁴⁷¹

Ruskean linjan mukaiseen partiotoimintaan suunnitellun materiaalin kysyntä lisääntyi tämän seurauksena voimakkaasti. Materiaalin myyntiä varten Koroisten Ritarit perusti Turkuun itsenäisen Partio-kauppa Sudenkolon, jonka johdossa toimi partiojohtaja Jukka-Pekka ”Julle” Rauti. Lippukunnan toimesta julkaistiin 1970-luvulla myös ruskean linjan tiedotuslehteä, jonka nimenä oli Wanha Jänkäsusi. Lehden toimitussihteerin tehtävistä vastasi partiojohtaja Jorma ”Jomma” Mattsson.⁴⁷²

Ruskean linjan tukijat katsoivat edustavansa Baden-Powellin antamien suuntaviivojen mukaista partiotoimintaa ja heidän näkökantansa sai suhteellisen laajaa kannatusta partiolaisten keskuudessa kentällä.⁴⁷³ Alkuvaiheessa ruskean linjan lippukuntien valtakunnallista yhteistoimintaa suunniteltiin lähinnä varsinaissuomalaisten ja kymenlaaksolaisten partiojohtajien toimesta. Varsinais-Suomen ohella 1970-luvulla toteutetut uudistukset olivat herättäneet voimakasta arvostelua myös Kymenlaaksossa.⁴⁷⁴

Ruskean linjan levittäytyttyä eri puolille maata tuli ajankohtaiseksi päättää keinoista, joilla kyettäisiin estämään Suomen partioliikkeen hajoaminen linjaerimielisyyksien seurauksena. Käydyissä neuvotteluissa asetettiin tavoitteeksi ruskean linjan edustajien valitseminen keskusjärjestön päättäviin elimiin ja Suomen Partiolaisten peruspartio-ohjelman muuttaminen vastaamaan paremmin ruskean linjan vaatimuksia. Keskusjärjestön näkökulmasta tilanne oli kehittynyt haastavaksi.⁴⁷⁵

Tärkeänä käännekohtana voidaan pitää Aarno ”Imppa” Staufferin valintaa Suomen Partiolaiset ry:n hallituksen puheenjohtajaksi vuonna 1979. Vaalissa hän sai laajaa kannatusta Varsinais-Suomen ohella myös useilta muilta piireiltä erityisesti ruskean linjan tukijoiden joukosta. Jo hieman aiemmin keskusjärjestön hallitus oli myöntynyt esitettyihin vaatimuksiin ja perustanut Ohjelmankehittämistyöryhmän. Työryhmään nimettiin sekä ruskean- että sinisen linjan edustajia.⁴⁷⁶ Vuonna 1980 työryhmän laatima ehdotus uudesta tarkistetusta partio-ohjelmasta hyväksyttiin. Uusi partio-ohjelma samoin kuin partioasuun, luokkamerkkeihin ja johtajakoulutukseen esitetyt muutokset vastasivat monessa suhteessa ruskean linjan periaatteita.⁴⁷⁷

Linjaerimielisyyksistä huolimatta partioliike kykeni säilyttämään asemansa suomalaisessa yhteiskunnassa. 1970-luvun lopulla partioliikkeen jäsenmäärä oli alkanut jälleen kasvaa ja esimerkiksi vuonna 1979 Suomessa oli jo yli 70 000 partiolaista. Samana vuonna tehdyn valtakunnallisen tutkimuksen mukaan Suomen Partiolaiset oli maamme suurin nuorisjärjestö.⁴⁷⁸ 1980-luvulle tultaessa myös partioliikkeen sisäiset ristiriidat jäivät vähitellen taka-alalle ja voimavarat voitiin jälleen suunnata käytännön partiotoimintaan.

1970-luvun linjaristiriidoille on haettu myöhemmin vertailupohjaa suomalaisessa partioliikkeessä jo alkuaikoina käydyistä aatteellisista kiistoista. Partio-ohjelman sisältöön liittyneiden näkemuserojen ohella 1970-luvulla kyse oli kuitenkin myös partioliikkeen kaltaisten vapaiden nuorisjärjestöjen sitoutumattomuudesta ja asemasta suomalaisessa yhteiskunnassa. Kuten edellä on käynyt ilmi, oli varsinaissuomalaisilla partiolaisilla näkyvä osuus päätettäessä suomalaisen partioliikkeen suunnasta 1970-luvulla. Mutta millaista oli ajanjakson varsinaissuomalainen partiotoiminta?

Uuden yhteispiirin alkutaival Varsinais-Suomessa

Varsinais-Suomen partiolaisten alueellinen yhteistointa oli lisääntynyt 1960-luvun kuluessa. Erityisesti suomenkielisen poika- ja tyttöpiirin välinen yhteistyö oli tiivistynyt, mikä johti yhteisen Varsinais-Suomen Partiopiirin koeluontoiseen perustamiseen marraskuussa 1970. Tavoitteena oli siirtää aiemmin v-SPP:lle ja v-SPT:lle kuuluneita tehtäviä uudelle yhteispiirille. Perustavassa kokouksessa yhteispiirin johtoon valittu Jorma ”Jomppa” Mäkisen ohella piirihallitukseen valittiin Hannu Toivonen, Ritva Väisänen, Marja Karanko, Pentti Ajanko, Sakari Lehmuskallio, Hannu Hurme, Kari Koski, Marja-Liisa Leppänen, Tuula Riikonen ja Sirkku Kokkonen.⁴⁷⁹ Jorma Mäkisen johdolla toimineessa ns. Vispi-klubissa ryhdyttiin tämän jälkeen aktiivisesti suunnittelemaan yhteispiirin rakennetta.⁴⁸⁰

Alkuvaiheessa yhteispiirillä oli epävirallinen asema suhteessa vanhoihin partiopoika- ja tyttöpiireihin, jotka jatkoivat edelleen toimintaansa. Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin johdossa oli vuosina 1970–1971 Kalevi ”Kale” Kuusinen ja vuodesta 1972 alkaen aiemmin poikapiirin varajohtajana toiminut Jorma Mäkinen.⁴⁸¹ Valtion Rautateiden palveluksessa työskennellyt Mäkinen oli muuttanut Turkuun Vaasasta ja ennen piiritason luottamustehtäviä hän oli ehtinyt toimimaan Koroisten Ritareissa.⁴⁸² Varsinais-Suomen Partiotyttöpiirin johtajana oli puolestaan vuosina 1968–1971 Leena ”Piste” Lampinen ja 1972–1974 Outi ”Sukkula” Kauppi.⁴⁸³

Varsinais-Suomessa odotukset uuden yhteispiirin suhteen olivat yleisesti ottaen positiivisia ja siirtymistä yhteispiiritoimintaan pidettiin mahdollisena jo nopealla aikataululla. Jorma Mäkinen esimerkiksi arvioi huhtikuussa 1971 antamassaan haastattelussa yhteispiirin tilannetta seuraavasti:

Kokeilu alkoi viime vuoden lopulla ja toistaiseksi olemme olleet ns. ”pöydällä istujia”, eli seuranneet sivusta kuinka asiat sujuvat. Varsinainen ”vihkiminen” tapahtuu ensi syksynä. Virallisesti ensimmäisenä Suomessa.⁴⁸⁴

Varsinais-Suomessa oli siis edetty yhdistymishankkeessa jo hyvin pitkälle mutta tästä huolimatta siirty-

v-SPP:n piirinjohtaja vaihtui syyskokouksessa 24. 10. 1971. Kuvassa eroava piirinjohtaja Kalevi ”Kale” Kuusinen (vas.) ja uudeksi piirinjohtajaksi valittu Jorma ”Jomppa” Mäkinen. Suomen Partiomuseo.

mävaihe kesti lopulta aina vuoteen 1975.

Siirtymävaiheen pitkittymisen taustalla oli partio liikkeen valtakunnallisten keskusjärjestöjen samanaikainen yhdistymisprosessi. Lokakuussa 1971 Suomen Partiopoika- ja Partiotyttöjärjestön johtokunnat ilmoittivat suhtautuvansa koeluontoisesti perustettuun Varsinais-Suomen yhteispiiriin periaatteessa myönteisesti. Keskusjärjestöjen näkemyksen mukaan uuden yhteispiirin tulisi kuitenkin olla toistaiseksi vain partiopoika- ja tyttöpiirin rekisteröimätön kattoorganisaatio. Varsinais-Suomessa kannanotto tulkittiin siten, että yhteispiirin ilmoittaminen yhdistysrekisteriin olisi vallinneissa olosuhteissa merkinnyt kokonaan uuden partiojärjestön syntyä maahamme.⁴⁸⁵ Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry perustettiin vasta vuonna 1972 ja aluksi sen jäseniä olivat partiopiirien sijaan SPJ ja SPTJ. Yhteispiiriä oli vaikea sovittaa tämänkaltaiseen organisaatioon.

Vuonna 1972 tuli lisäksi voimaan uusi laki kuntien nuorisolautakunnista ja nuorisotyöhön annettavasta valtioneuvosta.⁴⁸⁶ Lain seurauksena oli taloudellisesti välttämätöntä herättää henkiin 1960-luvun alussa perustettu Turun Partiolaiset – Scouterna i Åbo ry. Tähän piiritoiminnassa mukana olleet turkulaiset partiojohtajat joutuivat käyttämään runsaasti aikaa, mikä osaltaan hidasti uuden maakunnallisen yhteispiirin suunnittelua.⁴⁸⁷ Samanaikaisesti myös Kaarinassa perustettiin Kaarinan Partiolaiset ry.⁴⁸⁸ Kaiken

kaikkiaan 1970-luvun alun varsinaissuomalaista partiopiiritoimintaa sävytti sopeutuminen raskaisiin organisaatio- ja lakiuudistuksiin.

Maakunnallisen partiopoika- ja partiotyttöpiirin yhdistymisprosessi oli 1970-luvun alkupuolella käynnistynyt myös Varsinais-Suomen lähialueilla. Suomen ensimmäinen yhdistysrekisteriin ilmoitettu uusi yhteispiiri, Hämeen Partiolaiset ry, perustettiin Tampereella vuonna 1973.⁴⁸⁹ Seuraavana oli vuorossa Satakunta, jossa perustamisasiakirjat allekirjoitettiin vuotta myöhemmin.⁴⁹⁰ Varsinais-Suomessa lopullinen siirtyminen yhteispiiritoimintaan ajankohtaistui Suomen Partiolaisten vuoden 1974 kevätkokouksen jälkeen.

Turussa huhtikuussa 1974 pidetyssä kevätkokouksessa päästiin pitkällisten neuvottelujen tuloksena yhteisymmärrykseen partioliikkeen valtakunnallisesta organisaatiomuutoksesta. Uudistuksessa kahta vuotta aiemmin perustetun sp:n varsinaiseksi jäseniksi tulivat partiopiirit ja ruotsinkieliset liitot.⁴⁹¹ Turun kokouksen seurauksena Varsinais-Suomessa koettiin, että maakunnallisille yhteispiireille voitiin viimein osoittaa selkeä paikka valtakunnallisen partioliikkeen organisaatiossa.⁴⁹² Useita vuosia odotusasemissa ollut yhdistymishanke voitiin tämän jälkeen käynnistää uudelleen.

Vuoteen 1974 mennessä v-spp:n ja v-spt:n yhteistoiminta oli jo kasvanut erittäin laajaksi. Suurin osa partiopiirien järjestämästä koulutustoiminnasta, jaostoista ja projektihenkilöistä oli esimerkiksi yhteisiä. Osoituksena yhteistoiminnasta oli myös Partiovaruste, Tammenlehti ja Martinsillan nuorisotalossa sijainnut partiotoimisto. Yhteisen toimiston hoidosta vastasi vuoteen 1973 asti Soile Masalin. Vuonna 1971 tehtävää tosin hoitivat väliaikaisesti Sakari Lehmuskallio ja Seija Sorsavirta.⁴⁹³ Masalinin seuraajaksi Turun Partiolaiset ry palkkasi vuonna 1973 merkonomi Pirjo Vätön.⁴⁹⁴

Turun kaupungilta ja valtiolta saatujen määrärahojen turvin kyettiin partiotoimistoon palkkaamaan muitakin toimihenkilöitä, joista on tässä yhteydessä syytä mainita toiminnanohjaajaksi vuonna 1973 valittu nuoriso-ohjaaja Markku Kytönen.⁴⁹⁵ Jukka-Pekka ”Julle” Rauti toimi lisäksi väliaikaisena toiminnanohjaajana vuosina 1974–1975.⁴⁹⁶ Palkatun toiminnanohjaajan myötä partiotoimisto kykeni aiempaa paremmin tukemaan alueen lippukuntia.

Telttakylän tarkistus on suoritettu v-spt:n piirileirillä Sauvossa vuonna 1971 ja tyytyväisyys loistaa hymyssä. Kuvassa Seija Sorsavirta, Kirsti Vaalikivi ja Leena Lampinen. Suomen Partiomuseo.

v-spp:n ja v-spt:n välinen yhteistyö ulottui myös piirihallituksiin. Yhteistyön parantamiseksi perustettiin vuonna 1973 yhteinen työvaliokunta. Piirihallitukset pitivät lisäksi yhteisiä kokouksia, joissa käsiteltiin molempia piirejä koskeneita asioita.⁴⁹⁷ Kokoukset oli usein tapana pitää tiloissa, jotka voitiin tarpeen mukaan jakaa kahteen osaan. Tämän vuoksi varsinaissuomalaista yhteistyömallia nimitettiin joskus ”paljeovisysteemiksi”.⁴⁹⁸ Yhteistyö sujui kokonaisuudessaan hyvin, vaikka poikien ja tyttöjen toimintatavoissa olikin havaittavissa pieniä eroja. Partiojohtajissa esimerkiksi herätti ihmetystä naispuolisten osallistujien kokouksissa aiheuttama ”kutimien kalina” ja heidän tapansa järjestää kokouksia kotonaan.⁴⁹⁹

Lopullista siirtymistä yhteispiiriin alettiin suunnitella v-spp:n ja v-spt:n piirihallitusten asettamassa toimikunnassa, johon valittiin toiminnanohjaajan lisäksi kolme jäsentä kummastakin piiristä. Toimikunnan tehtävänä oli laatia vuoden 1974 loppuun mennessä ehdotus yhteispiiritoimintaan siirtymisestä ja tulevan yhteispiirin organisaatiosta, taloudesta sekä toiminnan suuntaviivoista.⁵⁰⁰ Toimikunnan valmistelutyön pohjalta allekirjoitettiin joulukuun lopulla v-spp:n ja v-spt:n välinen yhteistyösopimus⁵⁰¹, jonka mukaan uusi yhteispiiri tulotaisiin muodollisesti perustamaan viimeistään maaliskuussa 1975.⁵⁰²

Uuden yhteispiirin virallinen perustava kokous järjestettiin yhteistyösopimuksen mukaisesti Turun Seu-

dun Osuuspankin tiloissa Maariankadulla 23. maaliskuuta 1975. Kokouksen pöytäkirjan mukaan läsnä olleet 51 henkilöä päättivät yksimielisesti perustaa Varsinais-Suomen Partiopiirin (v-SP). Aiemmin keiluyhteispiirin johdossa toiminut v-SP:n piirinjohtaja Jorma Mäkinen valittiin yhteispiirin hallituksen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi. Piirin varajohtajiksi nousivat Seppo Laaksonen ja Sirkku Kokkonen.⁵⁰³ Perustamiskokouksen myötä saatiin jo useita vuosia käynnissä ollut yhdistymishanke vietyä päätökseen.

Varsinais-Suomen Partiopiirin oikeudellinen asema vakiintui, kun se ilmoitettiin yhdistysrekisteriin ja piirin säännöt vahvistettiin vuoden 1975 lopulla.⁵⁰⁴ v-SP:n säännöt oli laadittu keskusjärjestöltä saatujen mallisääntöjen pohjalta. Yhdistymisneuvottelujen aikana oli tosin esitetty erilaisia näkemyksiä jäsenyyskysymyksestä ja piirihallituksen kokoonpanosta.⁵⁰⁵ Vahvistettujen sääntöjen mukaan piirin jäseninä ovat piirihallituksen hyväksymät yhdistysrekisteriin merkityt lippukunnat ja partiojohtajavaltakirjan omaavat partiojohtajat. Jokaisella varsinaisella jäsenellä on käytössään yksi ääni piirin kokouksissa. v-SP:n keskeisenä toimielimenä on sääntöjen mukaan piirihallitus, johon kuuluu puheenjohtaja eli piirinjohtaja, kaksi varapuheenjohtajaa ja kahdeksan muuta jäsentä. Piirihallituksen jäsenten toimikaudeksi on määriteltävä kaksi vuotta.⁵⁰⁶

v-SP:n piirihallituksen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittu Jorma Mäkinen jatkoi yhteispiirin johdossa aina vuonna 1978 tapahtuneeseen äkilliseen kuolemaansa asti. Tämän jälkeen hänen tehtävänsä siirtyivät väliaikaisesti piirin varajohtajalle Kristina Elovaaralle, kunnes vuoden 1979 alusta piirinjohtajaksi valittiin Aarno Stauffer Turun Partio-Sisseistä. Myös Suomen Partiolaisten hallituksen puheenjohtajana toimineen Staufferin kausi piirin johdossa päättyi hänen menehtyttyään vuonna 1983. Mäkisen ja Staufferin partiopolkuja yhdisti piirinjohtajuuden ohella se, että he olivat aikaisemmin toimineet Vaasan Metsäveikoissa.⁵⁰⁷ Myöhemmin muutettuaan Turkuun molemmat jatkoivat partiossa ja piirinjohtajina he kantoivat vastuuta varsinaissuomalaisen partioliikkeen kehityksestä myrskyisinä ajanjaksona.

Piirinjohtajan ja hallituksen ohella uuden Varsinais-Suomen Partiopiirin organisaatioon kuului työvaliokunta ja muutamia toimihenkilöitä. Partio-toimistossa työskentelivät edelleen Turun Partiolais-

Kuvassa v-SP:n toiminnanjohtaja Markku Kytönen vuonna 1977 uudessa partiotoimistossa osoitteessa Sirkkalankatu 27. Piiritoiminnan laajentuessa myös partiotoimiston käyttöön pyrittiin saamaan aiempaa laajemmat tilat. Suomen Partiomuseo.

ten toimistos sihteeri Pirjo Vättö ja toiminnanohjaaja Markku Kytönen, joka tosin siirtyi vuonna 1979 muodollisesti v-SP:n toiminnanjohtajaksi. Heidän lisäksi olivat Veikko ”Veco” Riikonen ja Risto Pyy-salo aloittaneet vuoden 1975 aikana osapäivätoimisi-na koulutussihteereinä. Vuonna 1979 päätoimiseksi koulutussihteeriksi valittiin Leena Rannikko (myöh. Hongell). Taloudenhoitajana toimi Teppo Kallionie-mi vuoteen 1977, jolloin hänen tehtävänsä siirtyivät toiminnanjohtajan vastuulle. v-SP:n ensimmäisenä tiedotussihteerinä oli vuonna 1975 lyhyen aikaa Leena Winter ja vuodesta 1976 alkaen Antti-Pekka Pietilä.⁵⁰⁸

Varsinais-Suomen Partiopiirin ja Turun Partiolaisten yhteinen toimisto oli sijainnut vuodesta

Partiotoimiston hoidosta ja sen yhteydessä sijainneesta partiotuotteiden myyntipisteestä vastasi pitkään toimistos sihteeri Pirjo Vättö. v-sp:n arkisto.

1970 alkaen Turun kaupungilta vuokratuissa tiloissa Martinsillan nuorisotalossa. Tiloja ei kuitenkaan pidetty riittävinä ja vuonna 1977 partiotoimisto ja sen yhteydessä toiminut Partiovaruste muuttivat Turun NMKY:n taloon osoitteeseen Sirkkalankatu 27. Aluksi toimistotilat sijaitsivat Partiovarusteen myymälän takahuoneessa, kunnes vuonna 1980 toimistokäyttöön vuokrattiin erillinen huoneisto samasta osoitteesta.⁵⁰⁹

Piiriorganisaation ja partiotoimiston laajentuminen 1970-luvulla merkitsivät uudenlaisia haasteita myös taloudenpidolle. Kustannuksia katettiin mm. osanottomaksuilla, omatoimisella varainhankinnalla, jäsenmaksuilla, lahjoituksilla ja julkisista varoista saaduilla avustuksilla.⁵¹⁰ Erityisesti valtion ja kuntien kiinnostus nuorisotyötä kohtaan oli kasvanut ja 1970-luvulla nuorisojärjestöille myönnettyjä avustuksia koskenutta lainsäädäntöä uudistettiin, minkä seurauksena kunnalliseen nuorisotyöhön käytetyt voimavarat lisääntyivät huomattavasti.⁵¹¹ Partio liikkeessä avustusten jakoperusteet herättivät kuitenkin kriittistä keskustelua, sillä poliittisten nuorisojärjestöjen pelättiin saavan jäsenmääriin suhteutettuna liian suuren osuuden määrärahoista.⁵¹²

Julkisista varoista myönnetty avustukset kasvoivat myös Varsinais-Suomessa 1970-luvulla merkittäväksi tulonlähteeksi partiolaisille.⁵¹³ Varsinais-Suomen Partio piirin ohella erityisesti toimihenkilöiden palkkauk-

seen myönnettyjä määrärahoja kanavoitiin myös mm. Turun Partiolaiset ry:lle.⁵¹⁴ Avustusten jakoperusteet herättivät kuitenkin ajoittain tyytymättömyyttä myös Varsinais-Suomessa ja nuorisomäärärahoista jouduttiin usein taittamaan peistä kunnallisissa nuorisolautakunnissa. Kuntakohtaiset erot määrärahojen jaossa olivat huomattavia, mikä asetti maakunnan eri osissa toimineet partiolaiset taloudellisesti eriarvoiseen asemaan.⁵¹⁵

1970-luvun kuluessa kävi yhä selvemmäksi, että valtion ja kuntien myöntämät avustukset eivät yksin riittäneet partiotoiminnan kehittämiseen. Oli tehostettava myös itsenäistä varainhankintaa. Oma toimisen varainhankinnan lisäämiseksi partiolaiset järjestivät erilaisia tempauksia, joista kannattaa mainita esimerkiksi vuosien 1976–1977 Iloitse Suomesta -kampanjat. Tempausten ohella Turussa toimineen Partiovarusteen liiketoiminta kasvoi voimakkaasti ja sillä oli kasvava merkitys v-sp:n taloudelle.⁵¹⁶ Edellä mainittujen varainhankintakeinojen ohella suuri osa partiopiirien menoista katettiin edelleen yksityisten ihmisten ja yritysten tekemillä lahjoituksilla.

1970-luvulla perustettiin partiotoiminnan tukemiseksi Varsinais-Suomen Partiotoiminnan Tukisäätiö, jonka hallituksen puheenjohtajaksi valittiin professori Matti Vapaavuori.⁵¹⁷ Oikeusministeriö hyväksyi tukisäätiön perustamisen virallisesti marraskuussa 1974.⁵¹⁸ Turun Partiolaiset ry:n ja muiden tukisäätiön perustajajäsenten asettaman pääoman lisäksi säätiön lahjoitusrahastoon alkoi kertyä nopeasti varoja.⁵¹⁹ Myös v-spp ja v-spt siirsivät tukisäätiölle omistamiaan asuinhuoneistoja ja muuta omaisuutta.⁵²⁰ Tukisäätiön merkitys kasvoi tämän jälkeen nopeasti ja vuonna 1976 säätiölle perustettiin hallintoneuvosto, jolle siirrettiin samana vuonna lakkautetun partiopiirien yhteisen tukivaliokunnan tehtävät.⁵²¹

Tukisäätiön perustamisen ja muiden toimenpiteiden taustalla oli halu lisätä varainhankintaa ja päästä eroon toiminnan pitkän aikavälin suunnittelua haitanneesta kädestä suuhun elämisen periaatteesta.⁵²² 1980-luvun vaihteeseen mennessä tavoite oli ainakin osittain onnistuttu saavuttamaan, mikä käy ilmi tarkasteltaessa Varsinais-Suomen Partio piirin vuoden 1980 tilinpäätöstä. Huomattava osa v-sp:n tuloista koostui tilinpäätöksen mukaan lippukunnilta kerätyistä jäsenmaksuista. Erilaisten kampanjoiden avulla varoja kerättiin lisäksi yli 121 000 markkaa eli noin

49 800 euroa (2005), kun taas v-sp:n saaman valtionavustuksen määrä oli vuonna 1980 vain noin 53 800 markkaa.⁵²³ Tässä yhteydessä on tosin syytä muistaa, että valtion ja kuntien myöntämien avustusten kokonaismäärä oli tilinpäätöksessä mainittua suurempi. Piirin ohella tukea saivat myös yksittäiset lippukunnat ja Turun Partiolaisten kaltaiset paikallisyhdistykset.

Vuoden 1980 tilinpäätöksen mukaan Varsinais-Suomen Partiopiirin suurimpia menoeriä olivat toimisto- ja hallintokulut. Niihin kului kaikkiaan noin 153 000 markkaa eli 63 000 euroa (2005). Varoja käytettiin runsaasti myös koulutus-, ohjelma- ja kilpailu-toimintaan sekä leireihin, joskin suurin osa syntyneistä kustannuksista voitiin kattaa osanottomaksuilla.⁵²⁴ Kaiken kaikkiaan vuoden 1980 tilinpäätöksen suurimmat menoerät heijastavat hyvin piiritoiminnan painopisteitä 1970-luvun loppupuolella ja 1980-luvun alussa. Tällöin erityistä huomiota kiinnitettiin hallinnon ja organisaation ohella koulutukseen ja partio-ohjelmaan.

Vuonna 1975 toimintansa virallisesti aloittanut yhteispiiri joutui heti perustamisensa jälkeen keskelle suomalaisen partioliikkeen uudistusprosessin aiheuttamaa myllerrystä. Monissa varsinaissuomalaisissa lippukunnissa keskusjärjestön toteuttamiin uudistuksiin suhtauduttiin varauksellisesti ja aiheesta käytiin vilkasta keskustelua esimerkiksi Tammenlehdessä.⁵²⁵ Kriitikki tuli esille myös Kunstenniemessä syyskuussa 1975 järjestetyillä lippukunnanjohtajien ja piirin vastuuhenkilöiden neuvottelupäivillä. Neuvotteluista laaditun muistion mukaan arvostelu kohdistui uuden partioasun ja peruspartio-ohjelman ohella keskusjärjestön muuttuneeseen taito- ja luokkamerkkikäytäntöön. Muistiossa todetaan, että ”solidaarisuus maailman partioliikettä kohtaan olisi säilytettävä sekä puku- että merkkikäytännössä”.⁵²⁶

Laajalle levinnyt tyytymättömyys johti siihen, että suurin osa varsinaissuomalaisista lippukunnista ei vuonna 1975 tehdyn kyselyn mukaan siirtynyt Suomen Partiolaisten uuteen peruspartio-ohjelmaan. Valtakunnallisen ohjelman sijaan meri- ja eräohjelman suosio kasvoi.⁵²⁷ Varsinais-Suomen Partiopiirin johdon näkökulmasta tilanne oli haastava, sillä kentältä tulleen kritiikin ohella piirihallituksen oli otettava huomioon myös keskusjärjestön asema.⁵²⁸ Useiden rinnakkaisten partio-ohjelmien aiheuttamaa sekavaa tilannetta oli yritettävä selventää.

Risto "Albert" Pyysalo Koroisten Ritareista oli 1970-luvulla ruskean linjan johtohahmo. Piirinjohtajana hän toimi vuosina 1991–1994. v-sp:n arkisto.

Marraskuussa 1975 eräohjelmaa valmistelleessa toimikunnassa mukana ollut koulutussihteeri Risto "Albert" Pyysalo esitteli v-sp:n piirihallituksen kokouksessa uuden vaihtoehdoisen ohjelman sisältöä. Eräohjelman suhteesta valtakunnalliseen partio-ohjelmaan käytiin tämän jälkeen keskustelua.⁵²⁹ Lopulta piirihallitus päätyi partio-ohjelmien osalta eräänlaiseen kompromissiratkaisuun. Piirihallituksen tekemän päätöksen mukaan myös vaihtoehdotetut ohjelasovellukset olivat sallittuja, kunhan ne eivät olleet valtakunnallisen ohjelman vastaisia. Varsinaissuomalaiset lippukunnat saivat siis käytännössä itse valita käytettävän partio-ohjelman. Vaihtoehtoina

Varsinaissuomalaisen partiopiiritoiminnan 50-vuotisjuhlien ohjelmaan kuului lipun naulaus Turun linnan kuningattaren kamarissa 16. 10. 1982. v-sp:n arkisto.

olivat peruspartio-ohjelman ohella meriohjelma ja eräohjelma.⁵³⁰

Piirihallitus korosti vuonna 1975 myös yhteydenpidon tärkeyttä Suomen Partiolaisten hallituksen varsinaissuomalaisiin jäseniin.⁵³¹ Keskusjärjestön hallituksessa istuivat 1970-luvun loppupuolella ja 1980-luvun alussa Aarno Staufferin ohella mm. Kalevi Kuusinen, Marja Karanko, Harri Raitis ja Risto Pyysalo.⁵³² Piirihallituksen korostama yhteistyö oli tärkeää partioliikkeen yhtenäisyyden kannalta. Varsinais-Suomi kuului maamme suurimpien partiopiirien joukkoon, joten sillä oli tärkeä asema päätettäessä keskusjärjestön linjasta.

Partioliikkeen sisäisten ristiriitojen ohella myös ympäröivän yhteiskunnan suhtautuminen partioon oli muuttunut 1960-luvun lopulta alkaen aiempaa varauksellisemmaksi, mikä näkyi myös Varsinais-Suomessa. Turun Päivälehdessä julkaisemassa artikkelissa marraskuussa 1976 esimerkiksi kritisoitiin varsin suorasanaisesti partiolaisten esittämää huolta nuorisomäärärahojen jakoperusteiden tasapuolisuudesta. Samassa artikkelissa pyrittiin kyseenalaistamaan partio toiminnan poliittinen sitoutumattomuus väittämällä partioliikkeen lukeutuvan ”kokoomuslaiseen aatemaailmaan olematta sen nuorisojärjestö”.⁵³³ Lehtiartikkeli kuvastaa hyvin ajanjaksoa, jolloin partioliike joutui aiempaa useammin julkisen arvostelun kohteeksi. Erityisesti poliittisen vasemmiston keskuudessa partiotoimintaan oli jo vanhastaan suhtauduttu epäilevästi.

Poikkeuksellisen suurta julkisuutta sai osakseen muutaman turkulaislippukunnan järjestämä leiri Raasissa kesällä 1978. Varsinaisen kohun syynä oli leirin yhteydessä järjestetty tutustumiskäynti lähistöllä pidettyyn Puolustusvoimien harjoitusleiriin, minkä yhteydessä varttuneemmille partiolaisille oli tarjottu mahdollisuutta kokeilla valvotusti rynnäkkökivääriammuntaa.⁵³⁴ Turun Päivälehdessä ohella yksittäistapausta käytettiin ilmeisen tarkoitushakuisesti hyväksi myös Ilta-Sanomien uutisoinnissa. Lehdessä epäiltiin ”sotahullujen” partiolaisten jopa vähentävän partioliikkeen yleistä uskottavuutta rauhanliikkeenä.⁵³⁵ 1970-luvun organisaatiouudistuksesta ja ulkopuolisesta arvostelusta huolimatta varsinaissuomalaisen partiopiiritoiminnan painopiste oli edelleen käytännön koulutus- ja kilpailutoiminnassa.

Mahdollisuudet maakunnan partiolaisille tarkoitettujen kurssien ja muiden koulutustilaisuuksien järjestämiseen paranivat vuodesta 1975 alkaen piirin palkkaamien koulutussihteerien myötä. Heidän ohellaan myös partiotoiminnan eri alojen vapaaehtoisilla kouluttajilla ja ohjaajilla oli keskeinen rooli koulutus- ja kurssitoiminnassa. Varsinais-Suomessa korostettiin 1970-luvulla erityisesti partiijohtajakoulutuksen merkitystä ja vuosikymmenen loppupuolella järjestettiin piirin toimesta vuosittain useita partiijohtajakursseja. Niiden ohella toimintasuunnitelmiin sisältyi myös muita koulutustilaisuuksia, kuten sudenpentujohtajien parvi- eli laumanjohtajakursseja ja vartionjohtajille tarkoitettuja vihjepäiviä. Osoituksena alueen vireästä

meripartiotoiminnasta olivat lisäksi kaksiosaiset veneenohjaajakurssit.⁵³⁶

Koulutustoiminnassa uutena aluevaltauksena oli 1980-luvun alussa aloitettu yhteistyöpiiritoiminta (УТР) Hämeen ja Satakunnan partiolaisten kanssa. Yhteistyön avulla voitiin toteuttaa myös sellaisia kursseja, joille ei yhden piirin alueelta olisi saatu riittävästi osallistujia.⁵³⁷ Yleisesti ottaen Varsinais-Suomen Partiopiirin järjestämille kursseille ja muihin koulutus-tilaisuuksiin riitti 1970-luvun loppupuolella aiempaa enemmän osallistujia eikä kursseja jouduttu vähäisen osanottajamäärän vuoksi juurikaan peruuttamaan.⁵³⁸ Myönteiseen kehitykseen vaikutti osaltaan piirin jäsenmäärän voimakas kasvu ja lippukuntiin suuntautunut tiedotustoiminta. Toisaalta uudella yhteispiirillä oli myös aiempaa paremmat edellytykset suunnitella koulutustoimintaa pitkäjänteisesti ja vastata lippukuntien koulutustarpeisiin.

Varsinaisten koulutus-tilaisuuksien ohella yhteispiirin toimintaan kuuluivat myös aiemmilta vuosikymmeniltä tutut urheilu- ja partiotaitokilpailut, joiden järjestämisestä olivat aiemmin vastanneet poika- ja tyttöpiiri. Eri puolilla maakuntaa järjestettyjen partiotaitokilpailujen lisäksi 1970-luvulla kilpailtiin edelleen myös suunnistuksessa ja yleisurheilussa. Tavallisesti vastuu piirin kilpailujen järjestämisestä oli yksittäisellä lippukunnalla, jonka oli nimennyt piirin ulkoilu- ja kilpailujaosto. Jaosto myös avusti vastuullista lippukuntaa kilpailujen järjestelyissä.⁵³⁹

Ulkoilu- ja kilpailujaoston lisäksi yhteispiirissä toimi useita muita partiotoiminnan eri osa-alueisiin keskittyneitä jaostoja. Niitä olivat meripartiojaosto, viestijaosto, vaeltajajaosto, vartioikäisten jaosto, sudenpentujaosto, kansainvälinen jaosto ja sisujaosto. Partiotapahtumien muonituksesta ja piirin kaluston hoidosta vastasi lisäksi huoltojaosto.⁵⁴⁰ Välillä hii-pumaan pääsyttä jaostotoimintaa pyrittiin 1970-luvun loppupuolella myös kehittämään. Vuonna 1978 toimintansa aloittaneen partioaatteellisen jaoston tehtäviin esimerkiksi liitettiin uskonnollisen työn ja raittiuskasvatuksen kaltaiset piiritoiminnan muodot. Jaostojen jäseniksi haettiin erityisesti nuoria partiojohtajia, joille jaostot olivat hyvä tapa päästä mukaan piiritason partiotoimintaan.⁵⁴¹ Vähitellen jaostotoiminnasta on kehittynyt Varsinais-Suomen Partiopiirille selkeä vahvuusalue ja voimavara.

Turku-keskeisyydestä aika ajoin moitittu yhteis-

piiri pyrki myös käynnistämään aluetoimintaa eri puolilla Varsinais-Suomea. Tarkoituksena oli lisätä lippukuntien välistä alueellista yhteistyötä, joka oli vielä 1970-luvulla monin paikoin suhteellisen vaatimatonta. Piiri järjesti vuosina 1979–1980 esimerkiksi operaatio Puukyyhkyn, jonka puitteissa järjestettiin alueellisia neuvottelutilaisuuksia mm. Uudessakaupungissa, Loimaalla, Raisiossa ja Liedossa.⁵⁴² Vuonna 1977 Tammenlehdessä kerrottiin lisäksi alueyhteistyön aloittamisesta lietolaisten, paimiolaisten, piikkiöläisten ja sauvolaisten lippukuntien välillä. Kuvaavaa partion kaltaiselle järjestötoiminnalle oli, että aluetoimintaa pidettiin 1970-luvulla uudenaikaisena yhteistyömahdollisuutena.⁵⁴³ Todellisuudessa kuitenkin esimerkiksi Varsinais-Suomen Partiojohtajapiirissä aluetoiminnan merkitys oli nähty jo kahta vuosikymmentä aiemmin.

Yhteispiirin toimintaan kuuluivat 1970-luvun loppupuolella ja 1980-luvun alussa myös leirit, joista Varsinais-Suomen Partiojohtajapiirin perinteinen Tammi-leri vakiinnutti asemansa sudenpentujen piirileirinä. Heinäkuussa 1976 Rymättylän Kunstenniemessä pidetylle Tammileirille osallistui kaikkiaan 560 sudenpentua. Kolme vuotta myöhemmin Sauvon Ahtelassa järjestetyllä seuraavalla Tammileirillä kokonaisvahvuus oli jo 980 partiolaista, joista sudenpentuja oli noin 800. Tammileiri oli kasvanut osanottajamäärältään suurimmaksi Suomessa järjestetyksi sudenpentuleiriksi.⁵⁴⁴ Tammileiriperinteen muuttuminen heijastaa hyvin partioliikkeessä tapahtunutta kehitystä, jossa vartioikäisten ohella myös nuoremmille sudenpentuille alettiin järjestää leirejä ja retkiä.⁵⁴⁵

Monille partiolaisille tutuksi tullessa Leijankorvessa järjestettiin puolestaan yhteispiirin ensimmäinen talvileiri Kuhankuono helmikuussa 1977. Talvisesta ajankohdasta huolimatta majoittuminen leirillä tapahtui aidon partiohengen mukaisesti kamiinoilla varustetuissa puolijoukkueteltoissa. Kuhankuonolle osallistui partiolaisia yhteensä 31 varsinaissuomalaisesta lippukunnasta.⁵⁴⁶ Tammenlehdessä talvileiriä kuvattiin seuraavasti:

Etelä-Suomen suurimman korpialueen sydämessä viettivät v-sp:n 227 partiolaista suurleirinsä. Mynämäen takametsissä vietettiin ikimuistoinen hiihtolomaviikko. Metsäsuomalainen elämäntapa oli leirin ideana. Paluu keskiaikaan tapahtui Kuhankuonolla.

Viiteentoista vuoteen ei piirillä ole ollut Kuhankuonomaista talvileiriä. – Leiri oli majoitettu talvitelttoihin parin hehtaarin suuruiselle alueelle. Leiri jakautui seitsemään alaleiriin, jotka oli nimetty lähikuntien mukaan: Masku, Nousiainen, Mynämäki. Alaleirit oli jaettu telttakuntiin eli savuihin, kertoili Heikki Veistinen johtamastaan leiristä.⁵⁴⁷

Varsinaissuomalaiset osallistuivat myös aktiivisesti kansallisille ja kasainvälisille suurleireille. Todellinen suur tapahtuma oli esimerkiksi Lillehammerin lähellä Norjassa kesällä 1975 järjestetty maailmanjamboree Nordjamb, jolle osallistui lähes 20 000 partiolaista. Leirin järjestelyt toteutettiin pohjoismaalaisten partiojärjestöjen välisenä yhteistyönä. Hannu Lundenin johtaman Varsinais-Suomen leirijoukkueen vahvuus oli 51 henkeä ja työleirille osallistui 45 varsinaissuomalaista. Jamboreen johdossa oli myös varsinaissuomalaista väriä, sillä Jurmo-alaleirin johtajana toimi Aarno Stauffer ja leirikomitean suomalaisjäsenenä oli Lauri Winter. Leirin jälkeen järjestetyn Home Hospitalityn puitteissa ulkomaalaisia partiolaisia pääsi lisäksi vierailemaan varsinaissuomalaisten isäntäperheiden luona.⁵⁴⁸

Nordjamb oli osoitus ajanjakson vilkkaasta kansainvälisestä toiminnasta, jota yhteispiirissä koordinoi pitkään kansainvälisenä sihteerinä ja kansainvälisen jaoston puheenjohtajana toiminut Seija Sorsavirta. Partiojohtajakursseihin sisältyneen kansainvälisyyskasvatuksen ohella rajat ylittänyt yhteistyö näkyi aiempien vuosikymmenten tapaan mm. ulkomaalaisten partiolaisten vierailuina leireillä ja lippukunnissa. Vastavuoroisesti varsinaissuomalaisille partiolaisille tarjottiin mahdollisuuksia osallistua ulkomaisiin partiotapahtumiin. Kansainvälinen yhteistyö suuntautui piiri- ja lippukuntatasolla valtaosaltaan Pohjoismaihin, Länsi-Eurooppaan, Yhdysvaltoihin ja Kanadaan.⁵⁴⁹ Elintason nousu ja ajanjaksolla yleistynyt ulkomaanmatkailu lisäsivät myös osaltaan mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön.

Suomenkielisten partiopiirien yhdistymisen ohella myös Varsinais-Suomen alueella toimineet ruotsinkieliset piirit Åbolands Flickscoutkrets ja Sydvästra Finlands Scoutdistrikt yhdistyivät 1970-luvulla. Neuvotteluja käytiin vuoden 1975 aikana ja helmikuussa 1975 pidetyssä kokouksessa molempien piirien edustajat päättivät yksimielisesti erillispiirien yhdistä-

misestä vuoden 1976 aikana. Yhdistymisen kannalta ongelmalliseksi koettiin lähinnä ruotsinkielisten partiopiirien erilaiset toiminta-alueet. Neuvotteluissa erityisesti Satakunnan liittämistä uuteen ruotsinkieliseen yhteispiiriin pidettiin luontevana.⁵⁵⁰ Vuonna 1976 perustettu uusi piiri sai nimekseen Sydvästra Finlands Scoutdistrikt ja siihen liittyivät Varsinais-Suomen lisäksi myös Tampereella ja Porissa toimineet ruotsinkieliset lippukunnat.⁵⁵¹

Yhteispiirin synty ja alkutaival olivat kokonaisuudessaan hyvin tapahtumarikas ajanjakso varsinaissuomalaisen partioliikkeen historiassa. Erityisesti Varsinais-Suomen Partiopiirin organisaatiota ja sen toimintamuotoja pyrittiin kehittämään voimakkaasti. Viimeistään 1980-luvun alkupuolelle tultaessa uusi yhteispiiri oli vakiinnuttanut asemansa lippukuntien ja keskusjärjestön väliasteena. Vahvistunut varsinaissuomalainen partioliike nousi 1970-luvun loppupuolella myös aiempaa näkyvämpään rooliin päätettäessä valtakunnallisen partiotoiminnan tulevaisuudesta. Taustalla oli huoli partiotoiminnan sisällöstä ja Suomen asemasta osana kansainvälistä partioliikettä.

Hippityyli ja partio

Nopean kaupungistumisen ja yhteiskunnan rakennemuutoksen seurauksena nuorison elämäntavoissa ja asenteissa tapahtui muutoksia 1960- ja 1970-luvuilla.⁵⁵² Tämä heijastui myös partiotoiminnan julkisuuskuvaan.

Uudistusmielisten radikaalien näkökulmasta partioliike oli konservatiivinen, kun taas vanhemmat ihmiset saattoivat pitää nuorten partiolaisten pukeutumistyyliä ja mielipiteitä joskus sopimattomina. Nuoret partiolaiset joutuivat tämän seurauksena vaikeaan asemaan, mikä näkyi hyvin partiolehdissä julkaistuisa kirjoituksissa. Kuvaavana esimerkkinä Tammenlehdessä tuodaan esille tapaus, jossa Turun Sanomissa julkaistussa valokuvassa esiintyi muutamia parrakkaita partiopoikia. Tämän seurauksena sanomalehden yleisönosastolle lähetettiin hieman myöhemmin kirjoitus otsikolla ”Partioloisen parta”, jossa parroista suivaantunut kirjoittaja toi esille vakavan huolensa hippityylin leviämisestä myös partioliikkeeseen.

Baden-Powellin vuosisadan alussa luoma mielikuva polvihousuisesta partiopojasta oli muuttunut

Outi ”Sukkula” Kauppi partioparaatissa Turussa. Kauppi toimi v-SPT:n piirinjohtajana vuosina 1972–1980 ja hän myös perusti yhteislippukunta Kaksikerran Kaksoispisteen. v-SPT:n arkisto.

suoranaisiksi taakaksi monille partiolaisille, minkä vuoksi he joutuivat olemaan muuta nuorisoa useammin suurennuslasin alla.⁵⁵³

Partiotoimintaa lähiöissä ja yhteislippukunnissa

1970-luvun loppupuolella ja 1980-luvun alussa varsinaisuomalaisten partiolippukuntien yhteenlaskettu kokonaisjäsenmäärä kääntyi jälleen kasvuun. Jäsenmäärän kasvuun vaikutti toisaalta lisääntynyt kiinnostus partiotoimintaa kohtaan ja toisaalta 1960-luvulla alkanut muuttoliike maaseudulta Etelä-Suomen suurten kaupunkien ympäristöön.⁵⁵⁴ On syytä pitää mielessä, että Varsinais-Suomi ei lukeutunut Itä- ja Pohjois-Suomen muuttotappioalueiden joukkoon. Tämän seurauksena partiotoimintaa kyettiin edelleen

kehittämään myös monilla maaseutupaikkakunnilla, vaikka Varsinais-Suomessakin aiempaa suurempi osa maaseudun nuorista muutti opiskelu- ja työpaikkojen perässä kaupunkiin.

Kokonaisjäsenmäärän kasvuvauhdista saa käsityksen vertailemalla Varsinais-Suomen Partiopiirin toimintakertomuksissa olevia tietoja. Varsinais-Suomen alueella oli esimerkiksi vuoden 1975 lopulla yhteensä 4 799 suomenkielistä partiolaista ja kahta vuotta myöhemmin heidän lukumääränsä oli jo noin 6 200. Kasvu jatkui nopeana aina vuoteen 1979 saakka, jolloin yhteispiirin lippukunnissa oli yli 7 400 jäsentä. Tämän jälkeen jäsenmäärän voimakas kasvu kuitenkin tasoittui ja vuonna 1980 jäsenmäärä laski noin 6 900:aan. Myönteisen kehityksen seurauksena varsinaisuomalaisten suhteellinen osuus kasvoi myös valtakunnallisesti tarkasteltaessa partiolaisten alueellista jakaumaa.⁵⁵⁵

Varsinais-Suomen Partiopiirin vuoden 1980 toimintakertomuksessa on jäsenmäärän lisäksi jäsenrakennetta kuvaavia tietoja. Ikäryhmittäin tilanne oli vuonna 1980 seuraava: sudenpentuikäisiä 34 %, vartioikäisiä 36 %, vartiojohtajia 9 %, vaeltajia 7 % ja partiojohtajia 14 %. Partiotyttöjä jäsenistä oli puolestaan 52,4 % ja partiopoikia 47,6 %.⁵⁵⁶ Sukupuolijakauman osalta tilanne näyttää siis olleen Varsinais-Suomessa suhteellisen tasapainoinen, joskin pieni enemmistö jäsenkunnasta oli tyttöjä. On kuitenkin syytä pitää mielessä, että edellä mainitut osuudet antavat vain yleiskuvan tilanteesta Varsinais-Suomen Partiopiirissä. Jäsenrakenteessa oli suuria lippukuntakohtaisia eroja ja suurin osa maakunnan lippukunnista oli yhä joko poika- tai tyttölippukuntia.

Kokonaisjäsenmäärän ohella myös lippukuntien lukumäärä kasvoi 1970-luvun loppupuolella. Vuonna 1975 Varsinais-Suomen Partiopiiriin kuului 69 jäsenmaksunsa tilittänyttä lippukuntaa, joista 29 oli tyttölippukuntia, 32 poikalippukuntia ja loput 8 uudenmallisia yhteislippukuntia. Seuraavien kahden vuoden aikana lippukuntien lukumäärä lisääntyi maltillisesti ja vuonna 1977 v-sp:hen kuului 76 lippukuntaa, joista 30 oli tyttölippukuntia, 33 poikalippukuntia ja 13 yhteislippukuntia. Tämän jälkeen kasvuvauhti kiihtyi ja vuoden 1980 lopulla v-sp:ssä oli jo 86 lippukuntaa, joista 27 oli tyttölippukuntia, 30 poikalippukuntia ja 29 yhteislippukuntia.⁵⁵⁷ Tilastojen valossa erityisesti yhteislippukuntien lukumäärän kasvu oli ajanjaksolla voimakasta.

Poikien ja tyttöjen yhteistyön ulottaminen keskusjärjestö- ja piiritason ohella myös lippukuntiin oli tärkeä osa 1970-luvun uudistusprosessia. Yhteislippukuntakokeilu oli aloitettu valtakunnallisten keskusjärjestöjen valvonnassa jo 1970-luvun alussa.⁵⁵⁸ Yhteisjärjestön perustamisen ja uuden partio-ohjelman myötä yhteislippukuntien suosio entisestään kasvoi ja yhä suurempi osa erityisesti uusista lippukunnista oli yhteislippukuntia. Vanhojen poika- ja tyttölippukuntien yhdistyminen tai muuttuminen yhteislippukunniksi oli sitä vastoin harvinaisempaa, vaikka yhteistyö esimerkiksi samassa seurakunnassa toimineiden tytö- ja poikalippukuntien välillä oli yleistä.

Yhdistymisen esteenä saattoivat olla lippukuntien pitkä historia ja vakiintuneet toimintatavat. Tammenlehdessä esiintynyt kuvitteellinen lippukunnanjohtaja Tane Tahvanainen kuvaili vuonna 1981 naapurilippu-

kuntien välisiä ennakkoluuloja hieman humoristiseen sävyyn:

Muuten en niistä tyttöjen touhuista oikein tiedä. Meillä on kyllä oikein diplomaattiset suhteet naapurilippukunnan tyttöihin. Olen jopa kuullut huhuttavan, että joku olisi heitä jopa tohdinnut puhutella. Yleensä emme kyllä edes päivää sano, saatika että puhuttaisiin yhteistoiminnasta, ei se kuitenkaan onnistuisi heidän kanssaan. Sitä paitsi ei voi olla kateellinen toisten hyvinvoinnista, kun ei tiedä miten hyvin toiset voivat.⁵⁵⁹

Vuoteen 1975 mennessä Varsinais-Suomen Partiopiirissä olivat aloittaneet toimintansa seuraavat yhteislippukunnat: Kaksikerran Kaksoispiste (Turku), Karjalan Kipinät (Mynämäki), Nousiaisten Henrikin Lippukunta, Paraisten Merikotkat, Piikkiön Tammi-partio, Tupshaukat (Taivassalo), Ilpoisten Vuorenkävijät (Turku) ja Halikon Siniset.⁵⁶⁰ Turussa yhteislippukuntien perustaminen keskittyi edellä mainittujen kahden lippukunnan ohella uusiin kaupunginosiin, joihin rakennettiin 1960- ja 1970-luvuilla laajoja asuinalueita.

Paine lähiölippukuntien perustamiseksi kasvoi 1970-luvun loppupuolella ja esimerkiksi piirihallituksessa aktiivisesti toiminutta Seppo Laaksosta pyydettiin aloittamaan partiotoiminta Varissuon kaupunginosassa. Yhteislippukunta Tavastin Liljat perustettiin vuonna 1978 ja uudelle lippukunnalle oli Varissuolla selvä tarve, sillä jo seuraavana vuonna Tavastin Liljoissa oli yli 100 jäsentä. Varissuon ohella uusi yhteislippukunta syntyi 1970-luvun loppupuolella myös Lausteelle, jonne perustettiin Lätynkääntäjät. Ensimmäisenä lippukunnanjohtajana Lätynkääntäjissä toimi Pekka ”Zorro” Saarela. Molempien edellä mainittujen lippukuntien taustayhteisöinä olivat paikalliset seurakunnat.⁵⁶¹

Kaupunkirakenteessa tapahtuneista muutoksista ja uusista lähiölippukunnista huolimatta Turun keskusta-alueen vanhojen poika- ja tyttölippukuntien jäsenmäärissä ei 1970-luvulla tapahtunut radikaaleja muutoksia. 1950-luvun huippuvuosiin verrattuna vanhojen lippukuntien jäsenmäärät olivat tosin jonkin verran pienentyneet. Yhteispiirin aloittaessa toimintansa vuonna 1975 sen suurimpien lippukuntien joukossa olivat kuitenkin edelleen mm. Turun Partio-Sissit (155), Auran Tähti Pojat (158) ja Turun Metsän-

kävijät (150). v-sp:n suurin lippukunta, Laitilan Erä-sissit, toimi kuitenkin Turun ulkopuolella. Vuoden 1975 tietojen mukaan lippukunnassa oli 164 jäsentä.⁵⁶²

Tarkasteltaessa tilannetta vuonna 1980 voidaan todeta, että Turun keskusta-alueen lippukunnissa kehitys oli jatkunut vuoden 1975 jälkeen vakaana. Jäsenmäärien kasvu oli kuitenkin ollut muuttoliikkeen seurauksena nopeampaa Turun naapurikunnissa, kuten Raisiossa ja Kaarinassa. v-sp:n suurimmaksi lippukunnaksi oli vuonna 1980 kasvanut Liedon Eränkävijät, jossa oli 206 jäsentä. Poikkeuksellisen suurta jäsenmäärää selittävät Liedon Erätyttöjen toiminnan loppuminen ja Liedon Eränkävijöiden muuttuminen yhteislippukunnaksi.⁵⁶³ Yleisellä tasolla yksittäisten lippukuntien jäsenmäärien nousua hillitsi kasvupaikoiden jakautuminen useisiin lippukuntiin. Tämän seurauksena yli 200 jäsenen lippukunnat olivat Var-

sinais-Suomessa poikkeuksia kokonaisjäsenmäärän kasvusta huolimatta. Tässä suhteessa tilanne oli muuttunut sodanjälkeiseen kauteen verrattuna.

1970-luvulla toteutetut uudistukset eivät horjuttaneet lippukuntien keskeistä asemaa partioliikkeessä. Tärkeimpänä uutena kehityspiirteenä 1970-luvulla ja 1980-luvun alussa olivat yhteislippukunnat, joiden lukumäärä kasvoi Varsinais-Suomessa ripeästi. Yhteiskunnan rakennemuutoksen aiheuttaman muuttoliikkeen vaikutukset puolestaan näkyivät erityisesti Turun naapurikunnissa toimineiden lippukuntien kasvuna. Kehitys jatkui vakaana myös Turussa, joka säilytti asemansa Varsinais-Suomen partioliikkeen keskuksena. Turussa erityisesti lähiöihin perustettujen uusien lippukuntien avulla pyrittiin saamaan myös Varissuon ja Lausteen kaltaisten asuinalueiden lapsia ja nuoria aiempaa aktiivisemmin mukaan partiotoimintaan.

Partioliike vakaassa myötätulessa

1980-luvun loppupuolella kylmän sodan maailmanjärjestys alkoi horjua. Neuvostoliitto ajautui sisäiseen kriisiin ja sen valta-asema Itä-Euroopassa murtui. Myös Suomen lähialueilla Virossa, Latviassa ja Liettuassa ihmiset nousivat vuosikymmenen lopulla vaatimaan avoimesti itsemääräämisoikeutta ja kansalaisvapauksia. Suomessa ikääntynyt tasavallan presidentti Urho Kekkonen oli joutunut vuonna 1982 eroamaan tehtävästään sairauden vuoksi. Kekkosen seuraajaksi valitun turkulaissyntyisen Mauno Koiviston presidenttikaudella maamme kansainvälinen asema vahvistui Neuvostoliiton hajoamisen ja kylmän sodan päättymisen seurauksena.⁵⁶⁴ 1980-luvun kuluessa myös ihmisten asenteet muuttuivat ja suomalaista yhteiskuntaa edellisellä vuosikymmenellä leimannut voimakas politisoituminen hiipui.

Taloukasvu oli maassamme nopeaa erityisesti 1980-luvun loppupuolen ns. kasinotalouden vuosina, kunnes Suomi syöksyi syvään lamaan 1990-luvun vaihteessa. Laman seurauksena yksityisten ihmisten ja yritysten ohella myös monet järjestöt joutuivat suuriin taloudellisiin vaikeuksiin. Konkurssiin ajautui esimerkiksi perinteikäs Suomen Valtakunnan Urheiluliitto (SVUL).⁵⁶⁵ Suomalaista partioliikettä eivät lamavuodet kuitenkaan horjuttaneet, vaan partiotoiminnan kehitys on ollut aiempiin ajanjaksoihin verrattuna vakaata.

Myönteistä kehitystä edesauttoi osaltaan se, että partioliikettä 1970-luvulla ravistelleet sisäiset erimielisyydet jäivät vähitellen taka-alalle. Myös valtakunnallisen keskusjärjestön organisaatiota uudistettiin 1980-luvun lopulla. Uudistusten yhteydessä Suomen Partiolaisten kevät- ja syyskokoukset korvattiin laajalla jäsenkokouksella ja partiopiirien edustajista koostuvalla partioneuvostolla.⁵⁶⁶ 1990-luvun alkupuolella toteutettiin lisäksi partio-ohjelman tarkistus, mitä seurattiin tiiviisti myös Varsinais-Suomen Partiopiirissä ja erityisesti sen ohjelma- ja koulutusryhmässä.⁵⁶⁷ Tarkistetun ohjelman sisäanaajo sujui tällä kertaa

suhteellisen kivuttomasti ja 1970-luvun uudistusprosessin aiheuttamilta kiistoilta vältyttiin.

Määrätietoisen työn tuloksena syntynyt yhteispiirin organisaatio osoittautui 1980-luvun kuluessa toimivaksi ja rakenteellisten uudistusten tarve on ollut Varsinais-Suomessa vähäinen. Historiallisesti mainitsemisen arvoisena tapauksena voidaan tosin pitää vuonna 2000 tehtyä päätöstä vanhojen partiopoi-ka- ja partiotyttöpiirien lopullisesta purkamisesta.⁵⁶⁸ Käytännössä toiminta oli jo 1970-luvun loppupuolelta lähtien tapahtunut yhteispiirin puitteissa ja keskustelua tarpeettomiksi käyneiden erillisiä piirien lakkauttamisesta oli käyty jo 1980-luvulta alkaen.⁵⁶⁹ Vaikka piiriorganisaatio onkin Varsinais-Suomessa säilynyt 1970-luvun jälkeen hyvin samankaltaisena, ovat toimintaa pyörittäneet partiolaiset ehtineet vuosien saatossa vaihtumaan.

Varsinais-Suomen Partiopiiriä luotsanneen Aarno Staufferin äkillisen poismenon jälkeen piirinjohtajaksi valittiin Kristina Elovaara Maskun Hemmingin Tyttäristä. Elovaara toimi tehtävässä vuosina 1984–1990 ja hänen seuraajiaan piirihallituksen johdossa olivat 1990-luvulla Risto Pyysalo, Heikki Heilä ja Jouni Sulavuori. 2000-luvun alussa piirinjohtajan tehtäviä ovat hoitaneet Rasa Korhonen ja Jukka Tulivuori. Piirihallituksessa kullakin jäsenellä on ollut vakiintuneen käytännön mukaisesti erikseen määritelty vastuualue ja osa hallituksen jäsenistä on muodostanut lisäksi suppeamman työvaliokunnan. Piirihallituksen apuna on toiminut vuosittain myös muutamia työryhmiä ja toimikuntia.⁵⁷⁰

Piirihallituksen ja muiden luottamushenkilöiden ohella partiotoimiston ja siellä työskennelleiden toimihenkilöiden asema piiriorganisaatiossa on vahvistunut 1980- ja 1990-luvuilla. Partiotoimiston esimiehenä jatkoi toiminnanjohtaja Markku Kytönen vuoteen 1987, jolloin hänen tehtävänsä siirtyivät Turun Metsänkävijöiden Kari ”Häiskä” Vainiolle.⁵⁷¹ Vuonna 1990 piirihallitus valitsi uudeksi toiminnan-

johtajaksi Nils ”Nipa” Grönbergin Vainion siirryttyä Turun Sanomien palvelukseen.⁵⁷² Muista Partiotuimiston henkilökunnassa tapahtuneista muutoksista voidaan tässä yhteydessä mainita Pirjo Vätön tilalle toimistosihteeriksi vuonna 1985 valittu Riitta Kniivilä (myöh. Suomi).⁵⁷³ Kenttäpäällikkönä aloitti vuonna 1990 lisäksi Anne ”Vikke” Lahtonen.⁵⁷⁴

Palkattujen toimihenkilöiden ohella partiotuimiston tiloja käyttivät 1980-luvulla piirin lukuisat jaostot ja muut työryhmät. Tämän seurauksena Turun NMKY:n talossa sijainnut toimisto oli myös iltaisin vilkkaassa käytössä, mikä johti ennen pitkää tila-ongelmiin. Tilannetta pyrittiin parantamaan vuonna 1986, jolloin partiotuimisto muutti toiselle puolelle kaupunkia osoitteeseen Ratapihankatu 14. Myös Partiovaruste oli hieman aiemmin muuttanut lähistölle.⁵⁷⁵ Muutosta huolimatta tilakysymykseen ei kuitenkaan saatu tyydyttävää ratkaisua, vaan toiminta vuokratiloissa osoittautui ongelmalliseksi. 1980-luvun lopulla uusien toimitilojen etsintä tulikin jälleen ajankohtaiseksi sekä partiotuimistolle että Partiovarusteelle.⁵⁷⁶

Sopivat tilat löytyivät lopulta korttelin toiselta puolelta osoitteesta Läntinen Pitkäkatu 13. Kesälä 1990 Varsinais-Suomen Partiopiirin piirihallitus teki päätöksen toimitilojen ostamisesta Pohjolan värin kiinteistöstä. Piirin hallintaan siirtyivät kaupan myötä aluksi rakennuksen kolme kerrosta eli yhteensä 856,5 m². Toimitilojen hankinta kyettiin rahoittamaan lainan ohella tarkoitusta varten rahastoiduilla varoilla. Käytännössä omistus ja rahoitus järjestettiin perustamalla erillinen osakeyhtiö, Varsinais-Suomen Partiokeskus, jonka kantaosakepääoma oli piirin omistuksessa. Partiotuiminnan tukemisesta kiinnostuneille yksityishenkilöille ja yrityksille suunnattiin lisäksi tukiosakkeita.⁵⁷⁷ Myöhemmin koko kiinteistö on siirtynyt partiolaisten omistukseen.⁵⁷⁸

Partiokeskuksen uudet toimitilat kunnostettiin ja sisustettiin nopeassa aikataulussa uutta käyttötarkoitusta varten. Avajaiset järjestettiin kunnostustöiden valmistuttua marraskuussa 1990. Tilojen vuokralaisiksi tulivat Partiovaruste, Turun Partiolaiset ja ruotsinkielisten partiolaisten Sydvästra Finlands Scoutdistrikt.⁵⁷⁹ Partiokeskus on osoittautunut toimivaksi kokonaisuudeksi, jonka myötä partiotuimisto on kyennyt tarjoamaan aiempaa huomattavasti paremmat tilat sekä toimihenkilöille että eri alojen jaos-

Monipuolinen koulutus- ja jaostotoiminta on ollut Varsinais-Suomen Partiopiirin vahvuus. Kuvassa vj-jatkokurssin osallistujia miettimässä vartionjohtajan ja vartion välisiä ongelmia syksyllä 1990.

Kuva: Yrjö Nenonen. Suomen Partiomuseo.

toille ja työryhmille. Myöhemmin kokonaisuutta on täydentänyt lisäksi Suomen Partiomuseo, joka muutti kunnostettuihin tiloihin naapurirakennukseen. Samassa yhteydessä myös Partiovarusteen myymälätiloja laajennettiin.

Taloudellisesti Varsinais-Suomen Partiopiiri on kyennyt lisäämään omaa varainhankintaansa, millä on ollut suuri merkitys esimerkiksi Partiokeskuksen hankinnan yhteydessä. Erityisesti Partiovarusteen liiketoiminnasta saadut voitot ovat kasvaneet 1980-luvulta alkaen aiempaan verrattuna. Partiovarusteen ohella myös adventtikalenterien myynnin ja jäsenmaksujen kaltaisilla perinteisemmällä varainhankintamuodoilla on kyetty edelleen kattamaan osa vuosittaisista menoista. Yleisellä tasolla voidaan lisäksi todeta, että liiketaloustieteestä omaksutut käsitteet ja toimintatavat levisivät 1990-luvulla myös partioliikkeen, jossa toiminnan ”tehokkuutta” alettiin mitata tulosohjausmenetelmällä.⁵⁸⁰

Jos toiminnan tehokkuuden mittariksi valitaan Varsinais-Suomen Partiopiirin järjestämä kurssi- ja leiritoiminta sekä muut partiotapahtumat, niin 1980-luvun loppupuolen ja 1990-luvun piiritoimintaa voidaan pitää hyvin monipuolisena. Partiotuiminnan eri osa-alueisiin keskittyvien jaostojen asema on säilynyt vahvana, ja jo aiemmin perustettujen jaos-

v-sp:n piirinjohtaja (1984–1990) Kristina Elovaara ja toiminnanjohtaja Kari Vainio. v-sp:n arkisto.

Kuvassa Olli ”Opi” Koskela (oik.) vuoden 1986 Meri-partiojohtajapäivillä. v-sp:n arkisto.

tojen rinnalla aloitti vuonna 1984 toimintansa uusi retkeily- ja luontojaosto.⁵⁸¹ v-sp:n lukuisat kurssit ja koulutustilaisuudet ovat herättäneet mielenkiintoa myös maakunnan rajojen ulkopuolella. Vuonna 1987 v-sp:n huoltojaoston kouluttajat esimerkiksi osallistuivat Pohjois-Pohjanmaan Partiolaisten muonittajakurssille.⁵⁸² Koulutusyhteistyö on jatkunut myös Satakunnan ja Hämeen Partiolaisten kanssa yhteistyöpiiritoiminnan puitteissa.

Piiritason partiotoiminnan kohokohtia ovat olleet Varsinais-Suomessa keväisen partioparaatin ohella leirit, joita on järjestetty lukuisia. Partiopoika- ja partiotyttöpiirien piirileiriperinnettä jatkettiin järjestämällä yhteispiirin piirileiri Varski Lappohjassa Uudellamaalla kesällä 1993.⁵⁸³ Myös talvileirit ovat saaneet jatkoa vuosien 1984 Iso Hölön ja 2000 Tulentaigan myötä.⁵⁸⁴ Unohtaa ei sovi myöskään Tammileirejä, joita on järjestetty sudenpennuille muutaman vuoden välein. Järjestyksessään kymmenes sudenpentuikäisille tarkoitettu Tammileiri esimerkiksi järjestettiin kesäkuussa 1995. Intiaani-teeman ympärille rakennetun leirin paikaksi oli valittu jo useille partiosukupolville tutuksi tullut Turun kaupungin leirialue Sauvossa.⁵⁸⁵

Myös lippukuntien mahdollisuuksia pienempien retkien ja leirien järjestämiseen on pyritty Varsinais-Suomen Partiopiirin toimesta parantamaan. 1980-luvulla piirin toimesta ylläpidettiin esimerkiksi leiripankkia, jonka tarkoituksena oli välittää lippukuntien

leireille partiojohtajia tai leiriläisiä toisista lippukunnista.⁵⁸⁶ Vuonna 1984 v-sp vuokrasi maakunnan partiolaisten käyttöön lisäksi Raasissa sijaitsevan Leijankorven yhteismetsän eräkämpän, joka on ollut siitä lähtien vilkkaassa käytössä. Kämpän kuntoa on pyritty myöhemmin parantamaan talkoohengessä.⁵⁸⁷

Leijankorven eräkämpää ympäröivät laajat Mynämäen ja Yläneen metsäalueet asettavat partiotaidot koetukselle ja antavat lippukunnille mahdollisuudet eritasoisten leirien ja vaellusten järjestämiseen. Kämpän päiväkirjasta löytyy esimerkiksi vuodelta 1991 kuvaus partiolippukunta Maarian Tähtien viikonloppuretkestä:

Saavuimme perjantai-iltana partiomielellä Leijalle. Ilta meni yhdessä hurauksessa, kun pojat olivat valosotaa [...] Aamupalan syötyämme porhalsivat pojat maastoradalle, sen jälkeen oli suorituksia, veimme vajaan polttopuita, paistoimme pipareita. (kaikki palo) kävimme saunassa, olimme lampunryöstöä (Arskan joukkue voitti) yms... Sunnuntaina leikimme ulkoleikkejä ja siivosimme. Jälleen oli huippuhauska leirimme ohi.⁵⁸⁸

Leirien ohella varsinaissuomalaiset partiolaiset ovat kokoontuneet myös syksyisin yhteisille partiopäiville eri puolille maakuntaa. Turussa vuonna 1991 järjestetyillä partiopäivillä yhdistettiin aiemmat partiomessut ja partiojohtaja- sekä vartiojohtajapäivät. Turun ohel-

Marja Laite ja Visa Liippola. v-sp:n arkisto.

Partiotoimiston henkilökuntaa ryhmäkuvassa 1990-luvulla. Maiju Rinne (vas.), Leena Hongell, Anne Lah-tonen, Riitta Suomi, Nils Grönberg ja Katariina Vialén.

v-sp:n arkisto.

la monipuolista ohjelmaa sisältäneiden partiopäivien pitopaikkana on ollut mm. Alastaron Virttaa 1994, Uusikaupunki 1997 ja Teijo 1999.⁵⁸⁹ Vireästä piiritason toiminnasta huolimatta partioinnin painopiste on säilynyt edelleen yksittäisissä lippukunnissa.

Partioliikkeen myönteistä kehitystä 1980- ja 1990-luvuilla edesauttoi sen yhteiskunnallisen aseman vahvistuminen, mihin kiinnitettiin huomiota myös Varsinais-Suomessa. v-sp:n vuoden 1993 toimintaker-tomuksessa asia todetaan seuraavasti: ”Tavoite partiolaaisuuden näkymisestä on vaikeasti mitattava, mutta lienee toteutunut jossain määrin siksi, että partiolaisuus on tänään yhteiskunnassa ”in”⁵⁹⁰ Samassa yhteydessä v-sp:n osuutta positiiviseen kehitykseen arvioitiin kuitenkin varauksellisesti: ”Piirin aktiivisuus asian edistämiseksi olisi voinut olla huomattavasti parempi. Tiedotuksen lisääminenkin on ollut vaikeaa uutiskynnyksen vuoksi”⁵⁹¹ Erityisesti ulkoisen tiedotustoiminnan parantamista pidettiin haasteellisena.⁵⁹²

Nuorisojärjestöjen välinen kilpailu tiedotusvälineiden kautta saatavasta näkyvyydestä on jatkuvasti kiristynyt ja tiedonvälitys on muuttunut samalla aiempaa viihteellisemmäksi. Toisaalta uudenlaiset mediat, kuten paikallisradiot ja televisiokanavat sekä Internet ovat tuoneet 1980-luvulta alkaen myös uudenlaisia mahdollisuuksia tiedotustoiminnalle. Yleinen kehitys on antanut aihetta jopa puhua Suomen siirtymisestä tietoyhteiskuntaan. Haasteista huolimatta Varsinais-

Suomen Partiopiirissä on tehty pitkäjänteistä työtä uutiskynnyksen ylittämiseksi myös muuttuvissa olo-suhteissa.

Toiminnasta on vastannut piirihallituksen ja tiedotussihteerin lisäksi tiedotusjaosto, jonka puheenjohtajana toimi pitkään Essi Pohjola Raision KilliNalleista. 1980-luvun lopulla jaoston jäsenenä oli lyhyen aikaa myös myöhemmin media-alan ammattilaisena tunnetuksi tullut Pauli Aalto-Setälä.⁵⁹³ Tammenlehden ja muiden perinteisten tiedotuskanavien rinnalle on pyritty 1980-luvulta alkaen tuomaan myös uudenlaisia aluevaltauksia, joista yksi oli vuonna 1987 Radio Auran Aalloilla aloittanut ohjelmasarja Partiovasem-malla. Ohjelmaa tuotettiin partiolaisten voimin ja se jatkui Partioaallot-nimisenä aina vuoteen 1993 asti.⁵⁹⁴

Paljon julkisuutta saaneita tapahtumia ovat olleet vuosittaisen partioparaatin ja suurleirien ohella mm. lokakuussa 1988 Turun Urheilupuistossa järjestetyt Partiomessut, joiden tavoitteena oli esitellä nykyai-kaista partiotoimintaa suurelle yleisölle. Messuille osallistui partiopiirin jaostojen ohella yli 40 varsinais-suomalaisista lippukuntaa, joiden joukossa oli myös ruotsinkielisiä turkulaislippukuntia. Kävijöitä mes-suilla laskettiin olleen jopa noin 8 000, joten kyse oli merkittävästä pr-tempauksesta.⁵⁹⁵

Poikkeuksellisen arvovaltaisia kansainvälisiä vie-raita Varsinais-Suomeen saapui kesällä 1992, kun kansainvälisen Olave Baden-Powell Societyn tapaaminen

järjestettiin Turussa. Osallistujien joukossa olivat mm. Tanskan kuningatar Ingrid ja prinsessa Benedikte.⁵⁹⁶ Tapaamisen ohjelmaan sisältyi partiolaisten isännöimä iltapurjehdus Airistolla, josta Tammenlehdessä kirjoitetaan seuraavasti:

Juhltilaisuuden jälkeisenä iltana OB-PS [Olave Baden-Powell Society] oli Varsinais-Suomen Partiopiirin vierana. Piirimme upeat purjealukset kiidättivät yli 60 vierasta mahtavissa tuulissa upeassa saaristossamme. Tapahtuman ”kipparina” seilannut Kari ”Puni” Kiesiläinen totesi kaiken sujuneen loistavasti, vaikka mukana ”miehistössä” hääri jopa 92-vuotias sveitsiläinen terästyttöpartiolainenkin. Tyytyväisyyttä Punissa lie nee aiheuttanut myös se, että nimenomaan Merisissillä seilasi myös Tanskan prinsessa Benedikte. Purjehduksen jälkeen vieraille tarjottiin Heinänokassa erittäin maistuvaa suomalaista lohikeittoa.⁵⁹⁷

1990-luvulta alkaen partiossa on näkynyt myös suomalaisen yhteiskunnan nopea kansainvälistyminen. Partioliikkeen on ollut helppo vastata jatkuvasti lisääntyvän monikulttuurisuuden mukanaan tuomiin haasteisiin, sillä partio on ollut koko historiansa ajan luonteeltaan kansainvälinen nuorisoliike. Varsinais-Suomen Partiopiirin kansainvälinen jaosto on omalta osaltaan pyrkinyt lisäämään suvaitsevaisuutta ja helpottamaan maahanmuuttajataustaisten lasten liittymistä alueensa partiolippukuntiin.⁵⁹⁸ Lisäksi erilaiset kehitysyhteistyöprojektit ovat jo pitkään olleet osa varsinaissuomalaista partiotoimintaa.

Keskusjärjestön kansainväliseen toimintaan kuului vielä 1980-luvulla edelleen yhteistyö neuvostoliittolaisten nuorisojärjestöjen kanssa, mihin suhtauduttiin piiritasolla varauksellisesti. Kuvaavana esimerkkinä on Varsinais-Suomen Partiopiirin piirihallituksen kokouksessa toukokuussa 1986 käyty keskustelu Suomen Partiolaisten allekirjoittamasta Suomen ja Neuvostoliiton nuorisojärjestöjen pitkän ajanjakson yhteistyöohjelmasta eli ns. PAO-asiakirjasta vuosille 1986–1990.⁵⁹⁹

Ratapihankadun Partiotoimistolle kokoontuneen piirihallituksen käymässä keskustelussa korostui erityisesti huoli partioliikkeen sitoutumattomuuden vaarantumisesta. Pöytäkirjassa keskustelua kuvataan seuraavasti:

Kari Parsaman alustuksen pohjalta käydyssä keskustelussa todettiin, että SP:n puoluepoliittisesti sitoutumaton linja kyllä vaarantuu asiakirjan allekirjoittamisen myötä. Piireille eikä jäsenistölle ole tiedotettu asiakirjan allekirjoittamisesta ja sen sisällöstä. Päätettiin, että varsinaissuomen piirin kanta saatetaan SP:n hallituksen tietoon toivomuksella ettei SP vastaisuudessa allekirjoitaisi tämäntyyppisiä asiakirjoja.⁶⁰⁰

Piirihallituksen kannanotto kertoo osaltaan siitä, että edellisellä vuosikymmenellä käyty keskustelu partioliikkeen sitoutumattomuudesta ei ollut vielä vuoteen 1986 mennessä kokonaan tyyntynyt. Viimeistään Neuvostoliiton hajottua 1990-luvun alussa myös keskusjärjestön idänsuhteita jouduttiin kuitenkin arvioimaan uudelleen. Lähialueyhteistyön painopiste siirtyi tällöin uudelleen itsenäistyneeseen Viroon, jossa partiotoiminta käynnistyi usean vuosikymmenen tauon jälkeen. Myös Varsinais-Suomessa oltiin valmiita solmimaan kontakteja Viron partioliikkeeseen.⁶⁰¹

Partioliikkeen saama myönteinen julkisuus näkyi myös jäsenmäärän kehityksessä. 1980-luvulla V-SP oli kasvanut jäsenmäärältään Suomen toiseksi suurimmaksi partiopiiriksi.⁶⁰² Tarkkojen tilastojen laatimista tosin haittasi se, että lippukuntien ilmoittamat jäsenmäärät olivat usein jäsenmaksunsa maksaneiden lukumäärää suurempia. Tehtyjen selvitysten mukaan eron vaikutti sudenpentuikäisten suuri vaihtuvuus ja lippukuntien tapa merkitä jäsenlistoihin myös taustayhteisöissä toimivia partiojohtajia, jotka eivät maksaneet jäsenmaksua.⁶⁰³ Vuonna 1984 V-SP:ssä oli esimerkiksi yhteensä noin 7 600 jäsenmaksunsa maksanutta partiolaista, kun taas lippukuntien vuosiselosteiden mukaan partiolaisia oli hieman yli 9 000.⁶⁰⁴

Tilastointiongelmissa huolimatta 1970-luvulla alkanut partiolaisten määrän kasvu jatkui Varsinais-Suomessa miltei yhtäjaksoisesti vuoteen 1986, jolloin V-SP:n lippukunnissa oli yhteensä yli 9 600 partiolaista. Heistä vajaat 8 800 oli maksanut jäsenmaksunsa. Tämän jälkeen kasvu kuitenkin pysähtyi ja jäsenmäärä säilyi samalla tasolla aina seuraavan vuosikymmenen alkuun. Vuosien 1991–1992 aikana jäsenmäärä lähti uudelleen nousuun ja huippuvuonna 1997 jäsenmaksunsa maksoi V-SP:n alueella jo 9 727 henkilöä. Lippukuntien vuosiselosteisiin merkittiin samana vuonna yhteensä ennätyselliset yli 11 500 partiolaista.⁶⁰⁵

Tarkasteltaessa jäsenrakenteen kehitystä Varsi-

Kansainvälisen Olave-Baden Powell Societyn tapaaminen järjestettiin Turussa kesällä 1992. Kuvassa Tanskan prinsessa Benedikte on nousemassa Turun Partio-Sissien s/y Merisissiin Heinänokan partiosatamassa. Laiturilla partiojohtaja Kari ”Puni” Kiesiläinen. v-sp:n arkisto.

nais-Suomen Partiopiirissä vuoden 1983 jälkeen voidaan todeta, että suurin osa maakunnan partiolaisista on ollut iältään 7–15-vuotiaita. Esimerkiksi vuonna 1986 noin 33 % varsinaissuomalaisten lippukuntien jäsenistä oli sudenpentuja ja suunnilleen yhtä suuri osa vartiolaisia. 1990-luvulla sudenpentujen määrä jopa ylitti vartiolaisten lukumäärän muutamina vuosina.⁶⁰⁶ Partio on siis säilyttänyt Varsinais-Suomessa asemansa ennen kaikkea varhaisnuorison harrastusmuotona.

Lippukuntien osalta 1970-luvulla alkanut kehitys jatkui samansuuntaisena 1980- ja 1990-luvuilla. Yhteislippukuntien määrä kasvoi ja esimerkiksi vuonna 1985 niitä oli toiminnassa jo 46 kappaletta eli enemmistö v-sp:n 90:stä lippukunnasta.⁶⁰⁷ Jäsenmäärältään Varsinais-Suomen ja koko Suomen suurimman lippukunnan aseman on säilyttänyt useana vuonna Liedon Eränkävijät⁶⁰⁸, jossa oli esimerkiksi vuonna

1994 tilaston mukaan jopa yli 700 jäsentä. Vertailun vuoksi kannattaa mainita, että seuraavaksi suurimmassa lippukunnassa Turun Metsänkävijöissä partiolaisia oli 254 eli huomattavasti vähemmän.⁶⁰⁹

Partion asema Varsinais-Suomessa

Edellisissä luvuissa on tutkittu partiotoiminnan kehitystä Varsinais-Suomessa sodanjälkeisestä kaudesta 2000-luvun alkuun. Sotavuosien aikana normaali partiotoiminta oli ollut miltei kokonaan pysähdyksissä, joten rauhan tultua monissa lippukunnissa toiminta jouduttiin aloittamaan käytännössä tyhjästä. Pula-ajasta ja säännöstelytaloudesta huolimatta partiotoiminta lähti kuitenkin nopeasti käyntiin ja uusia lippukuntia perustettiin erityisesti maaseudulle.

Leiriläisiä TulenTaiga-talvileirillä vuonna 2000.

v-sp:n arkisto.

Suurten ikäluokkien myötä myös partiolaisten määrä kasvoi 1950-luvulla ripeästi.

Partioliikkeen suosion kasvu sodanjälkeisellä kaudella lisäsi myös paineita kehittää partiopoika- ja partiottyttöpiiritoimintaa Varsinais-Suomessa. 1950-luvun kuluessa maakunnan suomenkielisistä partiopiireistä tuli aiempaa tärkeämpi väliaste partioliikkeen valtakunnallisten keskusjärjestöjen ja yksittäisten lippukuntien välille. Piirien keskeisinä tehtävinä pidettiin lippukuntien avustamista ja erilaisten koulutustilaisuuksien sekä kurssien järjestämistä. Taloudellisten voimavarojen vähäisyyden seurauksena partiopiiritoiminnan kehittäminen oli kuitenkin pitkälti Rafael Helangon ja Eeva Laurénin kaltaisten aktiivisten par-

tiojohtajien aloitteellisuuden varassa.

1960-luvulla partiolaisten määrän kasvu taittui ja partioliike joutui vastaamaan suomalaista yhteiskuntaa myllertäneen rakennemuutoksen aiheuttamiin uudenlaisiin haasteisiin. Nuoret ikäluokat muuttivat maaseudulta kaupunkeihin ja julkisuudessa partio-toimintaa moitittiin vanhanaikaiseksi. Varsinais-Suomessa haasteisiin pyrittiin vastaamaan alue- ja ohjaustoiminnalla sekä lisäämällä partiopoika- ja tyttöpiirin välistä yhteistyötä. Vuosikymmenen kuluessa uudistuksia alettiin valmistella myös valtakunnallisella tasolla.

Partiopoikien ja -tyttöjen lisääntynyt yhteistyö johti 1970-luvun alussa yhteisen valtakunnallisen kattojärjestön perustamiseen. Partiopoika- ja tyttötoiminnan yhdistäminen oli ajan hengen mukaista ja vuonna 1975 yhdistymisneuvottelut saatiin päätökseen myös Varsinais-Suomessa. Maakunnan partiolaisten yhteistyöelimeksi perustettiin tällöin Varsinais-Suomen Partiopiiri ry. Paikallistasolla muutokset näkyivät yhteislippukuntien suosion kasvuna, vaikka suuri osa vanhoista lippukunnista säilyikin edelleen poika- tai tyttölippukuntina.

Yhdistymisprosessin ohella 1970-luvun kuluessa uudistettiin myös partio-ohjelmaa ja partion aatteellista perustaa, mikä johti sisäisiin erimielisyyksiin partioliikkeessä. Suuri osa partiolaisista ei hyväksynyt liian radikaaleina pitämiään uudistuksia. Voimakasta arvostelua herättivät lisäksi pyrkimykset kyseenalaiseen partioliikkeen poliittinen sitoutumattomuus ja julkisuudessa esitetyt syytökset partiotoiminnan sotilaallisesta luonteesta. Kokonaisuudessaan voidaan todeta, että 1970-luvulla vallinnut yhteiskunnallinen ilmapiiri vaikutti monin tavoin myös varsinaissuomalaiseen partioliikkeeseen.

Varsinais-Suomessa valtakunnallisen keskusjärjestön johdolla toteutettuihin uudistuksiin suhtauduttiin varauksellisesti ja uutta yhteispiiriä kehitettiin voimakkaasti. 1970-luvun loppupuolella vahvistunut varsinaissuomalainen partioliike nousi tärkeään asemaan päätettäessä myös valtakunnallisen partiotoiminnan linjasta. Erityisesti turkulaista partiojohtajaa Aarno Staufferia voidaan perustellusti pitää yhtenä ajanjakson keskeisistä suomalaisista partiovaikuttajista.

Myöhemmin 1980- ja 1990-luvuilla partion yhteiskunnallinen asema on Varsinais-Suomessa vahvistunut ja yhteispiirin puitteissa toimintaa on voitu

kehittää alkuvuosina rakennetulle perustalle. Myös ympäröivän yhteiskunnan suhtautuminen partioon muuttui 1980-luvun kuluessa aiempaa myönteisemmäksi. Uuden vuosituhaten alussa suomalaisessa partioliikkeessä on kuitenkin jälleen kerran havaittu uudistusten tarve. Tämän seurauksena on käynnistetty uudistusprosessi, joka tulee koskemaan sekä piirijakoa että partio-ohjelmaa.

Partioliikkeessä sodanjälkeisinä vuosikymmeninä tapahtuneista muutoksista huolimatta varsinaissuomalaisen partiotoiminnan ydin on säilynyt edelleen yksittäisten lippukuntien vartioissa ja sudenpentulaumoissa. Tämä on todiste partioliikkeen kyvystä sovittaa Baden-Powellin 100 vuotta sitten luoma kasvatusjärjestelmä muuttuviin yhteiskunnallisiin olosuhteisiin ja eri aikakausien mukanaan tuomiin haasteisiin. Perustaltaan vahvalla varsinaissuomalaisella partioliikkeellä on tämän vuoksi myös tulevaisuudessa hyvät edellytykset säilyttää asemansa keskeisenä vapaan nuorisokasvatuksen muotona.

Lähdeviitteet

- 1 Hillcourt & Baden-Powell 1992, 3–5, 9–11, 15–19.
- 2 Hillcourt & Baden-Powell 1992, ks. luvut III–XIII.
- 3 Hillcourt & Baden-Powell 1992, 97–102, 104–106.
- 4 Hillcourt & Baden-Powell 1992, 113–115, 117–118, 121.
- 5 Tässä tutkimuksessa paikallistason partioidistyksestä käytetään johdonmukaisesti nimitystä lippukunta, vaikka Suomessa lippukunta-termi vakiintui vasta 1930-luvulla.
- 6 Hillcourt & Baden-Powell 1992, 123–125, 128–130; Tierala 1984, 15–17.
- 7 Hillcourt & Baden-Powell 1992, 131–133, 136, 140–141.
- 8 Savunen 1999, 10.
- 9 Hillcourt & Baden-Powell 1992, 149.
- 10 Jamboree on partioliikkeen maailmanjärjestön kansainvälinen suurleiri, joka järjestetään tavallisesti neljän vuoden välein.
- 11 Savunen 1999, 11.
- 12 Vesikansa 1960, 1; Hillcourt & Baden-Powell 1992, 151–152, 158–160.
- 13 Jussila 1996, 12–16, 20–33.
- 14 Jussila 1996, 60–68, 73–75.
- 15 Jussila 1996, 76–79, 83–86.
- 16 Jussila 1996, 55–59; Ks. lisäksi Nieminen 1995, 47–76.
- 17 Vesikansa 1960, 1–2; Paavilainen 1994, 16–20.
- 18 Paavilainen 1994, 39.
- 19 wsoy julkaisi Lauri Vuolasvirran suomennoksen. Ks. Baden-Powell 1933.
- 20 Partio nro 5/1960.
- 21 Vesikansa 1960, 2–3; Paavilainen 1994, 34.
- 22 Vesikansa 1960, 2–3; Paavilainen 1994, 36–37.
- 23 Vainio 1998, 14; Paavilainen 1994, 18–20, 39–40, 46, 54.
- 24 Vesikansa 1960, 3–5; Vainio 1998, 14–15.
- 25 Vesikansa 1960, 3–5; Vainio 1998, 14–15.
- 26 Tierala 1984, 10, 30; Nieminen 1995, 78–79.
- 27 Jussila 1996, 87–92.
- 28 Vesikansa 1960, 5; Vainio 1998, 15.
- 29 Vesikansa 1960, 5; Vainio 1998, 95.
- 30 Nieminen 1995, 119; Ks. Vernerin Louhivuoresta Paavilainen 1994, 95.
- 31 Hentilä 1996, 94–102.
- 32 Vesikansa 1960, 6–7; Vainio 1998, 119–120; Ks. työväenliikkeen suhtautumisesta partiotoimintaan Nieminen 1995, 78, 85–89.
- 33 Tierala 1984, 32.
- 34 Paavilainen 1994, 115–117; Savunen 1999, 20–21.
- 35 Paavilainen 1994, 115–117; Savunen 1999, 20–21.
- 36 Tierala 1984, 29, 50–53.
- 37 Vesikansa 1960, 12.
- 38 Vesikansa 1960, 7; Savunen 1999, 56.
- 39 Vesikansa 1960, 22.
- 40 Vesikansa 1960, 12, 14.
- 41 Vesikansa 1960, 12, 16; Savunen 1999, 33–37.
- 42 Vesikansa 1960, 12, 16; Savunen 1999, 33–37.
- 43 Vesikansa 1960, 14, 22.
- 44 Vesikansa 1960, 16–17.
- 45 Vainio 1998, 8, 74.
- 46 Vesikansa 1960, 14, 17–18; Vainio 1998, 16–17.
- 47 Vainio 1998, 20–23.
- 48 Vesikansa 1960, 12–13, 18–19.
- 49 Vesikansa 1960, 15, 20–21.
- 50 Tierala 1984, 54–60.
- 51 Nieminen 1995, 193–196, Vainio 1998, 119–124.
- 52 Tierala 1984, 29–35.
- 53 Vesikansa 1960, 13; Tanninen 1998, 119.
- 54 Vesikansa 1960, 13; Savunen 1999, 25.
- 55 Vesikansa 1960, 20.
- 56 Hillcourt & Baden-Powell 1992, 228–229.
- 57 Hentilä 1996, 162–166.
- 58 Vesikansa 1960, 35; Paavilainen 1994, 198–199.
- 59 Vesikansa 1960, 36; Nieminen 1995, 205–208; Savunen 1999, 63–69.
- 60 Nieminen 1995, 196–204; Vainio 1998, 123–124.
- 61 Vesikansa 1960, 36–37.
- 62 Vesikansa 1960, 36–37.
- 63 Paavilainen 1994, 204–206.
- 64 Westerlund 2001, 30–39, 44–47.
- 65 Westerlund 2001, 39–44.
- 66 Jutikkala 1957, 58, 99, 103–116, 124.
- 67 Jutikkala 1957, 273–275.
- 68 Jutikkala 1957, 410.
- 69 Jutikkala 1957, 497–499, 509.
- 70 Jutikkala 1957, 837–839; Nieminen 1995, 29.
- 71 Jutikkala 1957, 945–946, 951–952, 955.
- 72 Jutikkala 1957, 945–946, 951–953, 752–753; Uusitalo 1982, 323.
- 73 Lehtilä 1982, 1.
- 74 Vainio 1998, 25, 45–46.
- 75 Vainio 1998, 25, 45–46.
- 76 Lehtilä 1982, 2.
- 77 Tolin 1989, 64–65; Paavilainen 1994, 28–29.
- 78 Vainio 1998, 19–21.
- 79 Vainio 1998, 46, 74, 84.
- 80 Paavola 2000, 18.
- 81 Jutikkala 1957, 842–843.
- 82 Vainio 1998, 46–47.
- 83 Vainio 1998, 47–48, 97–98.
- 84 Lehtilä 1982, 4–5; Vainio 1998, 98–99.
- 85 Vainio 1998, 48; Ks. lisäksi Scoutkåren Pojkarna -lippukunnasta Tammenlehti nro 8/1990.
- 86 Lehtilä 1985, 14–15.
- 87 Vainio 1998, 47–48; Paavola 2000, 18–20.
- 88 Vainio 1998, 49.
- 89 Uusitalo 1982, 249–251.
- 90 Vainio 1998, 119–120.
- 91 Uusitalo 1982, 258–259.
- 92 Vainio 1998, 49–51, 54.
- 93 Vainio 1998, 68–71.
- 94 Lehtilä 1985, 28–32; Vainio 1998, 27–28.
- 95 Vainio 1998, 54–56; Nuotiotytöt 1955–2005, 6–7.
- 96 Ks. Auran Tytöistä esim. Tammenlehti nro 8/1987.
- 97 Ks. Puhurin Pojista esim. Tammenlehti nro 5/1987.
- 98 Vainio 1998, 52–53, 68–69.
- 99 Vainio 1998, 25–30.
- 100 Vainio 1998, 27–28.
- 101 Vainio 1998, 27–28, 119–120.
- 102 Vainio 1998, 65.

- 103 Vainio 1998, 100–101.
 104 Vainio 1998, 101–103.
 105 Tassunjälkiä. 80 vuotta partiopiiritoimintaa Satakunnassa 2001, 9–10.
 106 Vainio 1998, 104–105.
 107 Vainio 1998, 105–106; Tassunjälkiä. 80 vuotta partiopiiritoimintaa Satakunnassa 2001, 17–18.
 108 Turunmaa eli ruotsiksi Åboland käsittää lähinnä Turun ruotsinkielisen saariston.
 109 Vainio 1998, 105–106.
 110 Vainio 1998, 107–110.
 111 Vainio 1998, 107–110; Tassunjälkiä. 80 vuotta partiopiiritoimintaa Satakunnassa 2001, 24, 27.
 112 Vainio 1998, 30, 32–33.
 113 Vehanen 1991, 63–80.
 114 Hopeasusi on arvostettu partioansiomerkki.
 115 Vainio 1998, 30, 32–33.
 116 Vehanen 1991, 87–89.
 117 Lehtilä 1985, passim.
 118 Vainio 1998, 33–36.
 119 Lehtilä 1982, 48–50; Vainio 1998, 91–92.
 120 Lehtilä 1982, 54–71.
 121 Vainio 1998, 110–111, 118; Tassunjälkiä. 80 vuotta partiopiiritoimintaa Satakunnassa 2001, 31.
 122 v-spp:n vuosikertomus 1960, Db3 (DbA).
 123 TS 7.11.1960.
 124 TS 5.11.1960.
 125 Nevakivi 1996, 202–203.
 126 Weintraub 1994, 229; Sirén 2003, 42–43.
 127 Sirén 2003, 42–43.
 128 Nieminen 1995, 202.
 129 Paavilainen 1994, 222.
 130 Vainio 1998, 122–124.
 131 Vesikansa 1960, 38–39, 42.
 132 Vesikansa 1960, 38–39, 42; Ks. suurten ikäluokkien vaikutuksesta myös Partiojohtaja nro 2/1958.
 133 Tolin 1987, 122.
 134 Ks. esim. Partiojohtaja nro 4/1954.
 135 Vesikansa 1960, 38–40; Paavilainen 1994, 222.
 136 Ks. Helvi Sipilästä esim. Savunen 1999, 146–147.
 137 Vesikansa 1960, 39; Savunen 1999, 40–42, 47–52.
 138 Savunen 1999, 94–101.
 139 Vesikansa 1960, 41.
 140 Vesikansa 1960, 41; Savunen 1999, 107.
 141 Partiojohtaja nro 2/1954; Vesikansa 1960, 39–40.
 142 Partiojohtaja nro 1/1959; Vesikansa 1960, 39–40.
 143 Vesikansa 1960, 39–40; Tanninen 1996, 130–132.
 144 Vesikansa 1960, 39.
 145 Vesikansa 1960, 39.
 146 v-spp:n säännöt 29.10.1955, v-sp:n arkisto, Hj1, Hk.
 147 Ilmoitus yhdistysrekisteriin 29.10.1955, v-spa, Hj1 (Hk).
 148 UA 11.1.1954; Vesikansa 1960, 39–40.
 149 v-spp:n piirihallituksen pöytäkirja 14. 2. 1956, v-spa, Ca1 (Cba).
 150 v-spp:n piirineuvoston ylimääräinen kokous 11. 2. 1955, v-spa, Ca1 (Cba).
 151 Suomalaiset Partioijat ry:n lausunto, Helsinki 19. 11. 1955, v-spa, Hj1 (Hk).
 152 v-spp:n säännöt 29.10.1955, v-spa, Hj1 (Hk).
 153 Vainio 1998, 117.
 154 v-spp:n säännöt 29.10.1955, v-spa, Hj1 (Hk).
 155 Kopio Vernerin Louhivuoren kirjeestä 11. 4. 1944; Lehtilä 1982, 70–71, 88.
 156 v-spp:n toimintakertomus 1949, v-spa, Db3 (DbA); Lehtilä 1982, 70–71, 88.
 157 v-spp:n toimintakertomukset 1949–1965, v-spa, Db3 (DbA), Db1 (DbA).
 158 Ks. Helangosta esim. Partiojohtaja nro 7/1957; Tammenlehti nro 5/1968.
 159 Nieminen 1995, 217.
 160 v-spp:n säännöt 29.10.1955, v-spa, Hj1 (Hk); v-spp:n toimintakertomus 1951, v-spa, Db3 (DbA).
 161 v-spp:n piirihallituksen pöytäkirjat 1955–1959, v-spa, Ca1 (Cba).
 162 v-spp:n säännöt 29.10.1955, v-sp:n arkisto, Hj1 (Hk).
 163 v-spp:n toimintakertomukset 1949–1955, v-spa, Db3 (DbA).
 164 v-spp:n säännöt 29.10.1955, v-spa, Hj1 (Hk).
 165 v-spp:n toimintakertomus 1956, v-spa, Db3 (DbA).
 166 v-spp:n toimintakertomukset 1953–1960, v-spa, Db3 (DbA).
 167 v-spp:n säännöt 29.10.1955, v-spa, Hj1 (Hk).
 168 Ks. Aulis Leinosta esim. Tammenlehti nro 4/1991.
 169 v-spp:n toimintakertomukset 1949–1960, v-spa, Db3 (DbA), Db1 (DbA).
 170 Vainio 1998, 112.
 171 Vainio 1998, 111–112.
 172 Weintraub 1994, 236.
 173 v-spp:n toimintakertomus 1949, v-spa, Db3 (DbA); Vainio 1998, 111–112.
 174 Lehtilä 1982, 88.
 175 Aarne Räisäsen kirjelmä spj:lle, s.a., KA, Suomen Partiolaiset (SPPJ), kansio 53, FA.
 176 spj:n kunniatuomioistuimen selvitys 4.12.1950, KA, Suomen Partiolaiset (SPPJ), kansio 53, FA.
 177 v-spp:n toimintakertomukset 1951–1954, v-spa, Db3 (DbA).
 178 v-spp:n piirihallituksen pöytäkirjat 14. 3. 30.10.1955, v-spa, Ca1 (Cba).
 179 v-spp:n piirihallituksen pöytäkirja 23. 2. 1960, v-spa, Ca1 (Cba).
 180 v-spp:n toimintakertomukset 1949–1960, v-spa, Db1, Db3 (DbA).
 181 v-spp:n toimintakertomus 1951, v-spa, Db3 (DbA).
 182 v-spp:n piirihallituksen pöytäkirja 9.10.1956, v-spa, Ca1 (Cba); v-spp:n toimintakertomukset 1956–1960, v-spa, Db3 (DbA).
 183 v-spp:n toimintakertomukset 1949–1960, v-spa, Db1, Db3 (DbA); Vainio 1998, 114–115.
 184 Ks. Koroisten Ritarit 1953–2003, 34–35.
 185 v-spp:n toimintakertomus 1954, v-spa, Db3 (DbA).
 186 v-spp:n piirihallituksen pöytäkirja 14. 1. 1958, v-spa, Ca1 (Cba).
 187 UA 17. 2. 1957.
 188 v-spp:n toimintakertomus 1956, v-spa, Db3 (DbA).
 189 v-spp:n toimintakertomus 1955, v-spa, Db3 (DbA).
 190 v-spp:n piirihallituksen pöytäkirja 1. 9. 1955, v-spa, Ca1 (Cba).
 191 v-spp:n toimintakertomukset 1956–1957, v-spa, Db3 (DbA); v-spp:n piirihallituksen pöytäkirjat 30.10.1955, 13. 11. 1956, v-spa, Ca1 (Cba).
 192 v-spp:n piirihallituksen pöytäkirja 14. 2. 1956, v-spa, Ca1 (Cba).
 193 v-spt:n toimintakertomukset 1953–1960, v-spa, Db1, Db2 (DbA).
 194 Vainio 1998, 117.
 195 v-spt:n toimintakertomus 1953, v-spa, Db2 (DbA).
 196 Vainio 1998, 115.
 197 v-spt:n toimintakertomukset 1953, 1955–1956, v-spa, Db1, Db2 (DbA); Eeva Laurénin haastattelu 29.11.2006.
 198 v-spt:n toimintakertomukset 1953–1960, v-spa, Db1, Db2 (DbA); Vainio 1998, 115–117.
 199 v-spt:n piirihallituksen pöytäkirja 27. 8. 1957, 14. 1. 1958, v-spa, Cb1; Vainio 1998, 112.
 200 Ks. esim. v-spt:n piirihallituksen pöytäkirja 13. 5. 1958, v-spa, Cb1; Savunen 1999, 100.
 201 v-spt:n piirihallituksen pöytäkirjat 14. 1. 1958, 22. 1. 1958, v-spa, Cb1.
 202 Savunen 1999, 100.
 203 v-spt:n piirihallituksen pöytäkirjat 8. 12. 1959, 12. 1. 1960, v-spa, Cb1.
 204 Kallioniemi 1993, 34.
 205 v-spt:n piirihallituksen pöytäkirjat 8. 12. 1959, 9. 2. 1960, v-spa, Cb1.
 206 v-spt:n piirihallituksen pöytäkirja 12. 1. 1960, v-spa, Cb1.
 207 v-spt:n piirihallituksen pöytäkirjat 10. 5. 1960, 13. 9. 1960, 4. 10. 1960, v-spa, Cb1.
 208 v-spt:n piirihallituksen pöytäkirja 19. 8. 1958, v-spa, Cb1; v-spt:n toimintakertomus 1959, v-spa, Db1 (DbA).

- 209 Vainio 1998, 126–127.
- 210 Varsinais-Suomen partiopiirien tukivaliokunnan asiakirjat 1953, V-SPA, Hh1, (Hj).
- 211 V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 11. 3. 1958, V-SPA, Cb1.
- 212 Uusitalo 1982, 203–207; Kallioniemi 1993, 14–24.
- 213 Uusitalo 1982, 203–207.
- 214 Weintraub 1994, 232–233; Nieminen 1995, 243–245.
- 215 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 14. 2. 1956, 12. 2. 1957, 11. 2. 1958, V-SPA, Ca1 (Cba).
- 216 Kallioniemi 1993, 86–95.
- 217 Kallioniemi 1993, 32.
- 218 Nieminen 1995, 259.
- 219 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 15. 10, 12. 11. 1957, V-SPA, Ca1 (Cba).
- 220 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 23. 2. 1960, V-SPA, Ca1 (Cba).
- 221 V-SPP:n toimintakertomus 1949, V-SPA, Db3 (Dba).
- 222 V-SPP:n tilinpäätös 1953, V-SPA, Db3 (Dba).
- 223 V-SPP:n tilinpäätös 1953, V-SPA, Db3 (Dba).
- 224 V-SPT:n tilinpäätös 1953, V-SPA, Db2 (Dba).
- 225 V-SPP:n tilinpäätös 1959, V-SPA, Db1 (Dba).
- 226 V-SPP:n tilinpäätös 1959, V-SPA, Db1 (Dba).
- 227 V-SPT:n tilinpäätös 1959, V-SPA, Db1 (Dba).
- 228 Raija Aallon, Marita Gustafssonin ja Eeva Laurénin haastattelu 29. 11. 2006.
- 229 V-SPP:n toimintakertomus 1952, V-SPA, Db3 (Dba).
- 230 V-SPP:n toimintakertomukset 1953–1954, V-SPA, Db3 (Dba).
- 231 V-SPP:n toimintakertomus 1955, V-SPA, Db3 (Dba).
- 232 V-SPP:n toimintakertomukset 1955–1960, V-SPA, Db3, Db1 (Dba).
- 233 V-SPP:n toimintakertomus 1958, V-SPA, Db3 (Dba).
- 234 V-SPP:n toimintakertomukset 1955–1960, V-SPA, Db3, Db1 (Dba).
- 235 V-SPT:n toimintakertomus 1953, V-SPA, Db2 (Dba); TS 24. 7. 1953.
- 236 V-SPT:n toimintakertomus 1957, V-SPA, Db1 (Dba).
- 237 Savunen 1999, 99.
- 238 V-SPT:n toimintakertomukset 1955–1960, V-SPA, Db1 (Dba).
- 239 V-SPP:n toimintakertomus 1955, V-SPA, Db3 (Dba).
- 240 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 11. 12. 1956, V-SPA, Ca1 (Cba).
- 241 V-SPP:n toimintakertomukset 1954–1955, V-SPA, Db3 (Dba); Weint-raub 1994, 263.
- 242 Ks. V-SPT:n toimintakertomukset 1953–1960, V-SPA, Db1, Db2 (Dba).
- 243 V-SPP:n toimintakertomukset 1952–1960, V-SPA, Db1, Db3 (Dba).
- 244 Ks. Svinhufvud-kilpailusta Savunen 1999, 61.
- 245 V-SPT:n toimintakertomukset 1953–1960, V-SPA, Db1, Db2 (Dba)
- 246 Leiniö 1996, 50–137; Vainio 1998, 110.
- 247 Ks. V-SPP:n toimintakertomukset 1951, 1953, V-SPA, Db3 (Dba).
- 248 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 11. 3. 1958, V-SPA, Ca1 (Cba).
- 249 V-SPP:n toimintakertomus 1952, V-SPA, Db3 (Dba).
- 250 V-SPP:n toimintakertomus 1955, V-SPA, Db3 (Dba); Partio nro 7/1955, 9/1955.
- 251 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 1. 9. 1955, V-SPA, Ca1 (Cba).
- 252 Tammenlehti nro 4/1991.
- 253 V-SPP:n toimintakertomus 1956, V-SPA, Db3 (Dba).
- 254 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 9. 5. 1956, 21. 7. 1956, V-SPA, Ca1 (Cba).
- 255 V-SPP:n toimintakertomus 1953, V-SPA, Db3 (Dba); Seppo Laaksosen haastattelu 13. 12. 2006.
- 256 V-SPP:n toimintakertomukset 1957–1960, V-SPA, Db1, Db3 (Dba).
- 257 V-SPT:n toimintakertomukset 1957, 1959, V-SPA, Db1 (Dba).
- 258 V-SPP:n ja V-SPT:n toimintakertomukset 1952–1960, V-SPA, Db1, Db2, Db3 (Dba).
- 259 Ks. esim. Partio nro 6/1953, 7/1953, 8/1953, 7/1955, 8/1955, 9/1955, 7/1957, 6/1958.
- 260 Ks. esim. Partio nro 6/1958.
- 261 V-SPP:n toimintakertomukset 1952–1960, V-SPA, Db1, Db3, (Dba).
- 262 V-SPP:n ja V-SPT:n toimintakertomukset 1952–1960, V-SPA, Db1, Db2, Db3, (Dba).
- 263 Ks. nuorisosouduista Kallioniemi 1993, 63.
- 264 V-SPP:n ja V-SPT:n toimintakertomukset 1952–1960, V-SPA, Db1, Db2, Db3, (Dba).
- 265 V-SPP:n toimintakertomus 1957, V-SPA, Db3 (Dba); V-SPT toimintakertomus 1956, Db1 (Dba).
- 266 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 10. 4. 1956, 9. 5. 1956, V-SPA, Ca1 (Cba).
- 267 V-SPP:n ja V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirjat 4. 9. 1956, 11. 9. 1956, V-SPA, Cb1 (Cba), Db1 (Dba).
- 268 V-SPP:n toimintakertomukset 1958–1959, V-SPA, Db1, Db3 (Dba).
- 269 V-SPT:n toimintakertomus 1953, V-SPA, Db2 (Dba); Ks. lisäksi rahan-keruulomakkeet Hollannin partiotyttöjen hyväksi, V-SPA, Ed2 (Edb).
- 270 V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 10. 5. 1960, V-SPA, Cb1 (Cba); Savunen 1999, 75–77.
- 271 Ks. Wiklundin näyttelystä esim. V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 11. 2. 1958, V-SPA, Ca1 (Cba); TS 20. 4. 1958.
- 272 Vainio 1998, 56–62.
- 273 Nieminen 1995, 214; Kaarninen 2006, 14–15.
- 274 Vainio 1998, 56–62.
- 275 Vainio 1998, 67–68.
- 276 V-SPP:n tilastot 1948–1952, V-SPA, Db3 (Dba).
- 277 V-SPP:n tilastot 1954–1958, V-SPA, Db3 (Dba).
- 278 V-SPP:n toimintakertomus ja tilasto 1952, V-SPA, Db3 (Dba).
- 279 V-SPP:n toimintakertomus ja tilasto 1957, V-SPA, Db3 (Dba).
- 280 V-SPT:n toimintakertomukset ja tilastot 1953–1955, V-SPA, Db1, Db2 (Dba).
- 281 V-SPT:n tilastot 1956–1960, V-SPA, Db1 (Dba).
- 282 V-SPT:n tilastot 1954–1957, V-SPA, Db1 (Dba).
- 283 V-SPP:n toimintakertomus ja tilasto 1954, V-SPA, Db3 (Dba).
- 284 V-SPT:n toimintakertomus ja tilasto 1954, V-SPA, Db1 (Dba).
- 285 V-SPP:n toimintakertomus ja tilasto 1957, Db3 (Dba).
- 286 V-SPT:n toimintakertomus ja tilasto 1957, Db1 (Dba).
- 287 Ks. esim. Savunen 1999, 90–91.
- 288 V-SPP:n ja V-SPT:n tilastot 1954–1957, V-SPA, Db1, Db3 (Dba).
- 289 V-SPP:n toimintakertomus 1951, V-SPA, Db3 (Dba).
- 290 Laakso 1980, 26–31, 43–46, 57–58.
- 291 TS 22.2.1951.
- 292 Raija Aallon, Marita Gustafssonin ja Eeva Laurénin haastattelu 29. 11. 2006.
- 293 Laakso 1980, 209–211.
- 294 Toivon Eränkävijöiden kirje SPJ:lle 5. 11. 1945, KA, Suomen Partiolaiset (SPPJ), kansio 45, FA.
- 295 V-SPP:n toimintakertomus 1960, V-SPA, Db3 (Dba).
- 296 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirjat 24. 11. 1959, 23. 8. 1960, 27. 9. 1960, V-SPA, Ca1 (Cba).
- 297 V-SPP:n toimintakertomus 1958, V-SPA, Db3 (Dba).
- 298 V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirjat 19. 8. 1958, 11. 11. 1958, 10. 11. 1959, V-SPA, Ca1 (Cba); V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 2226. 1. 1960, V-SPA, Ca1 (Cba).
- 299 V-SPP:n toimintakertomukset 1952–1960, V-SPA, Db1, Db3 (Dba).
- 300 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 1. 9. 1955, V-SPA, Ca1 (Cba).
- 301 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 8. 11. 1955, V-SPA, Ca1 (Cba); V-SPP:n toimintakertomukset 1956–1958, V-SPA, Db3 (Dba).
- 302 V-SPP:n tilasto 1957, V-SPA, Db3 (Dba).
- 303 Ohjantaselostukset 1957, 1960, V-SPA, Dc1 (Dce).
- 304 Ohjantaselostukset 1957, 1960, V-SPA, Dc1 (Dce).
- 305 V-SPP:n toimintakertomus 1957, V-SPA, Db3 (Dba).
- 306 Auvinen 2000, 114.
- 307 Auvinen 2000, 114.
- 308 TS 26.9.1953; Heinonen 2004, 71–73.
- 309 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 23. 2. 1960, V-SPA, Ca1 (Cba).
- 310 Ks. lippukuntia koskevat tiedot, SFSA, Kärerna i Sydvästra Finland 1949–1996.
- 311 Rapport för Verksamhetsåret 1955, SVFSA, Kärerna i Sydvästra Finland 1949–1996.
- 312 Rapporterna för Verksamhetsåren 1952–1959, SVFSA, Kärerna i

- Sydvästra Finland 1949–1996.
- 313 V-SP:n perustavan kokouksen pöytäkirja 29. 11. 1970, V-SPA, HjB (HjI).
314 TS 30. 11. 1970.
315 TS 19. 11. 1970.
316 Nieminen 1995, 346–347; Nevakivi 1996, 262.
317 Kaarninen 2006, 21–26, 30–37.
318 Tolin 1987, 128.
319 Weintraub 1994, 267–269; Fjällström 1998, 2–5, 9–15.
320 Weintraub 1994, 269–272; Fjällström 1998, 6–9.
321 Weintraub 1994, 266, 292.
322 Weintraub 1994, 293.
323 Savunen 1999, 110–111, 146–147.
324 Savunen 1999, 108–109.
325 Weintraub 1994, 284.
326 TS 3. 12. 1960; Weintraub 1994, 292.
327 Savunen 1999, 82–84.
328 Savunen 1999, 84–85.
329 TS 27. 10. 1969; Savunen 1999, 85–86.
330 US 26.–27. 4. 1970.
331 Savunen 1999, 86–89.
332 Tammenlehti nro 1/1964.
333 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 24. 1. 1961, V-SPA, Ca1 (Cba).
334 V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 10. 9. 1963 ja 14. 1. 1964, V-SPA, Cb1 (Cbb).
335 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 27. 2. 1962, V-SPA, Cb1 (Cba).
336 Raija Aallon, Marita Gustafssonin ja Eeva Laurénin haastattelu 29. 11. 2006.
337 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 14. 2. 1956, V-SPA, Ca1 (Cba).
338 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 16. 10. 1962, V-SPA, Cb1 (Cba); V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 13. 11. 1962, V-SPA, Cb1 (Cbb).
339 TS 25. 11. 1962; Turun Partiolaiset ry:n toimintakertomus 23. 11. 1962–30. 6. 1963, V-SPA, TurPa Ca1.
340 Kiesiläinen 1992, 68–69.
341 Ks. esim. V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 27. 8. 1963, V-SPA, Cb1 (Cba).
342 V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 3. 2. 1964, V-SPA, Cb1 (Cbb).
343 V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 8. 11. 1966, V-SPA, Cb1 (Cbb).
344 V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirjat 18. 4 ja 9. 5. 1967, V-SPA, Cb1 (Cbb).
345 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirjat 25. 4., 27. 6. ja 28. 11. 1967, V-SPA, Cb1 (Cba).
346 V-SPP:n toimintakertomus 1969, V-SPA, Db3.
347 TS 21. 3. 1970; Kallioniemi 1993, 41.
348 V-SPP:n toimintakertomus 1970, V-SPA, Db3; V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 24. 3. 1970, V-SPA, Cb1 (Cba).
349 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 27. 8. 1963, V-SPA, Cb1 (Cba).
350 V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 9. 9. 1969, V-SPA, Cb2 (Cbb).
351 V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 9. 9. 1969, V-SPA, Cb2 (Cbb).
352 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 28. 4. 1970, V-SPA, Cb1 (Cba); V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 14. 4. 1970, V-SPA, Cb2 (Cbb).
353 V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirjat 12. 1. 1965 ja 14. 4. 1970, V-SPA, Cb1, Cb2 (Cbb).
354 V-SPP:n toimintakertomus 1969, V-SPA, Db3 (DbA).
355 Partiopiirien yhteistoimikunnan pöytäkirja 19. 5. 1970, V-SPA, Cbc.
356 Weintraub 1994, 294.
357 V-SP:n perustavan kokouksen pöytäkirja 29. 11. 1970, V-SPA, Hj1 (HjB).
358 Partiojohtaja nro 2/1963.
359 Ks. Suomen ulkopoliittisesta linjasta Nevakivi 1996, 244–261.
360 Ks. Nieminen 1995, 199–200.
361 Nieminen 1995, 230–235, 257–258, 349–352.
362 Nieminen 1995, 272–273, 293–294, 300, 352–353, 363–365.
363 Kallioniemi 1993, 34.
364 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 27. 3. 1962, V-SPA, Cb1 (Cba); V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 10. 4. 1962, V-SPA, Cb1 (Cbb).
365 V-SPP:n toimintakertomus 1966, V-SPA, Db3 (DbA); Ks. myös Koroi-
sten Ritarit 1953–2003, 19, 32.
- 366 V-SPP:n toimintakertomus 1970, V-SPA, Db3 (DbA).
367 V-SPT:n toimintakertomukset 1965, 1968, V-SPA, Db1 (DbA).
368 V-SPT:n toimintakertomus 1963, V-SPA, Db1.
369 V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 9. 9. 1969, V-SPA, Cb2 (Cbb).
370 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 26. 2. 1963, V-SPA, Cb1 (Cba).
371 Raija Aallon, Marita Gustafssonin ja Eeva Laurénin haastattelu 29. 11. 2006.
372 V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirja 12. 1. 1965, V-SPA, Cb1 (Cbb); Ilmoitus yhdistysrekisteriin 25. 2. 1965, V-SPA, Hj1 (Hk).
373 V-SPT:n säännöt 25. 2. 1965, V-SPA, Hj1, Hk.
374 V-SPT:n säännöt 25. 2. 1965, V-SPA, Hj1, Hk.
375 Ilmoitus yhdistysrekisteriin 29. 10. 1955, V-SPA, Hj1 (Hk); Muutosilmoitus yhdistysrekisteriin 3. 12. 1964, V-SPA, Hj1 (Hk).
376 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 26. 4. 1966, V-SPA, Cb1 (Cba).
377 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 14. 2. 1956, V-SPA, Ca1 (Cba).
378 Weintraub 1994, 292.
379 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 26. 9. 1961, V-SPA, Ca1 (Cba); V-SPP:n toimintakertomus 1962, V-SPA, Db1 (DbA).
380 V-SPP:n toimintakertomus 1966, V-SPA, Db3 (DbA).
381 UA 16. 7. 1961; V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 29. 8. 1961, V-SPA, Ca1 (Cba).
382 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirjat 27. 3., 24. 4. ja 15. 5. 1962, V-SPA, Cb1 (Cba).
383 V-SPT:n toimintakertomukset 1961–1962, V-SPA, Db1.
384 Kalervo Mettalan puhe 1962, V-SPA, Hm1 (Hr).
385 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirjat 9. 7. ja 27. 8. 1963, V-SPA, Cb1 (Cba).
386 V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirjat 10. 9. 1963, 8. 12. 1964, V-SPA, Cb1 (Cbb).
387 V-SPT:n piirihallituksen pöytäkirjat 10. 9. 1963, 8. 12. 1964, V-SPA, Cb1 (Cbb).
388 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 12. 10. 1964, V-SPA, Cb1 (Cba).
389 V-SPP:n tilinpäätös 1961, V-SPA, Db3 (DbA).
390 V-SPT:n tilinpäätös 1961, V-SPA, Db1 (DbA).
391 V-SPP:n ja V-SPT:n tilinpäätökset 1961–1970, V-SPA, Db1, Db3 (DbA).
392 V-SPP:n ja V-SPT:n tilinpäätökset 1969, V-SPA, Db1, Db3 (DbA).
393 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 23. 2. 1965, V-SPA, Cb1 (Cba).
394 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirjat 23. 3. ja 24. 8. 1965, V-SPA, Cb1 (Cba).
395 V-SPP:n toimintakertomukset 1961–1970, V-SPA, Db1, Db3 (DbA).
396 V-SPP:n toimintakertomukset 1961–1962, V-SPA, Db1, Db3 (DbA).
397 V-SPP:n ja V-SPT:n toimintakertomukset 1961–1970, V-SPA, Db1, Db3 (DbA).
398 V-SPP:n toimintakertomukset 1961–1964, V-SPA, Db1, Db3 (DbA).
399 V-SPP:n toimintakertomukset 1965, 1970, V-SPA, Db1, Db3 (DbA).
400 V-SPT:n toimintakertomus 1963, V-SPA, Db1 (DbA).
401 V-SPP:n ja V-SPT:n toimintakertomukset 1961–1970, V-SPA, Db1, Db3 (DbA).
402 UA 14. 2. 1964; V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 27. 12. 1963, Cb1 (Cba).
403 Partio 5/1965.
404 Partio 6/1968.
405 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 22. 9. 1964, V-SPA, Cb1 (Cba); V-SPP:n toimintakertomus 1968, V-SPA, Db3 (DbA).
406 V-SPP:n toimintakertomukset 1961–1970, V-SPA, Db1, Db3 (DbA).
407 Ks. esim. V-SPP:n toimintakertomus 1962, V-SPA, Db1 (DbA).
408 V-SPT:n toimintakertomukset 1956–1970, V-SPA, Db1 (DbA); V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 23. 4. 1963, V-SPA, Cb1 (Cba).
409 Ks. Aksu-patsaasta Uusiniemi 2003, 48–51.
410 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 16. 10. 1962, V-SPA, Cb1 (Cba).
411 V-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 16. 10. 1962, V-SPA, Cb1 (Cba).
412 Ks. esim. Verksamhetsberättelser 1962–1963, SFSA, D (Db).
413 Ks. esim. Verksamhetsberättelser 1965–1969, SFSA, D (Db).
414 Ks. Hakkis-leiristä esim. suurleiriasiakirjat, V-SPA, Hd1; Partio 4/1964, 5/1965.
415 V-SPP:n toimintakertomus ja tilasto 1958, V-SPA, Db3 (DbA).

- 416 Ks. v-SPP:n toimintakertomukset 1961–1970, v-SPA, Db1, Db3 (Db).
- 417 Ks. v-SPT:n toimintakertomukset ja tilastot 1961–1970, v-SPA, Db1, (Db).
- 418 Vrt. v-SPP:n toimintakertomus ja tilasto 1957, v-SPA, Db3 (Db) ja v-SPP:n toimintakertomus 1961, Db1 (Db).
- 419 v-SPP:n toimintakertomus 1963, v-SPA, Db1 (Db).
- 420 v-SPP:n toimintakertomus 1963, v-SPA, Db1 (Db).
- 421 v-SPP:n toimintakertomus 1969, v-SPA, Db3 (Db).
- 422 Ks. v-SPT:n toimintakertomukset ja tilastot 1961–1970, v-SPA, Db1, (Db).
- 423 Ohjantaselostukset 1962, 1964, v-SPA, Dc1 (Dce).
- 424 Tammenlehti nro 2/1968.
- 425 Ohjantaselostukset 1962, 1964, v-SPA, Dc1 (Dce).
- 426 Nieminen 1995, 259–263.
- 427 v-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 27.11.1962, v-SPA, Cb1 (Cba).
- 428 Tammenlehti nro 8/1968.
- 429 Laakso 1980, 57–60, 176–178.
- 430 Saarikangas 2006, 40–46.
- 431 Weintraub 1994, 287–291.
- 432 v-SPT:n toimintakertomukset ja tilastot 1961–1970, v-SPA, Db1, (Db).
- 433 Ks. esim. Partio 1/1965; UA 24. 9. 1961.
- 434 Ks. esim. Tammenlehti nro 6/1983.
- 435 Raija Aallon haastattelu 29.11.2006; Nurmi & Sjöström 2001, 4–5.
- 436 v-SPP:n piirihallituksen pöytäkirja 23.3. ja 25.5.1965, v-SPA, Cb1 (Cba).
- 437 Ks. v-SPT:n tilastot 1961–1970, v-SPA, Db1, (Db); SPT:n kirje 12.11.1947, v-SPA, Ed (Edb).
- 438 Ks. Satahanka-leireistä esim. Partio 9/1955 ja 6/1968.
- 439 Ks. lippukuntia koskevat tiedot, sfsa, Kärerna i Sydvästra Finland 1949–1996.
- 440 Berättelse över verksamheten under året 1968, sfsa, D (Db).
- 441 Berättelse över verksamheten under året 1963, sfsa, D (Db); Ks. lisäksi lippukuntia koskevat tiedot, sfsa, Kärerna i Sydvästra Finland 1949–1996.
- 442 Turkulainen 29.11.1979.
- 443 Savunen 1999, 86–88.
- 444 Ks. esim. Partio 75 vuotta, 72–74.
- 445 Weintraub 1994, 294–295; Savunen 1999, 88–89.
- 446 Ks. Partiojohtaja nro 4/1974, 8/1974.
- 447 Ks. Partio 75 vuotta 1985, 162.
- 448 Savunen 1999, 88–89.
- 449 Ks. Partio 75 vuotta 1985, 74, 162.
- 450 TS 24. 4. 1971.
- 451 TS 24. 4. 1971.
- 452 Järvinen 1998, 55–60; Savunen 1999, 82–84.
- 453 Ks. esim. Partiojohtaja nro 2/1973, 8/1973; Partio 75 vuotta, 74; Järvinen 1998, 80–83.
- 454 Partiojohtaja nro 7/1973, 2/1975; Tanninen 1998, 179.
- 455 Malmi 1998, 27–30; Pasanen 1998, 99–100.
- 456 Ritala 1998, 109–110.
- 457 Nieminen 1995, 349–352.
- 458 Partiojohtaja nro 6/1971.
- 459 Partiojohtaja nro 8/1974, 7–8/1975, 6/1976; Partio 75 vuotta, 74.
- 460 Ks. esim. Partiojohtaja nro 7–8/1975, 4/1977, 6/1977, 7/1977; Partio 75 vuotta, 134–135.
- 461 Partiojohtaja nro 4/1976; Laitala & Taussi-Forsman 2006, 21.
- 462 Ks. esim. Partiojohtaja nro 1/1963, 8/1974.
- 463 Ks. esim. Partiojohtaja nro 1/1974, 1/1975, 3/1975, 4/1975, 1/1976.
- 464 Partiojohtaja nro 1/1974.
- 465 Ks. esim. Partiojohtaja nro 3/1975.
- 466 Partiojohtaja nro 4/1975.
- 467 Ks. v-SP:n toimintakertomus 1975, v-SPA, Db2 (Dbe); Tammenlehti nro 5/1975, 6/1975, 8/1975.
- 468 Muistio lpkj-neuvottelusta Kunstenniessä 6.9.1975, v-SPA, Cb; Partiojohtaja nro 4/1975.
- 469 Tammenlehti 10/1975; Pyysalo 2003, 81–83
- 470 v-SP:n piirihallituksen kokous 1.12.1975, v-SPA, Cb; Tammenlehti nro 8/1975.
- 471 Pyysalo 2003, 48–50, 81–83; Ks. lisäksi Koroisten Ritarit 1953–2003, 134–135.
- 472 Pyysalo 2003, 48–50, 81–83; Ks. lisäksi Koroisten Ritarit 1953–2003, 134–135.
- 473 Pyysalo 2003, 81–83.
- 474 Pyysalo 2003, 81; Laitala & Taussi-Forsman 2006, 18–21.
- 475 Pyysalo 2003, 83; Laitala & Taussi-Forsman 2006, 20.
- 476 Järvinen 1998, 134; Pyysalo 2003, 83.
- 477 Ks. Tammenlehti nro 7/1980, 9/1980.
- 478 Ks. Tammenlehti nro 6/1980.
- 479 v-SP:n perustavan kokouksen pöytäkirja 29.11.1970, v-SPA, Hj1 (HjB); Yhteenveto V-S Partiopiirin hallituksen ensimmäisestä kokouksesta 10.12.1970, v-SPA, Hj1 (HjB).
- 480 Ks. Tammenlehti nro 3/1985.
- 481 v-SPP:n toimintakertomukset 1971–1974, v-SPA, Ca3, Db3 (Db).
- 482 Ks. Koroisten Ritarit 1953–2003, 41.
- 483 v-SPT:n toimintakertomukset 1971–1974, v-SPA, Ca3, Db3 (Db).
- 484 TS 24. 4. 1971.
- 485 Tammenlehti nro 11/1971, 3/1985.
- 486 Partiojohtaja nro 6/1972; Nieminen 1995, 360–363.
- 487 TurPa:n vuosikokouksen pöytäkirja 30.9.1973, v-SPA, TurPa, Ca1; Seppo Laaksosen haastattelu 13.12.2006.
- 488 v-SPP:n toimintakertomus 1973, v-SPA, Ca1 (Caa).
- 489 Tanninen 1998, 28.
- 490 Tassunjalkiä. 80 vuotta partiopiiritoimintaa Satakunnassa 2001, 62.
- 491 Ks. esim. Partiojohtaja nro 4/1974.
- 492 Tammenlehti nro 7/1974.
- 493 Ks. v-SPP:n toimintakertomukset 1971–1974, v-SPA, Ca3, Db3 (Db).
- 494 Ks. Pirjo Vätön työsopimus 8.1.1973, v-SPA, Hm1.
- 495 v-SPP:n ja v-SPT:n piirihallitusten pöytäkirja 27.2.1973, v-SPA, Cb; Ks. myös TurPa:n välitilinpäätös 31.12.1973, v-SPA, TurPa, Ca1.
- 496 v-SPP:n ja v-SPT:n piirihallitusten pöytäkirja 24.9.1974, v-SPA, Cb.
- 497 Ks. v-SP:n, v-SPP:n ja v-SPT:n piirihallitusten pöytäkirjat 1973–1975, v-SPA, Cb.
- 498 Ks. esim. Tammenlehti nro 2/1972.
- 499 Ks. Tammenlehti nro 8/1974, 9/1975.
- 500 v-SPP:n ja v-SPT:n piirihallitusten pöytäkirja 28.5.1974, v-SPA, Cb; Muistio yhteispiirin muodostamisesta Varsinais-Suomee, v-SPA, Hj1 (HjB).
- 501 Ks. Yhteistyösopimus 30.12.1974, v-SP:n toimintakertomus 1975, v-SPA, Db2 (Dbe).
- 502 v-SPP:n ja v-SPT:n piirihallitusten pöytäkirja 30.12.1974, v-SPA, Cb; Muistio yhteispiirin muodostamisesta Varsinais-Suomeen 15.2.1975, v-SPA, Hj1 (HjB).
- 503 Pöytäkirja Varsinais-Suomen Partiopiirin perustavasta kokouksesta 23.3.1975, v-SPA, Hj1 (HjB).
- 504 v-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 28.12.1975, v-SPA, Cb.
- 505 Ks. esim. Partiojohtaja nro 4/1975.
- 506 v-SP ry:n säännöt 23.3.1975, v-SPA, Hm1 (Hm).
- 507 v-SP:n toimintakertomukset 1975–1983, v-SPA, Db2 (Dbe), Ca1 (Cac).
- 508 v-SP:n toimintakertomukset 1975–1983, v-SPA, Db2 (Dbe), Ca1 (Cac); Ks. myös Tammenlehti nro 7/1979, 2/1980.
- 509 v-SP:n toimintakertomukset 1977, 1980, v-SPA, Ca1 (Cac).
- 510 Ks. esim. v-SP:n toimintakertomus 1977, v-SPA, Ca1 (Cac).
- 511 Nieminen 1995, 360–363, 365–368.
- 512 Ks. esim. Partiojohtaja nro 6/1972, 7/1973, 2/1974, 4/1974, 6/1974; Nieminen 1995, 378–382.
- 513 v-SP:n toimintakertomukset 1975–1977, v-SPA, Ca1 (Cac), Db2 (Dbe).
- 514 Ks. TurPa:n tilinpäätössiakirjat 1973–1983, v-SPA, TurPa, Ca1.
- 515 Ks. v-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 28.5.1975, v-SPA, Cb; Tammenlehti nro 6/1977.

- 516 V-SP:n toimintakertomukset 1976–1980, V-SPA, Db2 (Dbe), Ca1 (Cac); Ks. lisäksi Tammenlehti nro 8–9/1976, 6–7/1977.
- 517 V-SPT:n ja V-SPP:n piirihallitusten pöytäkirjat 28.12.1973, 26.2.1974, V-SPA, Cb; Ks. lisäksi Winter 1989, passim.
- 518 Oikeusministeriön päätös 4.11.1974 (n:o 9/71/74 OikM), V-SPA, Hj1 (HjB).
- 519 Ks. Varsinais-Suomen Partio toiminnan tukisäätiö rs:n tase 31.12.1974, V-SPA, Tukisäätiö, Ca1.
- 520 V-SPP:n ja V-SPT:n piirihallitusten pöytäkirjat 27.2.1973, 28.12.1973 ja 22.1.1974, V-SPA, Tukisäätiö, Ca1.
- 521 V-SP:n toimintakertomus 1976, V-SPA, Db2 (Dbe).
- 522 V-SP:n toimintakertomukset 1977–1980, V-SPA, Ca1 (Cac).
- 523 V-SP:n toimintakertomus 1980, V-SPA.
- 524 V-SP:n toimintakertomus 1980, V-SPA.
- 525 V-SP:n toimintakertomus 1975, V-SPA, Db2 (Dbe); Tammenlehti nro 8–9/1974, 1–9/1975.
- 526 Muistio lpkj-neuvottelusta Kunstenniemessä 6.9.1975, V-SPA, Cb; Tammenlehti nro 8/1975.
- 527 Ks. esim. Tammenlehti nro 8/1975.
- 528 Tammenlehti nro 10/1975; Seppo Laaksosen haastattelu 13.12.2006.
- 529 V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 25.11.1975, V-SPA, Cb.
- 530 V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 1.12.1975, V-SPA, Cb; Tammenlehti nro 11/1975.
- 531 V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 28.10.1975, V-SPA, Cb.
- 532 V-SP:n toimintakertomukset 1975–1983, V-SPA, Db2 (Dbe), Ca1 (Cac).
- 533 TP 16.11.1976. Ks. lisäksi TP 23.11.1976.
- 534 TP 10.8.1978, 16.8.1978.
- 535 IS 23.10.1978.
- 536 V-SP:n toimintakertomukset 1975–1983, V-SPA, Db2 (Dbe), Ca1 (Cac).
- 537 Tanninen 1998, 39, 180; Tassunjalkiä. 80 vuotta partiopiiri toimintaa Satakunnassa 2001, 68, 71.
- 538 V-SP:n toimintakertomukset 1975–1983, V-SPA, Db2 (Dbe), Ca1 (Cac).
- 539 V-SP:n toimintakertomukset 1975–1983, V-SPA, Db2 (Dbe), Ca1 (Cac).
- 540 V-SP:n toimintakertomukset 1975–1983, V-SPA, Db2 (Dbe), Ca1 (Cac).
- 541 Ks. esim. V-SP:n toimintakertomus 1978, V-SPA; Tammenlehti 1/1980.
- 542 Ks. V-SP:n toimintakertomukset 1979–1980, V-SPA.
- 543 Tammenlehti nro 5/1977.
- 544 V-SP:n toimintakertomukset 1976, 1979, V-SPA, Db2 (Dbe).
- 545 Raija Aallon, Marita Gustafssonin ja Eeva Laurénin haastattelu 29.11.2006.
- 546 V-SP:n toimintakertomus 1977, V-SPA, Ca1 (Cac).
- 547 Tammenlehti nro 3/1977.
- 548 V-SP:n toimintakertomus 1975, V-SPA, Db2 (Dbe); Ks. lisäksi Tanninen 1998, 144–145.
- 549 V-SP:n toimintakertomukset 1975–1983, V-SPA, Db2 (Dbe), Ca1 (Cac).
- 550 Berättelse över verksamheten under året 1975, SVFSDA, D (Db).
- 551 Tammenlehti nro 9/1986, 2/1991.
- 552 Ks. esim. Nieminen 1995, 346–347.
- 553 Ks. Tammenlehti nro 2/1970.
- 554 Ks. Partiojohtaja nro 8/1977.
- 555 V-SP:n toimintakertomukset 1975–1980, V-SPA, Db2 (Dbe), Ca1 (Cac).
- 556 V-SP:n toimintakertomus 1980, V-SPA.
- 557 V-SP:n toimintakertomukset 1975–1980, V-SPA, Db2 (Dbe), Ca1 (Cac).
- 558 Ks. Partiojohtaja nro 2/1973.
- 559 Tammenlehti nro 2/1981.
- 560 V-SP:n toimintakertomus 1975, V-SPA, Db2 (Dbe).
- 561 Tammenlehti nro 1/1979; Seppo Laaksosen haastattelu 13.12.2006; Ks. lisäksi Lätynkääntäjät 1978–1988, passim.
- 562 V-SP:n toimintakertomus 1975, V-SPA, Db2 (Dbe).
- 563 V-SP:n toimintakertomus 1980, V-SPA.
- 564 Nevakivi 1996, 291–294, 309–311.
- 565 Nevakivi 1996, 300–307.
- 566 Ks. esim. Tammenlehti nro 8/1989; Tanninen 1998, 43–44.
- 567 V-SP:n toimintakertomukset 1992, 1994, V-SPA; Tammenlehti nro 6/1992, 8/1993.
- 568 V-SP:n toimintakertomus 2000, V-SPA.
- 569 Ks. V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 26.8.1986, V-SPA.
- 570 V-SP:n toimintakertomukset 1984–2005, Passim, V-SPA.
- 571 V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 29.5.1987; V-SP:n toimintakertomus 1987, V-SPA.
- 572 V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 27.11.1990; V-SP:n toimintakertomus 1990, V-SPA.
- 573 V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 27.8.1985; V-SP:n toimintakertomus 1985, V-SPA.
- 574 V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 25.9.1990; V-SP:n toimintakertomus 1990, V-SPA.
- 575 V-SP:n piirihallituksen pöytäkirjat 11.1.1986, 5.2.1986; V-SP:n toimintakertomus 1986, V-SPA.
- 576 V-SP:n toimintakertomus 1989, V-SPA.
- 577 V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 21.8.1990; V-SP:n toimintakertomus 1990, V-SPA.
- 578 Ks. esim. Tammenlehti nro 10/1999.
- 579 V-SP:n toimintakertomus 1990, V-SPA.
- 580 Ks. esim. V-SP:n toimintakertomukset 1989, 1992, 1995, V-SPA.
- 581 V-SP:n toimintakertomus 1984, V-SPA.
- 582 V-SP:n toimintakertomus 1987, V-SPA.
- 583 V-SP:n toimintakertomus 1993, V-SPA.
- 584 V-SP:n toimintakertomukset 1984, 2000, V-SPA.
- 585 V-SP:n toimintakertomus 1995, V-SPA.
- 586 Ks. esim. Tammenlehti nro 2/1985, 2/1988.
- 587 Ks. esim. V-SP:n toimintakertomukset 1984, 1990, 1991, V-SPA.
- 588 Leijankämpän päiväkirja 29.11.–1.12.1991, V-SPA.
- 589 Ks. esim. V-SP:n toimintakertomukset 1991, 1994, 1997, 1999, V-SPA.
- 590 V-SP:n toimintakertomus 1993, V-SPA.
- 591 V-SP:n toimintakertomus 1993, V-SPA.
- 592 Ks. esim. V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 21.10.1986, V-SPA.
- 593 V-SP:n toimintakertomus 1989, V-SPA.
- 594 V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 21.10.1986; V-SP:n toimintakertomukset 1986–1993, V-SPA.
- 595 V-SP:n toimintakertomus 1988, V-SPA; Tammenlehti nro 9/1988.
- 596 V-SP:n toimintakertomus 1992, V-SPA.
- 597 Tammenlehti nro 6/1992.
- 598 Ks. esim. V-SP:n toimintakertomukset 1995, 1996, V-SPA.
- 599 V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 27.5.1986, V-SPA.
- 600 V-SP:n piirihallituksen pöytäkirja 27.5.1986, V-SPA.
- 601 Ks. Viron partioliikkeestä esim. Tammenlehti nro 9/1990, 3/1991, 5/1991.
- 602 Ks. esim. Tammenlehti nro 4/1987.
- 603 V-SP:n piirihallituksen pöytäkirjat 18.–19.1.1985 ja 28.5.1985, V-SPA.
- 604 V-SP:n toimintakertomus 1984, V-SPA.
- 605 V-SP:n toimintakertomukset 1984–2005, Passim, V-SPA.
- 606 V-SP:n toimintakertomukset 1984–2005, Passim, V-SPA.
- 607 V-SP:n toimintakertomukset 1984–2005, Passim, V-SPA.
- 608 Ks. Liedon Eränkävijöistä esim. Tammenlehti nro 8/1995.
- 609 V-SP:n toimintakertomus 1994, V-SPA.

II NÄKÖKULMIA VARSINAISUOMALAISEEN PARTIOHISTORIAAN

Varsinais-Suomen Partiopiirin kilpailutoiminnan historiaa

fil. yo. Jan-Erik Lundén

Erilaisia kilpailuja on käytetty partioliikkeen historiassa tukemaan koulutusta ja kasvatusta monin eri tavoin. Keskeisiä käytettyjä kilpailumuotoja ovat olleet erilaiset aktiivisuuskilpailut, esimerkiksi retkeilyaktiivisuuskilpailut. Myös kulttuurisista taidoista, kuten valokuvauksesta, kirjoittamisesta tai lausunnasta on kilpailtu partion piirissä. Yleisesti voidaan tulkita, että kilpailuilla on pyritty nostamaan osallistumisaktiivisuutta ja saamaan ihmiset lähtemään mukaan johonkin toimintaan. Varsinainen partion kilpailutoiminta määritellään tarkoittavan maastossa toteutettuja partiotaito- tai lajikohtaisia erikoiskilpailuja. Tällaisia ovat esimerkiksi suunnistus- ja kolmiottelukilpailut.

Partiotaitokilpailuiden tarkoitus perustuu partioliikkeen perustajan lordi Baden-Powellin esittämiin partiokoulutuksen osiin. Niillä tulisi siis olla aina myös partiokoulutuksellinen merkitys, jonka tulisi näkyä kilpailuiden tehtävissä. Partiotaitokilpailuissa toimitaan yksilökilpailuiden sijaan vartioissa, jotka ovat nykyään 3–5 hengen vahvuisia kilpailusarjasta riippuen. Vartioiden vahvuudet ovat muuttuneet useasti partiotaitokilpailujen historiassa. Vartiot etenevät maastossa karttaan merkityn reitin mukaisesti rastilta toiselle suorittaen niillä erilaisia partiokoulutukseen liittyviä tehtäviä.

Partiotaitokilpailuiden monet muodot

Piiritason partiotaitokilpailuja voi pitää suurtahtumiin verrattavissa olevina tapahtumina, sillä ne ovat jo 1950-luvulta alkaen keränneet useita satoja partiolaisia yhteen kilpailijoina ja järjestelijöinä. Ensimmäisiä kilpailuja Varsinais-Suomessa olivat Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin järjestämät suunnistuskilpailut, joita järjestettiin ainakin vuodesta 1937. Alun perin ne olivat vartiokohtaisia kilpailuja mutta muuttuivat

sodan jälkeen yksilökilpailuiksi. Heti sodan jälkeen vuonna 1945 käynnistyivät myös poikapiirin yleisurheilun kolmiottelukilpailut ja viestijuoksukilpailut. Näistä kilpailuista ei tullut kovinkaan pitkäikäisiä, sillä yleisurheilun kolmiottelukilpailut päättyivät jo vuonna 1966 ja viestijuoksukilpailut 1970. Hiihtokilpailut alkoivat vuotta myöhemmin.

Tiettävästi ensimmäiset partiotaitokilpailut pidettiin Varsinais-Suomessa 1947. Tuolloin mukana oli yksi sarja, ja kilpailu oli luonteeltaan päiväkilpailu ja tarkoitettu juuri pojille. Aikuisten sarjoista ei tällöin ollut vielä kysymys. Jo seuraavana vuonna kilpailut laajenivat kaksisarjaisiksi ja osanottajamäärä nousi samalla. Öiseen metsään partiopojat suuntasivat ensimmäisen kerran vuonna 1949. Kyseessä olivat yösuunnistuskilpailut. Kaikki kyseessä olleet kilpailut olivat poikapiirin kilpailuja ja näin ollen niihin osallistui lähinnä vain poikia. Erillisistä kilpailumuodoista alkoivat vielä kolmiottelukilpailut sekä latusuunnistus. Latusuunnistusta ei tiedetä juuri muualla Suomessa järjestetyn. Keskusjärjestöllä sitä ei ainakaan ole ollut. Latusuunnistus oli varsinaissuomalainen erikoisuus. Latusuunnistuksen kanssa samana vuonna järjestettiin ensimmäiset talvella pidetyt partiotaitokilpailut Varsinais-Suomen alueella. Kolmiottelukilpailuissa lajeina olivat maastojuoksu, paikannus ja ilmakivääriammunta. Viisiottelut edelsivät kolmiotteluita mutta niiden lajimäärää karsittiin ja kilpailut muutettiin kolmiotteluiksi. Kolmiottelut päättyivät vuoteen 2000, jolloin ne peruttiin vähäisen osanottajamäärän vuoksi.

Varsinais-Suomen oikukas talvi vaikeutti suksilla käytyjen kilpailujen järjestämistä. Hiihtokilpailut loppuivat vuonna 1992 ja latusuunnistuskilpailut vuonna 1995. Latusuunnistus profiloitui myös lähinnä yhden lippukunnan, Turun Metsäkävijöiden, kilpailuksi. Kun valtaosa osanottajista oli metsänkävijöitä, ei ollut mielekästä kilpailla piirimestaruudesta.

Partiolaisten kilpailutoiminta oli vireää sodanjälkeisellä kaudella. Kuvassa v-SPP:n vuonna 1948 järjestämien suunnistuskilpailujen osanottajia. v-SPP:n arkisto.

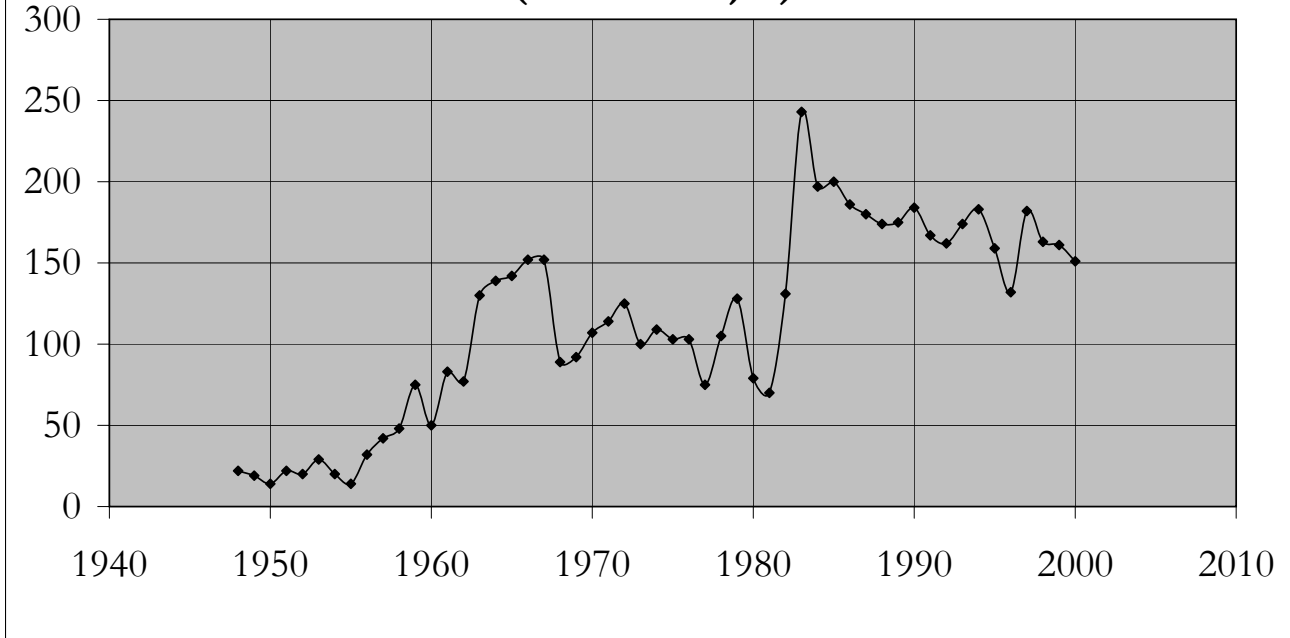
Tytöt mukaan

Tyttöjen mukaantulo kasvatti erityisesti partiotaitokilpailujen osanottajamääriä. Suunnistuskilpailuja oli tyttöpiirissä pidetty jo vuodesta 1955. Tyttöjä oli mukana alun perin poikien partiotaitokilpailuissa ainakin vuodesta 1962 mutta esimerkiksi vuonna 1966 tyttöpiiri järjesti omat partiotaitokilpailut. Vuotta aiemmin kevätmestaruuskilpailut oli järjestetty vielä yhdessä poikapiirin kanssa. Tyttöpiirin kilpailutoiminnan alkuun saattamisessa poikapiirin rooli oli merkittävä. Pojat kokeneempina kilpailijoina auttoivat tyttöjä järjestelyissä monin tavoin, esimerkiksi kilpailuradan tekemisessä. Tyttöjen mukaantulo kiihdytti osallistujamäärien kasvua. Siirryttäessä yhteispiirin

aikaan vuonna 1975 myös kilpailutoiminta yhdistettiin nopeasti.

Oheisesta kuviosta selviää suuntaa-antavasti partiotaitokilpailuihin osallistuneiden vartioiden määrä. Esimerkiksi vuoden 1980 kohdalla oleva pudotus on todennäköisesti harhaa. Juuri tällä ajalta on lähdemateriaalia kadoksissa. Osallistumisaktiivisuuden huipun voidaan päinvastoin olettaa ollen juuri tällöin, koska Suomen Partiolaisten partiotaitojen SM-kilpailuissa syntyi ongelmia liiallisesta osallistujajoukosta. Tämän seurauksena otettiin käyttöön piirikiintiöt, jossa piiristä osallistuvien vartioiden määrä oli sidottu sen jäsenmäärään. Myös Varsinais-Suomen Partiopiirissä pohdittiin vuonna 1982 miten selviytyä suuresta osanottajajoukosta seuraavana vuonna.

Arvio osallistuneista vartioista (kaikki sarjat)

Arvio partiotaitokilpailuihin osallistuneiden vartioiden määrästä Varsinais-Suomen Partiopiirissä 1948–2000.

Kuva: Jan-Erik Lundén.

Lippukunnat toimivat, piiri koordinoi

Partiopiirin kilpailut ovat olleet alusta saakka niin lippukuntien kuin piirinkin toimintaa. Juuri lippukunnat ovat toimineet järjestävinä tahoina. Ohjaus on tullut piiritasolta. Vain lippukunnilla on ollut riittävä resurssimäärä kilpailujen järjestelyihin. Järjestelyvuorot ovat kiertäneet eri lippukuntien kesken. Vasta vuonna 1976 kierrosta tehtiin säännöllinen erillisen järjestelyvuoroluettelon myötä. Tilanteeseen oli ajauduttu järjestävien lippukuntien yksipuolisuuden vuoksi. Erityisesti Turun Metsänkävijät järjestivät hyvästä kilpailukulttuuristaan johtuen paljon erilaisia kilpailuja. Muutenkin vahvan kilpailukulttuurin omaavat lippukunnat olivat keskittyneet pääosin Turkuun ja sen ympäristöön. Järjestäjistä alkoi olla pulaa ja ratkaisuksi tähän piiriin ulkoilu- ja kilpailujaos kehitti järjestelyvuorolistan. Listan avulla lippukunnat pystyivät koordinoimaan myös omaa toimintaansa. Tästä johtuen kilpailuinnostuksen voidaan katsoa olleen

joissain lippukunnissa hyvin jaksollista. Järjestelyvastuussa oltuaan ja koulutusta saatuaan lippukuntalaiset innostuivat myös itse kilpailemaan. Sukupolven vaihduttua muutaman vuoden kuluttua ei uusi sukupolvi välttämättä enää kiinnostunut kilpailemisesta.

Ennen yhteispiirin aikaa molemmissa erillispiireissä toimi kilpailuja organisoiva taho. Tyttöpiirissä oli eri toiminnanaloja pyörittäviä ryhmiä ja poikapii- rissä oli jaoksia. Poikapiiirin jaos on perustettu vuonna 1965 ja tätä ennen oli ollut erillisiä ulkoilu- ja kilpailutoiminnan ohjaajia. Vuoden 1978 alusta piiriin ohjelma- ja koulutustoimintaa tuottavat jaostot vakinaistettiin. Tuolloin piirissä toimi 10 jaostoa, joista yksi oli kilpailu- ja ulkoilujaosto. Tästä eteenpäin piiriin organisaatorakenne on pysynyt jaostojen osalta varsin vakaana. Vuonna 1982 Ulkoilu- ja kilpailujaosto muutti nimensä pelkäksi kilpailujaostoksi, koska sen työmäärän katsottiin olevan liian suuri molempien ohjelmahaarojen ylläpitämiseen.

Kilpailut ovat olleet tärkeä osa piiritoimintaa. Tyttövar-
tio tulossa maaliin v-sp:n syyskisoissa vuonna 1987. Ku-
vassa Hanna Soini (vas.), Taina Roine ja Essi Lindqvist.

Kuva: Jyrki Tuominen. Suomen Partiomuseo.

Maastotuomarijärjestelmä luo jatkuvuutta

1950-luvun lopulle tultaessa Hämeen poikapiiri oli selkeästi edellä muita piirejä kilpailutoiminnassa niin järjestelyllisesti kuin menestyksellisesti. Espoon Nuuksiossa pidetyt Partioaikajärjestön partiotaito-
kilpailut johtivat erimielisyyksiin järjestäjien ja hämä-
läisten kesken, minkä seurauksena hämäläiset eivät
osallistuneet seuraavan vuoden kilpailuihin. Hämä-
läisten boikotoitua valtakunnallisia Suomen Partio-
poikajärjestön kilpailuja vuonna 1960 oli kilpailujen
sääntöjä ja järjestelyjä kehitettävä. Tällöin luotiin eri-

tyinen maastotuomarikorttijärjestelmä. Tämä olikin
1960-luvun keskeisin uudistus. Maastotuomarijärjes-
telmällä pyrittiin korkeatasoisiin kilpailujärjestelyihin
kautta maan.

Partiotaitokilpailut olivat kehittyneet pisimmälle
Hämeen poikapiirin alueella ja juuri sieltä maasto-
tuomariuudistus lähti liikkeelle. Maastotuomarikortit
jaettiin vuonna 1963 kolmeen luokkaan vaatimusta-
son mukaan. Alimman, III luokan kortin saamiseen
vaadittiin hyväksytysti suoritettu Suomen Partio-
poikajärjestön maastokilpailujen tuomarikurssi. Lisäksi
oli osallistuttava vähintään kahden lippukuntatason
maastokilpailun järjestämiseen. Kortit oli sidottu
nousujohteisesti toisiinsa ja seuraavan tason saavut-
tamiseen vaadittiin aina voimassa olevaa aiempaa
korttia. II ja I luokan korttien saaminen edellytti myös
vahvaa osallistumista sekä piiri- että valtakunnallisen
tason kilpailuiden järjestämiseen tietyissä määritel-
lyissä tehtävissä.

Ensimmäiset maastotuomarikurssit järjestettiin
Hämeen poikapiirin toimesta Tampereella vuonna
1963. Näille kurseille osallistui myös kolme varsi-
naissuomalaista partiojohtajaa. Kurssin käytyään he
saivat III luokan maastotuomarikortit. Varsinais-Suo-
men poikapiirin tavoitteena oli saada myös oma kou-
lustoiminta nopeasti käyntiin ja ehtona olikin, että
kurssin käyneet kouluttaisivat uusia maastotuomareita
edelleen Varsinais-Suomessa, kun vain lupa kurssin
pidolle saataisiin.

Maastotuomarikorttien tulo oli merkittävä askel
partiotaitokilpailujen järjestelmällisessä kehittämi-
sessä. Ensi kertaa kilpailunjohtajalta ja muilta keskei-
sissä järjestelytehtävissä olevilta henkilöiltä vaadittiin
tiettyjen asioiden hallintaa ja osaamista. Se vaikutti
myös osaltaan tasapuolistumiseen ja käsitykseen oi-
keudenmukaisista kilpailuista. Samalla partiotaito-
kilpailuiden järjestelyihin tuli mukaan myös valvoja,
joka oli järjestelyorganisaation ulkopuolelta nimetty
henkilö. Valvoja toimi järjestelyoikeuden myöntäjän
ja järjestelytoimikunnan välisenä yhteyshenkilönä
sekä järjestelytoimikunnan asiantuntijana. Valvonnan
tehtävänä oli niin ikään taata kilpailujärjestelyiden
sujuvuus. Varsinais-Suomessa otettiin käyttöön kah-
den valvojan järjestelmä, mikä oli poikkeuksellista,
sillä yleisesti käytettiin vain yhtä valvojaa. Maasto-
tuomarijärjestelmästä tuli varsin pysyvä, sillä se on
edelleen käytössä. Vaikka maastotuomarikurssin nimi

Laitilassa 15.–16. 9. 1990 pidettyjen v-sp:n syysmestaruuskilpailujen alkutehtävänä oli lypsyastian valmistus langasta ja rautalangan pätkästä. Suomen Partiomuseo.

Ruoanlaittoa Rajaseutu-partiotaitokilpailuissa Turun Jäkärlässä 24. 4. 1999. Kuva: Jyrki Tuominen. v-sp:n arkisto.

on muuttunut järjestelytoimikuntakurssiksi ja maastotuomarikorttien myöntämisperusteisiin on tullut pieniä muutoksia, niin perusidea on edelleen sama: ylläpitää laadukkaita, tasapuolisia ja sääntöihin perustuvia partiotaitokilpailuja.

Kilpailuiden mainostaminen on kehittynyt huomattavasti tarkastelujakson aikana. Parhaiten tämä ilmenee Tammenlehdessä julkaistuista kilpailukutsuista. Ensimmäiset kilpailukutsut löytyvät 1960-luvun alkupuolen Tammenlehdistä. Niissä ilmoitetaan lähinnä välttämättömät asiat, jotka ilmoittautujan tulee tietää. Selkeä panostaminen mainontaan on puolestaan havaittava kehityskulku 1980-luvulla. Kilpailut pyrkivät identifioitumaan tapahtumina entistä paremmin esimerkiksi omalla nimellä, teemalla ja logolla. Myös kehittyneempi taitto- ja painotekniikka ovat mahdollistaneet visuaalisesti paremmat kilpailukutsut. Sama kehitys jatkui 1990-luvulla, jolloin teemat tulivat entistä enemmän esille.

Sarjajako vakiintuu sääntöjen kehityksestä huolimatta

Partiotaitokilpailujen säännöt heijastelevat hyvin niitä tavoitteleja mihin kilpailuilla pyritään. Varsinais-Suomessa noudatettiin pitkään Suomen Partiojohtajajärjestön partiotaitokilpailujen sääntöjä. Piirin omia sääntöjä on ainakin vuosilta 1975, 1985 ja 1994. Piirin omilla säännöillä on pyritty korjaamaan pieniä

detaljeja Suomen Partiolaisten partiotaitokilpailuiden säännöistä. Yleinen linja on ollut jatkuvasti monimutkaisempien ja yksiselitteisempien sääntöjen kehittäminen. Käytännössä säännöissä on tapahtunut jatkuvasti pieniä muutoksia, jotka ovat olleet osin myös aaltoliikettä. Säännöistä löytyneitä porsaanreikiä on täytynyt tilkitä.

Partiotaitokilpailujen säännöissä määritetty sarjajako kuvastaa myös sitä, mille ikäryhmälle kilpailuja on haluttu suunnata. Nykymallinen sarjajako on ollut voimassa vuodesta 1951, jolloin Suomen Partiojohtajajärjestön sääntöihin tulivat väreihin identifioidut sarjat. Vihreä sarja on tarkoitettu vartioikävaihetta suorittaville eli 10–16-vuotiaille. Punainen taas oli vartionjohtajina ja vaeltajina toimiville 14–18-vuotiaille ja harmaa sarja partiojohtajajäsenille, yli 17-vuotiaille partiolaisille. Tyttöpiirin puolella aloitettiin erilaisella sarjojen nimeämisellä. Tarpojasarja sekä alempi- ja ylempi partiosarja vastasivat jotakuinkin poikien väreihin perustuneita sarjoja. Tytöt alkoivatkin pian käyttää poikien tapaan väreihin perustuvaa sarjajakoa. Vihreä-, punainen- ja harmaa sarja olivat tyttöillä käytössä aina vuoteen 1982, jolloin nimet muuttuivat oranssiksi-, siniseksi- ja ruskeaksi sarjaksi.

Vuodesta 1951 alkaen vihreän sarjan vartion tuli olla luonnollinen vartio, joka lippukunnassa toimi keskenään muutenkin. Tällä haluttiin estää esimerkiksi ylivoimaisten pelkistä vartionjohtajista koostuvien vartioiden tulo vihreään sarjaan. Niitä varten oli punainen sarja, jossa kisailu oli kovempaa. Eikä

olisi ollut järkevää asettaa 11-vuotiaita ja 16-vuotiaita vastakkain samassa sarjassa. Viisihenkiselle vartiolle oli määrätty myös yhteenlaskettu maksimi-ikä, joten vartion keski-ikä ei voinut nousta kovinkaan korkeaksi. Myös punaisessa sarjassa käytettiin maksimi-ikää, jotta vartioiden tasapuolisuus tulisi turvattua. Harmaa sarja oli selkeästi aikuisten sarja ja siinä kaikenikäiset aikuiset asetettiin iän puolesta samalle viivalle. Sarjajako on pysynyt yllättävän samanlaisena koko partiotaitokilpailuiden historian ajan. Sääntöjä kehitettäessä myös vartioiden kokoonpanoja on aika-ajoin tarkistettu. Peruslinja on kuitenkin pysynyt pääpiirteissään samanlaisena.

Kilpailukutsut tukemaan koulutustavoitteita

Ainakin vuodesta 1964 alkaen Tammenlehdessä julkaistiin partiotaito- ja yksilökilpailuiden kilpailukutsuja. Kilpailukutsuissa selostettiin sääntöjen määräämät asiat, jotka kilpailuvartioiden tuli tietää ennen kilpailua. Usein kilpailukutsun yhteydessä julkaistiin myös partiotaitokilpailuiden tehtävä- ja kerroinluettelo. Tehtävä- ja kerroinluettelo on annettu jokaisen tehtävän nimi ja kyseiselle tehtävälle annettava kerroin, jolla tehtävä on painotettu. Tehtävä- ja kerroinluettelot olivat hämäläisten suosiossa. Kilpaileva vaihtoehto oli maksimipisteisiin perustuva tehtäväluettelo. Tässä jokaisella tehtävällä oli ennakkoon määritetty pistemäärä ja jokaisella sarjalla sääntöjen mukainen maksimipistemäärä. Tehtäväluettelot ovat olleet keskeinen koulutuksen väline. Julkaisemalla tehtävän nimi ennakkoon on osallistujat, tai ainakin osa heistä, saatu ennakkoon harjoittelemaan kyseisiä aiheita. Tehtävänimikkeiden monimerkityksellisyys on ollut eräs tekijä, joka on tuonut kilpailuihin lisää mielenkiintoa.

Paino partiotaitoihin urheilullisuuden kustannuksella

Kilpailutoiminta on ollut yksi partio toiminnan keskeisistä muodoista Varsinais-Suomen Partiopiirissä. Osallistumisaktiivisuuden kasvutrendi jatkui lähes 1980-luvun puoliväliin saakka. Tämän jälkeen osal-

listumisaktiivisuuden kehitys on ollut laskeva. Partiopiirin jäsenmäärä kasvoi kuitenkin aina vuoteen 1997 saakka. Kilpailutoiminnan volyymin olisi siis voinut olettaa entisestään kasvaneen suuremman jäsenkunnan myötä.

Urheilua korostaneet kilpailut ovat vähitellen hävinneet toimintakentästä. Ensin loppuivat yleisurheilun kolmiottelukilpailut vuonna 1966, sitten viestijuoksu 1970, hiihto 1992, latusuunnistus 1995 ja lopulta kolmiottelu vuonna 2000. Fyysisuus ja urheilullisuus saattavat olla partiotaitokilpailujen suosion vähenemisen syinä. Toisaalta ehkä juuri omien fyysisten rajojen ylittäminen tekee kilpailutoiminnasta niin suosittua edelleen.

Partiotaitokilpailuiden järjestäminen alkoi jo 1940-luvulla. Vähitellen epäsäännöllisistä ja alkeellisista toimintamuodoista on edetty kohti järjestäytyneempää toimintaa. Kehitystä on pyritty viemään määrätietoisesti eteenpäin. Osoituksena tästä on vuodesta 1951 tapahtunut sääntöjen kehitystyö, joka näkyi voimakkaimmillaan partiotaitokilpailujen muotoutumisvaiheessa 1950-luvulla ja 1960-luvun alussa. Samalla vallitsevia käytäntöjä pyrittiin vakinaistamaan valvonnalla ja lisäämällä järjestelyorganisaatioiden koulutusta. Tällä tavoin luotiin pohja pitkälle ja vahvalle partiotaitokilpailutraditiolle. 1980-luvun puolivälissä näytettäneen saavutetun tietty taso, sillä sääntöjen kehitystyö päättyi tämän jälkeen lähes kymmeneksi vuodeksi. Tukitoiminta ja ohjaus ovat alusta alkaen olleet piirin toimintatapa. Järjestelyvuoroluettelon avulla pystyttiin laajentamaan järjestelyihin osallistuneiden lippukuntien määrää.

Ohjelma määrittää tavoitteet, joihin pyritään. Lippukunnat taas valitsevat ne toiminnan muodot, joilla näihin tavoitteisiin päästään. Näin ollen lippukunnissa tapahtuu jatkuvasti valintaa eri toimintamuotojen välillä. Kilpailut ovat olleet ennen kaikkea lippukuntien toimintaa. Toiset lippukunnat ovat profiloituneet toisia enemmän partiotaitokilpailuihin. Ne ovat valinneet kyseisen toimintamuodon. Periaatteessa kilpailutoiminta on kuitenkin ollut kaikille lippukunnille avointa. Kilpailutoimintaa on pyritty myös viemään niihin lippukuntiin, joissa sitä ei ole ollut. Kaikkien lippukuntien ei ole ollut edes mahdollista järjestää paljon resursseja vaativia partiotaitokilpailuja. Lippukuntien järjestäessä kilpailuja ovat ne saaneet itselleen myös arvokasta johtajiston koulutusta.

Tmi Partiovaruste 1970–2006

Jorma Mattsson

Varsinais-Suomen partiopiirillä ja sitä ennen tyttö- ja poikapiireillä oli ollut ja on oma partiokauppa, joka välitti – ja välittää edelleenkin – jäsenkunnalle partioasuja, -merkkejä ja -kirjallisuutta. Niiden lisäksi jo varhain on ollut myynnissä myös retki- ja leirivarusteita teltoista makuupusseihin, puukoista kompasseihin.

Toiminimi Partiovarusteen kuluneet 37 vuotta voidaan jakaa toimipisteidensä mukaisiin toimintakausiin. Jokaisen muuton (Turun Vanusta Martinkadulle, sieltä Sirkkalankadulle, josta Läntiselle Pitkädelle, Saloon, Raisioon jne.) jälkeen toiminta on laajentunut ja monipuolistunut.

Liikkeen toimintakausi voidaan jakaa myös toimitusjohtajiensa mukaisiin jaksoihin, sillä jokainen heistä – Lauri ”Lapa” Winter, Markku ”Markus” Kytönen, Jukka-Pekka ”Julle” Rauti ja nyt Ari ”Arska” Linkolehto – on tuonut mukanaan omia toiminta-ajatuksiaan, joiden mukaan liikettä on viety eteenpäin.

Alku

Ennen Partiovarustetta sekä Varsinais-Suomen Partiotyttöpiirillä että Partioaikapiirillä oli 1960-luvun lopulla omat vaatimattomat myyntipisteensä partioasujen ja -merkkien saamiseksi jäsenilleen. Partiotyttöpiirillä oli myyntiä Silon myymälätiloissa, Kauppiaskadulla nykyisen Palmrothin tiloissa. Pojilla oli oma myyntitiskinsä Turun Vanun toisessa kerroksessa, liukuportaiden yläpäässä. Vanusta ja Silosta myyntitoiminta siirtyi yhteiseen partiotoimistoon Martinsillan nuorisotaloon Martinkatu neljään.

Kun partiopiirit päätettiin yhdistää ja Suomen Partiolaiset ry (sp) oli perustettu, myös uuden yhteispiirin, Varsinais-Suomen Partioiirin (v-sp), partiovarusteen myynti päätettiin keskittää. Yhteisestä kaupasta

keskusteltiin poikapiirin (v-spp) piirihallituksen kokouksessa jo 26.8.1969. Tällöin valittiin toimikunta edistämään asiaa. Tyttöpiirin (v-spt) piirijohdon kokous 14.4.1970 päätti samoin. Toimikunnassa olivat Anja Heinonen (myöh. Nurminen), Taru-Maija Leino, Lauri Winter ja Veikko ”Veco” Lahti. Poikapiirin piirihallitus hyväksyi yhteisen kaupan perustamisen kokouksessaan 28.4.1970. Tyttöjen vastaava päätös oli tehty 14.4. pidetyssä kokouksessa.

Aivan mutkatonta yhteistaipaleen alku ei ollut. 1970-luvun loppupuoliskolla sp eli keskusjärjestö, ja siellä etunenässä Pääkaupunkiseudun Partiolaiset ry, lopetti kenttäväen kanssa neuvottelematta perinteisten partioasujen ja -merkkien valmistamisen ja myynnin. Luokkasuoritusjärjestelmä hylättiin. Partiosta yritettiin samalla tehdä jonkinlainen nuorten ja lasten etujärjestö päiväpolitiikkaan. Onneksi v-sp:llä oli jo olemassa oma jakelunsa ts. partiokauppansa. Sen ensimmäinen tilikausi oli ollut jo 15.5.1970–30.9.1971. Turun Partiokauppa oli ollut vain suunnittelujakson työnimi. Tmi Partiovaruste mainitaan ensi kerran yhtiösopimuksessa 20.5.1970. Voidaan katsoa, että liike on virallisesti perustettu 20.5.1970.

Markus Kytösen aika 1973–1985

Partioiirien – yhteispiiriä ei tuolloin ollut vielä perustettu – yhteisen toiminnanjohtajan Markku ”Markus” Kytösen toimenkuvaan liitettiin piirien päätös siitä, että hän oman toimensa ohella vastaa myös tmi Partiovarusteen toimitusjohtajuudesta. Nimitys tehtävään tapahtui 1.11.1975. Hän oli kuitenkin käytännössä jo hoitanut tehtävää sitä ennenkin. Aivan ensimmäiset vuodet 1970–1972 oli Lapa Winter talouspäällikkönä vastuussa, kuten Anja ”Haka” Nurminen (o.s. Heinonen) tänään asian kuvaa, vaikka hä-

net oli nimetty toimitusjohtajaksi ”Varsinais-Suomen partiopiirien kaupallista toimintaa suunnittelevan kokouksen” 20.5.1970 pöytäkirjassa (VI §). Tuona aikana Martinkadun (alussa kummankin piirin) piiritoimistossa toimistosihteerit hoitivat työnsä ohessa myös partiokaupan myyntitoimintaa. Asut ja merkit olivat toimiston kaapeissa ja hyllyillä. Pirjo Vättö oli tässä ”sivutoimessa” aina, kun joku halusi ostaa jonkun merkin tms. Jo varhaisessa vaiheessa 1974 otettiin myyntilistalle muutama makuupussi, rinka, kompassi ja puukkokin. Niiden katsottiin kuuluvan partiolaisen henkilökohtaiseen retkivarustukseen. Tukku-myyjänä oli Oy Partioaitta Ab, mutta jo parin vuoden sisällä alettiin tavaraa tilata suoraan valmistajilta, jolloin kate saatiin paremmaksi. Tuohon aikaan ei ollut helppoa saada tuotteita myyntiin, sillä valmistajilla oli omia myyjiään, joilla oli yksinoikeus tuotteisiin.

Partiotoimiston tilat alkoivat käydä ahtaiksi. Kun Varsinais-Suomen partiopiirit yhdistyivät 1975, jo pelkästään yhteispiirin tuoma toiminnan lisäys pisti Martinkadun puutalon tilat ahtaalle. Siinä tilassa kun pullisteli jo Partiovarustekin artikkeleineen. Varsinais-Suomen Partiotoiminnan Tukisäätiön (perustettu 1975, vuodesta 2005 Varsinais-Suomen Partiosäätiö) turkulaisedustajien kanssa järjestyi lopulta vuonna 1977 siirto Sirkkalankatu 27:ään, NMKY:n taloon. Partiokauppa sai nyt katutasolta liiketilan ja juhlasalin kesän telttamyyntiä varten. Uusien tilojen avajaiset pidettiin juhannusviikolla 1978. Piiritoimisto oli yläkerran toisen kerroksen kolmiossa. Ensimmäinen päätoiminen myyjä Seija Kiesiläinen palkattiin 1977. Liikevaihto oli 1978 jo 550 000 mk (1977 se oli 300 000 mk). Liikkeen tuotolla maksettiin jo piirin vuokria, puhelinkuluja ja pian palkkojakin. Partiovarusteesta oli saatu kiinteä tulolähde piirin menoihin. Myynnin kasvun vuoksi oli tehtävä elinkeinoilmoitus 4.2.1977. Verotuspäätös toi verovapauden valtionverosta. Verovapautta on sittemmin jatkunut osittain tai kokonaan aina vuoteen 2005 asti. Omistaja, partiopiiri, on yleishyödyllinen, voittoa tavoittamaton yhdistys, jos mikään.

Vuonna 1978 Sirkkalankadun pihalla oli suuri telttanäyttely. Myyntituotteiden valikoima lisääntyi koko ajan, samoin liikevaihtokin. 1979 se oli jo 800 000 mk. Sirkkalankadun liiketilat alkoivat tulla ahtaiksi.

Vuonna 1985 Partiovaruste muutti Läntinen Pitkätie 17:ään, joka on nykyisinkin aivan Kauppias-

Partiovarusteen ilmoitus Tammenlehdessä 3/1980.

v-sp:n arkisto.

kadun päässä oleva yhtenäinen liiketila. Partiopiirin toimisto muutti lähelle, Ratapihankatu 14:ään. Jo tätä ennen oli Jukka-Pekka Rauti ”ostettu” Sudenkolosta asiakkaineen Partiovarusteen markkinointipäälliköksi 1980. Hänen mukanaan tuli Sudenkolon (joka toimi Koroisten Ritarien Tuki ry:n omistamana partioasujen ja -merkkien sekä painotuotteiden tukkuliikkeenä) 450 asiakaslippukuntaa eri puolilta maata. Omistajayhteisö oli päättännyt, ettei Partiovarusteen kanssa kilpailevaa yritystä enää tarvittu Turussa. Ns. Ruskealinja oli voittanut 1970-luvun lopulle tultaessa. Sudenkolo oli perustettu täyttämään sp:n aiheuttamat aukot. Samoihin aikoihin Turun Metsänkävijäin Karhukopio laajeni ja Turun Partio-Sissit aloitti satamakirjojensa

teon. Ja Koroisten Ritarit siis liitti korvauksetta liiketoimintansa Partiovarusteeseen.

Markku Kytönen sanoi itsensä irti 15. 9. 1985 toimitusjohtajan tehtävästä mutta jatkoi vielä partiopiirin toiminnanjohtajana vuoteen 1987, jolloin hän siirtyi yrittäjäksi turkulaiseen Pyöräkellariin (kunnes perusti 1991 Sport Servicen). Samoihin aikoihin Partiovarusteen johtokunta sanoutui irti tehtävistään. Sen kokoonpano muuttui täysin vuosien 1986 ja 1987 välissä. Mitä oli tapahtunut? Johtokunta oli neuvotellut puheenjohtajansa Lapa Winterin johdolla Partiovarusteen myynnistä Oy Katiska Ab:lle. Sopimus oli vain allekirjoituksia vailla, kun se tuli toimivan johdon, toimitusjohtajan ja piirin toiminnanjohtajan, tietoon. Tämän hän tulkitsi perustellusti luottamuspulaksi. Liike oli koko ajan kuitenkin lisännyt myyntiään kymmeniä prosentteja aina edellisvuoden tulokseen verrattuna. Piirijohdon tietämättä neuvotteluja ei kuitenkaan voitu käydä. Ajateltiin, että liikkeen toimissa toiminimenä partiopiiri oli koko omaisuudellaan vastuussa laajenevan kauppansa kuluista. Toiminnan paisuminen alkoi mahdollisesti arveluttaa. Samalla ehkä ajateltiin, että kertamyynnillä katettaisiin piirin usean vuoden toimintakulut. Samalla tosin lypsävä lehmä olisi myyty pois eikä partiotarvikkeiden saannin jatkuvuudesta olisi ollut takeita tulevaisuudessa. Kun nämä tosiasiat olivat kaikkien tiedossa, myyntihanke peruttiin nopeasti. Samalla johtokunta veti omat johtopäätöksensä toimistaan ja erosi. Samalla päättyi myös Lapa Winterin kausi, viimeksi johtokunnan puheenjohtajana.

Julle Rautin aika 1986–2004

Jukka-Pekka ”Julle” Rauti oli palkattu vuoden 1980 alusta Partiovarusteen markkinointipäälliköksi. Markku Kytösen jälkeen hänet valittiin va. toimitusjohtajaksi 11. 11. 1985 alkaen ja lopullisesti 29. 9. 1986 alkaen. Nimenkirjoitusoikeuden hän sai 2. 2. 1987. Uusi mies tuo aina uusia ajatuksia toimintaan. Julle aloitti 1990-luvun alussa retkeilypäivien pidon. Ne ovat nykyisin nelipäiväisiä ulkomyyntitapahtumia. Aluksi retkeilypäivät järjestettiin toukokuun alussa, sittemmin myös elokuun lopulla. Niiden suosio ja myynti oli niin ilmeistä, että muutkin ulkoilualan liikkeet ovat Suomessa ottaneet vastaavan myyntitapahtuman

Ennen siirtymistään Partiovarusteen palvelukseen Jukka-Pekka ”Julle” Rauti oli toiminut partiokauppa Sudenkolossa. v-sp:n arkisto.

ohjelmiinsa.

Läntinen Pitkätatu 17:n kiinteistövuokran korotus sai etsimään muuta tilaa. Sellainen löytyi aivan naapurista Läntinen Pitkätatu 13:sta, joka on nykyisin liikkeen päätoimipaikka. Katutasolla oli nyt tilaa 284 m² ja lisäksi kellarissa 260 m². Avajaiset pidettiin 14. 11. 1990. Nyt oltiin vihdoinkin omissa; partiopiirin omistamissa tiloissa. Pian partiopiirinkin toimisto muutti korttelin toiselta laidalta Partiovarusteen yläkertaan toiseen kerrokseen.

Julle kokeili sivuliikettä Pukevan tiloissa 1989. ”Haarakonttorin” nimeksi tuli Cityvaruste. Siitä luovuttiin kuitenkin jo 1991. Myynti oli vaatimatonta. Samoihin tiloihin meni sen jälkeen kilpaileva yritys

Lassin Retkiaitta eikä sekään siellä pitkään viihtynyt. 1992 perustettiin sivuliike Salon Partiovaruste Saloon. Vaikka liiketilan vuokrana oli vain käytetyn sähkön hinta, ei myyntipiste kannattanut. Seurasi muutto (Salossa) Turuntie 5:een ja viimein Vilhonkatu 11–13:een. Liiketilaa on siellä nyt 425 m². Hyvää liiketilaa kannattaa näköjään etsiä. Salossa se havaittiin.

Vuonna 1993 Partiovarusteen toiminta laajeni Hirvensaloon, Turun edustan isoon saareen. Partiovaruste otti kaupunkialueen ainoan kaupallisen laskettelumäen hiihtokoulun ja suksivuokraamon hoitoonsa. Laskettelusukset, -laudat, monot yms. hankittiin ja henkilöstöä hiihdonopettajineen palkattiin. Jatkosopimus kaudeksi 2004–2007 on viimeisin sopimus (tätä kirjoitettaessa syksyllä 2006). Sopimuskuoppina Hirvensalossa on Turun Slalomseura ry. Hyvänä ja pitkänä pakkastalvena toiminta on ollut kannattavaa mutta huonompinakin talvina on pysytty omillaan.

Greendoor oy on maamme partiokauppojen yhteinen tukkuliike. Partiovarusteella on siinä 21 %:n osakkuus. Osakkaina on yhteensä kahdeksan liikettä, joilla on yhteensä 15 myymälää. Tukkuliikkeellä on Tunturisusi-, Tunturihaukka- ja Tunturisopuli-yksinmyyntimallistonsa. Partiokauppojen yhteinen vuosimyynti (2006 noin 20 milj. euroa) edustaa niin suurta toimijaa vähittäismyyntialalla, että tuotevalmistajilta saadaan tuntuvia suurostoalennuksia. Tuotteita myös mainostetaan yhdessä samoin nelivärikuvastoin. Jukka-Pekka Rauti on ollut Partiokauppaketjun puheenjohtajana vuodesta 1996 alkaen ja Greendoor Oy:n hallituksessa 1996–2004.

Scoutdoor availi lisää ovia. 1996 perustettiin ja 14.8.1997 rekisteröitiin Scoutdoor-tuotemerkki. Se on Partiovarusteen oma toimintapainotteinen ”haarakonttori” seikkailuhenkisten luontoretkien ja -tapahtumien järjestämiseen. Samalla on esillä myös varustemyyntiä tilaustarpeeseen. On ollut outdoor-retkipäiviä (mm. 27.4.1997 Kuhankuonon retkeilyreitistöllä) ja retkiluistelupäivä, esimerkiksi laskiais-sunnuntaina 18.2.1996, jolloin mukana oli liikennettä valvoneen poliisin mukaan 10 000 osanottajaa. Paikana oli Ekvallan uimaranta Satavassa. Scoutdoor’in toiminta vaatii aivan oman, erikoistuneen ja taitavan henkilöstönsä ja tukikohtaverkoston, joten toimintamuodot ovat vielä etsinnässä. Kun kaupungistuminen etenee jatkuvasti, on yhä enemmän tarvetta ohjattuun retkitoimintaan. Siihen partiotaustaisella ja jäsen-

resurssit omaavalla Partiovaruste/Scoutdoorilla on oivat mahdollisuudet. Samalla tosin alan kilpailukin kiristyy jatkuvasti uusien yrittäjien tullessa alalle. Jonkinlainen yhteinen myyntitoiminta ja palveluverkosto olisi omiaan. Tilannetta tarkkaillaan Partiovarusteessa. Julen liikeidea on selvästi vielä aikaansa edellä.

Läntisen Pitkäkadun kiinteistössä olevaa Jousen vanhaa tehdasrakennusta tarjottiin Partiovarusteelle yhdellä markalla 2000-luvun alussa. Talo on rakennettu 1920 ja se on asemakaavassa suojelukohteena. Partiopiiri päätti ottaa riskit haltuunsa ostamalla kiinteistön ja kunnosti sen Museoviraston valvonnassa. Samaan aikaan Raision uuden liikekeskuksen Myllyn johto tarjosi Partiovarusteelle edullista liiketilaa. Siihen tilaisuuteen myös tartuttiin. Myllyn Partiovaruste avattiin 29.11.2003. Tilaa siellä on 522 m². Tämänkin vuoksi myynti hypähti selvästi ylöspäin. 2003 Partiovarusteella oli myyntiä yhteensä 3,05 milj. euroa, mutta 2004 jo 4,34 milj. euroa.

Arska Linkolehdon aika alkoi syksyllä 2004

Jousen kiinteistön remontin aikana Ari ”Arska” Linkolehto nimitettiin toimitusjohtajaksi 1.9.2004 alkaen. Jukka-Pekka Rauti oli vetäytynyt täysinpalvelleena eläkkeelle 31.8.2004. Hänelle kertyi Partiovarusteen palveluksessa 25 vuotta.

Jousen ns. B-osan (kadunvarren 1944 valmistunut neljäkerroksinen talo on A-osa) avajaiset olivat 15.4.2005. Nyt Partiovarusteella oli liiketilaa yhteensä 2 110 m², josta oli Salossa 425 m² ja Raision Myllyssä 522 m². Kiinteistö sai nimekseen Varsinais-Suomen Partiokeskus Oy vuoden 2006 alusta ja omistajaksi saatiin Varsinais-Suomen Partiosäätiö. Jousen kunnostetun tilan kolmanteen kerrokseen muutti Suomen Partiomuseo. Partiovaruste sai nyt oman toimistotilansa pohjoissiiven toisen kerroksen päädystä: kolme huonetta, neuvottelutila, aula sekä nettikaupan serverikomero.

Partiovarusteen uusi innovaatio on nettikauppa www.ulkoilukauppa.com. Verkkokauppa on kehitelty vähitellen. Se edellyttää toimivaa tilaus- ja kuljetusjärjestelmää tilaajien, tavarantoimittajien ja postin välillä. On oltava useampikielisiä (suomi, ruotsi, englantia) nettisivuja; kotisivuja joustavine ja toimivi-

ne valikkoineen, laite- ja ohjelmapuolen hallitsevaa asiantuntemusta, reaaliaikaista ylläpitoa, toimivaa myyntiä myynti- ja varastokirjanpitoineen ja paljon muuta. Ennen pitkää on myös hallittava tullaus- ja pankkiliikennettä eri maissa. Kassakoneet sinänsä ovat olleet jo muutaman vuoden suoraan toimivan varastokirjanpidon piirissä. Joskus unohtuu sekin, miten kätevä uudistus aikanaan oli viivakoodijärjestelmän käyttöönotto. Sitäkään ei pidä unohtaa, että raha ja tavara liikkuvat edelleen kaikkein joustavimmin kivijalkamyymälässä. Oma katutason myynti on edelleenkin tärkeää. Ihmiset haluavat nähdä tuotteet, sovittaa niitä, neuvotella niistä, ja niinpä kaikkea suoraan asiakaspalveluun liittyvää on hallittava ja kehitettävä jatkuvasti. Tämän ohella nettikauppa on kuitenkin ilmiselvästi elinkeinotoiminnan tulevaisuutta. Partiovarusteessa Arska Linkolehdolla on nyt näytön paikka tämän kehittäessä. Juna kulkee koko ajan eteenpäin. Visioitakin on oltava.

Missä nyt mennään?

Partiovaruste menetti verovapautensa 2006 ja toiminto muuttui Partiovaruste oy:ksi. Johtokunta muuttui hallitukseksi 1.11.2006 alkaen. Näin tmi Partiovarusteiden aika oli 1970–2006. Liike sinänsä jatkaa edelleen ja vuonna 2010 vietetään sen 40-vuotisjuhlaa. Tässä oleva katsaus kattaa liikkeen toiminimikauden.

Partiovaruste on selvästi ”kaatunut eteenpäin” vuosien varrella. Sen tuomat tulot ovat partiopiirin taloudelle täysin korvaamattomia nykyisin. Ulkoilutarvikeliikkeenä se on Turun talousalueen suurin omalla alallaan ja esimerkiksi suksimyynti on euroina koko maan laajinta. Edelleen ja jatkossa Partiovaruste toimittaa partioasuja ja -merkkejä yms. Jäsenkunta saa tuotteista jäsenalennuksia ja myös toisin päin: jäsenistä on saatu tarvittaessa asiantuntevaa henkilöstöä palvelukseen.

Ei suinkaan pidä unohtaa, että maamme ulkoiluvälinemarkkinat syntyivät 1950-luvun lopulla ja 1960-luvulla partiolaisten suunnittelemista ja testaamista rinkoista, laavuista, ahkioista ja makuupusseista jne. Nykyisin tuotekehittäminen on kuitenkin jo alan tehtaiden ja liikkeiden hallussa. Asut ja yhä laajeneva valikoima muutakin tosin tulevat jo nyt välikäsien kautta Kiinasta. Harrastuspohjalla tuotteita silti edelleen testataan

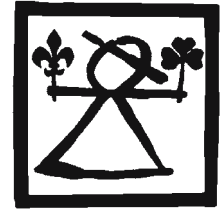
Partiovarusteiden taloudellinen merkitys varsinaissuomalaiselle partiotoiminnalle on jatkuvasti kasvanut. Partiovarusteiden henkilökuntaa ryhmäkuvassa vuonna 1999. V-S-P:n arkisto.

käytännön oloissa. Partiovaruste on tässäkin mukana myös sponsorina asiakasyhteisöineen sekä valmistajiin että retkeilevään, ulkoilevaan asiakaskuntaan.

Vakituista henkilöstöä Partiovarusteessa oli 2006 yhteensä 19 henkeä. Lisäksi on ollut vähintään saman verran kausityöntekijöitä, harjoittelijoita, määräaikaisia, lomittajia, kiireapulaisia, työllistettyjä ja mitä kaikkea nykyinen työvoimakenttä sisältääkään. Kaikkiaan liikkeen palveluksessa on kuluneen 37 vuoden aikana 1970–2006 ollut 40 vakituista työntekijää. Heistä 15 on ollut naisia ja 25 miehiä. Pisimmät työurat liikkeen palveluksessa ovat: Tarja Salo 26 vuotta, Julle Rauti ja Katariina Vialén kumpikin 25 vuotta ja Arska Linkolehto sekä Timo Puustinen kumpikin 18 vuotta.

Johtokunnassa ehti pisimpään olemaan Anja Nurminen: yhteensä 23 vuotta (1970–1977 ja 1987–2001). Johtokunnassa olleista 28 henkilöstä vain viidennes on ollut naisia. Sen viimeisessä kokoonpanossa 2006 oli yhdeksän jäsentä, joista tosin toimitusjohtaja, piirijohtaja ja piirin talouspäällikkö ovat osallistuneet oman toimensa vuoksi. Puheenjohtajina ovat toimineet Lauri ”Lapa” Winter 1970–1986, Juhani Leppä 1987, Heikki ”Hessu” Heilä 1988–1994 ja Harri ”Porkkana” Lukander vuodesta 1995 alkaen.

Varsinais-Suomen Partiopiirin ja Partiomuseon yhteistyö

Yrjö Nenonen

Turku on niin vanha kaupunki, että museot syntyvät siellä melkein itsestään, ja tämä taipumus kulttuurin ”museoitumiseen” johti myös partiomuseon syntymiseen. Partiot toiminta on Turussa aina ollut vilkasta. Perinteitä ovat luoneet ja vaalineet neljä maakunnallista partiopiiriä ja kymmenet lippukunnat, jotka ovat edustaneet kumpaakin kieliryhmää. Ainakin piiritalolla on myös aina ollut hedelmällistä yhteistoimintaa.

Helmikuun 21. päivänä 1962 olivat alueen piirien edustajat kokoontuneet suomalaisen tyttöpiirin johtajan Eeva Laurénin kotiin, osoitteeseen Linnan-
katu 9–11, jakamaan yhteisen tukivaliokunnan keräämiä varoja ja samalla neuvottelemaan yhteisistä asioista. Saapuvilla olivat Eeva Laurénin (partiotyttöpiirin johtaja) lisäksi Rafael Helanko (partio-
piirin johtaja), Aulis Leino (tukivaliokunnan jäsen), Marja Margelin (tukivaliokunnan sihteeri), Aarno Stauffer (Turun Partiolaiset ry:n puheenjohtaja) ja Angélique ”Gela” Troupp (ruotsinkielinen partiotyttöpiiri). Pöytäkirjan 1. § kertoo: ”Pj. Helanko esitti ehdotuksen, että Turkuun perustettaisiin koko maata käsittävä partiomuseo. Ehdotus hyväksyttiin.” Näin siis partiopiirien suurella myötävaikutuksella Partiomuseo oli perustettu Turkuun.

Ensimmäisen vuoden aikana oli tiedottaminen hyvin vilkasta ja se alkoi myös tuottaa näkyviä tuloksia. Ensimmäisen huomattavan lahjoituksen teki porilainen Arvo Avenius. Partiomuseolautakunnan työskentelystä tiedotti Tammenlehti 2/1962:

Turkuun on perustettu partiomuseo. Museolautakuntaan kuuluvat piirinjohtajat R Helanko puheenjohtajana, Eeva Laurén, Gela Troupp ja Berdt Schauman. Sihteerinä ja intendenttinä toimii pj. Marja Margelin. Nyt jokaisella partiojohtajalla ja entisellä partiolaisella on tilaisuus lahjoittaa kaikki tarpeeton partiorihkama

museon kokoelmiin. Kaikki kelpaa. Seuraaviin esine-ryhmiin kiinnitetään nyt erikoista huomiota: partio-
aiheiset valokuvat, partiokirjallisuus, lippukuntien ja vartioiden lehdet, vanhat olkanauhut, partiosauvat, leiri- ym. viirit, liput, solmutaulut, vartioiden päiväkirjat, lippukuntien ja vartioiden merkit, erilaiset liljamerkit, muut partiovarusteet. Lahjoitukset voidaan toimittaa museolautakunnan jäsenille. Esineisiin pyydetään liittämään pieni selonteko, sillä kaikki luetteloidaan. Tu-
kekaa Suomen ensimmäistä partiomuseota.

Vuosien 1962–1964 aikana julkaistiin partiopiirin Tammenlehdessä usein pieniä museoutuisia mutta sitten tiedottaminen väheni, vaikka esineitä kertyi hiljalleen varastoon. Pääkaupunkiseudun Heppu-lehti 3/1961 kertoi:

Alkuvaiheessa Partiomuseo ja ”partiothori” Rafael ”Raffu” Helanko olivat käytännössä yksi ja sama asia. Muut perustamassa olleet ehkä enemmänkin seurasiivat sivusta. Varsinainen hänen partio-
uransa muodostui kuitenkin kouluttajana ja partioideologian tutkijana. Hän teki ensimmäisen sosiologisen tutkimuksen, alansa klassikon, väitöskirjan Turun poikasakit (1953). Sen aineisto kattaa vuodet 1944–51 ja kertoo 9–16-
vuotiaiden turkulaispoikien spontaaneista ryhmistä. Hänet muistetaan Gilwell-kouluttajana ja ensimmäisten meripartiojohtajakurssien järjestäjänä Hangossa ja Raumalla 1930–40-luvuilla. Gilwell-kurssin partio-
poikalinjalla hän kävi Vierumäellä 1936 ja vaeltajalinjalla Skotlannissa 1939. Suomen Partio-
poikajärjestön ylikoulutusohjaajana hän oli 1950-luvun. Nuorimmat partiolaiset, sudenpennuista alkaen, tunsivat hänet Partiomuseon ”ukkona”, joka elävästi kertoi museon vanhoista partioesineistä ja -tavoista. Lisäksi hän kirjoitti aktiivisesti partiosta ja nuorisokasvatuksesta.

Kun Turun Partiolaiset ry perustettiin 1962, siirtyi museo sille. Uuden yhdistyksen johtokunnasta tuli samalla partiomuseon hoitokunta. Tämä yritti tarmokkaasti hankkia museotilaa kaupungin kiinteistöistä, mutta tuloksetta. Partiomuseon oli pakko pysytellä edelleenkin ”maan alla” kellarissa, mistä se myöhemmin siirrettiin Turun lyseon varastohuoneeseen.

Vuonna 1965 oli partiomuseon varasto eli esineistö siirrettävä partiopoikapiirin ahtaisiin suojiin. Partiomuseon tarina ei kuitenkaan päättynyt tähän, sillä kuten Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin pöytäkirjoista ja Piiriviesteistä voi todeta, yritettiin museon toiminta saada jälleen näkyvämpään rooliin. Aika oli kuitenkin ankea. Laskukausi, joka koetteli koko 1960-luvun jälkipuoliskon partiotoimintaa, vaikutti osaltaan myös partiomuseoon lamaannuttavasti. Partioiperinteiden vaaliminen ei oikein sopinut sen ajan henkeen. Tähän voidaankin katsoa museon ensimmäisen kehitysvaiheen päättyneen.

Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin piirihallituksen kokouksessa 26.11.1968 valittiin 10. §:n mukaan museotoimikuntaan vuodeksi 1969 entiset jäsenet: kokoonkutsujaksi Alekski Uusiniemi, Rafael Helanko ja Harald Margelin.

Partiopiirin naistoimikunta eli Papinat

Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin ”kylkiäisinä” toimi 1960-luvulta lähtien eräitä virkeitä epävirallisia seuroja, joiden toimintaan eivät partiotyön tilapäiset laskusuhdanteet vaikuttaneet. Näitä olivat ennen kaikkea kolkkojohtajien ”Kopo” ja partiojohtajien vaimojen muodostama naistoimikunta Papinat. Jälkimmäinen on ompeluseuratuloilla monin tavoin tukenut partiopiirin toimintaa. Pirkko Stauffer muistellee seuraavassa: ”Toimeksianto. Papinat saivat eräänä syksynä vuosien 1966–69 aikana pyynnön käydä läpi porilaisen Arvo Aveniuksen lahjoittamat tavarat. Syyinä lienee ollut se, että isoja laatikoita oli paljon ja tilaa vähän. Nämä laatikot oli tuotu piiriin silloisiin tiloihin Martinkadulle. Näissä Martinkadun tiloissa sitten suoritimme inventointiyöemme.”

Partiomuseon Papinat-vaihe on aikakirjoissa miltei kokonaan unohdettu. Puuhakkaitten naisten hoidossa museo olisi voinut kehittyä kohti toteutumistaan. Toiminta jäi kuitenkin tälle epäviralliselle ta-

solle, sillä Turun Partiolaiset ry, jonka johtokunta oli ollut vastuussa museosta, päästettiin näihin aikoihin sammumaan.

Turun Pyhän Yrjänän Kiltat ottaa lisävastuuta

Partiomuseon kehityksessä alkoi uusi vaihe, kun Turkuun perustettiin 1973 Pyhän Yrjänän kiltat (ТРУК). Museo pysyi kuitenkin edelleen varastoasteella, kunnes tilanne seuraavana vuonna valkeni. Sysäyksen antoi tavallaan Suomen Pyhän Yrjänän Kiltat, joka parhaillaan puuhasi Ruissaloon pohjoismaista kiltakokousta (1974). ТРУК ja Fredrikagillet joutuivat tällöin paikallisiin valmistelu- ja järjestelytehtäviin, mikä lähensi kilttoja toisiinsa. Yhteistoiminnan tuloksena syntyi ajatus partiohistoriallisen näyttelyn aikaansaamiseksi Turun linnan suureen, juuri sopivasti edellisestä näyttelystä vapautuvaan linnantupaan. Näyttelyn valmisteluihin osallistuivat kiltalaisten ohella Varsinais-Suomen partiopiirit, jotkut lippukunnat ja yksityiset henkilöt.

Tästä onnistuneesta tempauksesta oli lukuisia lehtiartikkeleita. Kesän mittaan näyttelyyn tutustui arviolta 100 000 linnassa kävijää, joiden joukossa oli paljon ulkomaalaisia.

Museotoiminnan organisoituminen ja säännöt

Museon toimintaa organisoitiin ja näyttelyn innoittamana ryhdyttiin edistämään myös varsinaisen museotilan asiaa. Kiltat otti enemmän vastuuta museohankkeesta ja lopulta vuonna 1974 saatiin Turun kaupungilta vuokrattua pieni mutta historiallisesti arvokas kuninkaan latokartanon kellaritupa Vähä-Heikkilässä. Näin oli pitkään kytenyt haave näyttelytiloista toteutunut.

Turun Pyhän Yrjänän Kiltat asetti kevätkokouksessa 1976 työryhmän valmistelemaan ehdotusta partiomuseon organisaation uudistamiseksi. Vuonna 1977 Partiomuseolle laadittiin johtosääntö, joka oli mallina myöhemmin perustettavalle rekisteröidylle yhdistykselle. Nimeksi päätettiin Partiomuseo – Scoutmuseet ja johtosäännön 2. §:n mukaan ”Partiomuseo on Tu-

Partiomuseo on toiminut historiansa aikana useissa eri paikoissa. Heinäkuussa 1996 otetussa kuvassa näkyy museorakennus osoitteessa Virusmäentie 65. Suomen Partiomuseo.

run partioyhteisöjen yhteinen yritys. Partioyhteisöillä tarkoitetaan tässä sellaisia yhtymiä, joiden jäsenet kuuluvat Turun Partiolaiset – Scouterna i Åbo ry -nimiseen järjestöön.”

4. § sisälsi maininnat johtaelimien kokoonpanosta: ”Partiomuseon korkeimpana päättävänä johtelimeenä on hallitus, jonka kokoonpano on seuraava: Turun Pyhän Yrjänän Kilta ry:stä kaksi jäsentä, Fredrikagilletistä kaksi jäsentä ja Turun Partiolaiset – Scouterna i Åbo ry:stä yksi kiltoihin kuulumaton jäsen. Näiden lisäksi museonhoitaja on itseoikeutettu hallituksen jäsen.”

Edustajat hallitukseen valittiin mainittujen yhteisöjen vuosikokouksissa kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Johtosäännön hyväksyminen merkitsi, että museon hallitus saattoi hoitaa asioita varsin itsenäisesti.

Partiomuseon taloudellinen pohja ja tila ei kui-

tenkaan organisaatiomuutoksen myötä vielä paljoa muuttunut, vaan taloudellinen vastuukysymys jäi vähän epämääräiseksi. Toiminta rahoitettiin pääosin partioveteraanien ja aktiivien maksamilla tukimaksuilla ja vaatimattomilla pääsymaksutuloilla. Osan kuluista maksoi Varsinais-Suomen Partiopiiri.

Museo oli edelleen partioyhteisöjen yhteinen yritys, ja siksi 1970-luvun lopussa ryhdyttiin jälleen ottamaan askeleita kohti itsenäisempää ja omarahoitettua museotoimintaa. Keväällä 1979 pidetyssä kokouksessa päätettiin perustaa museolle kannatusyhdistys. Nimeksi hyväksyttiin Partiomuseoyhdistys – Scoutmuseiföreningen eli näin huomioitiin myös valtakunnallinen näkökulma. Perustettavassa kokouksessa oli jälleen edustaja myös Varsinais-Suomen Partiopiiristä sekä Sydvästra Finlands Scoutdistriktistä, Fredrikagilletistä, Turun Pyhän Yrjänän Killasta,

Turun Partiolaisista, Partioheraldikoista ja Suomen Pyhän Yrjänän Killasta.

Varsinaisia perustajajäseniä oli 12: Rafael Helanko, Kristina Elovaara, Toivo Mäkinen, Angélique ”Gela” Troupp, Raimo Kantosalmi, Tuomas Hyrsky, Eila Leino, Eino Leiniö, Ilmari Rinne, Birgit Sovenius, Aulis Leino ja Bror Sjölund. Johtokunnan puheenjohtajaksi valittiin Rafael Helanko. Yhdistys rekisteröitiin 17.12.1980.

Näin oli syntynyt itsenäinen yhdistys, jonka vastuulle niin taloudellisesti kuin toiminnallisestikin lankesi koko partiomuseotoiminta. Jotta kiinteä yhteys varsinaiseen partiotyöhön säilyisi, päätettiin yhdistykselle anoa Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry:n B-jäsenyyttä. Pitkään oli myös esillä kysymys, miten keskusjärjestö ottaa vastuuta partiotoiminnan perinteen keräämisestä ja tallentamisesta. Nyt perustettu Partiomuseoyhdistys antoi ratkaisun myös tähän ongelmaan, ja keskusjärjestö saattoi huoletta antaa em. tehtävät museon hoitoon. Keskusjärjestö onkin sittemmin ottanut osaa vastuunjakoon siten, että se tukee taloudellisesti vuosittain huomattavalla osuudella museon toimintaa ja ohjaa partiohistoriaan liittyvät tiedustelut museolle.

Muutto uusiin tiloihin

Vuosi 1979 oli merkittävä vuosi museolle myös tilojen osalta. Kellaritupa Vähä-Heikkilässä oli käynyt ahtaaksi ja esinelahjoituksia saapui museolle viikoittain useita. Uusien tilojen saaminen oli välttämätöntä. Tähän löytyi ratkaisu Nummenmäen kaupunginosasta, josta Turun kaupunki vuokrasi museon käyttöön Kuikkulan talon nykyisen Pyhän Katariinan kirkkoaukion laidalla. Ennen kuin uusiin tiloihin muutettiin, oli kiinteistössä suoritettava korjaustöitä. Kaikkeksi onnettomuudeksi (tai myöhemmin onneksi) vesijohdot jäätyivät ja talkooremontista luovuttiin. Turun kaupunki tuli apuun ja teetti rakennuksessa perusteellisen korjauksen sekä sisällä että ulkoa.

1980-luvulla yhdistyksen toiminta alkoi vakiintua ja suuria arvokkaita lahjoituseriä voitiin vastaanottaa jo aiemmin saadun Tuulityttöjen esineistön ja arkiston lisäksi. Lahjoituseristä voidaan mainita esimerkiksi tyttöjen koulutuskeskuksen Kaartsalon tavarat, Tuulikki Pietilän friisit, Vernerin Louhivuoren jäämis-

töä jne. Esineiden kirjaaminen ja luettelointi on ollut suuritöistä ja aikaa vievää työtä, mutta kaikki lahjoituserät on saatu kuitenkin tarkkaan kirjatuksi ja taustatietoja tallennettu. Tietokonekauteen museo siirtyi vuonna 1989, jolloin saatiin Partiosäätiön ja Varsinais-Suomen Partiopiirin avustuksella ensimmäiset atk-laitteet matriisikirjoittimeen. Tallennusohjelmistoksi saatiin Paradox-tietokantaohjelma, jolla pystyttiin muodostamaan ensimmäiset tietokonepohjaiset luettelointitiedot. Ohjelmisto on edelleen käytössä ja päivitetty uudemmilla versioilla.

Museon jalkautuminen

1980-luvun loppupuolella ryhdyttiin aktiivisesti haakeutumaan partiolaisten pariin eli tutkittiin mahdollisuuksia järjestää partioaiheisia näyttelyitä sinne, missä partiolaiset liikkuvat. Yrjö Nenonen suoritti Kolmiapila-Gilwell-kurssia, ja johtamistehtävään liittyen oli tarkoitus toteuttaa Varsinais-Suomen Partiopiirin jonkin tapahtuman yhteydessä tällainen edellä mainittu näyttely. Vuonna 1988 toteutettiin Piiripäivät Turun Urheilupuiston alueella ja tämän yhteyteen liitettiin Martin koululla toteutettu partioesinekokoelmanäyttely Partiosauva. Näyttely kannusti jatkamaan museon jalkautumista ja näin toteutettiin näyttely myös Suomen Partiolaisten Johtajatuli-tapahtumassa ja seuraavassa jäsenkokouksessa pieni-muotoinen merkinäyttely.

Kun seuraavan suurleirin, Tervas-90, leirinjohtajaksi oli valittu Risto ”Albert” Pyysalo Varsinais-Suomen Partiopiiristä, otti hän yhteyttä Partiomuseoon ja tarjosi partiotoiminnan 80-vuotisjuhlanäyttelyn rakentamista leirille. Tarjoukseen vastattiin myöntävästi ja näin alkoi noin kahden vuoden urakka, jonka lopputuloksena syntyi lähes 400 neliön näyttelyhalli keskelle leirialuetta. Näyttelyistä saadun hyvän kokemuksen jälkeen päätettiin museon organisaatioon perustaa erillinen näyttelyjaosto, jonka tehtävänä on organisoida ja toteuttaa museon ulkopuolella toteutettavia näyttelyitä. Näin seurasi jatkoa myös piirileiritasolla ja museo pystytti 1993 Varsinais-Suomen Partiopiirin Varski-kesäleirille näyttelyn. Ajan mittaan näitä näyttelyitä on ollut myös muiden partiopiirien piirileireillä ja kaikilla vuoden 1990 jälkeisillä suurleireillä.

Tila- ja nimikysymykset

1990-luvulle siirryttäessä Kuikkulankin tilat kävivät ahtaiksi. Kaikki kaapit, pöytien alustat, käytävät ja rappusten aluset olivat täynnä partioesineitä sisältäviä pihvilaatikoita, joten taas ryhdyttiin pohtimaan mahdollisten uusien tilojen löytämistä tai Kuikkulan alueen muista rakennuksista hankittavaa lisätilaa. Jälleen asetettiin tilatoimikunta, johon nimettiin silloinen puheenjohtaja Eino Leiniö, varapuheenjohtaja Yrjö Nenonen ja hallituksen jäsen Risto Pyysalo (Pyysalo toimi myös Varsinais-Suomen Partiopiirin johtotehtävissä). Aluksi selvitettiin pihapiirissä olevan vanhan ja huonokuntoisen navetan saattamista museokäyttöön, mutta sen huonokuntoisuuden vuoksi Turun kaupunki ei luvannut ryhtyä minkäänlaisiin toimenpiteisiin. Seuraavaksi suunnattiin katse ja toiveet museorakennuksen vieressä olevaan asuinrakennukseen ja kaupunki lupasikin siitä lisätilat, mikäli rakennuksessa asuva henkilö olisi ollut valmis muuttamaan uuteen paikkaan. Muutto ei syystä tai toisesta onnistunut, ja kun aikaa kului, oli kaupunki jo ryhtynyt suunnittelemaan rakennukseen lasten päiväkotia, joka murensi museon toiveet lisätiloista.

Silloisen Kaarinan seurakunnan pappila, joka sijaisi samalla alueella kuin museorakennus, oli tulos- ja myös vapaaksi. Vuokrausasiaa tiedusteltiin seurakunnalta, mutta sen vuokraamisesta luovuttiin kalliin vuokran johdosta. Näiden vaiheiden jälkeen ryhdyttiin vielä selvittämään Turun kaupungin kanssa muita mahdollisia tiloja ja niitä käytiin toimikunnan kanssa katsastamassakin, mutta museolle soveltuvaa tilaa ei löytynyt. Parin vuoden tauon jälkeen Eino Leiniö ja Olli Koskela pääsivät neuvotteluun silloisen valtion kiinteistölaitoksen kanssa, ja vihdoinkin uudet tilat löytyivät Raunistulan kaupunginosasta. Barkerin kutomonjohtajan entiseen asuinrakennukseen muutettiin vuodenvaihteessa 1995–1996. Tilat olivat moninkertaiset Kuikkulaan verrattuna ja ne antoivat paremmat mahdollisuudet myös laajentaa ja monipuolistaa vierailukäyntien sisältöä sekä toteuttamista. Yhteistyö Varsinais-Suomen Partiopiirin kanssa taas tiivistyi, sillä museolla voitiin pitää erilaisten kurssien kaupunki-iltoja, pj-kurssien päätöstilaisuuksia ja erilaisia kokouksia partiohistoriaa pursuavan hengen ympäröimissä tiloissa.

Tilaselvityksen aikaan pohdittiin myös museon

asemaa koko partiokentässä ja todettiin, että museo yhdistetään liian tiiviisti Turkuun ja historiansa takia Varsinais-Suomen Partiopiiriin. Muualla Suomessa puhuttiin vain Turun museosta tai jopa v-sp:n partiomuseosta. Museosta haluttiin tehdä selkeästi valtakunnallinen partiomuseo ja saada valtakunnallisen erikoismuseon asema. Tietoisesti ryhdyttiin ottamaan etäisyyttä v-sp:iin edellä mainituista seikoista johtuen ja päätettiin esimerkiksi muuttaa museon nimi jälleen Suomen Partiomuseo – Finlands Scoutmuseum ry:ksi, jossa valtakunnallisuus erityisesti painottuu. Nimenmuutos kirjattiin sääntömuutoksen yhteydessä 1997.

Museon talousasiatkin järjesteltiin uudelle pohjal- le, kun päätettiin muutamien partiojohtajaveteraanien perustamien rahastojen yhdistämisestä ja siirtämisestä perustettavalle Suomen Partiomuseosäätiölle. Tässäkin yhteydessä on aiheellista kuitenkin mainita, että juuri varsinaissuomalaiset johtajaveteraanit tekivät paljon työtä edellä mainittujen rahastojen varojen kartuttamiseksi. Etenkin Eila ja Aulis ”Aku” Leinon merkitys museon taloudellisen aseman vakaudelle on ollut merkittävä. Suomen Partiomuseosäätiö kirjattiin säätiörekisteriin 1999.

Virusmäentielle siirryttäessä oletettiin, että vuokrasuhteesta tulee hyvinkin pitkäaikainen. Aluksi sovittiin ja allekirjoitettiin viiden vuoden vuokrasopimus. Sopimuskauden loputtua 2001 neuvoteltiin jatkosopimuksesta, mutta nyt oli koko ns. Barkerin tehdasalueen ja näin myös museokiinteistön omistussuhteissa tapahtumassa muutoksia. Uutta vuokrasopimusta ei saatukaan uusituksi, ja näin toimintamme jatkui kolmen kuukauden irtisanomispohjaan perustuen. Museon toiminta on pitkäjänteistä työtä, ja tilojen suhteen oli olemassa myös muutossuunnitelmia, mutta mitään ei voitu toteuttaa ilman pitkäaikaista vuokrasopimusta. Kehitystoiminta oli lamaantumassa ja muutto sai yhä vahvemman sijan ajatuksissa.

Laukkutehtaan saneeraus ja Partiokeskuksen synty

Varsinais-Suomen Partiopiirin hallintaan oli 1990-luvulla siirtynyt piiritoimiston naapurissa oleva, entinen ns. laukkutehdas Jousi Oy:n rakennus, ja siihen liittyvät toimenpiteet olivat pohdinnan alla partio-

piirissä. Vaihtoehtoja oli kaksi, joista toinen suunnitelma sisälsi nykyisen rakennuksen purkamisen ja uuden toimistorakennuksen rakentaminen tilalle tai toinen vaihtoehto, jossa vanha tehdasrakennus saneerattaisiin ja Partiovarusteelle varattaisiin lisätilat tästä rakennuksesta. Kun todettiin, että kyseinen rakennuksen rakennusmateriaalin perusteella määriteltäisiin suojeltavaksi rakennukseksi, ryhtyi Varsinais-Suomen Partio Piiri ry laatimaan suunnitelmia rakennuksen saneeraamiseksi ja tilojen jakamiseksi eri toimintoja varten. Suomen Partiomuseoon otettiin yhteyttä ja tiedusteltiin kiinnostusta vuokrata museotilat rakennuksen kolmannelta kerrokselta.

Tilat olivat vielä tehtaan jäljiltä melko epäsiistissä kunnossa, mutta museon hallitus tutustui kuitenkin tiloihin, minkä jälkeen asiaa pohdittiin toista vuotta. Neuvotteluja partio Piirin kanssa käytiin niin vuokrasta kuin tilajaostakin, ja museo selvitti samalla talouteen liittyviä ratkaisuja. Museo ei yksin suoriutuisi vuokratustannusten 100 %:n noususta, jos muutto toteutuisi. Partio Piiri ryhtyi rakennuksen saneeraustoi-miin, ja museossa punnittiin Virusmäentien ja mahdollisten uusien tilojen hyviä ja huonoja puolia. Asiaa selvitettiin myös keskusjärjestön, Suomen Partiolaiset ry:n kanssa ja todettiin, että avustusmäärärahaa korrottamalla museo selviytyisi käyttökustannuksista. Laskelmat ja muuttoa puoltavat tekijät vaikuttivat siihen, että myönteinen päätös muutosta voitiin toteuttaa tilojen valmistuttua keväällä 2005. Suomen Partiomuseon edustajat olivat mukana seuraamassa koko saneeraustoimenpiteiden ajan ja esittivät omia tilaratkaisujaan tulevien näyttely-, työskentely- ja varastotilojen osalta. Samalla arvioitiin tiiviin yhteistyön alkavan niin partio Piirin, Partiovarusteen kuin muidenkin kiinteistössä olevien partiotoimijoiden kanssa, ja näin voitiin muodostaa laaja Partiokeskukseksi nimettävä partioyhteisö, josta kaikille osapuolille on hyötyä.

Muutto saneerattuihin tiloihin toteutettiin vuoden 2005 keväällä ja yhteisiä avajaisia vietettiin 18. 5. 2005. Museon toiminta on uusissa tiloissa vilkastunut, ja vaikuttaa siltä, että se on myös tuonut uudenlaista toimintaa. Partio Piirin eri toimintaryhmien kokouksissa voidaan hyödyntää niin museon tiloja kuin arvokasta partio- ja nuorisotyökulttuuriperintöä.

Lähteet

Pitkänen, Juhani: Nelikymppinen Partiomuseo 1962–2002. Suomen Partiomuseon julkaisuja B-sarja nro 6. Turku 2002.

Saaristomereltä Atlantille – meripartiotoimintaa Lounais-Suomessa

Juhani Pitkänen

Partiotoiminta koulutuksineen merellä alkoi B-P:n harrastaessa nuoruudessaan veljiensä kanssa purjehdimista Englannin rannikolla ja sisämaan kanavilla. Englannissa meripartiotoiminta järjestäytyi vuonna 1910. Suomessa tämä toimintamuoto rantautui ensin Saaristomeren alueella Ahvenanmaalle, Maarianhaminaan, jonne perustettiin 1. 11. 1910 Ålands Sjöscoutförbund, joka sai pian nimekseen Ålands Sjöscout.

Ahvenanmaan tapahtumista kulki tietoa mahdollisesti myös Turkuun vanhaa postitietä pitkin. Olihan kreivi Per Brahe vaikuttanut postiyhteyden syntyyn Ruotsin vallan aikana Tukholmasta Ahvenanmaan ja Kustavin kautta Turkuun, jonne perustettiin postikonttori jo vuonna 1638. Laivaliikenne Maarianhaminan ja Turun välisellä reitillä kehittyi ja laivat kuljettivat myös postia 1900-luvun alkupuolella.

Ajasta ennen 1950-lukua

Haluan tuoda muutamia asioita esiin lounaissuomalaisen meripartiotoiminnan varhaisvaiheista kokonaisuuden hahmottamiseksi, vaikka tässä artikkelissa käsitellään toimintaa 1950-luvulta nykypäivään.

Varsinaissuomalaisessa partiotoiminnassa näyttelee laaja saaristo kesäisin merkittävää osaa. Turkulaiset lippukunnat ovat järjestäneet leirejä kaupungin lähisaaristossa vuosikymmeniä. Kun 1900-luvun alkupuolella maantieteyhteydet saaristoon olivat varsin vaatimattomat, kuljettiin leireille usein vesitse erilaisilla veneillä ja laivoilla. Saaret ovat olleet aina myös kiinnostavia retkikohteita, joihin kulkemiseen käytettiin veneitä. Varsinaista meripartiotoimintaa ei kuitenkaan ollut, vaan partio-ohjelmat rakentuivat maapartiotoiminnan ehdoilla. Leiripaikoiksi olivat lippukunnat löytäneet mm. Harvan saaren, Ahven-
saaren, Helmussaaren, Palvan, Rymättylän Kunsten-

niemen ja Naulan Kakserrasta. Useat näistä paikoista ovat edelleen leirikäytössä.

Ensimmäiset suuremmat veneet hankittiin 1919, jolloin Turun NMKY:n partio-osasto (myöhemmin Auran Tähti Pojat) hankki 8-hankaisen Vihuri-soutuveneeseen. Vuonna 1923 Soihtu-Pojat (Turun Metsänkävijät) hankki samanlaisen. Tätä Lokiksi kastettua venettä käytettiin ensimmäisenä kesänä 14 retkeen, joista osa kesti yön yli.

Meripartiolaisten luokkamerkkivaatimukset julkaistiin vuonna 1919 ja ensimmäisenä meripartiotoimintaa aloitteli Oiva Halmeen johdolla Turun Partio-Sissien Merikarhu-venekunta. Lippukunnan Karhu-vartio siirtyi meripartiointiin 31. 3. 1923 muuttamalla nimensä Merikarhuksi ja keskittymällä meripartiokoulutukseen sekä hankkimalla siniset partio-puvut. Lisäksi päätettiin ”mennä poliisimestarin tykö kysymään, jos saisi edullisella kaupalla ostaa jonkun

Saaristossa liikkumiseen partiolaiset käyttivät jo varhain veneitä. Kuvassa Auran Tähti Poikien Vihuri-vene Harvan saaren edustalla 1925. v-sp:n arkisto.

Varhaista vesipartiotoimintaa. Kuvissa Puhurin Poikia kanoottiretkellä Aurajoella vuonna 1927. v-sp:n arkisto.

valtiolle takavarikoiduista salakuljetusveneistä.” Tiedustelu ei kuitenkaan tuottanut toivottua tulosta, koska 1.2.1923 oli Turun Sanomissa ilmoitus veneen ostamisesta ja saman numeron pikku-uutisissa toivomus, että joku luovuttaisi veneen halvalla, sillä partiopoikien varoissa se merkitsisi paljon. Tässä vaiheessa Partio-Sissien meripartiotoimintaa kesti vain kaksi vuotta eli siihen asti, kun Oiva Halme muutti Turusta.

Varsinaiseksi meripartiolippukunnaksi perustettu Ulapan Pojat aloitti Turussa vuonna 1935. Perustaminen tapahtui Turun Kaupunkilähetyksen piirissä meripartiointiin innostuneiden poikien aloitteesta. Parhaimmillaan lippukunnalla oli kolme purjevenettä, joista kaksi tuhoutui toisen maailmansodan aikana. Vuonna 1949 ostettiin vanha 50 tonnin kaksimastoinen latvapurjekuunari Elsa. Se kuitenkin tuhoutui syysmyrskyssä, kun ankkurit pettivät, se ajautui matalikolle ja upposi. Lippukunnan toiminta päättyi vuonna 1959.

Piirin meripartio-ohjaajat

Suomen Partioaikajärjestön vesipartio-ohjaajana toimi Oiva Halme 1940-luvun lopulla. Hän oli jo Turussa kehittänyt meripartiolaisten koulutusjärjestelmää ja luonut määritelmät veneiden ohjaajavaatimuksille sekä partioalusten katsastustoiminnalle. Oiva Halme oli perustamassa 1920-luvulla Turun Partio-Sissejä ja

toimittamassa Suomen Partioliiiton vuonna 1927 julkaisemaa Partioikäkirjaa, jossa oli selvitetty em. asioiden lisäksi myös meripartioasuja.

Varsinais-Suomen Partiopiirin ensimmäiseksi meripartio-ohjaajaksi valittiin Pekka Laurén keväällä 1949. Hän toimi tehtävässä vuoteen 1951 ja hänen jälkeensä toimineet meripartio-ohjaajat on mainittu oheisessa luettelossa. Piirien yhdistymisvaiheessa työillä ja pojilla oli omat ohjaajansa, jotka kuitenkin toimivat yhdessä. Meripartio-ohjaajien ja meripartiojaoston tehtävänä on koordinoita ja toteuttaa meripartiotahtumia piirin alueella. Tällaisia ovat veneenohjaajakurssit, kuivapurjehdusharjoitukset, yhteispurjehdukset ja aluksien katsastustoiminta. Yhteistyötä on tehty pelastuspalvelussa Turunmaan Meripelastusseuran kanssa. Myös Satahanka-meripartioleirien järjestelyihin on osallistuttu aktiivisesti ja toteutettu 1970-luvulla Piraatti-tapahtumia. Tänä päivänä jaostossa ovat edustettuina kaikki merkittävimmät meripartiolippukunnat.

Kiinnostus meripartiointiin lisääntyy 1950-luvulla

Jatkosodan jälkeen taloudellinen tilanne hiljalleen parantui, ja tässä vaiheessa kiinnostus meripartiotoimintaa kohtaan lisääntyi Varsinais-Suomessa. Ensimmäisenä asiaa lienevät käsitelleet Puhurin Pojat leirillään Maskun Taipaleessa 8.–17.7.1947. Leirillä ennakoitiin

vuosina	nimi	lippukunta	vuosina	nimi	lippukunta
1949–1951	Pekka Laurén #	PP	1982–1984	Esa Vahtera	NaSi
1950–1951	Eero Elenius #	UIPo	1985–1986	Ossi Lindström	TP-S
1957–1959	Lauri Winter	TP-S	1987–1990	Mika Runsten	ATP
1960–1963	Matti Hänninen	ATP	1990–1994	Tomi Lohikoski	NaSi
1964–1967	Seppo Lahti	TSK	1995–1998	Juha Lehtonen	TSK
1964	Pekka Miesvirta	MHP	1999–2000	Tomi Kurkilahti	KLY
1968–1970	Osmo Rannikko	ATP	2001–2002	Annukka Mäki	TTT
1971–1974	Pertti Tuomi	KHP	2003–2004	Tomi Kurkilahti	KLY
1975–1976	Maija-Leena Sandholm ☒ Heikki Ajanko	NT T-PS	2005–	Oskari Huiskala	TSK
1977–1981	Heikki Ajanko ☒	TP-S	2007–	Mari-Liinu Kauppila	NaSi

Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin (1949–1974) ja Varsinais-Suomen Partiopiirin (1975–) meripartio-ohjaajat ja meripartiojaoston puheenjohtajat vuodesta 1949. # = vuosina 1950–1951 meripartiotoimikunta; ☒ = Pr vuonna 1975 = tyttö- ja poikapiireillä yhteisiä jaostoja.

vesipartioinnin alkua, kun leiriläisten ja vieraiden kuljetukset hoidettiin Pekka Laurénin moottoriveneellä Naantalin kautta. Moottoriveneiden käyttö helpottui, kun kahdeksan vuotta kestänyt polttoainesäännöstely päättyi. Leirillä oli myös kaksi soutuvenettä ja lisäksi Laurénin hai-vene Hui-Hai. Pekka Laurén kehitti ajatusta meripartiotoiminnan aloittamisesta, vaikka Puhurin Poikien iäkkäämmille johtajille ajatus oli vieras ja he aluksi jarruttivat hankkeen etenemistä. Toiminta kuitenkin käynnistyi vuonna 1949, kun lippukunnalle löydettiin ensimmäiseksi veneeksi Pyhärannassa noin vuonna 1935 rakennettu ja useita vuosia maissa seisonut purjevene. Rahat hankintaan lahjoitti vanhempainneuvoston jäsen A. Laurén. Avu-niminen alus purjehdittiin Turkuun pienellä miehistöllä Pekka Laurénin kipparioimana kesäkuussa 1949. Alus sai nimekseen Kokko. Jo ennen Kokon hankkimista oli lippukunnassa pidetty meripartiokurssit 15 pojalle ja saatu vanhemmilta suostumus sekä selvitetty uimataito

Samoihin aikoihin oli Turussa yleensäkin vähän purjevenettä, ja Puhurin Pojat toimivat tavallaan Turun Pursiseuran junioriosastona. Siten heillä oli käytössä myös pursiseuran kaksi viklaa. Tämä yhteistyö kuitenkin heikkeni vuosien mittaan, kun pojilta odotettiin enemmän ”satamapalvelijan” toimintaa pursiseuralla kuin purjehdustaitojen kehittämistä.

Myöhemmin vuonna 1956 hankittiin toiseksi alukseksi suurempi s/y Meriakka ja molemmilla aluksilla osallistuttiin vuoden 1958 Hopearanta-suurleirille. Lippukunnalla on tukikohta Puhuri-saarella Nauvon Vikomissa. Siellä on maja, sauna ja talousrakennus.

Vuosikymmenen alussa kiinnostus vesillä liikkumiseen lisääntyi Turun Partio-Sisseissä. Myös heillä päätös meripartiotoiminnan aloittamisesta oli syntynyt perinteisellä Helmussaaren leirillä kesällä 1949. Oli päätetty hankkia lippukunnalle vene, joka tehtäisiin lippukunnan toivomusten mukaan. Rungon rakensi kalastaja John Öström Åvassa ja rikaus sekä sisustustyöt tehtiin itse. Esittelypurjehdus tapahtui 17.7.1950. Vene sai nimekseen Merisissi. Aluksi purjehdukset ulottuivat eteläiselle Airistolle ja pisimmät matkapurjehdukset Tukholmaan 1951 ja Raumalle 1952. Lippukunnanjohtajana oli Veikko ”Tippa” Junnila.

Merimiestaitojen kehittämiseksi ja miehistön harjaantuttamiseksi toimimaan erilaisissa tilanteissa luotiin lippukunnassa luokkamerkkien täydentämiseksi oma koulutusjärjestelmä. Näitä omia suorituksia tehtiin vain s/y Merisissillä. Suorituskirjassa oli kuusi jatkuvasti vaikeutuvaa tasoa ja lopputuloksena purjehtijatutkinto. Vasta-alkajalle eli pilssihiirelle oli ensin tarjolla jungmannin tutkinto. Tätä seurasi puolimatuusin-, matruusin-, puosun-, perämiehen- ja

förstin tutkinnot. Joka toisen tutkinnon jälkeen sai kipparilta suoritusmerkin.

Turun Partio-Sissit osallistui myös bisnesprojektiin yhdessä raumalaisen Myrskypoijat-meripartiolippukunnan kanssa 1980-luvun lopulla, jolloin perustettiin Scout-Marin oy hoitamaan partiolaisten Scout 430 -jollan valmistusta, markkinointia ja myyntiä. Veneitä on tehty runsaat 150, mutta Scout-Marin oy:n toiminta ei ollut mikään taloudellinen menestys.

Sen sijaan toinen projekti, Suuret satamakirjat, on onnistunut paremmin. Lippukunta on useiden vuosien ajan tehnyt kartoitustyötä, joka kattaa Saaristomeren, Ahvenanmeren ja Suomenlahden. Ensimmäinen kirja julkaistiin 1970-luvulla. Nykyisin kirjat ovat uusissa väreissä ja tietoja päivitetään jatkuvasti. Helsingin Vene 05 Båt -messuilla Veneilytoimittajat – Båtjournalisterna ry luovutti projektin tunnustuksena Vuoden veneilyteko 2004 -palkinnon Turun Partio-Sisseille.

Tornikotkien lippukunnanjohtajana oli aiemmin Ulan Pojissa toiminut Apo Virtanen, kun lippukunta sai käyttöönsä vuonna 1950 retki- ja leirialueen Rymättylän Keustoluodosta. Paikka oli saari, ja kulkeminen oli hoidettava veneellä. Veneen hankinta rahoitettiin itse keräämällä lääkepulloja ja sanomalehtipaperia. Lisäksi saatiin apua seurakunnalta. Veneen rakentaminen aloitettiin Laakson telakalla Naantalin Luonnonmaalla 1950, ja se valmistui 1952. Vene oli puinen, ns. meriläistyypinen, pituudeltaan 8,6 metriä ja leveydeltään 2,5 metriä. Veneeseen mahtui noin 20 poikaa kerrallaan. Veneellä ei ollut Tornikotkien aikaan nimeä, vaan sitä kutsuttiin Tornikotkaksi tai pelkästään Kotkaksi. Myöhemmin Turun Sinikotkien laivastossa se sai nimen Nooa. Venettä käytettiin pääasiassa vain saarikuljetuksissa partioiden voimin. Matkapurjehduksia tehtiin Tukholmaan vuosina 1952 ja 1961 sekä yksi Ahvenanmaalle. Lippukunnan meripartiokausi jäi varsin lyhyeksi, sillä 1961 vene kävi tarpeettomaksi ja se myytiin Turun Sinikotkille. Nooa siirtyi Sinikotkilta edelleen Mikaelin Wihuriveljille. Leirisaari Keustoluodon Tornikotkat menetti kaavoituksen seurauksena.

Maskun Hemmingin Poikien aloittaessa toimintansa olivat veneilyyn tottuneet partiopojat kiinnostuneita meripartioiden toiminnasta. Vuonna 1951 lippukunta sai käyttöönsä purjehdeneen, ja toiminnan kehittymistä vauhditti seuraavana kesänä yhteinen leiri Puhurin

Poikien kanssa. Ensimmäinen venekunta, Lokki, perustettiin Niemenkulmalle vuonna 1955. Muutaman vuoden kuluttua venekunnan perustamisesta lippukunnan taloudellinen tila huononi ja vesitoiminta oli lopetettava. Into ei kuitenkaan laantunut, ja meripartio-osasto perustettiin 1980-luvulla. Tuki ry lahjoitti lippukunnalle juhannusaattona 1982 neljä poikien itsensä valmistamaa Viklaa nimiltään Tavi, Tylli, Telkä ja Tiira. Tämä innosti jälleen meripartiointiin, ja veneitä käytettiin ahkerasti. Syksyllä 1988 toimintaan tuli mukaan Maskun Hemmingin Tyttären Ankkurivenekunta. Retkipursi Merisirri otettiin käyttöön keväällä 1989. Viikonloppuisin tehtiin yöpurjehduksia ja saatiin koulutusta Turun Sinikotkien s/y Rhealla. Merenkulkukoulutusta on hankittu piirin veneenohjaajakurssilla ja omilla matruusi- ja kuivapurjehduskursseilla. Lisäksi leirien ohjelmassa on ollut purjehduksia optimistijollilla ja s/y Merisirrillä. Vuonna 1991 kaikki veneet siirrettiin Maskun seurakunnan partiolaisille luovuttamalle alueelle Kaunisniemen rantaan Niemenkulmalla. Sinne oli talkoovoimin kunnostettu satama sekä rakennettu laituri ja vaja. S/y Sirrillä on tehty purjehduksia Naantalin aukolle, Nauvoon, Korppooseen, Teersaloon ja Merimaskuun.

Samoilijatoiminnassa mukana olleet pojat olivat purjehtineet kesällä 1951 s/y Jalilla ja heidän toimestaan perustettiin saman vuoden syksyllä lippukunta Jokikylän Pojat. Meripartioiden virittäytymispuurjehdus suuntautui Maarianhaminaan vuonna 1952, jolloin tehtiin Ahvenanmaalle kahden hengen kahdeksan päivän purjehdus partioiden johtaja Rainer Pentin s/y Marinella-veneellä. Mukana oli pelastusvälineenä auton sisärengas. Merikarttana oli Merenkulkulaitoksen merikortti 1:50 000. Pekka Sippola ja Veikko sekä Esko Tähtinen hankkivat itselleen s/y Jali-veneeseen Hirvensalosta. Tätä venettä käytettiin myös koulutusaluksena vuoteen 1956 saakka. Meripartio-osasto muodostui aluksi Rainer Pentin johdolla muutamasta vaeltajasta ja perustamispäiväksi on kirjattu 20. 11. 1953. Toiminta laantui välillä, mutta uusi nousu alkoi 1960-luvulla. Ensimmäinen hankinta lippukunnalle oli soutuvene, ja sen jälkeen keväällä 1964 hankittiin purjehdene, joka oli kansanvene s/y Nordwest. Ensimmäisen purjehduskauten aikana jokainen vartio kävi purjehtimassa. Purjehdusalueeseen kuului Airisto ja Nauvo sekä Luonnonmaan ympäripurjehdus. Lippukunnan jäsenmäärän kasvaessa ryhdyttiin etsimään

Ulapan Poikien rivistö vuonna 1937. Merihenkiset partioasut kertovat lippukunnan meripartiotoiminnasta.

V-SP:n arkisto.

suurehkoa moottorivenettä mutta koulutuksellisten seikkojen vuoksi päädyttiin purjealukseen. Sopiva alus löytyi Turusta vuonna 1978, ja se sai nimekseen s/y Northwest II. Purjehdusalue laajeni pohjois-Itämerelle ja Suomenlahdelle. Seuraavaksi hankittiin vuonna 1987 Piikkiöstä s/y Northwest III, jolla tuli tutuksi Saaristomeri ja Ruotsin rannikko. Vuonna 1998 oli jälleen aika myydä alus, ja vuoden etsiskelyn jälkeen löytyi Helsingistä sopiva alus, joka sai kasteessa vuonna 2000 nimen s/y Northwest VI. Purjehdusaluetta laajennettiin jälleen, tällä kertaa Viron saaristoon.

Vanhimmista lippukunnista Auran Tähti Pojat otti seuraavaksi ohjelmaansa meripartioinnin. Heidän ensimmäinen koulutusaluksensa oli vuonna 1953 m/v Merisusi ”Bläimä”. Auran Tähti Pojilla oli jo toimintansa alkuvaiheessa vuosina 1917–1919 ollut nime-
 tön purjeverne ja Vihuri-soutuverne sekä 1940-luvulla

m/v Virsu. Veneillä oli ollut tietty rooli lippukunnan leirikuljetuksissa. Ensimmäisellä Merisudella järjestettiin purjehdus Rymättylän länsisaaristoon, jolloin yövyttiin maissa. Iniön aukon korkean kalliosaaren huipulla pidetyllä iltanuotiolla sovittiin ns. vedenkantokilpailusta. Saaren huipulle laitettiin kaksi ämpäriä ja veneen miehistö jaettiin kahteen joukkueeseen. Voittaja oli se, joka sai oman ämpärinsä nopeimmin täyteen merestä kantamallaan vedellä. Vastustajan vesikupin tai muun astian läikyttäminen oli sallittua vain noin 20 metrin päässä ämpäristä. Kisan voitti tällä kertaa se joukkue, joka oli tuonut kumisaappaisaan vettä ja puristanut meressä kastelemansa housut ämpäriin.

Meripartiotoiminnan alkaessa 1950-luvulla haluttiin se näyttää myös ulospäin ja näin teetettiin osalle johtajistoa laivastonsinisestä kankaasta meriupseerin

univormua muistuttavat puvut ja päähineiksi hankittiin ”koppalakit”, joiden kokardina oli hopeanvärinen partiolilja. ATP:hen perustettiin ”lippue”, joka oli itsenäinen osasto ja keskittyi meripartiotoimintaan. Lippukunnassa useat maapartiolaisina aloittaneet ilmoitautuivat vapaaehtoisina lippueeseen ja alku näytti hyvältä. Venekuntia oli neljä ja partiojohtajia 5–10. Aluksia ATP:llä on ollut useita, ja ne on luetteloitu liitteessä. Kalevi Niemelä on myöhemmin kuvannut erästä matkaa seuraavasti:

Lippukunnan hyviin töihin kuului mm. tapa korvata kesäleiripaikan käyttö Ruotsalaisten saarella sijaitsevalle Kuivaisten talolle kokoamalla kesän saarella laiduntaneet lampaat ja pässit. Oli lokakuinen sunnuntai vuonna 1962, kun lokikirjaan kirjattiin ”irti Boren alta”. Mukana oli kippiari Kari Lahtosen ja chieffi Kalevi Nummilan lisäksi 11 kolkkaa ja 12 eräpoikaikäistä.

Lähes kolmen tunnin navakassa tuulessa tehdyn matkan jälkeen kiinnittyi Merisusi Kuivaisten laituriin. Koko joukko siirtyi talon veneisiin suorittamaan operaatiota ”pässit navettaan”. Usean tunnin uurastuksen jälkeen tehtävä saatiin suoritettua. Muutama kahlaaminenkin jouduttiin suorittamaan, mutta kaikki lampaat saatiin terveinä navettaan.

Paluumatkasta muodostui kuitenkin poikkeuksellinen, sillä lähdettyämme kohti Turkua ja saavuttuamme suojaisesta lahdesta Ominaisten aukolle havaitsimme tuulen navakoituneen eteläsuuntaiseksi. Jouduimme ajamaan vastatuuleen, ja kolkille puettiin pelastusliivit päälle ja heidät sijoitettiin etuhyttiin suojaan. Vanhemmat partiopojat suojautuivat pärskeiltä ruorihytin taakse. Aallokko oli erittäin korkea ja arvio tuulesta 8–10 Bf (noin 17–24 m/s).

Tässä röykytyksessä keulan hakatessa vasten aaltoja selkäni takaa kuului huuto ”mies meressä”. Eräpoika Lasse Silver oli suistunut tukivaijerin katkettua mereen. Oli kysymys sekunneista. Olin veneen keulassa nopeasti, syöksyin ruorihytin katolle, missä pelastusrengasta pidettiin, ja sinkosin renkaan kohden jo yli 30 metrin päässä pyristelevää, apua huutavaa poikaa. Lasse sai renkaasta kiinni. Veneen kääntäminen sivuaallokossa oli hurja kokemus, mutta pääsimme hitaasti lähestymään Lassea tuulen alta. Nopeassa käännöksessä oli ruorivaijeri hypännyt kääntökehältä, joten peräsin ei toiminut. Alusta oli ohjattava suoraan peräsintangosta rautaputkella. Ohjailua vaikeutti myös se, että liikut-

tiin pienellä koneteholla. Lasse oli jo sopivasti veneen vieressä, kun suuri aalto siirsi venettä niin, että Lasse katosi veneen alle. Kurkotin itseäni ja sain Lassen kädestä kiinni. Ote, joka ranteeni ympäri kiertyi, oli epätoivoisen ihmisen paniikinomainen tarrautuminen pelastukseen, mikä oli vetää myös minut yli laidan. Mutta muut auttoivat, ja minut ja Lasse nostettiin kannelle. Tilanne oli ohi, ja murhenäytelmältä vältyttiin onnella ja taidolla sekä etukäteisharjoittelulla.

Koska ruorivaijeri oli korjattava, päätimme palata Ruotsalaisiin. Yövyimme talossa ja viestitimme Turkuun tilanteesta, olihan mukana nuoria kolkkia. Saimme palautteen, että kaikille vanhemmille on saatu tieto. Merivartiosto haki meidät aamulla, ja niin palasimme Aurajoelle vanhan Aallottaren hinauksessa vaiherikkaalta ”pässireissulta”.

Keväällä 1966 ATP teki Götan kanavan kautta vierailun Turun kummikaupunkiin Göteborgiin. Eero Auvinen muistaa matkalta seuraavan tapauksen:

Kanavassa oli, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta, aina Vänern-järvelle asti käsipelillä avattavat sulut. Kanavaluukkujen toisen puolen avaaminen kuului veneilijöille. Kun retkemme ei osunut turistisesonkiin, ei kanavaliikennettä vielä ollut paljon, joten nyt alkoi ankara kiertojuoksu, kun suuria ankkuripelin tapaisia hammasratasnapoja pyörittäen aukaistiin ja suljettiin satoja kertoja toinen sulkuporteista. Usein sulussa olttiin vain yksin.

Nykyisin sulut toimivat koneellisesti. Vänern-järveltä Götajokeen oli jo silloin isot koneellisesti avattavat rautasulkuportit. Liikennettä ohjattiin erilaisin merkkivaloin ja -lipuin. Kun ohjeiden mukaan sulun kohdalla oli tietynlainen merkkilippu, oli sulkua lupa avata ilman sulkuvahtia, kummaltakin puolelta. Erään kerran menettelimme juuri näin, mutta lippu oli jäänyt vahingossa salkoon, jolloin alapuolella olevassa sulussa tapahtui veden juoksua yli sulkuportin – muutama rantaistutuksen kasvikin sai aika kyytiä. Annoimme selvityksen ko. tapahtumasta kanavayhtiön eräessä konttorissa, jossa uhattiin jopa saamamme alennusmaksun menettämisellä. Köyhän tulee olla nöyrä, ja kun vienosti kerroimme myös em. merkkilipusta, pääsimme jatkamaan matkaamme. *Errare humanum est* – erehtyminen on inhimillistä vanhallekin slussivahdille, saatikka nuorille purjehtijoille, oli kompromissi.

Juhlaliputettuja partioaluksia Uudessakaupungissa vuonna 1997 järjestettyjen Sektori-Partiopäivien aikana.

v-sp:n arkisto.

Turun Sinikotkissa meripartiotoiminta alkoi vuonna 1955, jolloin lippukuntaan perustettiin alaosasto Sextant. Ensimmäinen venehankinta oli 10 hengen sou-tuvene, joka rakennettiin Turussa Korppolaismäen veneveistämöllä. Vesillelasku tapahtui 1958 ja Sextantiksi kastetulla veneellä käytiin Hangossa Hopearannan suurleirillä.

Seuraavaksi Sinikotkien tavoitteena oli hankkia suurempi alus, joka sopisi partiotoimintaan. Sellainen löytyi vuonna 1960 ja se kastettiin Arkiksi. Pituutta aluksella oli 11,7 metriä ja koko miehistö mahtui sen salonkiin. Eräs tapa oli lähteä purjehdukselle Tuomiokirkkosillalta sunnuntaisin tasan kello 12, Tuomiokirkon kellon soidessa. Köydet irrotettiin tasalta ja myöhästyneitä ei odotettu. Hyvällä tuurilla saattoi päästä hyppäämään veneeseen Otkantissa, Arkin koukatessa

laiturin vierestä. Vuonna 1964 m/v Arkki siirrettiin ja nostettiin maihin Antero ”Hakle” Hagelbergin saaresa. Jo samana vuonna hankittiin vanhempainneuvoston tuella käytöstä poistettu laivaston Taisto-luokan moottoritorpedovene, joka oli rakennettu Turun veneveistämöllä 1943. Alus kunnostettiin partioaluukseksi ja se sai nimekseen Neptunus. Aluksessa oli nukku-matilaa 18 hengelle.

Meripartio-osasto Sextant on huomionnut myös sudenpennut ja järjestää heille purjehduksia Turun Sinikotkien s/y Rhealla. Seuraava pieni kertomus on tällaiselta purjehdukselta:

Lähdetään liikkeelle Heinänokasta. Ennen irrottautumista aluksen päällystö jakaa jokaiselle pelastusliivit, jotka puetaan päälle. Sitten kokoonnutaan keula-

kannelle, jossa kippari kertoo turvallisuusohjeista ja muistakin toiminnan säännöistä. Oli kaunis ilma ja lähes tyyntä. Lähdettiin liikkeelle konevoimalla purjehdukselle, jota oli innolla odotettu. Vilkkaille sudenpennuille löytyi sopivaa puuhaa ruorissa, kannen selvittämisessä köysistä, säähavainnoissa ja purjeiden nostovalmisteluissa. Sitten pojat nostavat purjeet johtajien ohjeiden mukaan. Mielenkiintoa lisäsi Airistolla tapahtuva vilkas laivaliikenne. Messissä on tarjolla juomaa ja pientä purtavaa. Heinänokkaa lähestyessä kisailtiin samaan aikaan satamaan tulossa olevan Nuotiotyttöjen s/y Pranstakan kanssa.

Lippukunnalla on ollut sisutoimintaa varten Rapu-venekunta vuodesta 1996 alkaen. Venekunnassa on jäseniä myös sisarlippukunta Nuotiotyöistä. Toiminnan laajentuessa perustettiin 2000-luvun alussa toinen venekunta, Valaat. Molempien lippukuntien toiminnan ollessa merellistä on myös näille venekunnille ollut tarjolla purjehduksia ja muita merellisiä taitoja. Purjehduskalenterissa on sisuvenekunnille varattu omat purjehdusajat. Purjehdusten aikana sisuilla on mahdollisuus osallistua moniin tehtäviin kykyjensä, taitojensa ja kiinnostuksensa mukaan. Purjehduksilla sisut nauttivat samoista asioista kuin muutkin venekuntalaiset: ohjaavat venettä ja katselevat lintuja sekä maisemia. Purjehduksilla on mukana myös vanhempia. Joskus kuitenkin veneen kallistuessa tulee mieleen, pysytkö vene varmasti pystyssä ja eihän tämä voi upota.

Merenkulkukoulutukseen on Turun Sinikotkissa luotu oma järjestelmä 1960-luvulla, jolloin aloitettiin matruusikurssien järjestäminen venekuntalaisille. Kursseilla opittiin kokeneiden kouluttajien ohjauksessa navigointia ja karttatyöskentelyä sekä muita merimiestaitoja. Tämän pohjalta kehitettiin 2000-luvulle tultaessa Arkki-niminen konsepti, joka yhdistää venekuntalaisten matruusikurssin ja nuoren johtajiston förstikurssin. Käytännön koulutus tapahtuu aluksilla. Kehitystyössä on hyödynnetty Turun Partio-Sisien koulutusohjelmaa 1980-luvulta ja Jenni Takalan Ko-Gi-projektina tekemää suoritusohjelman uudistustyötä.

Purjehtivia rippikouluja on järjestetty useilla partioaluksilla, niin myös s/y Rhealla. Neptunuksen hengessä -kirjassa kerrotaan eräästä rippikoulupurjehduksesta:

Toisena aluksena oli vuonna 2004 Naantalın Sinisten s/y Tokka-Lotta II. Papin lisäksi leiriläisiä oli seitsemäntoista ja heistä kaksi tyttöä. Matkaan lähdettiin Heinänokasta ja ensimmäinen yö vietettiin Airiston Matkailuhotellin laiturissa. Päivät alkoivat mukavasti miehistön kannalta, kun leiriläiset hoitelivat aamiaisen valmistamisen. Aamupäivällä opiskeltiin, ja sinä aikana kippari ja försti valmistivat lounaan. Sitten oli purjehduksen vuoro, ja seuraava satama oli Kökarissa. Satamassa oli vielä opiskelua ja sen jälkeen tutustuminen paikkakuntaan. Illalla taas istuttiin yhdessä veisaten tai kisailemalla leikkimielisesti.

Seuraavina päivinä satamia olivat mm. Norrskata ja Korppoo, jossa yllätettiin hampurilaislaivan grillin kesäapulaiset tilaamalla 25 hampurilaista. Tämän viikon mittaisen rippikoululeiripurjehduksen viimeinen yö vietettiin jälleen Airiston matkailuhotellilla. Päivien kuluessa kasti hiljalleen oppi Rhean-tavoille ja hoiti tehtäviä jo mallikkaasti.

Naantalissa partiotoiminta pääsi uuteen alkuun vuonna 1957 eräpoikatoiminnan alkaessa. Alusta alkaen ajatukset suuntautuivat merelle, ja siihen vaikutti paljon mm. yhteiskoulun teinikunnan merikerho. Ensimmäiseksi alukseksi Naantalın Sinisille hankittiin seurakunnan tuella moottorivene, jota käytti viisi venekuntaa. Varsinaisesti meripartiotoiminnan voidaan kuitenkin sanoa alkaneen syksyllä 1960. Asiaan vaikutti myös vanhempien näkemys, että kaupungissa pitäisi olla meripartiolippukunta. Meripartiointi vilkastutti toimintaa, ja lahjoituksina saatiin lippukunnalle Näsi-jolla ja vähän myöhemmin kaksimastoinen klyyvaripuominen purjevene. Lippukunnan toiminta oli kariutua johtajapulaan 1960-luvun puolivälissä, mutta siitä kuitenkin selvitettiin. Toiminnan piristettyä ja johdon vaihduttua hankittiin vuonna 1968 uusi vene, Irma-Susann, Hai L-49. Se oli erityisesti iäkkäämpien partiolaisten käytössä, koska siihen ei mahtunut montaa henkeä. Lippukunnan erään leirin partiotaitokilpailuista on säilynyt Paul Lindströmin kuvaus:

Lippukunta piti kesäleirinsä Kustavin Katinkarissa 60°39'17" P ja 21°15'30" I. Elokuinen aamu vuonna 1969 valkeni kauniina ja oli pt-kisapäivä. Lähdön tapahtuttua oli määränpäänä lahdenpoukama, jossa valmistettiin kaisloista ja havuista lautta. Sillä melottiin

seuraavalle rastille, joka sijaitsi lähisaarella. Saarella piti rakentaa silta kahdesta paksusta tukista. Tehtävä oli erittäin jännittävä ja mukava. Siinä sai joka poika näyttää taitonsa, näppäryytensä ja kekseliäisyytensä.

Seuraava rasti sijaitsi myös samaisella saarella. Tehtävänä oli suuntiminen ja matkan arviointi. Kun matkalukemat ilmoitettiin, huomattiin, kuinka vaikeata on arvioida merellä matkoja. Seuraava rasti oli mantee-reella, ja sinne mentiin soutuveneellä. ”Rolle” oli siellä rastimiehenä ja tehtävänä oli koota 6 m korkea salko kahdesta puusta eli siis kahden puun yhteen sitomisen. Sekin tehtävä tuotti monille vaikeuksia, mutta onnistui kaikilta jotenkin. Sitten seurasi tunnin mittainen tauko, jonka aikana oli valmistettava ruoka ja syötävä.

Aurinkokin ehti jo laskea, kun joukkueet lähtivät uudelleen matkaan. Matka oli koko ajan pikataivalta, jossa ensimmäisellä rastilla piti upottaa pullo, joka oli vedessä noin kahdenkymmenen metrin päässä. Se kävi helposti. Joka venekunnasta lähti yksi uimaan ja upotti pullon. Seuraavalla rastilla otettiin morsesanoma vastaan. Morsemerkit tuottivat paljon harmia pojille. Sanoman sisältö oli ”Tee nuoli”. Tämän jälkeen juostiin kolmosrastille ja matkalla tehtiin nuoli. Rastilla piti ampua omatekoisella nuolella maalitauluun. Tämän jälkeen saavuttiin maaliin ja niin oli ohi hauskin ja mielenkiintoisin PT kisa.

Omaleimaisimpana tapahtumana voitaneen pitää lippukunnan vuoden 1980 purjehdusleiriä. Koko leiri pakattiin veneisiin ja lähdettiin purjehtimaan viikoksi. Mukana oli viisi alusta ja noin 30 poikaa. Pian tämän jälkeen tuli ajankohtaiseksi uuden suuremman aluksen hankkiminen. Vuonna 1982 löydettiin Helsingistä s-30-tyyppinen saaristoristeilijä, joka ristittiin Tokka-Lotaksi Naantalissa eläneen nukentekijän Charlotta Lindholmin, lempinimeltään Tokka-Lotan, mukaan. 1800-luvun lopulla Naantalissa oli asunut satulaseppämestari Johan Lindholmin leski ja heidän neljä tyttärtään. Elatukseksien he valmistivat sukkaa, piparkakkuja ja nukkeja, jotka saavuttivat kaupallisesti suuren menestyksen. Sisaruksista vain Charlotta oli tunnettu henkilö, sillä hän myi perheen valmistamia tuotteita kesäisin kylpylävieraille. Lotta oli erittäin harvasanainen ja totinen. Lapset pelkäsivät häntä, sillä hänen kasvoillaan ei milloinkaan näkynyt hymyä. Hän sai lempinimen Docka-Lotta, joka suomalaisittain muuntautui Tokka-Lotaksi. Uuden aluksen nimi-

Meripartiolippukunta Kupittaaan Henrikin Poikien koulutusalus s/y Henrika. v-sp:n arkisto.

kilpailussa Tokka-Lotta voitti erään partiopojan äidin ehdottamana.

Selkämeren rannikolla Uudessakaupungissa meripartiotoiminnan katsotaan alkaneen vuonna 1963, jolloin syntyi lippukunta Uudenkaupungin Merihait. Tyttölippukunta Meritytöt liittyi lisäksi Uudenkaupungin Merihaihin vuonna 1970. Toimintaa on haitannut aikuisten johtajien puute, mutta kehitystä on tapahtunut koko ajan. Ensimmäinen alus oli 5,5 m pitkä purjevene Lumikki, ja sen jälkeen on ollut muitakin veneitä. Toiminnan sydämeiksi on muodostunut vuonna 1972 Kotkasta ostettu, Saksassa vuonna 1950 rakennettu kalastustoolari Crista. Aluksen nimi

Partioaluksia rannassa meripartiolaisten Piraatti 71 -tapahtumassa Hiittisissä 23.–25. 7. 1971. Suomen Partiomuseo.

suomennettiin Kristaksi, ja sitä on vuosien kuluessa muutettu paremmin partiokäyttöön ja koulutukseen soveltuvaksi. Pahin alukselle sattunut vaurio tapahtui itsenäisyyspäivänä 1986, jolloin myrsky heitti Kristan Suukariin kuiville. Myrskyssä kiinnitystolppa katkesi ja kaikki kiinnityskivet lähtivät Kristan mukana liikkeelle. Yksikään köysi ei katkennut. Vauriot eivät kuitenkaan olleet pahoja: reelinki vääntyi, kaksi pohjalankua murtui ja konehuoneessa akut hajosivat. Krista telakoitiin Reinholmin veneveistämölle, jossa korjaukset tehtiin ja samalla runkoa lasikuidutettiin tulevan kunnossapidon helpottamiseksi. M/s Krista on tehnyt useita koulutuspurjehduksia vuosien aikana. Useimmat purjehdukset ovat tapahtuneet Saaris-

tomerellä ja Ahvenanmaan saaristossa mutta tutuiksi ovat tulleet myös Tukholma ja Visby Ruotsissa sekä Saimaan kanava ja Saimaa. Rippikoululeiripurjehduksia on tehty lisäksi lähes kahdenkymmenen vuoden ajan joka kesä. Uudenkaupungin Merihaiden jäsenmäärä on runsaat sata partiolaista.

Merellinen kiinnostus lisääntyi myös tyttöjen piirissä ja Auran Tyttöjen meritoiminta laajeni vuonna 1965, jolloin nuoret johtajat innostuivat perustamaan kaksi vesitarpojarahderyhmää. Alkuvuosina veneily rajoittui lähinnä jokakesäiseen viikonloppupurjehdukseen vanhalla m/aux Henrikalla, joka oli iso kaljaasi. Purjehdukset Henrikalla olivat hauskoja, mutta ensimmäinen lippukunnan oma vene oli sentään ihan toinen juttu. Ensimmäinen s/y Aurantyttö hankittiin vuonna 1986 ja siitä alkoi lippukunnan aktiivinen meripartiotoiminta. Alus oli reilut 6 metriä pitkä Pandora International -tyyppinen purjeverene.

Auran Tytöt alkoi kerätä rahaa uuden isomman veneen ostoon vuonna 1989. Kahdesta kolmeen vuoteen kaikki energia suunnattiin varainhankintaan, joka oli varsin aikaa vievää ja johtajaresursseja kuluttavaa toimintaa, mutta tempauksiin oli kaikesta huolimatta helppo saada porukkaa. Kaikki lähtivät aina mukaan, sillä tulivathan tuotot veneprojektin hyväksi. Kun rahaa alkoi sitten olla kasassa ja uuden veneen hankinta näytti todellakin mahdolliselta, alkoi sopivan veneen etsintä. Tärkeimmät kriteerit veneelle olivat: sopiva koko (noin 30 jalkaa), paljon punkkapaikkoja, helppo käsitellä pienellä ja kokemattomallakin miehistöllä sekä tietysti sopiva hinta. Monenlaisia veneitä käytiin katsomassa, mutta sopivan veneen löytyminen tuntui välillä vaikealta.

Keväällä 1992 sopivan tuntuinen vene löytyi. Se oli tosin aika iso, isompi kuin yksikään mitä siihen mennessä oli käyty katsomassa. Veneen pituus oli 33 jalkaa, tai oikeammin 34 jalkaa, ja veneeseen mahtui 9 henkeä yöpymään. Vene oli lisäksi vankka suomalainen pursi ja aikanaan kilpaveneenäkin menestynyt. Kaupat tehtiin ja Auran Tyttöjen uusi vene laskettiin vesille toukokuussa 1992. Katri Stenius on kuvannut lippukunnan purjehdusta vuoden 1992 Satahanka VIII leirille Saimaalle:

Heti alkukesästä lähdimme innokkaasti harjoittelemaan uuden veneen käsittelyä. Ja uutta opittavaa olikin paljon. Esimerkiksi purjeita oli paljon enem-

män kuin vanhassa veneessä, ja toppitakilaisen veneen spinaakkeri tuntui hurjan isolta. Mutta pitihän se opetella hallitsemaan. Olimmehan ilmoittautuneet heti ensimmäisenä kesänä Turun Pursiseuran järjestämään Pyytinkarin kisaan, ja tietysti spinaakkerin kera. Harjoittelu vain jäi hieman lyhyeksi, spinnu nimittäin nostettiin ensimmäisen kerran matkalla Heinänokasta kisan lähtölinjalle. Onneksi Airistolla sattui olemaan silloin myötätuuli. Kisassa spinnu sitten sujuikin jo mallikkaasti. Onneksi kisakumppanimme eivät tienneet tilannetta.

Onnistumiset ruokkivat itsetuntoamme, ja jo samana kesänä suuntasimme veneemme kohti Saimaan Satahankaa. Pitkälle reissulle lähdettäessä olimme lastanneet veneen muonavarastot täyteen osittain lahjoituksena saatua ruokaa. Muonavarasto oli ehkä vähän ylimitoitettu: mukaan oli nimittäin pakattu mm. 180 kananmunaa, 27 tölkkiä kermaa, 16 litraa maitoa ja 24 pakettia margariinia. Koomiselta vaikuttaneesta provianttimäärästä koitui meille kuitenkin arvokasta kauppatavaraa Satahanka leirillä: saimme vaihdettua mm. ylijääneet 20 purkkia margariinia tuoremuunaan kotimatkaa varten.

Kommelluksia sattui välillä myös merellä. Esimerkiksi puuskaiset järviuulet Saimaan vesistön kapeissa sunteissa yllättivät meidät. Spinnu ylhäällä saimme puuskan väärästä suunnasta ja vene kallistui broachiin. Tämän seurauksena jockey-puomi putosi veteen ja kannella alkoi armoton säpinä spinnun laskemiseksi ja puomin pelastamiseksi. Samaan aikaan kuuluu sisältä huuto: ”Hella palaa!” Siinä riitti tehtävää jokaiselle, mutta tästäkin tilanteesta selvittiin lopulta kunnialla. Paluumatkalla Satahangalta olimme mitanneet matkan ensimmäiselle sululle noin 10 mailia väärin ja sen seurauksena olimme myöhästyä omasta sulutusryhmästämmme. Veneen moottorista otettiin kaikki irti, ja ehdimme kuin ehdimmekin mukaan. Kiitos kuuluu kylläkin oman sulutusryhmämme vetäjälle, Henrikan kipparille, joka päästi toisen ryhmän edelleen ja odotti meitä Auran Tyttöjä.

Auran Tyttöjen vahvuus on runsaat sata tyttöä. Toimintaa on nykyisin kaikilla tasoilla sudenpennuista vaeltajiin, ja toiminta muodostuu talviaikaan retkeilystä luonnossa ja osallistumisesta piirin tapahtumiin. Kesällä purjehdukset Saaristomerellä ja kesäleiri antavat voimia seuraavalle talvikaudelle. Lippukunnan

matkapurjehdukset ovat ulottuneet Saimaalle, Itämerelle ja Pohjanmerelle.

Kaarinan Ristiritarit -lippukuntaan perustettiin vuonna 1951 Rantakulman osasto ja 1954 Kuusiston osasto. Nämä kaksi yhdistyivät ja 11.12.1963 perustettiin Kuusiston Linnanyrjänät. Uuden lippukunnan aloitettua toimintansa vuoden 1964 alussa ryhdyttiin välittömästi hankkimaan alusta. Sopiva löytyi vuonna 1965, ja se oli meriläistyypinen moottorivene Ragsvald. Innostus merenkulkuun jatkui ja lippukunnan ensimmäinen purjealus s/y Santa Katarina hankittiin vuonna 1984. Kokemuksen kartuttua tarvittiin suurempaa koulutusalusta, joka otettiin käyttöön vuonna 2001. Alus sai nimekseen s/y Santa Katarina II.

Poimarin Poikien toimintaa piristämään keksittiin vuonna 1969 meripartiointi. Lippukunta sai lahjoituksena Harvaluodon lossin viereen uponneen Hilda-kaljaasin. Pernajassa vuonna 1915 rakennettu alus saatiin kovien ponnistelujen jälkeen nostetuksi ja hinatuksi Rantalaan. Alus oli jo parhaat päivänsä nähnyt, mutta ahkeralla työllä se olisi ollut korjattavissa merikelpoiseen kuntoon. Kohtalo päätti kuitenkin toisin. Eräänä viikonloppuna kova etelätuuli nosti Paimionlahden pintaa yli metrillä, ja Hilda alkoi nostella ylpeänä keulaansa tuntiessaan merituulen tuoksun. Ylpeys kävi sen kohtaloksi, sillä samalla se nyki ankkuriaan ja alkoi ajautua. Aamun valjettua voitiin todeta lähellä olevan silakkarysän saaneen ison saaliin, sillä Hilda oli ajautunut sen läpi rikkoen samalla sen perusteellisesti. Jotta korvaukset kalastajalle voitiin maksaa, jouduttiin Hilda myymään erään kesämökin rantaan. Tänäpä tuosta episodista kertoo yläkololla oleva kalaverkon osa, joka on tuosta rysästä. Hildasta itsestään on jäljellä modifioitu perävalo, joka luo tunnelmallista valoaan alakolon sudenpentujen kokouksiin.

Keväällä 1971 lippukunnalle hankittiin uusi alus, 7 metriä pitkä entinen pelastusvene. Siihen tehtiin moottoria varten tarpeelliset uudistukset, ja kesäkuussa se laskettiin ensimmäisen kerran Paimionjokeen. Kasteessa alus sai nimen Lemon. Tällä veneellä kuljetettiin paljon seurakunnan leiriläisiä Rantalassa, ja lippukuntalaiset tekivät sillä retkiä alueella Hanko-Utö-Uusikaupunki. Lukemattomia ovat ne tarinat, jotka tämän ”sitruunan” ympärillä pyörivät ja moni tyttö ja poika on sillä saanut ensikosketuksensa mereen, tuohon elementeistä ihmeellisimpään. Vene palveli hyvin aina vuoteen 1982 asti, jolloin se myytiin

pois. Sen kunnostaminen merikelpoiseksi olisi käyttöön nähden tullut kohtuuttoman kalliiksi.

Turun Sinikotkien rinnalla oli aloittanut toimintansa Nuotiotytöt. Meripartiotoimintaa toteuttivat tyttölippukunnassa aluksi vain johtajat ja tarpojat. Omatoimisen kouluttautumisen jälkeen vesitarpojat kävivät Varsinais-Suomen Partiopoikapiirin veneenohjaajakursseilla ja Suomen Partiopoikajärjestön kipparikursseilla. Nuotiotyttöjen Tuki ry hankki tukikohdan Nauvon Korssundista, ja ensimmäinen venekunta aloitti toimintansa vuonna 1973. Tällöin oli käytettävissä kolme optimistijollaa, soutuvene ja Terhisail-vene. Pian ryhdyttiin kuitenkin kaipaamaan suurempaa alusta ja kokemuseräistä tietoa sekä taitoa hankittiin muilla turkulaisilla partioaluksilla. Uudelle veneelle asetettiin vaatimuksiksi seisomakorkeus sisätiloissa, tilava istumalaatikko ja vakaat purjehdusominaisuudet. Tällainen löytyi Porvoosta, ja seurakunnan myötävaikutuksella hankittiin vuonna 1986 koulutusluksukseksi s/y Pranstaka. Lisäksi lippukunnan käytössä on kaksi Scout 430 -jollaa. Tällä hetkellä on käytössä kolmas s/y Pranstaka, jolla on tehty matkapurjehduksia mm. Ruotsiin. Alusten nimi tulee hiilihangosta, jota tarvitaan nuotion kohentamiseen. Nuotiotytöt ovat osallistuneet lisäksi aktiivisesti suureille, Satahangoille ja partiotaitokilpailuihin.

Turun Tähti-Tyttöjen toiminta oli alkanut jo vuonna 1929, mutta merihenkiset tähtitytöt tekivät historiaa vasta vuonna 1979. Tällöin lippukunnalle hankittiin oma vene s/y Meritähti I, mikä loi aiempaa paremmat puitteet monipuoliselle partiotoiminnalle. Vene rahoitettiin työllä ja tempauksilla. Taitojen kasvaessa alkoi vaeltajien mieli merta edemmäksi, ja kunnan purjevene hankittiin lippukunnalle keväällä 1983. Turun Tähti-Tytöissä annetaan nykyisin teoria-koulutusta maissa ja käytännön koulutusta merellä. Lisäksi lippukunta osallistuu piirin ja järjestön merihenkisille kursseille. Koulutusyhteistyötä on tehty myös Auran Tähtipoikien kanssa ja merenkulkuoppia on saatu Merisusilla. Purjehdusten edellytyksenä on ollut koulutusluksusten kunnostus, mikä on hoidettu Turun Tähti-Tytöissä talkoovoimin.

Myös Turun Metsänkävijät suunnitteli vuonna 1988 meripartiotoiminnan ottamista ohjelmaansa. Ensimmäiseksi ajatusta kokeiltiin Merinälle-kesäleirillä. Se tapahtui Karhurannan, Kemiön ja Saaristomeren alueella. Leiri aloitettiin Mjösundista kahden yön maasto-

vaelluksella ja sitten jatkettiin Saaristomerelle kuudella pienveneellä, joista osa oli purjeveneitä. Yöpyminen järjestettiin Ahvensaarella, Lukissa, Nauvossa, Kökärissa ja Kälössä. Päämääränä oli Maarianhamina. Sää oli leirillä hyvä, ja kaikki sujui hyvin. Eniten jäätiin kuitenkin kaipaamaan yhteisiä tilaisuuksia ja iltanuotioita. Meripartiointia harkittiin leirin jälkeen mutta omaa alusta Metsänkävijöihin ei hankittu.

Edellä käsiteltyjen lippukuntien ohella meripartiotoimintaa ovat Varsinais-Suomen Partiopiirin alueella harrastaneet myös mm. Uudenkaupungin Merisissit 1947, Salon Leiriveikot 1949-, Kaarinan Ristiritarit 1959-, Kupittaaan Henrikinpojat 1959-, Salon Eränkävijät 1960-, Merenkävijät 1965-, Lätynkääntäjät 1977-, Pyhärannan Korpiankkurit 1990-, Tupshaukat 1993-, Mynämäen Sissit 1968-, Turun Meripeikot, Kustavin Merikotkat, Merimaskun Reimarit, Paraisten Merikotkat, Paraisten Merisissit ja Rymättylän Märssyvahdit.

On lisäksi muistettava, että Varsinais-Suomessa on meripartiotoimintaa myös ruotsinkielisillä lippukunnilla. Turkulainen Scoutkåren Pojkarna aloitti meripartiotoiminnan jo vuonna 1931, ja myöhemmin meripartiotoiminnan ovat ottaneet ohjelmaansa mm. Kimitö Sjöscouter (Kemiö), Skonaren (Kemiö), St. Jakobs Sjöscouter (Västansfjärd), St. Simons Sjöfararna (Parainen) ja Åbo Vildar (Turku).

Partiopurjehtijat – Scoutseglarna ry (PPSS)

Partioalusten parantuessa ja koon kasvaessa syntyi tarve lisätä yhteistyötä muiden purjehdusyhdistysten kanssa. Tämän vuoksi Suomen Partiopoikajärjestön silloinen vesipartiojaosto päätti perustaa 27.11.1967 yhdistyksen, joka voisi aikanaan liittyä muihin veneilyalan keskusjärjestöihin. Perustajajäseniä ovat Lauri Touri, Juhani Pitkänen, Hannu Saario (Helsinki), Kurt-Erik Forstedt (ruotsinkieliset), Jonne Patrikainen (Lahti) ja Heikki Jääskeläinen (Turku).

Varsinaissuomalaiset meripartiolaiset ovat alusta alkaen olleet aktiivisesti mukana yhdistyksen toiminnassa. Yhdistyksen toimintaan kuuluvat mm. partioalusten katsastaminen ja rekisterin pitäminen. PPSS:llä on oma lippu, kuten muillakin pursiseuroilla. Tunnuksena on partiolilja. Toimintaa johtaa hallitus, jonka puheenjohtajana eli kommodorina on ollut kuusi varsinaissuomalaista meripartiojohtajaa: Asko

Laite, Veli-Matti Mattila, Pasi Mikkonen, Mika Koskinen, ensimmäisenä naisena Jenni Takala ja Juhana Turpeinen. Kaiken kaikkiaan puheenjohtajia on ollut yhdeksän. PPSS on Suomen Purjehtijaliitto – Finlands Seglarförbund ry:n jäsen ja Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry:n B-jäsen.

Toiminnan laatu paranee ja alukset kehittyivät

Meripartiotoiminta poikkeaa muusta partiotoiminnasta lähinnä keinojen osalta, sillä tärkeänä osana meripartiointia on vene. Suurin osa meripartiotoiminnasta tapahtuu samojen suoritusvaatimusten puitteissa kuin maapartiotoiminnassakin. Merkkivaatimukseen on lisätty tai vaihdettu merellisissä olosuhteissa toteutettavia ja turvallisuuteen liittyviä asioita. Alusten osalta on siirrytty moottorialuksista suurehkoihin purjeveneisiin, joihin voidaan majoittaa suurempi miehistö ja joissa on riittävät tilat merenkulkuasioiden hoitamiseen.

Yleensä meripartioaluksen liikkuaessa on käytössä vahtijärjestelmä, jossa kullakin henkilöllä on omat tehtävänsä. Vahdin koko riippuu aluksen koosta ja tehtävänjaosta. Meripartioalusten varustelu on tekniikan kehityksen myötä huomattavasti parantunut ja monipuolistunut viime vuosikymmenten aikana. Koulutuksessa käytetään kuitenkin myös vanhempia merenkulkuvälineitä, koska niillä on tultava toimeen uuden tekniikan mahdollisesti pettäessä.

Partiokäytössä olevien alusten katsastus

Jo vuonna 1933 oli Suomen Partiopoikien sääntö- ja pysyväismääräyskokoelmassa (SÄPY) varsin yksityiskohtaiset veneenkatsastus- ja merikelpoisuusvaatimukset soutu-, moottori- ja purjeveneille. Merikelpoisuustodistus oli voimassa yhden purjehduskauden. Toisen maailmansodan jälkeisen pulakauden loputtua alkoi partioalusten koko kasvaa 1960-luvulla. Tämä on myös havaittavissa liitteenä olevasta alusluettelosta, johon on koottu varsinaissuomalaisia partioaluksia 1920-luvulta alkaen. Nykyisin partioalukset katsastetaan vuosittain Suomen Purjehtijaliiton määräysten mukaisesti. Lisäksi määritellään aluksen päällikön

koulutustaso. Katsastuksia on tehnyt vuodesta 1968 alkaen Partipurjehtijat – Scoutseglarna ry (PPSS) tai muu hyväksytty katsastaja. Rekisteriä ylläpitää PPSS.

Meripartiokoulutus ja pätevyysvaatimukset

Varsinaisen partiokoulutuksen lisäksi meripartiolaisilla on lisävaatimuksia luokkamerkeissä ja meriaiheeseen liittyviä taito- ja harrastusmerkkejä. Merenkulkuun ja turvallisuuteen liittyen on määritelty erilaisia vastuutasoja ja niille vaadittava koulutus. Partioaluksen ohjaajan eli päällikön osalta on kolme aluetta: harjoitus-, saaristo- ja avomerialue. Oiva Halme loi perustan ohjaajantodistusjärjestelmälle Suomen Partiopoikien sääntö- ja pysyväismääräyskokoelmassa (SÄPY) vuonna 1933. Pätevyksien saavuttamiseksi on suoritettava kaksi erikoiskurssia: veneenohjaaja- ja kipparikurssi. Avomeritodistusta varten on lisäksi suoritettava erikoiskursseja, kuten meri-VHF-radio-puhelimen lupakirja, pelastautumiskurssi ja tarvittaessa tutkakurssi. Veneenohjaaja- ja kipparikurssin ohjelmia kehitettiin 1960-luvun alkupuolella, ja muita täydennyskursseja on myöhemmin lisätty yleisen vaatimustason kasvaessa. Lippukunnat ovat myös kehittäneet omia koulutusohjelmiaan luokkamerkkien ja valtakunnallisten kurssien lisäksi auttamaan aluksella tapahtuvaa koulutusta.

Useat meripartiotoimintaan osallistuneet ovat jatkaneet opintojaan tavoitteena jokin merellinen tehtävä laivastossa, merivartiostossa, aluksen päällikkönä, laivojen suunnittelijana tai laivanrakentajana. Näihin tehtäviin hakiessaan meripartiotoiminta on antanut lisäpisteitä ja hankittua tietoa on voinut hyödyntää. Tehtävissä on nykyään naisia ja miehiä. Osa näihin tehtäviin kouluttaneista on myös jatkanut partiokouluttajana.

Viestialkeiskurssit

Tarve viestikoulutukseen syntyi, kun Antero Hagelberg ryhtyi kehittämään maissa olevan maa-aseman ja alusten välistä yhteydenpitoa radioilla. Varsinais-Suomen Partiopoikapiiri järjesti 1960-luvulta alkaen vuosittain kahdet viestialkeiskurssit. Myös tytöt olivat ajoittain mukana kurseilla hyvällä menestyksellä.

Suoritettu viestitutkinto on ollut vaatimuksena radiolaitteiden käyttämiseksi. Liikennekuri ja määräysten tunteminen on koko toiminnan ydin. Lyhyt, asiallinen viestiliikenne antaa kaikille mahdollisuuden toimittaa asiansa nopeasti.

Hennalan radioasema turvasi alusten liikumista

Yhteydensaanti partioaluksiin ja niiden välinen yhteydenpito muuttui merkittävästi, kun Antero Hagelberg suunnitteli ja loi radiojärjestelmän Turun lähivesille. Ennen viestitys hoidettiin lipuilla ja vilkuilla, mutta 1960-luvulla kuvioihin tuli mukaan radiotekniikka. Aluksi oli käytettävissä puolustusvoimien käytöstä poistamia tykistön tulenjohtoradioita, VRGK. Puhelimitse saatu sanoma voitiin välittää radioteitse aluksille ja päinvastoin.

Purjehduskauden 1961 alussa asennettiin neljään alukseen PR-radiot. Antennin rakentaminen mastoa pitkin ei tuottanut vaikeuksia purjeveneissä. M/v Merisuden mastoa jouduttiin sen sijaan jatkamaan ongenavalla. Lisäksi annettiin aluksille radioliikennetaulukko, asemapäiväkirja ja ohjeet hätätapauksia varten. Maa-asemat pystytettiin Turun

Pursiseuraan Ruissaloon ja NMKY:n Harvan saareen.

Järjestelmä kehittyi ja toiminta lisääntyi. Havaittiin jatkuvan päivystyksen tarve. Paikka löytyi, ja seurakuntien kesäkodissa Kaksikerran Hennalassa aloitti vuonna 1966 toimintansa Varsinais-Suomen Partio-poikapiirin LA-radiopuhelintukiasema. Radioaseman päivystys oli järjestetty siten, että lippukunnat hoitivat päivystyksen vuoroviikoin. Majoitus oli radioaseman yhteydessä, ja muonitus tapahtui kesäkodin toimesta. Lisäksi pojilla oli mahdollisuus vapaavuorollaan ottaa osaa kesäkodin toimintaan, kuten uintiin, saunomiseen ja erilaisiin pallopeleihin.

Asemalla toimi kolme radioasemaa, nimittäin ns. partiokanavan asema, jolla hoidettiin yhteydet aluksiin ja leireihin, meripelastusaseman kuunteluasema sekä vara-asema, jolla päivystettiin toistaiseksi purjehduskanavaa. Radioasemalle hankittiin vuonna 1967 oma puhelinliittymä, joka oli ahkerassa käytössä. Erilaisia sanomia ja tiedotuksia voitiin välittää asemalta aluksiin ja päinvastoin. Vuonna 1967 radioaseman toimintaa laajennettiin sikäli, että Suomen Meripelastusseuran käyttöön antamalla laitteella liitettiin valtakunnalliseen meripelastusverkkoon, jolla ylläpidettiin jatkuvaa kuuntelua meripelastuskanavalla 11 A. Yhteyksien avulla voitiin hälyttää apua ja antaa etsintätehtäviä partioaluksille. Myös hinauspyyntöjä otet-

Yli 100 mpk:n kaukopurjehduksilla ovat varsinaissuomalaiset meripartiolaiset tehneet tutkimuksia mm. seuraavista aiheista:

nro	suorittaja	lpk	vuosi	suorituksen aihe
4	Romana, Seppo	LätKä	1984	Kaksi saaristokylää
5	Pasanen, Anne	LätKä	1984	Elämää saaristokylissä, nyt ja tulevaisuudessa
14	Laitakari, Ismo	LEK	1989	
15	Joutsijoki, Matti	KorRit	1989	Melontamatka saaristossa valokuvin
28	Hömppi, Petri		1996	Turun saariston pintaveden lämpötilan ja näkösyvyyden vaihtelut
33	Haapakangas, Juha	TSK	1999	Luotsiasemat ja -kutterit, ennen ja nyt
34	Luoto, Lauri	TSK	1999	Näkemyksiä saariston elinkeinojen tulevaisuudesta
35	Vatanen, Isto	TSK	1999	Nauvon saariston kivilabyrinttien sijoittuminen ympäristöönsä
36	Koskinen, Kai	TSK	2003	Veneiden kiinnittyminen
37	Huiskala, Oskari	TSK	2003	Merikarttojen ja väylien kehittyminen Saaristomerellä
38	Holmroos, Joni	TSK	2003	Rakentaminen saaristossa eri aikoina
39	Holmroos, Mari	LiPi	2003	Veneilijöiden merenkulku- ja purjehdustaidot

tiin vastaan moottorivian tai polttoaineen loppumisen vuoksi.

Elokuun alussa 1967 järjestettiin samanaikaisesti useita kesäleirejä, joihin oli radioyhteys. Useita päiviä riehunut myrsky teki olon useilla leireillä sietämättömäksi. Vehkaluodossa ollut Nuotiotyttöjen leiri jouduttiin puiden ja teltojen kaatumisen vuoksi keskeyttämään. Laivaston miinalaiva Keihässalmi suoritettiin kiitettävästi leirin siirron Turun satamaan, josta määrät leiriläiset kuljetettiin yön tunteina koteihinsa. Radioasemalla elettiin kiireisiä hetkiä. Keihässalmen, Laivaston radioaseman, Hennalan radioaseman ja Vehkaluodon välillä vaihdettiin lukuisia tiedotuksia radiopuhelimia ja puhelinlankaa pitkin. Sähkövirtohäiriöistä huolimatta toimivat Hennalan radiolaitteet moitteettomasti. Radiolaitteiden tarpeellisuus todettiin jälleen kerran

Tämän jälkeen tulivat käyttöön LA-puhelimet yhdellä tukiasemalla. Ne osoittautuivat käyttökelpoisiksi partiokäytössä vain rajallisella alueella. Matkapurjehduksien pidentyessä tuli meri-VHF-radioita käyttöön 1980-luvulla. Tämän ohella kehittyi myös valtakunnallinen matkapuhelinverkko ja aluksiin hankittiin NMT 450 -laitteita, joilla voitiin pitää yhteyksiä maihin. Hennalan radioaseman käyttö väheni ja motivaatio pitää yllä päivystystä hiipui. Lisäksi radioasemarakennus olisi vaatinut merkittävän peruskorjauksen, minkä vuoksi radioasema päätettiin sulkea syksyllä 1986.

NMT-puhelimilla saatiin yhteydet maihin Saaristomeren alueella ja jonkin verran myös Utön eteläpuolelta. NMT-verkon sulkeuduttua vuonna 2002

hankittiin partioaluksiin kiinteästi asennettuja GSM-puhelimia. Tiheän tukiasemaverkon vuoksi yhteydet toimivat saaristossa ja myös Suomen lähimerialueella. Lisäksi alusten miehistöjen jäsenillä on omia GSM-puhelimia. Radiolain muututtua 1990-luvulla on ollut mahdollista käyttää kannettavia meri-VHF-radioita harrastustoiminnassa, joten niiden käyttö on merkittävästi lisääntynyt myös partioaluksissa.

Kaukopurjehdukset ja harrastetutkinnot

Partiopurjehduksilla ja erikoisesti matkapurjehduksilla voi tehdä myös tutkimustoimintaa: tutustua saariston elämään, luontoon ja kulttuuriin. Tällä tavoin saadaan purjehdukselle sopivaa ohjelmaa. Suorituksista voi saada tunnukseksi kultaisen ruorin, joka korvaa oikean rintataskun napin. Toteutusta valvoo piirin meripartio-ohjaaja, joka hyväksyy ennakkosuunnitelman. Suorituksen arvioi ja arvostelee SP:n meripartioryhmä.

Kaukomelontamerkki

Melontaretki tehdään soutuveneellä, kajakilla tai intiaanikanootilla. Retken tulee kestää vähintään kuusi vuorokautta ja olla pituudeltaan vähintään 100 kilometriä. Hyväksytystä suorituksesta saa tunnustukseksi Majavanhätä-merkin. Suorituksen arvioi SP:n meripartioryhmä.

Varsinaissuomalaiset kaukomelontamerkkisuoritukset.

nro	suorittaja	lpk	vuosi	suorituksen aihe
7	Isto Vatanen	TSK	2002	Mustaluodosta Nuotpyrskeriin Kustavin–Taivassalon–Velkuan alueen vertailua maisemaan ja sen näkyviin piirteisiin
8	Juha Haapakangas	TSK	2002	Suomalaisten perinneruokien soveltuvuus melontaretken muonitukseksi.
9	Lauri Luoto	TSK	2002	Pukeutumistottumukset ja muodin leviäminen Turun saaristossa
10	Hanna Heino	MK	2005	Säätiedotteiden huomioonottaminen melontaretkellä

Valtakunnalliset merileirit Lounais-Suomessa

Idea meripartioleireistä syntyi eräässä Turun Partio-Sissien meripartiojohtajien saunaillassa 1950-luvun alkupuolella. Tällöin päätettiin järjestää Satahankameripartioleiri Saaristomeren alueella. Turkulaisia meripartiojohtajia on ollut useita kaikkien merileirien johtaja- ja kouluttajatehtävissä. Tässä yhteydessä kannattaa myös mainita ruotsinkielisten partiolaisten Nothamn-merileirit Hankoniemen Lappohjassa 1964, Västanfjärdin Tjuvholmenilla 1972, Nauvossa 1984 ja Dragsfjärdin Örössä 2004. Leireillä on vierailut myös suomenkielisiä meripartiolaisten.

Ensimmäinen suomenkielisten meri- ja järvipartiolaisten vesipartioleiri Satahanka järjestettiin vuonna 1955 Paraisten Mustfinnössä. Leiritoimikunta tiedotti kaikille ”reiluille meripurakoille” ensimmäisen palaverinsa jälkeen seuraavaa:

”Ankkuripaikkana” on Paraisten Mustfinnö, joka sijaitsee aivan Airiston rannalla, ja ”ankkuroimisaika” on elokuun 1. ja 8. päivien välinen aika. Kipparina toimii vanha sillinkalastaja ja partiothori ”Raffu” Helanko perämiehinään Juhani ”Tippa” Junnila, Torsten ”Totti” Niekka ja Lauri ”Lapa” Winter. Merikoulutusta tulette saamaan oikean syvänmerenkipparin, merikapteeni Pentti ”Penna” Winterin johdolla, ja Niilo ”Early” Halminen, stuertti Aulis ”Aku” Leino, luotsi

Väinö Metsäruusi, kipinä Heikki ”Jose” Kivinen, lääkäri Pekka Laurén ja monet muut pikikourat tulevat myös mukaan, joten toiminta on pätevässä ja turvallisissa käsissä. Kahta lukuun ottamatta kaikki em. ovat turkulaisia.

Leirin lokikirjassa ensimmäistä Satahanka-leiriä kuvataan seuraavasti:

Maanantai oli mönsträyspäivä, ja tällöin saapuivatkin leirin pääjoukot. Erottuipa sieltä paperipinkkojen ja kirjoituskoneiden takaa laivamme III perämiehen ”Lapa” Lauri Winterin naama. Tassua puristaessa huomasi viimekesäisten käsienkin jo kuluneen pois. Uljas joukkomme jaettiin sitten kolmeen laivueeseen. Niin pääsivätkin laivueet omille asuinsijoilleen. Siinä telttaa pystytettäessä tuntui aluksi ehkä hieman oudolta, kun naapuriteltan pystyttäjät ”viensivät niin kummoo savvoa” ja tuolla praakasivat raumlaise toisilleen. Mutta pian sekoittuivat kielet, ja totuttiin naapureihin. Ja kun lippukuntien kaulahuivit vielä vaihdettiin leirin omiin, sinisiin Satahanka-huiveihin, oli koko joukko hyvin yhtenäinen. Kokonaista 15 paikkakuntaa 18 meri- tai järvipartiolippukunnasta muodosti tuon yhtenäisen meripoikajoukon. Leirin viralliset avajaiset pidettiin toisena eli leiritekniikan päivänä. Samana päivänä opittiin itse leirin kipparin johdolla köyden käyttöä ja solmuja. Leiritekniikan hienoimpien saavutusten mukaan rakenneltiin leiriä edustavaan kuntoon.

Satahanka on purjehtinut lounaisilla merialueilla 8 kertaa ja leiripaikat on merkitty taulukkoon. Varsinaissuomalaiset leirien kipparit ovat tummennettuina. Taulukossa mainittujen lisäksi vuoden 1960 Satahangan kipparina Helsingin Itä-Villingissä oli Lauri ”Lapa” Winter.

vuosi	paikka	kippari	osanottajia (noin)	aluksia (noin)
1955	Parainen, Musfinnö	Rafael ”Raffu” Helanko	150	10
1968	Rymättylä, Pähkinäinen	Heikki ”Jäski” Jääskeläinen	450	40
1972	Åland, Föglö, Bänö-ö	Aarno ”Imppa” Stauffer	520	50
1982	Parainen, Öjn-saari	Antero ”Hakle” Hagelberg	1 000	80
1987	Rauma, Pihlus	Pentti ”Pena” Ajanko	1 600	70
1998	Åland, Bomarsund	Kari ”Puni” Kiesiläinen	1 400	60
2000	Hanko, Syndalen	Mika Runsten	1 200	50
2008	Sauvo, Ahtela	Jouni Riihelä	leiri suunnitteilla	–

Ruotsalaisten vieraiden ja suomalaisen venekunnan välinen soutukilpailu ensimmäisellä Satahangalla Parais-
ten Mustfännössä 1.–8. 8. 1955. Suomen Partiomuseo.

Lähtökäsky on saatu, keula kohisee ja tuuli kallistaa purjetta. Kuva ensimmäiseltä Satahanka-meripartioleriltä. Suomen Partiomuseo.

Matkapurjehdukset merkittävää oppimista

Merillä liikkujilla ovat aina olleet mielessä kaukomaat, ja näin myös partiopurjehdukset ovat ulottuneet kotisatamista entistä pidemmälle alusten koon ja kokemuksen kasvaessa. Järjestelmällinen toiminta aluksella edellyttää monenlaisten taitojen ja tietojen hallintaa sekä mielellään erikoistumista syvällisemmin johonkin tehtävään, kuten esimerkiksi köysityöhön, purjeisiin, moottoriin tai muonitukseen. Koulutusta viedään suunnitelmallisesti eteenpäin toimimalla erilaisissa tehtävissä purjehduksilla ja toteuttamalla ennalta laadittua suunnitelmaa.

Varsinaissuomalaisten meripartiolaisten pääasiallinen purjehdusalue on ollut Saaristomeri ja Ahvenanmaan saaristo. Pidempiä purjehduksia tehtiin aluksi Tukholmaan ja Visbyhyn. Alusten parantuessa matkapurjehduksia on tehty myös eteläiselle Itämerelle ja Atlantille. Auran Tähti Poikien m/s Merisusi II kävi Turun ystävyyskaupungissa Göteborgissa vuonna 1966, jolloin reitti kulki Götan kanavan kautta. Puhurin Pojat taas purjehtivat Norjan Bergeniin vuonna 1987. Hollannin Jamboreella vuonna 1995 vierailivat mm. Auran Tyttöjen s/y Aurantyttö, Turun Sinikotkien s/y Rhea ja Naantalilaisien Sinisten s/y Tokka-Lotta.

Kansainväliseen Tall Ships' Race -purjehduskilpailuun ovat turkulaiset ja naantalilaiset alukset ovat osallistuneet aktiivisesti ja menestyksellä. Kyseessä on

kilpailun lisäksi nuorison purjehdustapahtuma, jonka ohjelmaan kuuluu kansainvälistä vuorovaikutusta ja yhteyksien luomista. Aluksen miehistöistä tulee olla vähintään puolet 15–25-vuotiaita. Varsinaissuomalaisia meripartiolaisia on ollut mukana kilpailussa vuonna 1972 ja sen jälkeen vuosina 1988, 1992, 1996, 2000 ja 2003. Suomessa Tall Ships' Race -purjehduskilpailun isäntäsatamina ovat toimineet Kotka, Helsinki, Turku ja Maarianhamina. Turussa vuonna 2003 järjestelyissä oli mukana useita meripartiojohtajia. Seuraavan kerran aluksia odotetaan Turkuun vuonna 2009.

Purjehduskilpailu on muisto suurten purjelaivojen aikakaudesta 1800-luvulta toiseen maailmansotaan. Tällöin syntyivät merten vinttikoirat eli nopeat amerikkalaiset ns. klipperit. Suomessa oli maailman suurin purjelaivasto 1900-luvulla ja merkittävin varustaja oli ahvenanmaalainen merenkulkuneuvos Gustaf Eriksson, jolla oli parhaimmillaan runsaat 20 vehnänkuljetusalusta. Eurooppaan kuljetettiin 1900-luvulla vehnää Australiasta suurilla purjealuksilla ja ne kävivät epävirallista keskinäistä kilpailua. Englantilaiset antoivat sille nimen ”The Great Grain Race”. Lähdöt tapahtuivat eri aikoina Australian Spencerilahden pienistä satamista ja vuosittain kirjattiin nopeimmat purjehdukset Englantiin. Kestoajat vaihtelivat 85 ja 110 päivän välillä. Suomalainen alus oli 1900-luvulla nopein 16 kertaa. Höyry- ja moottorialukset veivät hiljalleen kuljetukset purjelaivoilta ja purjelaiva-ai-

kakauden päättymistä pelättiin. Ensimmäinen Tall Ships' Race järjestettiin vuonna 1956.

Partiosatama Kaksikertaan ja tukikohta Paraisille

Ajatus turkulaisten omasta partiosatamasta syntyi 1980-luvun alussa Turun Sinikotkien Seppo ”Sepa” Lahdelle. Suurella osalla meripartiotoimintaa harrastavista lippukunnista oli taustayhteisönä seurakunta, ja kun alusten satamat sekä talvehtimispaikat olivat siellä täällä, niin oli merkittävää löytää paikka näille toiminnoille. Samoihin aikoihin siirryttiin moottori-veneistä purjealuksiin, joiden koko kasvoi.

Seppo Lahti otti yhteyttä seurakuntien nuorisotoimenjohtajaan Lasse Urhoon, Turun Sinikotkien entiseen jäseneseen, ja tällöin alkoi partiosataman kehittäminen Heinänokkaan Turun Satavaan Airiston välittömään läheisyyteen. Seurakuntien kiinteistöjohtaja hoiti asian myönteiseen päätökseen, ja sataman rakentaminen alkoi seurakuntien omistamalle alueelle. Satama valmistui vuonna 1983. Se oli ensisijaisesti tarkoitettu seurakuntien lippukuntien aluksia varten, mutta myös Turun Partio-Sissit ja Turun Tähti-Tytöt sekä useat muut lippukunnat ovat saaneet käyttöoikeuden vuosikorvausta vastaan. Alukset voidaan myös telakoida talveksi alueelle.

Partiosataman lisäksi Paraisten lounaispuolelta Pensarin eteläpuolelta on hankittu partiolaisten tukikohdaksi alue, jolla on neljä saarta. Paikan etsimistä suorittivat aktiivisesti Juhana Turpeinen Lätynkääntäjistä ja Varsinais-Suomen Partiopiirin toiminnanjohtaja Nils Grönberg. Hanke rahoitettiin Lahja Johanssonin rahaston varoilla, jotka ovat saaneet alkunsa vuonna 1978 diplomi-kosmetologi Lahja Inkeri Johanssonin testamentattua koko omaisuutensa Turun Partiolaiset –Scouterna i Åbo ry:lle käytettäväksi meripartiotoimintaan. Hankittu kiinteistö on ristitty Lahjasaareksi.

Lähteet

Eivola, Marja. Naantalin Siniset
Hagelberg, Antero ”Hakle”. Turun Partio-Sissit.
Helanko, Matti ”Masi”. Turun Sinikotkat.
Huiskala, Oskari. Turun Sinikotkat.
Laaksonen, Seppo. Tavastin Liljat, Suomen Partiomuseo.
Lahti, Seppo ”Sepa”. Turun Sinikotkat.
Mettala, Kalervo ”Bonito”. Turun Partio-Sissit.
Niemelä, Seppo. Poimarin Pojat.
Tomberg, Juha ”Jerry”. Turun Partio-Sissit.
Salminen, Anna-Maija. (os. Hermonen). Auran Tytöt.
Salonen, Jussi. Jokikylän Pojat.
Stenius, Katri. Auran Tytöt.
Winter, Heikki ”Pinnera”. Turun Partio-Sissit, Suomen Partiomuseo.

Kirjallisuus

Lehtilä, Aaro: Varsinaissuomalaista partiopoikatoimintaa 1917–1948. Partiomuseo, Turku 1982.
Metsästä merelle. Naantalin Siniset 1933–1983, 1983.
Neptunuksen hengessä. Lauri Luoto, Juha Haapakangas, Oskari Huiskala ja Isto Vatanen. Turun Sinikotkat, Turku 2005.
Nuotiotytöt 1955–2005. Toim. Kati Heikola, Turku 2005.
Paavola, Rauni: Tähtiopikien Tie. Auran Tähti Pojat, Turku 2000
Papru TTT 60 v., Turun Tähti-Tytöt äänenkannattaja nro 1/1989.
Pitkin Pohjolan postiteitä. Postimuseo, 2004.
Pitkänen, Juhani: Liljalippu merellä. Suomen Partiomuseo, Turku 2005.
Pojasta mieheksi, Turun Mikaelin Siniset 1934–1984. Toim. Reijo Suojanen, Turku 1984.
Puhurin Poikien Tuki ry 35 vuotta. Kosti Koskisen johdolla. Pekka Laurén, 1992.
Salonen, Kirsi: Maskun Hemmingin Tyttäret, Maskun Hemmingin Pojat 50 vuotta. 2000.
Sinihai-lehti nro 2/1971. Naantalin Siniset.
Sinihai-lehti nro 3/1972. Naantalin Siniset.
Sjöström, Lasse: Ikivanha väylä Turusta Tukholmaan. 2003.
Tammenlehti.
Tornikotkat 1937–1997. Toim. Kaj Kanervavuori, 1997.
Turun Partio-Sissit 1917–1992. Toim. Kari Kiesiläinen, Turku 1992.
Turun Partioijat – Puhurin Pojat 75 vuotta / kuvaus vuosista 1917–1957. Pekka Laurén, 1993.
Turun NMKY 1893–1993, Turun NMKY-lehti 1993.
Vainio, Kari: Partioliike Varsinais-Suomessa vuoteen 1952. Suomen Partiomuseo, Turku 1998.

Varsinaista partiotoimintaa SP:ssä

Pekka Saarela

Vuosi 1972 oli ainutlaatuinen tapaus partioliikkeessä. Suomessa pystyttiin yhdistämään erilliset partiojärjestöt, ja syntyi Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry (SP). Uusi partiolupaus ja partioihanteet hyväksyttiin kaksi vuotta myöhemmin, kovan väännön jälkeen. Moni asia oli vielä kesken ja monta ristiriitaa ratkaisematta, ennen kuin uusi järjestö olisi yhtenäinen ja voimakas. Moni asia tuli saamaan myös ratkaisevasti varsinaissuomalaista sävyä Auran rantamilta.

Jo ensimmäisessä yhdistymistä valmistelleessa työryhmässä oli varsinaissuomalaisia edustajia. Ryhmä oli tavallaan ensimmäinen SP:n hallitus. Seija Sorsavirta ja Aarno ”Imppa” Stauffer edustivat vielä tuolloin Varsinais-Suomen tyttö- ja poikapiirejä. Vuosina 1973–1978 SP:n hallituksessa piiriämme edustivat kaksi kerrallaan Leena Lampinen, ”Imppa” Stauffer, Kalevi Kuusinen, Marja Karanko, Harri Raitis ja Risto ”Albert” Pyysalo.

Partion suuntaan vaikuttamassa

Yhteistä partiojärjestöä kaavailtiin aikana, jolloin Suomeen oli syntynyt peruskoululaitos. Pojille ja tytöille yhteiset koulut vaikuttivat osaltaan ajatukseen, että myös partiossa voitaisiin toimia yhdessä. Partio liikkeen erillistoimintaan oli monin tavoin urauduttu. Monilla tahoilla yhdistymishankkeelle löytyi runsaasti vastustusta. Prosessi oli vaikea ja monivuotinen.

Hanke lähti liikkeelle pääkaupunkiseudun voimin, mutta ennen pitkää Varsinais-Suomen johtajakin tarvittiin. Aika toi mukanaan idean, että partiojärjestön tulisi toimia lasten ja nuorten etujärjestönä. Haluttiin tuoda poliittista väriä partiotoimintaan. Paineita aiheuttivat samoista määrärahoista kilpailleet puolueiden nuorisjärjestöt. Mukaan mentiin presidentti Urho Kekkosen viitoittamaan tapaan myös rakentamaan

kv-suhteita itänaapuriin.

Suuri väentö vuoden 1978 jäsenkokouksessa oli lapsi- ja nuorisopoliittisesta ohjelmasta. Se tuntui sisällöltään ylittäneen partion perinteisen poliittisen sitoutumattomuusperiaatteen. Asiakirja hyväksyttiin pitkin hampain, ja se hautautuikin arkistoihin vaikuttamatta juurikaan kentän toimintaan.

Päätöksentekoon mukaan

Yhteisen partiojärjestön perustaminen ei ollut kaikkien mieleen. Moni hyvä partiojohtaja päätti jäädä pois toiminnasta, jopa vaarallisen moni. Paljon tietoa ja kokemusta lähti heidän mukanaan. Jotta toiminta olisi jatkunut, vaati piirien johtajakoulutus ponnistuksia useiden vuosien ajan.

Suomen Partiolaiset pani keskusjohtoisesti uusiksi lyhyessä ajassa monta toimintaan liittyntä asiaa. Helsingistä tuli uusi partio-ohjelma, joka oli selvästi ottanut vaikutteita samaan aikaan Suomeen luodusta peruskoulusta. Luovuus ja osallistuminen olivat nyt ohjelman henki. Johtajat eivät enää ottaneet vastaan hyväksytyjä suorituksia, vaan oleminen mukana ryhmän toiminnassa riitti tasoksi. Partioasut pantiin täysin uusiksi. Paitoja pirttipartiointiin, kommentoivat jotkut johtajat lippukunnissa. Väri oli nyt sininen, ja ruskean ajateltiin joutavan matonkuteiksi. Merkit pantiin jälleen lähes kaikki uusiksi. Määrä väheni, ja ansiomerkkien nauhat joutivat museoon. Sotilaallista ilmettä kammottiin jälleen kerran.

Liian moni asia oli menossa suuntaan, joka ei miellyttänyt suurta osaa lippukuntien partiojohtajista. Kun asiaa punnittiin retkeilevän tosipartiolaisen kannalta, partio-ohjelman sisältö ei riittänyt antamaan niitä valmiuksia, joita vaadittiin partioitaessa metsäretkillä, tunturien aavoilla ja meren aalloilla. Luonnossa ei

Olli "Opi" Koskela on toiminut partioliikkeessä lukuisissa eri luottamustehtävissä sekä piiri- että keskusjärjestötasolla. v-sp:n arkisto.

voi liikkua ilman perustaitoja, sen onneksi muistivat viisaimmat kertoa.

Kehityksestä huolestuneiden partiojohtajien toimesta syntyi "ruskea linja", joka ei suinkaan tullut puvun väristä, vaan Sudenkolon tuottamasta Erä-ohjelma-käsikirjasta, jota sp:n ohjelmaan tyytymättömät käyttivät lippukunnissaan. Mukana oli myös sinipukuisia partiolaisia. Huolestuneita oli paitsi Varsinais-Suomessa, myös muualla Suomessa. Sudenkolo sai toimittaa "ruskeaa" suorituskirjaa tuhansia ja taas tuhansia kappaleita sitä haluaville 1970-luvun jälkipuoliskolla ja vielä myöhemmin. Risto "Albert" Pyysalo oli tuon liikkeen kiistaton kuulahahmo. Meriohjelmakin syntyi tuota pikaa meripartiolaisten käyttöön. sp ei saanut aikaan mitään vastaavaa. Juopa oli syntynyt uuteen keskusjärjestöön ja oli monta kertaa vähällä jakaa järjestön kahtia.

Varsinaissuomalainen vastuuntunne heräsi ja yhdessä päätettiin lähteä päättämään partion asioista. Tuon vaiheen toiminnanjohtajana v-sp:ssä oli Markku Kytönen, joka oli innolla lietsomassa johtajia puuttumaan partion asioiden kulkuun. Piirihallitus oli koko ajan tietoinen tapahtumien kulusta ja hyväksyi hiljaa näkemänsä. Virallisesti ei haluttu asettaa sp:n linjaa vastaan. Kapinointi haluttiin pitää partiojohtajien henkilökohtaisen aktiivisuuden tasolla.

Uusi vaihe alkoi, kun Aarno Stauffer valittiin sp:n hallituksen puheenjohtajaksi. Uuden hallituksen tuli löytää uusi ratkaisu, joka tyydyttäisi enemmistöä partio toimintaa toteuttavista. Synnyttiin ohjelmankehittämistyöryhmä OKETYRY, jonka jäsenet edustivat kilpailevia linjoja. Risto Pyysalo lähti mukaan ryhmään korjaamaan tilannetta. Tukea OKETYRY tarvitsi ja sai ruskean linjan partiojohtajilta, jotka iloitsivat vaikutusmahdollisuudesta. Järjestötasolla tarvittiin yhä enemmän vastuunottoa, ja sp:n hallitukseen äänestettiin edelleen yleensä kaksi varsinaissuomalaista partiojohtajaa.

Suurleirit

Suurleirit ovat olleet Suomen Partiolaisten komeimpia voimannäyttöjä. Arvokasta kokemusta saatiin vuoden 1975 Jamboreelta Lillehammerista, joka oli pohjoismainen yhteisponnistus. Lauri "Lapa" Winter oli mukana Nordjambin leiritoimikunnassa. Toinen Suomen vastuulla olleista alaleireistä sekä vesikoulutuspiste olivat varsinaissuomalaisen vastuulla.

Karelia 79 oli yhteisjärjestön ensimmäinen suurleiri. Leirin johtoon ei tuolloin eri linjoilla olevia johtajia kelpuutettu. Mukana oltiin silti täysillä. Kaksi alaleiriä, Ursavaara ja Mustikkavaara, olivat v-sp:n johtamia. Aku Leinon tarroilla varustetut muonitusvarusteet tulivat myös kaikille tutuiksi.

Vuonna 1982 Miilu-suurleirin johtajana aloitti "Imppa" Stauffer, mutta hänen kuoltuaan joulukuussa 1983 leirin vei loppuun varajohtaja Nanna Suosalmi. Leiritoimikuntaan liittyi tuolloin Kalevi Kuusinen. Varsinaissuomalaisen johtama Laser ja sen vauhdikas johtoporukka poikkesivat leirillä edukseen. Muonitus, rakennus, viesti, ohjelma... lähes kaikilla alueilla v-sp:n joukkoja tarvittiin. Miilun rakennusleirillä syntyi partiorakentelun erikoisjoukko Liitto, joka on siitä alkaen ilmestynyt aivan kuin itsestään aina kun on pitänyt rakentaa suurta yhteistä leiriä. Visa Liippola on ollut tuon liikkeen epävirallinen mutta kiistaton johtaja.

Seuraavaksi vuorossa oli Tervas vuonna 1990 johtajanaan Risto "Albert" Pyysalo. Leiritoimikunnassa oli muitakin varsinaissuomalaisia: Harri "Porkkana" Lukander vastasi ohjelmasta, Visa Liippola tekniikasta ja Päivi Liippola leiritoimistosta. Alaleiri Kaasi oli

jo tunnettua v-sp-laatua.

Suurin kansallisista jamboreista oli vuoden 1996 Loisto. Suurleiriä johti Pekka ”Zorro” Saarela. Loiston leirikunnassa tekniikasta vastasi Visa Liippola, ympäristönsuojelusta Jorma Mattsson ja muonituksesta Pertti Korkalo. Alkujaan lietalainen, nyt helsinkiläinen Niina Ilmolahti vastasi lisäksi tiedotuksesta. Loiston alaleirejä oli vain neljä, ja kussakin oli yli 3 000 leiriläistä. Slööri-alaleirin johtajistossa oli runsaasti v-sp:n voimia ja varsinaissuomalaiset vastasivat myös neljänneksestä koko leirin koulutusohjelmasta.

Viimeisin suurleiri Tarus vuonna 2005 tarvitsi leiritöimikuntaan kaksi varsinaissuomalaista: Kaj ”Kait-su” Kanervavuoren apulaisjohtajaksi ja Kari ”Poppis” Suomelan ohjelmavastaavaksi. Oma lukunsa ovat lisäksi Satahanka-meripartioleirit, joiden johtajia ja varsinaissuomalaisia vaikuttajia tuodaan esille Juhani Pitkäsen meripartio toimintaa käsittelevässä artikkelissa.

Vaikuttajina sp:n organisaatiossa

Yhteisjärjestön alkuvuosina pidettiin vuosittain kevät- ja syyskokous. Kaikilla piireillä oli jäsenmäärän mukainen edustus kokouksissa. Tuona ajanjaksona aktiivisimmat partiojohtajat tutustuivat toisiinsa, mikä mahdollisti yhteisten linjojen luomisen. Vuosittaista järjestötoimintaa ohjaili hallitus apunaan luottamusmiehistä koostuneet valiokunnat ja keskustuimisto eli Partiotalo. Kun järjestön ja samalla hallituksen puheenjohtajaksi valittiin ”Imppa” Stauffer, alkoi varsinaissuomalaisen kiinnostus lisääntyä. Outi ”Sukku-la” Kauppi, Pekka ”Zorro” Saarela, Marja Laite ja Olli ”Opi” Koskela olivat nyt vuorollaan hallituksen jäseninä. Kaikki olivat myös vielä tuolloin muodollisesti jäljellä olleiden erillisjärjestöjen puheenjohtajistossa, joka toimi sp:n hallituksen työvaliokuntana.

Valiokunnilla oli monesti hyvin tärkeä asema uusien linjoja luotaessa. Etenkin ohjelma- ja koulutusasiat saivat muotonsa valiokunnissa, ja niiden alaiset ryhmät olivat niitä toteuttamassa. Yksi hankalimmista solmuista oli partiojohtajien jatkokoulutuksen uusi muoto, joka tunnetaan tänään Ko-Gi-kurssina. Se polkaistiin käyntiin, vaikka hallitus vielä empi päätöksissään. Kirsti ”Kitte” Vaalikivi oli tuolloin koulutusjohtajana ja hän vaikutti merkittävästi koulutuksen

Varsinaissuomalaisia partiojohtajia yhteiskuvassa: Risto Pyysalo (vas.), Kristina Elovaara ja Marja Laite.

v-sp:n arkisto.

uusiin linjoihin.

Myöhemmin Kirsti Vaalikivi valittiin Suomen Partiolaisten toiminnanjohtajaksi. Valinta toi vakautta ja suunnitelmallisuutta partio toimintaan. Ko-Gi-kurssi huomattiin tärkeäksi toiminnan linjojen suuntaajaksi. Varsinaissuomalaisia johtajia lähti vuosi vuodelta yhä innokkaammin sekä koulutettaviksi että kouluttajiksi.

Vuoden 1990 organisaatiouudistuksessa lakkautettiin sp:n syys- ja kevätkokoukset. Tilalle synnyttiin joka toinen vuosi kokoontuva jäsenkokous. Partio-neuvosto syntyi samaan aikaan ohjaamaan vuosittaista toimintaa. Partioneuvokset, kaksi suuremmista ja yksi pienistä piireistä, olivat nyt ohjaamassa Suomen Partiolaisia. Hallitukseen otettiin puheenjohtajien lisäksi valiokuntien puheenjohtajat, joihin lukeutui Kari ”Gori” Heinistö. Tuon ajan neuvoksina toimivat Marja Laite, Visa Liippola, Jaana Mäki, Elina Liippola (Keskinen) ja Ari ”Allu” Johansson. Merkittävää jälkeä sp:n varapuheenjohtajana ja hallituksen puheenjohtajana sai aikaan Olli ”Opi” Koskela.

**Pekka "Zorro" Saarela on toiminut useissa merkittä-
vissä luottamustehtävissä ja hän oli myös vuonna 1977
perustamassa partiolippukunta Lätynkääntäjiä
Lausteen kaupunginosaan.** v-sp:n arkisto.

Kaikkien piirien edustajat eivät pystyneet pitämään riittäviä yhteyksiä omiin piireihinsä. Tämän vuoksi partioneuvosto muutti kokoonpanoan siten, että kaikki piirinjohtajat tulivat sen jäseniksi. Tämä merkitsi melkoista työtaakan lisäystä piirinjohtajille. Tuona kautena partioneuvostossa ovat toimineet piirinjohtajat Jouni Sulavuori, Rasa Korhonen ja Jukka

"Tupla" Tulivuori. Tiedotusvaliokunnan puheenjohtajana toimi Kari "Mauno" Vainio, talousvaliokunnan puheenjohtajana Seppo Lahtinen ja SP:n varapuheenjohtajina Elina Liippola ja Samuli Bergman. Eri valiokuntiin ja työryhmiin sekä ohjelmauudistus- ja koulutustoimintaan on vuosien aikana riittänyt monia kyvykkäitä ja innokkaita partiojohtajia "varsinaisen" partiotoiminnan piiristä.

Kansainvälinen toiminta on ollut kasvavaa koko yhteisjärjestön toiminnan ajan. Erillisjärjestöjen aikana kansainvälisyys ei ollut niin tavallista. Yhteydet muihin partiomaihin ovat helpottuneet ja aktivoituneet. Myös Varsinais-Suomi on antanut kansainväliselle partioliikkeelle useita henkilöitä. WAGGS: koulutusjohtajat Kitta Vaalikivi ja Päivi Liippola, Pia Engström (Beyond Barriers-työryhmä) ja kv-asiamies Heidi Jokinen. WOSM: koulutusjohtajat Hannu "Hanksi" Vaissalo ja "Kaitsu" Kanervavuori sekä Henrik Söderman, joka on ollut mm. Youth Policy -vaikuttajapoolissa. Henrik Söderman valittiin toukokuussa 2007 Euroopan partiokomitean jäseneksi. Komitean vastuulla on Euroopassa tapahtuvan partiotoiminnan tukeminen, ja komitea toimii myös WOSMin edustajana Euroopassa. Varsinaissuomalaiseen partiotietoon ja -taitoon luotetaan jo maailmanlaajuisesti.

